ABDÎ'NİN FEŻÂİL-İ ḪULEFÂ-İ RÂŞİDÎN ve

ḪAṢÂİL-İ ÇEHÂR-YÂR-İ GÜZÎN ADLI MESNEVİSİ

[İnceleme-Metin-Tıpkıbasım]

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aynur KURT

ABDÎ'NİN FEŻÂİL-İ ḪULEFÂ-İ RÂŞİDÎN ve

ḪAṢÂİL-İ ÇEHÂR-YÂR-İ GÜZÎN ADLI MESNEVİSİ

[İnceleme-Metin-Tıpkıbasım]

Aynur KURT

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslâm Tarihi ve Sanatları

İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir

2015

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespît programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Aynur KURT

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Aynur KURT tarafından hazırlanan “Abdî’nin Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn Adlı Mesnevîsi (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)” başlıklı bu çalışma ………………..tarihinde Eskişehir Osmangazi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında Yüsek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan …………………………………….

Üye ……………………………………….

Üye ……………………………………….

Üye ……………………………………….

Üye ……………………………………….

ONAY

…/ …/ 2015

Doç. Dr. Hasan Hüseyin Adalıoğlu

Enstitü Müdürü

ÖZET

ABDÎ'NİN FEŻÂİL-İ ḪULEFÂ-İ RÂŞİDÎN VE ḪAṢÂİL-İ ÇEHÂR-YÂR-İ GÜZÎN ADLI MESNEVİSİ [İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM]

KURT, Aynur

Yüksek Lisans-2015

İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü

1. **Danışman: Yrd. Doç. Dr. Adil Şen**
2. **Danışman: Prof. Dr. Ali Yılmaz**

Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn Hacı Abdî tarafından XVI. yüzyılda yazılmıştır. Kaynaklarda Hacı Abdî'nin hayatına ve eserlerine dair bilgi bulunmamaktadır. Bununla birlikte aynı yüzyıl içerisinde yaşamış, tarihi olaylar ve mekan açısından uygunluk gösteren Abdî mahlaslı birkaç şair bulunmaktadır. Bunun için bu şairlerden çalışmamızda söz etmeyi uygun gördük. Dört halîfenin fazîletleri ve güzel sıfatlarının anlatıldığı bu eser mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır. Dört halîfenin vasıflarının anlatılması sebebiyle hilye özelliği taşır. Yine eserde dört halîfe hakkındaki menkıbevî hikâyelere de yer verilmiştir. Eserin sonunda bir de Hz. Fâtıma mevlidi yer almaktadır. Eserde, "*Faṣlu fî İşbâtı Ḫilâfeti Ebû Bekir bi'l-Kitâb-ı ve's-Sünneti ve İctimâʿi'l-Ümmeti*" başlığı altında Hz. Ebûbekir'in fazîletleri ve onun etrafında gelişen menkıbevi hikâyelere "*Ḥikâyet-i Uḫrâ"* adı altında yer verilmiştir. Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Ali için de aynı başlıklarla onların özellikleri ve hikâyeleri anlatılmıştır. Elimizdeki nüsha olan Leipzig Üniversitesi cod Turc 55 numaradaki nüsha dışında eserin farklı bir nüshası saptanamamıştır. Ancak Ankara Milli kütüphane'de bir mecmua içerisinde farklı birkaç bölüm ile birlikte eserin Hz. Fâtıma bölümünden itibaren sonuna kadar olan kısmı yer almaktadır. Biz, XVI. yüzyılda yazıldığını eserde geçen tarih beyitinden anladığımız bu eseri tanıtırken ilgili kısımları M.K.'deki yarım nüsha ile edisyon kritik yaparak vermeyi uygun gördük. Eser XVI. yüzyıl Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerini içermesinin yanında Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini de yansıtmaktadır. Eserin dili

anlaşılır olmasına rağmen yer yer yazım, imla ve vezin hatâlarına da rastlanmaktadır. 2144 beyitlik bu eser "*Ḥamdulillâh ol Ḫuẕâ-yı müsteʿân / Ẕât-ı pâkini bize ḳıldı ʿayân"* beyitiyle başlamış olup, "*Ḫatm olındı bunlaruñla bu kitâb / Söz temam vaʾllâhu aʿlem bi'ṣ-ṣavâb"* beyitiyle son bulmaktadır.

ABSTRACT

ABDÎ'S FEŻÂİL-İ ḪULEFÂ-İ RÂŞİDÎN VE ḪAŞÂİL-İ ÇEHÂR-YÂR-İ GÜZÎN NAMED MASNAVİ [REVIEW - TEXT- FACSİMİLE]

KURT, Aynur

Islamic History and Arts Department

Master Degree-2015

1. **Adviser: Yrd. Doç. Dr. Adil Şen**
2. **Adviser: Prof. Dr. Ali Yılmaz**

The Virtues of the Four Rightful Successors of the Holy Prophet and the Characters of the Four Distinguished Beloved Ones is the name of a masterpiece written by the pseudonym of Hacı Abdî in the 16th century. It is unfortunate that no information is available on the life of this mysterious Islamic writer. However, there are known to be a couple of writers who lived in the same century and used the same pseudonym. Interestingly enough, there are remarkable consistencies between the historical events of the lives and the locations of these writers who were contemporaries to each other. With this in mind, these writers have been included in this study. This work of art, in which the amazing characters and admirable virtues of the four rightful successors of the Holy Prophet are recounted, is a masnavi written in the form a poem. This work is also acknowledged as having a feature of hilya due to recounting the attributes of the four companions. At the end of this book is the birth and life story of Fâtıma, the dearest daughter of the Prophet. With the title of “The proofs for the eligibility of Abu-Bakr for being the caliphate in light of the Holy Qur’an and sunna (traditions) of the Prophet and unanimity of the Muslim community”, this books relates the characters of Abu-Bakr and the events of his time in the form of anecdotes. Also, there are some short stories mentioned in this book under the heading of “Successive Stories”, which also mentions the stories of Ali, Omar and Othman. No other copies of this book are available other than the copy we obtained from Leipzig University (labelled as Turc 55). However, there is a journal in The National Library in Ankara, Turkey, which includes a section in which the beloved Fatima’s birth and life story is related, with a few modifications from the book

examined in the present study. These modifications are mentioned in this paper with a critical viewpoint. This book exhibits the influence of Old Anatolian Turkish. Although it was written in an unambiguous and simple language, there are typos here and there. Consisting of 2144 couplets, this work begins with "Ḥamdulillâh ol Ḫuẕâ-yı müsteʿân / Ẕât-ı pâkini bize ḳıldı ʿayân" and ends with "Ḫatm olındı bunlaruñla bu kitâb / Söz temam vʾAllâhu aʿlem bi'ṣ-ṣavâb"

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERİN ŞEKİL VE MUHTEVÂSI

KISALTMALAR

EAT : Eski Anadolu Türkçesi.

b. : İbni (oğul).

bkz. : Bakınız.

c. : Cilt.

DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.

DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı.

DTCF : Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi.

H. : Hicri.

Hz. : Hazreti.

Haz. : Yayına Hazırlayan.

Ktp. : Kütüphanesi

L.Ü. : Leipzig Üniversitesi.

M. : Miladi.

M.K. : Milli Kütüphane.

Nşr. : Neşreden

nr. : Numara.

Üni. : Üniversitesi.

s. : Sayfa.

TDK :Türk Dil Kurumu.

Ter. :Tercüme.

t.y. :Tarih yok.

Yay. :Yayınları.

Yz. :Yazma.

ÖNSÖZ

İslâm'ın kabulünden sonra Türk edebiyatı içerisinde İslâm dininin etkileri oldukça belirgin olarak görülmeye başlanmış ve bu etki Türk-İslâm edebiyatının kaynaklarını da oluşturarak bu edebiyatın yeni bir içeriğe kavuşmasını sağlamıştır. Bu kaynaklardan en önemlisi başta Kur'an-ı Kerim olmuştur. Ardından Hz. Peygamber'in hadisleri gelmiştir. Daha sonra din büyükleri, dört halife, sahâbeler, peygamberler önemli birer konu olarak edebiyattaki yerini almışlardır. Çalışmamız da bu önemli dinî kaynaklardan beslenilerek oluşturulmuştur. Allah'ın varlığı ve birliğinin, Hz. Peygamber'in faziletleri ve mucizelerinin, dört halifenin güzel vasıflarının ve hikâyelerinin, Hz. Fâtıma mevlidinin anlatıldığı ve tüm bunlar anlatılırken kurgusunun âyet ve hadislerden yola çıkılarak yapıldığı eserin Türk-İslâm edebiyatı sahasında yeni bir örnek eser olacağı kanâatindeyiz.

Hacı Abdî'nin üzerinde çalışmış olduğumuz "Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn", dört halifenin güzel sıfatlarının ve faziletlerinin anlatıldığı ve mesnevî nazım şekliyle yazılmış 2144 beyitlik bir eserdir. Klasik Osmanlı Türkçesinin dil özelliklerinin yanında Eski Anadolu Türkçesinin de hâkim olduğu bu eser XVI. yüzyılda yazılmıştır. Eserde dört halifenin vasıflarının yanında na't, münâcât, tevhîd, bahara övgü ve Hz. Fâtıma mevlidi yer almaktadır. Yaptığımız bu çalışma "İnceleme, metin ve tıpkıbasım" olmak üzere üç ana bölümden meydana gelmektedir. Çalışmanın birinci kısmında "Çehâr-yâr-ı Güzîn" konusunun ne olduğu, Türk edebiyatındaki yeri ve bu mahalde yazılan eserler hakkında bilgi verdikten sonra ikinci bölümde eserin yazarı, nüshaları, eserin tavsîfi, yazarının diğer eserlerini verdik. Üçüncü bölümde ise eserin nazım şekli, vezni ve beyit sayısı hakkında bilgi verdikten sonra eserin muhtevâsını bölümlerin başlıklarına sâdık kalarak açıkladık. Sonuç kısmındaki değerlendirmelerden sonra eserin transkripsiyonlu metnini vermeye çalıştık. Son kısımda ise eserin tıpkıbasımına yer verdik. Çalışmamızda yer verdiğimiz tüm âyet meallerini Diyanet İşleri Başkalığı'nın yayımladığı Kur'an-ı Kerim[1] mealinden aldık.

Yapmış olduğumuz araştırmalarda ve kaynaklarda Hacı Abdî'nin yaşamına ve elimizdeki biri tam diğeri eksik iki nüsha dışında farklı bir eserine ulaşamadık. Bu durum

---

[1] Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin, *Kur'an-ı Kerim Meali,* Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2012.

çalışmamızın orijinalliği açısından oldukça önemlidir. Milli kütüphane'de yer alan eserin yarım nüshası dışında nüshası tesbît edilememiştir. Yapmış olduğumuz bu çalışma Milli Kütüphane'deki nüshanın tamamını ortaya koyması açısından ehemmiyetli olup, onu ünik olmaktan çıkarmıştır.

Bu çalışmayı hazırlarken eserin çeviri yazıya aktarılması hususunda eksiklik ya da yanlışlarımız olabilir. Bu minvâlde, yapılan hatâların hoşgörü ile karşılanacağını umar, çalışmalarım ve araştırmalarım boyunca her türlü ilmî destek ve yardımlarını esirgemeyen birinci danışmanım Yrd. Doç. Dr. Adil Şen'e ve ikinci danışmanım Prof. Dr. Ali Yılmaz'a teşekkürü bir borç bilirim. Tezimizin tamamlanma sürecinde karşılaştığımız güçlüklerin giderilmesinde büyük desteği olan Doç. Dr. Adnan Adıgüzel'e, Prof. Dr. Ali Çelik'e, Yrd. Doç. Dr. Sezai Engin'e, Dr. Fatih Tok'a, eşim Temel Kurt'a, arkadaşım Arş. Gör. Fatma Hazar'a ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Aynur KURT

GİRİŞ

I. Tezin Önemi ve Amacı

Osmanlıca yazılmış pek çok eser daha önce de günümüz harfleriyle yeniden yazılmış ve yazarı, yazarının hayatı, eserin konusu, edebiyatımızdaki yeri ve önemi konusunda bilgi veren çalışmalar yapılarak edebiyatımıza kazandırılmıştır. Tezimizin de öncelikli amacı gün yüzüne çıkmayı bekleyen pek çok yazma eserden biri olan *Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn* adlı eseri ilim âlemine tanıtmaktır. Daha önce çalışılmamış bir mesnevî niteliği taşımasının yanında Hz. Peygamber'in faziletlerinin, dört halifenin güzel sıfatlarının ve hikâyelerinin ve bir de Hz. Fâtıma mevlidinin anlatıldığı bu eserin Türk-İslâm edebiyatı içerisinde önemli bir örnek teşkil edeceği kanâatindeyiz.

II. Tezin Kapsamı ve Sınırları

Tezimiz XVI. yüzyılda Hacı Abdî mahlaslı bir şair tarafından yazılmış olan 2144 beyitlik bir mesnevîyi kapsamaktadır. Hulefâ-yı Râşidîn'i konu edinen bu eser etrafında edebiyatımızda Hûlefâ-yı Râşidîn'in yeri, işlendiği türleri ve yazılmış diğer çehâr-yâr-ı güzînleri içermektedir. Çalışmamız *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nin tezimizle ilgili maddelerinden, İslâmî Türk edebiyatı alanında yazılmış pek çok kaynak eserden, hadis kaynaklarından, âyetlerden ve şairlerin hayatlarını konu alan başta *Kâmûsu'l-A'lâm, Sicill-i Osmanî, Osmanlı Müellifleri, Tuhfe-i Nâilî* gibi pek çok eserden elde ettiğimiz bilgileri kapsamaktadır.

III. Tezin içeriği ve İzlenilen Yöntem

Çalışmamızın temel konuları Çehâr Yâr-ı Güzîn (Dört Halîfe) ve faziletleri, Hacı Abdî, hilye, menâkıbnâme, âyetler, hadisler ve "*Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn"* adlı mesnevîdir. Eserimizin giriş kısmında

Çehâr Yâr-ı Güzîn'in ne demek olduğunu, edebiyatımızda hangi türler içerisinde işlendiğini, bu türde başka hangi eserlerin olduğunu belirttik. Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin kısa hayat bilgilerine yer verdikten sonra Türk edebiyatında kullanılan sıfatlarını ve çalıştığımız eserdeki sıfatlarını metinden örnek beyitlerle tesbît ederek ortaya koyduk. Daha sonra eserin yazarı ve eseri hakkında eserden yola çıkabildiğimiz kadarıyla bilgi verdik. Yaptığımız araştırmalar neticesinde Hacı Abdî mahlaslı ve böyle bir esere sahip bir şaire rastlayamadık. Ancak aynı yüzyılda yaşamış olan mekân ve tarihî olaylar açısından uygunluk gösteren Abdî mahlaslı şairlerden bir kaçına çalışmamızda yer verdik. Milli Kütüphane'de bir mecmua içerisinde yer alan Hz. Fâtıma mevlidinin eserin son kısmı olduğunu keşfettikten sonra ilgili kısımları edisyon kritik yaparak vermeyi uygun gördük. Ayrıca eseri şekil ve içerik bakımından değerlendirdikten sonra eserde geçen âyet ve hadisleri tesbît ederek kaynaklandırmaya çalıştık. Devamında eserin transkripsiyonunu yapıp, çalışmamızın sonunda da tıpkıbasımına yer verdik. Tüm bunlar eserin içeriğini ve izlenilen yöntemleri oluşturmaktadır.

IV. Temel Kaynaklar

Tezin en temel kaynağını Hacı Abdî tarafından XVI. yüzyılda yazılan *Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn* adlı eser oluşturmaktadır. Eserin bir kısmını ihtivâ eden ve çalışmamızda edisyon kritikli olarak verdiğimiz "Ankara Milli Kütüphane Yz A 2664 numarada kayıtlı *Fî Beyân-ı Mevlûd-i Ḥazret-i Fâṭımatü'z-zehrâ binti Muḥamedü'l-Muṣṭafâ Ṣallallâhu ʿAleyhi ve-sellem* adlı yarım nüsha da yararlandığımız bir diğer önemli kaynaktır. Çalıştığımız eserin ilim dünyasına tanıtılması hususunda gerekli olan Türk-İslâm edebiyatı alanının kaynaklarından, Lâtifî'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzama*'sı, Âşık Çelebi'nin *Meşâʿirüş-Şuarâ'*sı, Mustafa İsen'in *Kühnü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, Nail Tuman'ın *Tuhfe-i Nâilî'*si, Mehmet Süreyya'nın *Sicilli Osmanî*'si, Şemseddin Sâmi'nin *Kâmûsu'l-Aʿlâm*'ı gibi pek çok eserden şair hakkındaki bilgilere ulaşmak için faydalandık. Bunun dışında Ali Yılmaz'ın editörlüğünde hazırlanan *Türk İslâm*

Edebiyatı El Kitabı, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'nden Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali ve Hilye maddeleri, Rıdvan Canım'ın *Divan Edebiyatında Türler*, Ahmet Kartal'ın *Doğunun Uzun Hikâyesi Mesnevî* adlı kitapları da istifade ettiğimiz kıymetli eserler arasındadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK EDEBİYATINDA ÇEHÂR-YÂR-I GÜZÎN

1.1.Çehâr-yâr-ı Güzîn (Hulefâ-yı Râşidîn) Kimdir?

İslâm tarihinde Hz. Peygamber'in vefatından sonra Hz. Ebûbekir'e biat edilmesiyle başlayıp, sırasıyla Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Ali'nin halîfelik yaptığı döneme verilen isimdir.[2] Hulefâ halîfe kelimesinin, râşidîn ise "doğru yolda olan, doğruya ve hakka sımsıkı sarılan, kemale ermiş" anlamındaki râşid kelimesinin çoğuludur. Râşit halîfelerin sayısı Sünnî İslâm dünyasında dört halîfe veya "dört seçkin dost" (çehâr yâr, çehâr yâr-ı güzîn, çihâr dost) denilerek dört rakamıyla sınırlı tutulmuştur.[3]

Konumuzu ilgilendirdiği kadarıyla dört halîfenin kısa hayat bilgilerine yer vermek istiyoruz.

1.1.1. Hz. Ebû Bekir

Tam adı Ebû Bekir Abdullah b. Ebî Kuhâfe Osmân b. Âmir el-Kureşî et-Teymî olup, Fil Vakası'ndan üç yıl kadar sonra Mekke'de doğduğu bilinmektedir. Anne ve babasının mensup olduğu Teym kabîlesinin soyu Mürre b. Ka'b'da, Hz. Peygamber'in nesebiyle birleşmektedir. Hz. Peygamber'den iki ya da üç yaş küçük olan Ebû Bekir kaynaklarda adından çok "Atîk" lakâbıyla anılmıştır. "Güzel, soylu, eski, azât edilmiş" gibi mânâlara gelen bu lakâbın ona annesi tarafından verildiği veya çok eskiden beri hayır yaptığı, yüzü ve ahlakı güzel olduğu, yahut da soyunda

---

[2] Mustafa Fayda, "Hulefâyı Râşidin", *DİA,* XVIII, 1998 s.324-325. Ayrıca bkz. Fayda, Mustafa, *Hulefâ-yı Râşidin Devri (Dört Halife Dönemi),* Kubbealtı Yay., İstanbul 2014; "Hulefa-i Raşidin ve Emeviler", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi Asiklopedisi*, II, Çağ Yay., İstanbul 1992.; Adem, Apak, *Anahatlarıyla İslam Tarihi 2 (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi),* Ensar Yay., İstanbul 2013.; Ahmet Uğur, *İslâm Tarihi (Hz.Peygamber ve Dört Halife Dönemi),* Kayseri 1995.; Sabri Hizmetli, "İslam Tarihi", Ankara Üni. İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1991.; Hasan Kurt, *İlk Dört Halife Dönemi*, Araştırma Yayınları, Ankara 2008.; Osman Keskioğlu, *Dört Halife*, Kılıç Kitabevi, Ankara 2005.

[3] Fayda, "Hulefâyı Râşidin", *DİA,* XIII, 325.

sopunda ayıplanacak bir husus bulunmadığı için Atîk diye anıldığı rivâyet edilmekle birlikte, Hz. Peygamber'in "Sen Allah'ın cehennemden azât ettiği kimsesin."[4] şeklindeki iltifâtına mazhar olduktan sonra bu lakapla anıldığı bilinmektedir.

Câhiliye döneminde "Abdü'l-Ka'be" olan adının Müslüman olduktan sonra Hz. Peygamber tarafından Abdullah olarak değiştirildiği rivâyet edilir. Servetini Allah yolunda harcayıp eski elbiseler giydiği için "Zü'l-hilâl", çok şefkatli ve merhametli olduğu için "Evvâh" lakaplarıyla da anılmıştır. Ancak onun en meşhur lakâbı "Sıddîk"'tir. "Çok samimi, çok sâdık" anlamına gelen bu lakap kendisine, Mîrâc olayı başta olmak üzere gaybla ilgili haberleri hiç tereddütsüz kabul ettiği için bizzat Hz. Peygamber tarafından verilmiş ve İslâm Edebiyatında bununla şöhret bulmuştur. Hz. Peygamber'in vefatından sonra onun devlet yönetimi görevini üstlendiği için de "Halîfetü Rasûlillâh" unvanıyla anılmıştır.[5] Ayrıca Türk ve İran Edebiyatında Hz. Ebû Bekir, Hz. Peygamber'e hicrette yol arkadaşlığı ettiği için "Yâr-ı gâr" (mağara dostu, can yoldaşı) ifadesiyle anılmıştır.[6]

İslâmî Türk edebiyatının daha çok dinî-tasavvufî ürünlerinde Hz. Ebû Bekir'in şahsiyetiyle ilgili bazı motif ve imajlara rastlanmaktadır. Ayrıca az sayıda müstakil mensur eserde onun hayatı ve fazîletleri konu edilmiştir. Hz. Ebû Bekir'in şahsiyeti etrafında meydana getirilen manzum eserlerin birinci grubunu, onun hakkında yazılmış methiyeler, naʿtlar, hilyeler, ilâhi ve kasîdeler teşkîl eder. İslâmî Türk Edebiyatında Hz. Peygamber'in hayatından bahseden manzum ve mensur eserlerde de Rasûl-i Ekrem'e olan yakınlığı sebebiyle ona genişçe yer verilmiştir. Bunların yanı sıra Hz. Peygamber'in mîrâcını işleyen mi'râciyelerle hicretini anlatan hicretnâmelerde de Hz. Ebû Bekir'e özellikle yer verilmiştir.[7] Hz. Ebû Bekir'den bahseden manzûmelerde de "Atîk", "Sıddîk", "Yâr-ı gâr" gibi sıfatlarıyla yer almıştır.

Hz. Ebû Bekir'in *Feżâʾil-i Hulefâʾ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn*'de geçen sıfatları ise şöyledir:

---

[4] Tirmizî, Menâkıb, 17.
[5] Mustafa Fayda, "Ebû Bekir ", *DİA,* X, 1994, s.101-102. .Ayrıca bkz. İbrahim Sarıçam, *Hz. Ebu Bekir*, Ankara 2006; Mehmet Azimli, *Hz. Ebu Bekir,* Ankara Okulu Yay., Ankara 2011.
[6] Fayda, "Ebû Bekir ", s. 102.
[7] Fayda, "Ebû Bekir ", s.107.

Atîk: Hz. Peygamber'in cehennemden âzâd olduğunu söylemesi üzerine Hz. Ebû Bekir’e verilen bu lakap, oldukça yaygın kullanılmıştır.

Hem ʿatîḳ oldı Rasûl aña laḳab

Kim cehennemden aña yoḳdur taʿab

Ebû Bekr-i Güzîn: “Seçkin Ebû Bekir” mânâsındaki bu lakap şairin eserinde “güzîn” sıfatını dört halifenin hepsi için de kullanmaktadır.

Bir zemândan ṣoñra Bû Bekr-i güzîn

İçerü girdi selâm itdi hemîn

Yâr-ı Gâr: Hz. Peygamber’e mağara arkadaşlığı etmesi sebebiyle almış olduğu isimdir. Eserde bununla ilgili hikâyeye de yer verilmiştir.

Kim Rasûli’yle nice ol yârdur

Sânî isneyni iz hüma fi'l-ġardur

Sıddîk: Hz. Peygamber’e olan sadâkatinden dolayı verilen bu sıfat en yaygın isimlerindendir. Eserde Hz. Ebû Bekir’in bu sıfatı nasıl aldığını anlatan bir hikâye verilmiştir.

Dirdi ṣıddîḳ aña dâim Muṣṭafâ

Dîne ṣadıḳ olduġiçün ol ṣafâ

Ṣâdıḳam ben her ne dirse Muṣṭafâ

Zîre sözünde añun yoḳdur ḫatâ

Anuñçün didiler ṣıddîḳ aña

Bu daḫi fażlıdurur diyum saña…

1.1.2. Hz. Ömer

Tam adı Ebû Hafs Ömer b. El-Hattâb b. Nüfeyl b. Abdîluzzâ el-Kureşî el-Adevî olan Hz. Ömer, Fil Vak’ası’ndan on üç yıl kadar sonra Mekke’de doğdu. Baba

tarafından soyu Ka'b b. Lüey'de Hz. Peygamber'in nesebiyle birleşmektedir. Şiire meraklı olduğu, güzel konuştuğu, okuma yazma bildiği, ensab bilgisini öğrendiği, Kureyş kabîlesi adına elçilik görevinde bulunduğu rivâyet edilir. Hz. ömer'in en meşhur lakâbı "Fârûk" tur. "Hak ile batılı birbirinden ayıran" anlamındaki bu lakâbı kendisine Hz. Peygamber'in, Müslümanların veya Ehl-i kitabın vermiş olduğuna dair rivâyetler bulunmaktadır.[8]

Hulefâ-yı Râşidîn'in ikincisidir. İslâm tarihinde "emîrü'l-mü'minîn" tabiri ilk defa Hz. Ömer için kullanılmıştır. Hz. Ebû Bekir'den sonra Müslümanların en fazîletlisi ve hilâfet makamına en uygun sahâbî olarak görülmesi dolayısıyla Hz. Ömer ikinci halîfe olmuştur. Halîfeliği zamanında İran, Irak, Bizans, Mısır ve İskenderiye gibi pek çok yer fethedilmiştir.

İslâmî Türk Edebiyatında da naʿt, hilye, kasîde gibi türlerdeki hulefâ-i Râşidîn ile ilgili kısımlarda "emîrü'l-mü'minîn","Fârûk", adaletli" gibi sıfatlarla anıldığı görülmektedir. Eserdeki isim ve sıfatları ise şunlardır:

Nizâmü'l-erbâʿin: Eserde Hz. Ömer'in kırkıncı kişi olarak İslâm'a girmesinden dolayı ona bu ad verilmiştir.

Oldı ḳırḳıncı bulara ol emîn

Didiler aña nizâmü'l-erbâʿîn

Mużhir-i İslâm: "İslâm'ın tanıtıcısı, göstericisi" anlamına gelmektedir.

Ḳahr olup düşmân bular olduḳda şâd

Mużhir-i İslâm didiler aña ad

Emîreʿl-müʾminîn: "müminlerin başı" mânâsındadır.

Ben didümkim yâ Emîreʿl-müʾminîn

Ḳanda gidersin bu vaḳtin îy emîn

[8] Mustafa Fayda, "Ömer", *DİA*, 2007, XXXIV, 44-46. Ayrıca bkz. Mehmet Azimli, *Dört Halifeyi Farklı Okumak-2: Hz. Ömer*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2012; İbrahim Sarıçam, *Hz. Ömer,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012. ; Veli Ertan, *Hz. Ömer*, Hisar Yayınevi, İstanbul 1979; "Hulefa-i Raşidin ve Emeviler" , II, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi Asiklopedisi*; Adem Apak, *Anahatlarıyla İslam Tarihi 2 (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi).*

ʿ**Adil:** İyilik ve adalet sahibi mânâsında kullanılmıştır. Eserde Hz. Ömer daha çok "adalet" sıfatı ile verilmiştir.

ʿÂleme çâv oldı ʿadli Ömer'üñ

Ḳamu vaṣfın söyledi ol serverüñ…

1.1.3. Hz. Osmân

Tam adı Ebû Abdîllâh (Ebû Amr) Zü'n-nûreyn Osmân b. Affân b. Ebi'l-Âs b. Ümeyye el-Kureşî el-Ümevî olup, Hz. Peygamber'den altı sene sonra dünyaya gelmiştir. İlk Müslümanlardandır. Hulefâ-yi Râşidîn'in Üçüncüsüdür. Ticarette önemli yere sahip olan Hz. Osmân zenginliği ve cömertliğiyle de bilinmektedir. Hicretin 35. yılında şehit edilmiştir.

Hz. Peygamber, Bedir Savaşı'na giderken Osmân'ı hasta olan kızının başında Medine'de bırakmış, zafer müjdesinin Medine'ye ulaştığı gün Rukıyye ölünce, Hz. Osmân'ı diğer kızı Ümmügülsüm ile evlendirmiş ve başka bir kızı olsaydı onu da Hz. Osmân'a vereceğini söylemiştir.[9] Bu olayın ardından Hz Osmân için "Zinnureyn" (iki nur sahibi) denmiştir.

Hz. Osmân'ın en meşhur vasfı engin bir hayâ duygusuna sahip olmasıydı. Hz. Peygamber onun hakkında, "Kendisinden meleklerin hayâ ettiği bir kimseden ben haya etmeyeyim mi?"; "Her Peygamber'in cennette bir refîki vardır. Benim cennetteki refîkim de Osmân'dır"[10] demiştir. Cennetle müjdelenen on sahâbîden biri olan Hz. Osmân, Tebük ordusunu donatmadaki öncülüğü ve Rûme Kuyusu dolayısıyla ayrıca cenneti hak etmiştir.[11] Hz. Osmân, ayrıca Kur'an-ı Kerîm'i hicaz lehçesi üzere istinsah ettirip, tek okuyuşu esas almasıyla İslâm dünyasında ayrıca önemli bir yere sahiptir.

---

[9] İsmail Yiğit, "Osman", *DİA,* 2007, XXXIII, 438-443.

[10] Tirmizî, "Menâkıb", 19; Müslim, "Feża'ilü'ṣ-ṣaḥâbe", 26.

[11] Yiğit, s. 440.; Buhârî, " Feżâ'ilü aṣḥâbi'n-nebi", 7. Ayrıca bkz. Muhammed Rıza, *Zü'n-Nüreyn 'Oşman b. 'Aftan,* Beyrut 1402/1982; "Hulefa-i Raşidin ve Emeviler", II ,*Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi Ansiklopedisi*.; Adem Apak, *Anahatlarıyla İslam Tarihi 2 (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi);* Murat Akarsu, Hz. Osman ve Hilafeti, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalı, (Doktora Tezi), Ankara 2001; Murat Sarıcık, *Hz. Osman: Haya Timsali,* Nesil Yayınları, İstanbul 2009.

İslâmî Türk edebiyatı içerisinde Hz. Osmân için yazılmış mensur ya da nazım pek çok yerde onun hayâ sahibi oluşu, "zinnureyn" sıfatı, cömertliği, gece gündüz ibadetle meşgul olması, nazik ve anlayışlı yapısıyla öne çıkan özellikleri işlenmiştir. Hacı Abdî'nin eserinde de Hz. Osmân'ın isim ve sıfatlarına yer verilmiştir.

Hayâ: Utanma, çekinme, tövbe ve vazgeçme gibi anlamlara gelmektedir. Hz. Peygamber'in yukarıda da bahsettiğimiz "Kendisinden meleklerin hayâ ettiği bir kimseden ben hayâ etmeyeyim mi?" hadisi eserde Hz. Osmân'ın "hayâ" sıfatına vurgu yapılarak anlatılmaktadır.

Eyle ḥilm ıssıydı ʿOs̱mân-ı ḥayâ

Anda bulmışdı seḫâ hem intihâ

Zîre kim ʿOs̱mân ḥayâlu erdürür

Hem ṣaḥâbe içreki serverdürür

Zinnureyn: İki nur sahibi anlamına gelmektedir.

İki nûr-ı dîdesin faḫr-ı cihân

Virdi ʿOs̱mân ḥażretine bî-gümân

Daḫi dir yitmiş ʿayâlüm olsadı

Birbiri ardınca virirdüm didi

Aña z'înnûreyn anıñçün didiler

Yaʿni iki nûr ıssı dimekdür îy yâr…

1.1.4. Hz. Ali

Tam adı Ebü'l-Hasen Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî'dir. Hz. Peygamber'in dâmâdı ve Hulefâ-yi Râşidîn'in dördüncüsüdür.

Hicretten yaklaşık yirmi iki yıl önce (m. 600) Mekke'de doğduğu rivâyet edilmektedir. Hz. Ali, Bedir, Uhud, Hendek ve Hayber başta olmak üzere hemen hemen bütün gazve ve seriyyelere katılmış, bu savaşlarda Hz. Paygamber'in

sancaktarlığını yapmış ve daha sonraları menkabevî bir üslûpla rivâyet edilen büyük kahramanlıklar göstermiştir.[12] Yiğitliği ve savaşlardaki cesurluklarıyla tanınmıştır.

Kendisine Hz. Peygamber tarafından verilen "Ebû Tûrab" lakâbından başka "el-Murtazâ" ve "Esedullâhi'l-gâlib" gibi lakapları da vardır. Çocukluğunda puta tapmadığı için daha sonraları "Kerrema'llâhu vecheh" duâ cümlesiyle anılmıştır. Onun, İslâmın yayılış tarihinde ve Müslümanlar arasındaki ilim, takva, ihlâs, samimiyet fedakârlık, şefkât, kahramanlık ve şecâat gibi yüksek ahlâkî ve insânî vasıflar bakımından müstesnâ bir mevkiye sahip bulunduğunu, Kur'an ve Sünnet'i en iyi bilenlerden biri olduğunu hemen hemen bütün Sünnî ve Şii kaynaklar ittifakla belirtirler.[13] Hz. Ali hicretin 40. yılında şehit edilmiştir.

Hz. Ali, dinî tasavvufî Türk edebiyatı içerisinde de oldukça önemli bir yere sahiptir. Hem Hulefâ-yı Râşidîn'i konu edinen hilye, menkıbe, mevlid gibi pek çok türde hem de Hz. Ali ve onun sıfatlarını işleyen müstakil eserlerde işlenmiştir. Edebiyatımızda sıkça yer verilen vasıfları; Murtazâ, Şîr-i yezdân, Haydar, Zülfikar sahibi olması, Hz. Peygamber᾿in dâmâdı oluşu, ona "ilmin kapısı" denmesi, savaşlardaki kahramanlıkları ve yiğit oluşudur. Hacı Abdî de, hikâyelerde Hz. Ali'nin pek çok vasfına değinmiştir. Bu vasıflar şunlardır:

Şîr-i Ḫuẕâ: Allah'ın arslanı anlamına gelmektedir.

Ḳalḳup ol meclisden ol Şîr-iḪuẕâ

Yaʿni kim Ḥaydar Aliyyü Murṭazâ…

Murtażâ: Allah'ın râzı olduğu anlamına gelen lakâbıdır. Ayrıca "seçilmiş, güzîn" anlamlarına da gelmektedir.

Didi sen var daʿvet it yâ Murtażâ

N'ola bizüm yogısa Ḳâdirdür Ḫuẕâ

---

[12] Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali ", *DİA,* 1989, II, 371-374. Ayrıca bkz. Mustafa Fayda, "Hulefâyı Râşidin mad.", *DİA,* 1998 c. 18, s.324-325; "Hulefa-i Raşidin ve Emeviler", II. *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi Asiklopedisi*; Adem Apak, *Anahatlarıyla İslam Tarihi 2 (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi);* İsmet Çetin, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknameleri*, Kültür Bakanlığı, Ankara 1997.; Ebu'l-Hasan Nedvî, *Hz. Ali:el-Murtaza,* terc.: Yusuf Karaca, Risale Yayınları, İstanbul 1999.

[13] Fığlalı, 371-72-73.

Gâzî ve Düldül sahibi:

Fâṭıma zevci vü ḳanber ḫocası

Ṣâhib-i düldül vü ġâzîler ḫaṣı

Cömert:

Daḫi var idi anuñ dört ḫaṣleti

Evvelî cömertdi bilgil ḳatî

ʿ**Âbid ü zâhid:** Âbid "ibadet ve amel eden, tâatte bulunan", zâhid ise "dünyaya rğbet etmeyen dünyadan yüz çeviren" anlamlarındadır. [14]

Hem ikinci ʿâbid ü zâhid durur…

ʿ**İlm Iṣṣı, Bâb-ı** ʿ**İlm:** İlim sahibi, ilmin kapısı anlamlarındadır. Hz. Peygamberʾin "Ben ilmin şehri isem Ali'de kapısıdır" hadisi "*Şehriyem ʿilmüñ didi ben ol Rasûl / Ḳapusı anuñ ʿAl-i zevcü'l-Betûl"* beyitiyle eserde anlatılmıştır.

Cümle ʿilm ıssına ol sulṭân idi

Daḫi dördünci bahâdurdı ḳatî

Bâb-ı ʿilmimiş ʿAlîyyü Murtażâ

Diñle ʿilminden diyem bir söz size

Ḥaydar: "Aslanâ mânâsındaki Hz. Ali'nin lakâbidır.

Yâr kılursa Ḫuẕâ'yı bî-niyâz

Gine Ḥaydar fażlına ḳıldıḳ aġâz

Zevcü'l-Betûl: "Hz. Fâtımaʾın eşi" anlamına gelmektedir.

Şehriyem ʿilmüñ didi ben ol Rasûl

Ḳapusı anuñ ʿAlî zevcü'l-Betûl

Yiğit: Hz. Cebrâil'in dediği varsayılan "Ali'den büyük yiğit, zülfikardan keskin kılıç yoktur"[15] sözüne ve savaşlarda göstermiş olduğu kahramanlıklara atfen ona yiğit sıfatı verildiği bilinmektedir.

---

[14] Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul, 2012.

Hem daẖi lâ seyfe illâ Züʾl-fikâr

La fetâ illâ ʿAlî'dür bil îy yâr

1.2.Türk Edebiyatında Çehâr-Yâr-ı Güzîn ve İşlendiği Türler

Hz. Peygamber’in faziletleri ve güzel ahlakının anlatıldığı eserlerle birlikte din büyükleri, diğer peygamberler ve dört halife için de pek çok eser kaleme alınmıştır. Hz. Peygamber'in dört dostu olan Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Ali için yazılan övgü manzûmeleri edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Çehâr yâr-ı güzîn de denilen bu övgü manzumeleri genellikle mesnevî türü içerisinde işlenmiştir. Kartal, bazı mesnevîlerde “na’t” ya da “mûcizât” bölümlerinden sonra, bazılarında mîrâc bölümünün içerisinde, bazen de “der-menkabet-i çâr-yâr-i güzîn” veya “der-na’t-i hulefâ’-i’r-râşidîn rıdvânu’llâhi ‘aleyhim ecma’în” şeklinde bir üst başlıkla giriş yapıldıktan sonra ya da aynı başlık altında verildiğini ve “çihâr-yar güzîn” hakkında yazılan müstakil övgü manzûmelerinden sonra “hikâye” başlığı altında çeşitli hikâyelerin yazıldığını belirtmektedir.[16] Çalıştığımız eser de mesnevî nazım şekliyle yazılmış ve tevhîd, na’t, mûcîze niteliğindeki bölümlerden sonra ayrı başlıklar altında halîfelerin isimleri verilip, onların fazîletlerinin anlatıldığı manzûmelerden sonra verilen hikâyelerle oluşması bakımından bu tarife uygundur. Divanlarda, mesnevîlerde, Kaside, na’t, münâcât ve medhiye gibi bölümlerin içerisinde kısmen yer alan dört halife övgülerine, na't, medhiye, hilye ve menâkıbnâme türleri içerisinde geniş olarak verilmiştir. Bu türlerden ve bu alanda yazılmış eserlerden kısaca bahsetmenin uygun olacağı kanâatindeyiz.

Yeniterzi, na’tı, lügat mânâsı olarak “bir kimsede bulunan özellikleri anlatmak, onu vasıflandırmak, methederek tarif etmek”, edebî bir terim olarak da, “Hz. Peygamber’in özellikleri üzerine söylenen, onu övmek maksadıyla kaleme alınan şiirlere verilen isim” olarak açıklamıştır. Ayrıca diğer peygamberlere, dört halîfe, Mevlânâ, Abdülkadir Geylânî gibi din büyüklerine yazılan şiirlere de

---

[15] Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük*), Kesit Yay., İstanbul 2013.
[16] Ahmet Kartal, *Doğunun Uzun Hikâyesi Türk Edebiyatında Mesnevi*, Doğu Yay., İstanbul 2013.

denilmekle birlikte en yaygın mânâsının Hz. Muhammed'i öven şiirler olduğunu söylemektedir.[17] Hz. Peygamber'i öven naʿtlar dışında Çehâr Yâr Güzîn'in yani Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osmân ve Hz. Ali'nin övüldüğü manzûmeler bulunmaktadır. Bunlara "naʾt-ı çâr-yâr" da denmiştir.

Medhiye, "övgü, övme" anlamına gelmektedir. Medhiyelerde dört halîfe genellikle "medh-i çâr-yâr-ı güzîn" başlığı ile işlenmiştir. Görüldüğü gibi edebiyatımızda na't ve medhiye başlığı altında Çâr-yâr-ı güzîne övgü manzûmeleri yazılmıştır. Bu manzûmelerde şairler genellikle dört halîfeye olan saygıdan her birine eşit beyit sayısıyla şiirlerini oluşturmuşlardır.

Medh-i çehâr-yâr güzîn ya da na't-ı çehâr-yâr güzîn adıyla yazılan dört halîfe övgüleri mesnevîlerin içerisinde na'ttan, mûcîzeden ya da mîrâcdan sonra verilen manzûmelerdir. Bu başlıklar altında verilen bu şiirlerin genellikle mesnevînin bir bölümünü oluşturduklarını belirtmek daha doğru olacaktır. Ancak tezimizin konusu olan eser müstakil bir "çehâr-yâr güzîn" dir, bir mesnevînin bölümü olmaktan ziyade tamamı mesnevînin kendisini oluşturmaktadır. Sonunda da dört halîfe övgüsünden farklı olarak bir de Hz. Fâtıma mevlidi yer almaktadır. Türk edebiyatında bu türden müstakil olarak yazılan dört halîfe övgüleri na'tın dışında hilye ve menâkıbnâme türüyle yazılmıştır.

1.2.1. Hilye

Hilye dört halîfe övgüsünün yazıldığı türlerin başında gelmektedir. Hilye; "süs, ziynet, cevher" mânâsının yanı sıra "*güzel sıfatlar"* anlamı da vardır. [18] Bir edebiyat terimi olarak ise Hz. Paygamber'in mübarek vasıflarını, yaradılışını ve güzelliklerinin anlatıldığı eserlerdir.[19] Özdemir, başlangıçta Hz. Muhammed'in

---

[17] Emine Yeniterzi, *Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji),* Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1993. Ayrıca bkz. Rıdvan Canım, *Türk Edebiyatında türler*, Grafiker Yay., Ankara 2012; Halil İbrahim Şener, "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't mecmuaları", Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 3, İzmir 1986; Veli Aras, "Hilye ve Hilyeler", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, IV, İstanbul 1981.

[18] Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2012.

[19] Canım, s. 78.

beşerî özelliklerini anlatan edebî türün adı olan hilyenin, daha sonra dört halîfe, İslâm büyükleri ve tarikat önderleri için de yazılan bir tür hüviyetini kazandığını söylemektedir.[20] Güngör ise Hz. Peygamber'den sonra hilâfet makamına geçen Hulefâ-i Râşidîn diye bilinen dört halîfenin hilyelerini anlatan eserleri "Hilye-i çâr-yâr" şeklinde tanımlamaktadır.[21] Tüm bu tanımlamardan da anlaşılacağı gibi Hz. Peygamber'in dışında dört halîfenin fazîletlerinin, güzel sıfatlarının anlatıldığı hilyelere "Hilye-i çehâr yâr-ı güzîn ya da hilye-i çâr-yâr" adı verilmektedir. Mehmed b. Sadeddin b. Hasan Can'ın 1300 beyitlik "Gülistân-ı Şemâil" adlı eseri Hz. Peygamber'in dört halîfesi için yazılan en eski manzum eserdir.[22] Cevrî'ye ait olan 145 beyitlik "Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn" dört halîfe için yazılan en meşhur hilye olarak kabul edilmektedir. Hilye-i çehâr-yâr güzîn adıyla yazılan bu eserlerden tesbît edebildiklerimiz ise şöyledir;

-*Hilyetü'l-enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn:* Bekâyî mahlaslı Dursunzâde Abdülbâkî Efendi (ö.1015/1606) tarafından yazılmıstır. Süleymaniye Ktp., Fatih, nr.5427/4'te kayıtlıdır.

Gülistân-ı Semâil: Mehmed b. Sadeddin b. Hasan Can'ın bu eseri Süleymaniye Ktp., Dâmâd İbrahimPasa, nr.381'de kayıtlıdır. Yaklaşık 1300 beyitten oluşmaktadır.

-*Gülistân-ı Semâil:* Süleymaniye Ktp., Damad İbrahimPasa, nr.3819'da kayıtlı olan, Seyhülislâm Esad Mehmed Efendi'nin dört halîfenin hilyesi hakkında kaleme aldığı eser yaklasık 1200 beyitten oluşmaktadır.[23]

- *Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn*: İbrâhim Cevrî'ye ait olup 145 beyitlik bir mesnevîdir. Dört halîfeyi anlatan ilk hilye olarak kabul edilmektedir. Nüshalarından bazıları; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 27 Hk 193/2. Diyarbakır İl Halk

---

[20] Mehmet Özdemir, "Türk Edebiyatında Manzum Hilye Türü ve Neccarzâde Rızâ'nın Hilye-İ Hâce Bahâüddîn Şâh-ı Nakşibend'i" *Turkish Studies*, Volume 7/3, Summer, 2012. Ayrıca bkz. Mustafa Uzun, "Hilye" *DİA*, S.46.

[21] Zülfikar Güngör, "Türk Edebiyatı'nda Türkçe Manzum Hilye-i Nebeviler ve Nesimî Mehmed'in Gülistân-ı Şemâil'i" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), Ankara 2000. Ayrıca bkz. Ali Yılmaz, *Türk İslam Edebiyatı El Kitabı,* Grafiker Yay. Ankara 2012.

[22] Güngör, s. 35.

[23] Uzun, s. 46.

Kütüphanesi 21 Hk 517/3. Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüphanesi 43 Va 280/2. Bu eser üzerinde Sema Gülmez ve Hüseyin Ayan çalışmıştır.[24]

- *Hilye-i Aşere-i Mübeşşere:* Güftî' tarafından aruzun fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün kalıbıyla yazılan 328 beyitlik bir mesnevîdir. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi Lâleli Böl. nr. 1715/7 ve Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanesi İsmail Saib I nr. 5252'de kayıtlı iki nüshası vardır.[25]

- *Hilye-i Çehâr-yâr:* Cûdî mahlaslı iki şâirden hangisine ait olduğu tespît edilemeyen eserin bir nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi nr. 1803'tedir.

Hilye-i Çar-ı Yar-ı Güzîn: Cûdi Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 42 Kon 2785/4, 45b-50a yp.

- *Hilye-i Evsâf-ı Çâr- Yâr-ı Güzîn*: Kârî mahlaslı üç şairden hangisine ait olduğu tespît edilemeyen eser Polonya Biblioteka Uniwersytetu Wroclawskiego, nr. I-72'de kayıtlı el yazmaları arasındaki bir hilye mecmuasının içerisinde yer almaktadır [26]

-*Hilye-i Asere-i Mübessere,* Na'tî Mustafa Efendi'nin 1114 (1702)'de kaleme aldığı 200 beyitlik bir mesnevîdir. Mesnevîde dört halîfeden baska altı sahabenin hilyesi vardır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü Böl. nr. 2002 numarada kayıtlıdır.[27]

*Hilye-i Çehâryâr-ı Güzîn***,** Harrât-zâde İbrâhîm Çelebî Kahire-Mısır Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Mecâmi Türkî Talat bölümünde 112 nr. 27-330 yp., 3 numaralı 37-45 yp., 44 numaralı 21-26 yp. Üç nüshası bulunmaktadır. Ayrıca Edebî Talat bölümünde 4888 numarada bir nüshası daha mevcuttur.

---

[24] Sema Gülmez, "Türk Edebiyatı'nda Hilye ve Cevri'nin "Hilye-i Çâr Yâr-ı Güzin", Dokuz Eylül Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2006. Hüseyin Ayan, "Cevrî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni", Atatürk Üni. Yay., Erzurum 1981.
[25] Mustafa Arslan,"Güftî'nin Hilye-i Haseneyn ve Aşere-i Mübeşşeresi", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Ankara 2008, s.79-106.
[26] Özdemir, s. 1978.
[27] Uzun, s.46.

1.2.2. Menâkıbnâme

Menâkıb kelimesi övülecek iş, meziyetler mânâsına gelmektedir.[28] Dinî Tasavvufî Türk edebiyatının önemli mahsullerinden olan menâkıbnâmeler diğer mânâda ise din büyüklerinin etrafında şekillenen kerametleri, olayları anlatan küçük hikâyelerin toplandığı eserlerdir. Dört halîfe etrafında gelişen mucizevî olayların anlatıldığı hikâyeler "menâkıb-ı çehâr-yâr güzîn" adıyla yazılmıştır. Bu türde yazılan dört halîfe övgülerinden bazıları şunlardır:

Menâkıb-ı Çehâryâr-ı Güzîn Şemsed-dîn Ebû's-Senâ Ahmed b. Mehmed Sîvâsî (öl. 1009/1600) 1b-30b yaprak Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi 05 Ba 1870/1. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi 37 Hk 1155. Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları nr. 1182.

-*Menakıb-ı Çehâr Yâr Güzîn* Şemseddin Ahmed Sivasi 2005 sufi yay.

-*Menâkıb-ı Çihâr Yâr-ı Güzîn* Seyyîd Eyyûb Bin Sıddîk Hakikat Kitabevi Kırbirinci Baskı Haziran 2014.

Menakıb-ı Çihar Yar-ı Güzîn Şemseddin Şinasi Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi 22 Sel 3480 nr. ve 1717 numarada iki nüshası bulunmaktadır.

Bu alanda tesbît edebildiğimiz diğer eserler şunlardır;

Ahâdât-i Nebî ve Sad Kelimât-ı Çâr Yâr-ı Güzîn Bedr ed-dîn b. Himmet-yâr Mevlevî 410 yp. Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları 650 nr.

Sad Kelimât-i Çehâryâr-i Güzîn Mustafâ b. Mehmed (öl. 978/1570) Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr. 3297 Staatsbibliothek, Berlin 102 yp.

---

[28] Ayrıca bkz. Abdurrahman *Güzel, Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay. Ankara 2012; Haşim Şahin, "Menakıbname". *DİA.* , XXIX, 112-114; "Menakıb", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi,* IV

Terceme-i Sad Kelîmet-ı Çehâryâr-ı Güzîn Mustafâ b. Mehmed Kastamonî (978/1570te sağ) İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi 07 Tekeli nr.425, 188 yp.

Şerh-i Kelimât-ı Çehâryâr-ı Güzîn Hocaki-zâde Mustafâ b. Mehmed (öl. 978/1570) Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr. 4483 48-67 yp.

Kitâb-ı Eshâb-ı Güzîn Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Regius. 57 yp.

Risâle fî Hakki Çehâr-yâr-ı Güzîn Muhammed Niyâzî el-Mısrî el-Halvetî (öl. 1105/1695) Erzurum İl Halk Kütüphanesi 25 Hk 1785/2 2a-4a kayıtlı olup 19 satırdır.

İKİNCİ BÖLÜM

FEŻÂʾİL-İ ḪULEFÂʾİ RÂŞİDİN ve ḪAṢÂʾİL-İ ÇEHÂR-YÂR-I GÜZÎN ve MÜELLİFİ

2.1. HACI ABDî EFENDİ

2.1.1. Hayatı

Eserin başında yer alan *Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn nâzım-ı şehîr ve şâʿir El-Ḥâc ʿAbdî Efendi* ibaresi bize eserin adı ve müellifi hakkında bilgi vermektedir. Eserin başlığında da tekrar "Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn" adı yer almaktadır. Ayrıca eserin münâcât kısmında geçen aşağıdaki beyit bize müellifinin adının Ḥâcı ʿAbdî olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Ḥâcı ʿAbdî mücrim u âvâreye

Nefs elinden ʿâciz ü bî-çâreye

Hacı Abdî eserinin yazılış tarihini de münâcât kısmında bulunan şu beyitle söylemektedir:

Hicret-i sulṭânı-ı kevneyn îy aḫî

İrdi ṭokuz yüz yigirmiye daḫı

Görüldüğü gibi bu eser 920 (1515) yılında tamamlanmıştır. Bu bilgi doğrultusunda Hacı Abdî'nin XVI. yüzyılda yaşamış olduğunu ve yine bu eserden yola çıkarak muhtemelen orta yaşlarda yazdığını varsayarsak, Abdî'nin H. XV. yüzyılın ikinci yarısında doğduğunu ve XVI. yüzyılda öldüğünü söyleyebiliriz.

Şair eserinin son kısmındaki "*Şehr-i Tîre içre îy kân-ı kerem / ʿAvn-i Ḫaḳḳ'la bu kitâb oldı temâm"* beyitiyle Tire şehrinde eserini tamamladığını belirtmektedir. İzmir'in Tire ilçesinde yazmış olduğunu gördüğümüz bu bilgi ile birlikte Abdî'nin İzmir'in Tire ilçesinden olduğunu kesin olarak söyleyemesek de bir dönem orada bulunduğunu belirtmek mümkündür.

Kaynaklarda XVI. yüzyılda yaşamış Hacı Abdî adına bir bilgi bulunmamaktadır. İnce, genel olarak tezkire verilerine göre, Abdî mahlasının 24 şair

tarafından ortak kullanıldığını belirtmektedir.[29] Abdî mahlaslı pek çok şair arasından yalnızca yüzyıl, coğrafya ve tarihi olaylar açısından Hacı Abdî'ye yakın olan şairlerden bazılarına çalışmamızda yer vermeyi uygun gördük.

Divan Şairi Abdî

XVI. yüzyılda yaşamış mesnevî şairi Abdî hakkında tezkire ve diğer kaynaklarda herhangi bir kayda rastlanmaz, ancak şairin bugün bilinen dört mesnevîsi vardır. Bu mesnevîlerin yazılış tarihlerinden şairin Kanunî Sultan Süleyman (1520-1566), II. Selim (1566-1574) ve III. Murat'ın (1574-1595) saltanat dönemlerinde yaşadığını söylemek mümkündür.[30] Hâcı Abdî de eserini 1515 yılında tamamladığını ve döneminin padişahının Yavuz Sultan Selim olduğunu belirtmiştir. Aynı yüzyılda yaşamış olan Divan şairi Abdî, Manisa civarında bulunup II. Selim'e şiirler yazmıştır. Yüzyıl ve bulunulan coğrafya açısından Hacı Abdî'nin bilgileri XVI. yüzyıl divan şairi Abdî'ye yakın görünmektedir. Divân şairi Abdî 1544, yılında Manisa valisi olarak görev yapan II. Selim'e "Niyâz-nâme-i Sa'd u Hümâ" adlı mesnevîsini yazmıştır. Coğrafya bakımından Manisa ve Tire'nin yakınlığı ve aynı yüzyıl içerisinde bulunmaları göz önünde bulundurulduğunda Hacı Abdî'nin Divan şairi Abdî ile olan yakınlığı dikkat çekmektedir. Fakat kaynaklarda her ikisinin de hayatına, doğum ve ölüm tarihine dair kesin bilgiler yer almadığından Hacı Abdî'nin Divan Şairi Abdî olduğunu söylemek ihtimalden öteye geçememektedir.

---

[29] Adnan İnce, "XVI. y.y. Şairlerinden Abdî'nin Eserleri", *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 410/Şubat 1986, 186-187.

[30] Hanzâde Güzelova, "Abdî'in Heft-Peyker Mesnevîsi (İnceleme-Metin-Dizin)" (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

İsli Abdî

Yüzyıl ve coğrafya açısından yakınlık gösteren bir diğer şair ise İsli Abdî'dir. Tezkirelerde Bursalı olduğu, bir dönem Menemen kadılığı yaptığı ve 943/1536 yılında da vefat ettiğinden bahsedilmektedir.[31] Tarihi yakınlık ve İzmir çevresinde bulunmaları söz konusu olsa dahi Hacı Abdî'nin İsli Abdî olduğunu kesin olarak söyleyemek mümkün değildir. Zaten kaynaklarda İsli Abdî'nin böyle bir eseri olduğuna dair bilgi bulunmadığı gibi Hacı Abdî ile mahlasları da örtüşmemektedir.

Abdülaziz Çelebi (Ümmü'l-veled)

"Ümmü'l-veled" lakabıyla tanınan bir âlim ailesine mensup olan Abdülaziz Çelebi, Serez ve Davud Paşa medreselerinde müderrislik yapmıştır. Manisa, Tire, Ankara ve Halep kadılıklarında bulunmuştur. Ölüm tarihi Meşâirü'ş-Şuarâ'da 952/1545 olarak gösterilmiştir. Kaynaklarda Arapça, Farsça ve Türkçe şiirleri olduğu, fakat Arapça şiirlerinin Türkçe şiirlerinden daha üstün olduğu yazılmıştır. Manisa kadılığı esnasında hüccetleri manzum olarak yazmış ve hüccetlere yazdığı imzası da, "Hâzihî huccetu mebânihâ / Ussiset bi'l vusûki teˀsîsâ / Sarâ Abdülazîz kâtibehâ / Kâziyen fi diyâr Magnisa" (Binaların belgeleri bunlardır. Belgeli olarak tesis edilmiştir. Manisa bölgesinin kadısı olarak bunu yazan Abdülaziz'dir.) şeklindedir.[32] Edebî yönü kuvvetli ve Arapça üzerinde özel bir ihtisası olduğundan

---

[31] Lâtifî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n Nuzama,* Haz. Rıdvan Canım, Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara 2000.
Âşık Çelebi, *Meşâʿirüş-Şuarâ Cilt II,* Haz. Filiz KILIÇ İstanbul Araştırmaları Enstitüsü 2010.
Mustafa İsen,, *Künhü'l-Ahbar'ın Tezkire Kısmı,* Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara 1994. Kadir Atlansoy, *Bursa Şairleri Bursa Vefayetnamelerindeki Şairlerin Biyografileri,* Asa Kitabevi, Bursa 1998.
[32] Aşık Çelebi, *Meşairü'ş-Şuara,* Haz. Filiz Kılıç, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, 2010.
Mustafa İsen, *Sehi Bey Tezkiresi Heşt Bihişt,* Akçağ Yay. Ankara 1998.
Haluk İpekten, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu, T. Karabey, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 1988.; Nail Tuman,, *Tuhfe-i Nâilî Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, c. II. 1949.

pek çok kaynakta bahsedilmektedir. Ancak herhangi bir eserinden söz edilmemektedir.[33]

Abdü'l-'Azîz Çelebi, Hacı Abdî Efendi'ye hem yüzyıl açısından hem de Yavuz Sultan Selim döneminde Manisa kadılığı ve daha sonra da Tire'de kadılık yaptığından oldukça yakın görünmektedir. Ancak bu durum, kaynaklarda Abdülaziz Çelebi'nin herhangi bir eserine ve hangi yıllarda Tire'de kadılık yaptığı bilgisine rastlanamadığından kesinlik arz etmemektedir. Ayrıca eserde yukarıda bahsettiğimiz gibi bir imza bulunmamaktadır. Sonuç olarak elimizde kesin bir bilgi bulunmasa da Abdülaziz Çelebi XVI. yüzyılda yaşayan bu üç şairin arasında tarihi uygunluk, Tire ilçesinde ve Yavuz Sultan Selim devrinde bulunması dolayısıyla en yakın ihtimal olarak görülebilir.

Tüm bu ihtimallerin neticesinde kesin bir sonuca varmak mümkün görünmemektedir. Bu nedenle Hacı Abdî Efendi hakkındaki bilgiler eserden tesbît edebildiğimiz kadarıyla, XVI. yüzyılda Yavuz Sultan Selim devrinde yaşamış, bir dönem Tire'de bulunmuş ve "*Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn vü Ḫaṣâʾil-i Çehâr yâr-ı Güzîn*" adlı eserini yazmıştır.

2.1.2. Eserleri

Hacı Abdî'nin kaynaklarda hem hayatına hem de eserlerine rastlanılamamaktadır. Tezimizin de konusu olan eser dışında Ankara Milli Kütüphane'deki Hz. Fâtıma mevlidi eserimizin son kısmını ihtivâ eden farklı bir nüsha niteliğindedir. Hacı Abdî'nin bu iki yazma dışında eserine rastlanılamamıştır.

Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn: Hacı Abdî'nin bu eseri Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi İslâmî El Yazmaları Bölümü Cod. Turc. 055 numarada kayıtlıdır.

---

[33] Taşköprülüzade İsamuddin Ebu'l Hayr Ahmed Efendi, *Eş-Şakaiku'n-Nu'maniyye fi Ulemai'd-Devleti'l-Osmaniyye,* s.299-300; Şemseddin Sâmi, *Kâmûsu'l-A'lâm,* IV, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996; *Sicilli Osmanî, I*, Haz. Nuri Akbayar, Tarih Vakfı Yay., S. 100.

Fî Beyân-ı Mevlûd-i Ḥazret-i Fâṭımatü'z-zehrâ binti Muḥamedü'l Muṣṭafâ Ṣallallâhu 'Aleyhi ve-sellem: Ankara Milli Kütüphane Yz A 2664 numarada kayıtlı bulunmaktadır.

2.2. ESER HAKKINDA

2.2.1. Eserin Adı

Mesnevînin ilk sayfasında "Feżâʾîl-i Ḥulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâil-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn nâzım-ı şehîr ve şaʿir-i bî naẓîr El-Ḥâc ʿAbdî Efendi Ḥamdulillâhi Teâlâ" ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden eserin isminin *Feżâʾîl-i Ḥulefâ-i Râşidîn Ḫaṣâil-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn* olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca metnin ilk sayfasında *Feżâʾîl-i Ḥulefâ-i Râşidîn* yazmaktadır.

2.2.2. Eserin Konusu ve Dili

"Feżâʾîl-i Ḥulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâil-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn" dört halifenin faziletleri, onlarla ilgili hikâyeleri ve Hz. Fâtıma'nın mevlidi anlatılmaktadır. Eser Klasik Osmanlı Türkçesi özelliklerini taşımasının yanında daha çok Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini yansıtmaktadır. Eserin dili açık ve anlaşılır olmasına rağmen beyitlerde vezin ve yazım hatâlarına da rastlanmaktadır. Şair eserini dört halifenin hasletlerini ve güzel vasıflarını genç yaşlı herkese aktarabilmek için Türkçe olarak kaleme aldığını sebeb-i teʾlîfini açıkladığı bölümde söylemektedir:

Âşikâre naẓmile ḳıldum beyân

Türkî dilce ki oḳıya pîr ü cüvan

XVI. yüzyılda yazılmış olan mesnevîde pek çok beyitte Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini açıkça görmek mümkündür. Bu beyitlerden bazıları ve içerdikleri özellikler kısaca şöyledir:

Dünyede ġayruña muḥtâc itmegil

ʿÂḫiret dârında ṣumâc itmegil

Yukarıdaki beyitte Eski Anadolu Türkçesinin emir eki olan –gıl eki görülmektedir.[34]

Didiler Rabbüñ senüñ kimdür iy yâr

Hem Rasûli kimi itdüñ iḫtiyâr

EAT II. Teklik kişi eki +(U) ñ yukarıdaki kelimelerde görülmektedir.

Yoḳdurur bir ḥabbe yâḫûd bir fülüs

Kim varup alam gine tîz ü ucuz

Beyitte "yok+durur" kelimesindeki +durur eki EAT III. tekil kişi bildirme ekidir. Var-up kelimesindeki –(y)Up eki de EAT bağlama zarf-fiili ekidir.

Çâr-ı yâr-ı Muṣṭafâ ʿâşıḳları

Ṭamuya ḳoymayısar Ḥaḳḳ anları

"Koyma-yısar" kelimesindeki–(y)IsAr eki EAT'de en işlek gelecek zaman ekidir.

Üç gün aç oturalar ehl-i Rasûl

Biz yiyevüz dürlü niʿmetleri bol

Yukarıdaki yi-yevüz kelimesindeki –(y)AvUz eki EAT 1. Çokluk kişi geniş zaman ekidir.

Eserde benzer beyitleri ve farklı pek çok EAT özelliğini görmek mümkündür. Sonuç olarak mesnevînin Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini taşıdığını ortaya koyması açısından bu örneklerin yeterli olacağını düşünüyoruz.

---

[34] Ayrıca bkz. Erdoğan Boz, Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara 2013.

2.2.3. Eserin Tavsifi

"Feżâʾîl-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâil-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn" Almanya Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi İslâmî El Yazmaları Bölümü Cod. Turc. 055 numarada kayıtlıdır. Tek yazma olan bu eser Osmanlıca harekeli nesih yazıyla yazılmıştır. Eserin boyutları 20,2 x 11,7 cm. olup metin alanı 13,6 x 7,5 cm.' dir. Eser 66 varaktan oluşmaktadır. Satır sayısı 17, sütun sayısı ise 2'dir. Filigranlı Avrupa kağıt kullanılmıştır. Yeşil, kırmızı, sarı ve siyah ebru desenli dış kapak kahverengi deri ile tutturulmuştur. İç kapak mor çiçekli bir kağıttan yapılmıştır. Eserde âyetler kırmızı mürekkeple yazılmış, başlıklarda altın yaldızlı sarı, mavi, siyah ve kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Beyitler ise tamamen siyah mürekkeple yazılmıştır.[35]

2.2.4. Eserin Yazıldığı Yer ve Tarihi

Hacı Abdî eserini H.920/M.1515 yılında Zilhicce ayı dolmadan yazdığını aşağıdaki beyitlerde söylemektedir:

Şehr-i ẕi'l-ḥicce olınmadın temâm

Biz kitâbı ḫatm ḳılduḳ ve's-selâm

Hicret-i sulṭân-ı kevneyn îy aḫî

İrdi ṭokuz yüz yigirmiye daḫi…

2.2.5. Eserin Yazılış Amacı

Şair Allah'tan pek çok sözün geldiğini, Hz. Peygamber'in onları aktardığını, fakat halkın çoğunun bunlarla birlikte dört halîfenin özelliklerini bilmediğini söylemektedir. Dört halîfe hakkındaki bu fazîletleri genç yaşlı herkesin öğrenmesi için bu kitap içerisinde topladığını ve rahat okunabilsin diye Türkçe yazdığını

[35] URL: http://www.islamic-manuscripts.net/receive/IslamHSBook_islamhs_00004135. 23.03.2015.

belirtmektedir. Ayrıca şair okuyucuya dört halîfenin adaletini ve güzel fazîletlerini bilmeyenlerin yanlış fikirlere saptığını ve bu yanlışlığı terk edip doğruya ve güzele yönelmeleri için kendisini dinlemeleri gerektiğini söylemektedir. Şairin eserinin yazılış amacını açıkladığı bu beyitler şöyledir:

Daḫi şol dört yâr ḥaḳḳında Ḥabîb

Baʿżı nesne kim bürümişdür ʿacîb

Hem Ḫüẕâ'dan nâzil oldı çoḳ kelâm

Kim Ḥabîbullâh beyân itdi temâm

İşbu ḫalḳuñ anı bilmez ekserî

Kim ne sulṭânlardur ol serverlerî

Vârid olmışdur ḥadiṡ ile ṣaḥîḥ

Faḫr-ı ʿâlemkim buyurmışdur ṣarîḥ

Bunları cemʿ idüben buldum revân

Her birisi bir kitâb içre nihân

Âşikâre naẓmile ḳıldum beyân

Türki dilce ki oḳıya pîr ü cüvan

…

Zîre kim şimdi revâfıż oldı çoḳ

Dînlerini ḳıldılar cehlile yok

Ḳodılar erkân u dîn ü sünneti

Düşmen idindiler işbu ümmeti

Uydular şeytâna dinden çıḳdılar

Âḫiret menzillerini yıḳdılar

Bilmediler çâr-ı yâruñ ʿadlini

Ḥaḳ ḳatında ḳurbetini fażlını

Añları ḳo gel beri diñle beni

Tâ müŝâb idem bu sözlerden seni …

2.2.6. Eserin Nüshaları

Eserin, biri tam diğeri eksik iki nüshası bulunmaktadır. Tam olan nüshası Almanya'nın Leipzig Üniversitesi İslâmî El Yazmaları bölümünde Cod. Turc. 55 numarada yer almaktadır. Esere internet ortamından ulaşılabilmektedir.[36]

İkinci ve eksik olan nüshada sadece eserin son kısmındaki *Fażl-ı Fî Beyân-ı Mevlûd-i Fâṭımatü'z-zehrâ-yı Raḍıyallâhu Anhümâ* isimli bölüm yer almaktadır. Bu bölüm Ankara Milli Kütüphane Yz A 2664 numarada "*Fî Beyân-ı Mevlid-i Ḥazret-i Fâṭımatü'z-zehrâ binti Muḥamedü'l Muṣṭafâ Ṣallallâhu 'Aleyhi ve-sellem"* adıyla kayıtlı bulunmaktadır. Bu eseri Yekbaş, *Türk Edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fâtıma Mevlidleri*[37] adlı kitabına almıştır. Yekbaş, Hz. Fâtıma mevlidinin ünik bir eser olduğunu belirtmektedir. Leipzig Üniversitesiʿndeki bu nüsha Milli kütüphaneʿdeki nüshanın ünik olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca mevlidin son kısmında yer alan münâcât bölümü de ufak farklar dışında mesnevîmizin son kısmı ile aynıdır. MK'deki nüshanın müstensihinin tarih kaydına bakılacak olursa bizdeki metinden yaklaşık bir asır önce yazıldığı anlaşılmaktadır. Fakat MK'deki nüshanın sonunda "çâr yâr" ifadesinin bulunması, münâcât kısmının, yazarın adını, eseri yazdığı yılı ve ilçeyi belirttiği kısımların tamamen aynı olması mevlid bölümünün Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn'in son bölümünden alındığını açıkça göstermektedir. Yekbaş, eserin tarihi hakkında bilgi verdiği bölümde devrin padişahının sehven Sultan II. Selim olduğunu söylemektedir. Ancak metinde "Sultan Selim" adı geçmektedir ve 920 tarihi de Yavuz Sultan Selim devrini kapsamaktadır. Yekbaş'ın eserinde de Hacı Abdî'nin hayatına dair bilgiler eserin münâcât kısmındaki verilerden öteye geçmemektedir.[38]

---

[36] URL: http://www.islamic-manuscripts.net/receive/IslamHSBook_islamhs_00004135. 23.03.2015.
[37] Hakan Yekbaş, *Türk Edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fatıma Mevlidleri*, Asitan Kitap, Ankara 2012.
[38] Yekbaş, 329.

M.K.'deki Hz. Fâtıma mevlidini ihtivâ eden yazmayı, eksik de olsa eserimizin bir nüshası olması sebebiyle ilgili kısımları tam nüsha ile edisyon kritik yaparak vermeyi uygun gördük. Fakat metin içerisinde M.K.'deki nüshada olup LÜ.'de yer almayan kısımlar bulunmaktadır. Bu kısımları uzun olmaları sebebiyle burada veriyoruz.

Metin başlangıcında farklı on dört beyitlik kısım yer almaktadır.

İbtidâ ismin Ḥaḳ'un yâd idelüm

Baʿdezân gel söze bünyâd idelüm

Söyle gel ʿandelîb-i nağme-gûy

Sözlerüñ ṭûṭî-ṣıfat şîrîndurur

Kim saña sükker yimek âyîndurur

Söyle gel bir destân-ı maʿnevî

Kim sözünden cân u dil ola ḳavî

Bunda gelen çünkü bilirsin gider

Göñlüñi baġlamaġıl sen bu yire

ʿÂḳıl ol kim bunı ögmeye yere

Ne getürürsin yirüñ adın dile

Kanda olan kişi râḥatda olur

Burada ḳalan cerâḥatda olur

Çün gelüp gitmekdurur dünyâ işi

Gitdügine nice şâd olsun kişi

Murġ-ı ḳudsîdür bu cân tendür ḳafeṣ

Çünki kendü âşiyânun ide yâd

Ol ḳafeṣde nice ṭurıbile şâd

Çünki bundan yek yiri vardur anuñ

Bunda ṭurur didügüñ kejdür senüñ

Sözümü diñle ki ol cândan gelür

Her ne dirsem ʿayn-ı ʿirfândan gelür

Her ne söz kim iderin ben sana naḳl

Maʿni-i Kurʿân ol âs̱âr-ı ʿaḳl…

Cebrâil'in Zehra yıldızının o gece kimin evine konarsa Hz. Fâtıma'nın onunla evleneceğini bildirdiği ve Hz. Ali'nin evinin üzerine konduğunun anlatıldığı kısım L.Ü.'de olmayan iki hikâyeden ilkidir.

Ḥaḳ Teʿâlâ kevkeb-i Zehrâyı hem

İndüre gökden yire iy muḥterem

Ḫalḳa hep göstermekiçün ʿibretin

Cümleye bildürmekiçün ḥikmetin

Her kimin menziline inerser ol

Berḳ urup güneş gibi ṭoġarsar ol

Hiç nizâʿ olmaya baḳup göresin

Fâtıma-ı Zehrâyı aña viresin

Ṭâlib olanlar hep anı göreler

Fiʿl-i şeyṭânı gönülden süreler

Kimsenüñ ḫaṭırı ġam-gîn olmasun

Ḳalbine vesvâs anuñ yol bulmasun

Anı didi Cebraîl gitdi yine

Ol maḳâmına ʿurûc itdi yine

Rasûl ol dem Bilâl'e emr eyledi

Var nidâ ḳıl didi aña söyledi

Ne deñlü var ise ehl-i Medîne

İrişdür bu cevâbı ehl-i dîne

Ḳamusi ṭaşra çıḳsunlar bu gice

Ḥaḳ'uñ emrine baḳsunlar bu gice

Üçünci gökde Zehrâ yıldızın Ḥaḳ

Yire indüriser cümle muḥaḳḳaḳ

Kimüñ evine inerse o yılduz

Göreler ḫalḳı ʿâlem anı dübdüz

Görüb şehre Bilâl itdi nidâyı

Cihâna ṭoldurup ṣavt-ı ṣadâyı

Ne kim buyurdı ol Peyġamber-i Ḥaḳ

İşitdiler anı ser-cümle muṭlaḳ

Çıḳup ṭama hep ol gice ṭururlar

Silüp süpürdiler virüp baḫurlar

Ne deñlü istemişdi kimse anı

Tażarruʿ eyleyüp ḳıldı figânı

İşit imdi Rasûlullâh ḳızını

Niyâz idüp yire urdı sözini

ʿAli'den yaña anuñ göñli aḳdı

Çıḳup ṭam üstüne ol daḫi baḳdı

Dileyenler hep anuñ zârîsinde

İki yatsu geçüp dün yarusında

Göke baḳarlar idi ḳaldurup baş

Duʿâ ḳılurlar idi aḳıdup yaş

Anı gördiler ol demde semâdan

Kopup bir yılduzı indi hevâdan

Yakîn olduḳda gitdikçe ulaldı

Şöyle bir ulu *ḫırmân deñlü oldı*

Görüp Faṭımâ anı didi Allâh

Otuz üç kerre didi Sübḥanallâh

Medîne şehrine ol ṭoġrı indi

ʿAlî'nün ṭamınuñ üstine ḳondı

Yine faṭımâ dir şevk ile Allâh

Oṭuz üç kerre elḥamdülillâh

Anuñ nûrıyla rûşen oldı ʻâlem

Düşerse iğneyi bulurdı âdem

'Ali İbni Ebî Ṭâlib ṭamında

O yılduz bir zamân ḫoş ṭurdı anda

Cemiʿ-i ḫalḳ-ı ʿâlem gördiler hep

Taʿaccüb eylediler ṭurdılar hep

Anlarkim *Faṭımâyı istemişdi*

Rasûl'den anı bana vir dimişdi

Ḳamusı nâdim olup ḳıldılar âh

Didiler cümlesi estaġfirullâh

Rasûl'uñ ʿammusı oġlı ʿAlî'ye

Anı Ḥaḳ taḳdîr itmiş ol veliye

Cemîʿ evliyânuñ pîşvâsı

Ḳamudan anı yeg sevdi Ḫudâsı

Daḫi hiç kimse bir söz söylemedi

Anı gördi bahâne eylemedi

O yıldız gerü ol demde hevâya

Çıḳup gitdi yine evc-i semâya

Ciger kûşe Rasûl ol nîk-aḫter

Otuz üç kez didi Allâhu ekber

O yılduz geri menziline vardı

Ḳarar idüp üçünci gökde ṭurdı

Anuñçün Faṭımâtü'z-Zehrâ didiler

Mübârek ismini Zehrâ ḳodılar

Ki taḥḳîḳ bildiler anı ʿAlî'nüñ

Yaḳîni oldı ol gerçek velînüñ

Bu tesbîḥ oldı vâcib ehl-i dîne

Didiler her namâzuñ âḫirine

Otuz üç kez dişeler Sübḥanallâh

ʿİnâyet ḳıla her işinde Allâh

Hem Elḥamdülillâh Allâhu Ekber

Diyeler her birin otuz üçer ger

Cebrâil'den bahseden aşağıdaki yedi beyitlik gazel L.Ü.'de yoktur.

Dıḥye bir müʾmin ü müselmân idi

Ehl-i dîn hem ṣâḥib-i îmân idi

ʿAḳıl u dânâ idi muṭlaḳ ol er

Ṣanma kim bir câhil nâdân idi

Ġıll u ġışdan pâk idi ḳalbi anuñ

Ehl-i ʿilm ve ḥâfıẓ-u Kur'ân idi

Hem ticâret idi dâʾim pîşesi

Mıṣr u Şâm u Rûm Hindûstân idi

Çîn ü Maçîn ü ʿAcem mülkini ol

Seyri derdi ulu bâzergân idi

Her ḳaçan gelse Rasûl'un ḳatına

Tuḥfe ile cânı armağan idi

Cümle mâlın Ḥaḳ Rasûl'i yolına

Beẕl iderdi şöyle nev-cüvân idi…

L.Ü.'de olmayan ikinci hikâye ise şöyedir:

Diñle imdi yine bir dürlü ḫaber

Râviden bu rivâyet muʿteber

Medine şehri içre bir münâfıḳ

Var idi ol ṭamu odına lâyıḳ

Ki bilmezdi malınuñ ṣâġışını

Anuñ bilmezdi kimse ṣâġ işini

Ziyâde mâlı anuñ key çoḳ idi

Cihânda hiçbir er oğlı yoġ idi

Hemân bir ḳızı var idi anuñ bil

Teʿemmül eyle bu sözü fikir ḳıl

ʿAlî'ye râst gelüp birgün o nâdân

Didi ṭaʿn eyleyüp ey şâh-ı merdân

Bugün bir nev-cevân ṣâhib-zemânsın

Şecâʿatlü dilâver pehlevânsın

Niçün bir kimse ile ḳâvüm oldun

Arayıp bu cihân içinde buldun

Bilürler anı cümle ẖâṣı âmı

Bulımaz ḳarnı ṭoyunca ṭaʿâmı

Eger aẖşam bulursa ṣubḥ bulmaz

Ṣabâḥ bulursa ol aẖşâma ḳalmaz

Eger benüm ḳızum almış olayduñ

Cihânda niʿmet-i devlet bulayduñ

Sarâyumdan sarâyuna varınca

Cihâzlar ṭoldururdum ṣan ḳarınca

Cemîʿ ʿömrüñde senüñ ʿişretüne

Kefîl ola idüm maʿîşetüñe

ʿAlî virdi cevabın diri iy gümrâh

Her işini bilür ol Ḳâdir Allâh

Benüm tedbirümle değildir bu iş

Ḥaḳ'uñ taḳdîridür hîç çekme teşviş

Şükür ol Ḳâdir-i Perverdigâr'a

Ṣaḥâbe ḳıldı bizi Şehriyâr'a

Sey ġâfil ʿaceb mesrur olursın

Muraṣṣaʿ tâc geyüp mağrur olursın

Düşer başından ol birgün göresin

Daẖi ṭopraġun altına giresin

Senüñ ol laʿl-i cevâhir didigün

Gice gündüz ġam u ġuṣṣa yidügün

Uşaḳ oyuncağı ṭopraġ ı ṭaşdur

Bunu fehm eyleyen ʿaḳıllu başdur

Hîç şek yok bize ol Ḥaḳ ḥażreti

Dünye vü uḳbâda virdi ʿizzeti

İltifât-ı ḫazînesinden ol

Virdi baḫşîş bize Zehrâ-yı Betûl

Daḫi her ḥâl üzre luṭf itmişdür

Efḍâl-i inʿâm bize yitmişdür

Mülk-i dünyânuñ metâʿından ḳamu

Biz ferâġat itmişüzdür mû-be-mû

Kîmyâ-yı faḫrden kesb-i saʿâdet

Ḳanâʿat ehliyüz eyledük ʿâdet

Çün esedullâh emîrü'l-müʾminîn

Ḥaydâr-ı kerrâr şâh-ı ehl-i dîn

Ṭaʿn-ı echelden müʾeåâir olmayup

Sözini anuñ ḳulaġa almayup

Yolına ʿazm itdi ol merd-i Ḫudâ

Semʿine irişdi anuñ bir nidâ

Yâ ʿAlî ḳaldur başuñ yuḳarı baḳ

Gör ne ḥikmet gösteriri ṣunʿ issi Ḥaḳ

Başuñ ḳaldurdı ol ferd-i yegâne

Teveccüh ḳıldı ol dem âsumâna

Naẓar ḳılduḳda gördi pây-ı ʿarşa

Ṭolu üştür ḳaṭar feżâ-yı ferşe

Ḳamu ol nâḳalaruñ dürr-i gevher

Götürür yükleri hep misk-i ʿanber

Mehârı her birinüñ bir perî-rû

Ġulam elindedür ẖoş zülf-i gîsû

Daẖi her bir deve üstinde bir mâh

Perî peyker kenîzek görür ol şâh

Nidâ ḳılurlar idi bu cihâzuñ

Bilüñ ṣâḥibin ol merd-i Ḥicâz'uñ

Fâṭıma binti Rasûlullâh'dur

Aña maḥrem ol Esedullâh'dur

ʿAlî içün bunları ḳıldı temâşâ

Sürûr olup ḳatı şâd oldı ol şâh

Geçüp andan gelüp evüne girdi

Beġâyet şâdmân Fâṭıma gördi

ʿAlî'ye ḳarşu gelüp didi ol mâh

Bana ʿarz olanı gördüñ mi yâ şâh

Sâna daẖi anı ʿarz eylediler

Cihâz-ı Faṭımâ'dur söylediler

Bi-ḥamdillâh ki cihâzumı gördün

Ḥaḳ'uñ ol ḳudret-i sırrına irdüñ

Metâʿ-ı dünyâyı neyleyelim biz

Hemân faḳr ile faẖr eyleyelüm biz

Mülk-i dünyâda bizi câhil muḥaḳḳar görmesün

Biz bekâ mülkün musaẖẖar eyleyen sulṭânlaruz

ʿÂlem-i maʿnîde aʿlâdur ḳamudan ḳadrimüz

Gerçi sûretde ḥakîr ü bî-ser ü sâmânlaruz...

Müstensih kaydı ise şöyledir:

Fâilâtün fâilâtün fâilât

Vir ṣalâvât gide senden seyyi'ât

Biñ altmış dört tariẖinde intiẖâb

Eyledük taḥrîr olındı bu kitâb

Ol Rebîʿüʾl-âẖir ayından temâm

On iki gün geçmiş idi veʾs-selâm

Bu mübârek nüshâyı naḳl eyledüm

Fikr idüp kendüme bir ʿakl eyledüm

Bu cihân âẖir degüldür pâyidâr

Pes gerekdür kim ḳala bir yâdigâr

Tañrı raẖmet eyleye ben ḳulına

Dünyede bir yâdigârım bulına

Ol sebebden rûẖıma şâd ideler

Bir duʿa ile beni yâd ideler

Luṭf idüp her kim oḳursa fâtiḥa

İre ebvâb-ı fütûẖ-ı fâtiḥe

El açup bir diyen âmîn duʿâya

Yarın ok ḳonşı ola Muṣtafâ'ya.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERİN ŞEKİL VE MUHTEVÂSI

3.1.ESERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

3.1.1. Nazım Şekli

Eser, mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır, ancak mesnevîlerde genel olarak görülen bütün bölümler yer almaz. Eserde dört halifenin anlatıldığı asıl kısım ile Hz. Fâtıma'nın mevlidi dışında tevhîd, na't ve münâcât bölümleri vardır.

3.1.2. Beyit Sayısı

Abdî'nin 66 varaktan oluşan Çehâr-yâr-ı Güzîn'inin iki sütündan oluşan her sayfasında on yedi satır vardır. Şair eserinin iki bin yüz otuz üç beyitten oluştuğunu sondan bir önceki beyitte belirtir, ancak eserde on bir beyit fazladır.

Ger ṣorarsañ işbu ebyâta şumâr

İki biñ yüz otuz üç ḳıldum ḳarâr

Eserin beyit sayısı iki bin yüz kırk dörttür. Bu tarz eserlerde yazarın verdiği beyit sayısı ile asıl beyit sayısı bazen uygunluk göstermemektedir. Müstensihin esere kendisinin beyit eklemesi veya farketmeden beyit atlaması, şairin beyitleri eksik ya da fazla sayması bu durumun nedenleri arasında gösterilebilir.

3.1.3. Vezin

Eser aruzun "fâilâtün fâilâtün fâilün" kalıbıyla yazılmıştır. Remel[39] bahrinin bu kalıbı Türk edebiyatında en çok kullanılan kalıplardandır. Kısa oluşu sebebiyle mesnevîlerin çoğu bu kalıpla yazılmıştır. Bazı beyitlerde vezin hatâlarıyla birlikte müstensih hatâları da bulunmaktadır. Vezin hatâsı bulunan beyitlerden bazıları şöyledir:

Ne veled oldı ne vâlid ol İlâh

Lem yelîd" bu ḳavle "velem yûled güvâh…

Eserdeki çoğu beyitte vezin kusurları imâle, zihâf, vasl ve ulama yapılarak giderilmiştir.

İmâle: "çekme" demektir. Ölüçüde kapalı hece gereken yerlerde açık heceyi biraz uzatarak okumaktır.[40]

…Cümleden aʿlâ gülündür münzeli

Oldurur şûrîde kılan bülbüli…

Eserde geçen bu örnekte "kı" hecesi kısa olduğundan imale yapılması gerekmektedir.

Zihâf: "Kısma" demektir. Aruzda ölçü zorunluğuyla Arapça ve Farsça sözcüklerdeki uzun bir heceyi kısa okumaktır.[41]

Ümmü'l-Eymen vardı getürdi anı

Diz çöküb oturdı Teñri arslânı

Ars-lâ-nı kelimesindeki "lâ" hecesinde zihâf yapılması gerekmektedir.

Vasl: "Bağlayış, ulama" demektir. Sonu ünsüzle biten bir sözcüğü, ondan sonra gelen sözcüğün ünlü harfine bağlamaktır.[42]

---

[39] Remel, Arapça'da "koşma hızlı yürüme" demektir. Arap aruzunun 8. bahridir. Ayrıca bkz. Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yay., İstanbul 2006, s. 215-239.
[40] Ayrıntılı bilgi için bkz. Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK, Ankara 2005.
[41] Dilçin, s.15.
[42] Dilçin, s.13.

<u>Görüp anı</u> faḫr-ı ʿâlem söyledi

Evüñe girmek diler misin didi

"Görüp" kelimesinin "anı" kelimesine ulama yapılıp buradaki vezin uyumsuzluğunun giderilmesi gerekmektedir.

Eserde bu örneklerde de olduğu gibi vezin kusuru bulunan beyitlerin sayısı oldukça fazladır. Biz yalnızca birkaç örnekle göstermeyi uygun görüyoruz.

Şairin vezni doğru kullandığı beyitlerden bazıları ise şöyledir:

Sen mübârek ḳıl Rasûl'üñüñ bu dem

Ehl-i beytinüñ cihâzın zü'l-kerem"

Şol zemân kim Mekke'nin kâfirleri

Sürdülerdi Mekke'den ol serveri

3.2.ESERİN MUHTEVÂSI

3.2.1. İlk Bölüm

Eserin ilk bölümünün başlığı yoktur, ancak diğer bölümlerde başlık vardır. Şair, Allah'a hamd ile başlayan beyitin ardından Allah'ın varlığı ve birliğinden İhlas suresinden bölümlerle bahsedip devamında bir iki âyete telmihte bulunulmuştur. Allah'ın yeri göğü yaratması ve kudretinin büyüklüğünden de bahsetmektedir. Ardından Allah'tan yardım ve hidâyet isteyip, Peygamberimizden şefaat istemektedir. Tevhîd, münâcât ve na't niteliğindeki bu bölüm Peygamberimize ve dört halîfeye övgü ile ilgili beyitlerle son bulmaktadır. Bu bölüm kırk altı beyitten oluşmaktadır.

3.2.2. Medḥ-i Bahâr

Bu bölümde şair, baharın gelişinden, güzelliklerinden, bahardaki gül bahçesini cennetin âsârına benzettiğinden bahsetmektedir. Lale, nergis, erguvan, süsen, menekşe, gül, bülbül, turrac, kumru, çınar gibi unsurlarla bahardaki uyanışı anlatmaktadır. Bahardaki uyanış gibi insanların da gaflet uykusundan uyanıp Allah'ı zikretmeleri gerektiğini söylemektedir. 3/a ve 3/b'deki beyitler bu konuyla ilgilidir. Hemen ardından 4/a'daki beyitlerin tamamı ise eserin sebeb-i te'lîf bölümünü oluşturmaktadır. Şair eseri neden yazdığını, neden Türkçeyi seçtiğini bu bölümde açıklamaktadır.

3.2.3. Fî Beyânı Muʿcizâti'n-Nebî Aleyhi's-selâm

Bu bölümde Peygamberimizin "şaḳḳu'l-ḳamer"[43] mûcîzesinin anlatıldığı olay yer almaktadır. Peygamberimize karşı duran Ebû Cehl ve Şam sultanı Habîb-i İbn-i Mâlik arasında geçen hikâye anlatılmaktadır. Hikâyede Mâlik Peygamberimizden ayı ikiye bölmesini ister ve gönlünde olan murâdını da bilirse ona kavmiyle birlikte inanacağını söyler. Mâlik'in murâdı ise eli, ayağı ve gözü olmayan kızıdır. Peygamberimiz hem mûcîzeyi gerçekleştirir hem de Mâlik'in hasta kızını Allah'ın izniyle iyleştirir. Ebû Cehil onun bir sâhir olduğunu söyleyerek dinini kabul etmemesini söylese de Mâlik ona yüz vermez. Şair bölümün sonunda *Yüz daḥi ḳırḳ iki beytile temam / Mu'cizatı bunla kıldık ihtimâm* beyitiyle yüz kırk iki beyitle mûcîze bölümünü tamamladığını söyleyip salavât kılmamızı istemektedir.

Daha sonra "Çâr-yâr evsâfına başlayalım" diyerek sırasıyla dört halîfenin isimlerini söyler. Dört beyitlik bu geçiş kısmından sonra Hz. Ebû Bekir'in halîfeliğinin anlatıldığı kısıma geçilmektedir.

---

[43] 54/Kamer 1-3. *"Kıyamet yaklaştı, ay yarıldı. Onlar bir mucize görürlerse hemen yüz çevirirler ve 'Eskiden beri devam edegelen bir büyüdür' derler; yalanladılar ve kendi heveslerine uydular. Oysa her iş, yerini bulacaktır."*

3.2.4. Faṣlu fî İs̱bâtı Ḫilâfeti Ebû Bekir bi'l-Kitâbi ve's-Sünneti ve İctimâʿi'l-Ümmeti

Şair bu bölümde Hz. Ebû Bekir'in neden ilk halîfe olduğunu, Nûr suresinin 55. âyetini göstererek Hz. Ebû Bekir hakkında nazil olduğunu, yine "Leyl" suresinin de Hz. Ebû Bekir hakkında olduğunu ve Cebrâil tarafından indirildiğini, Peygamber efendimizin Mîrâc hadisesini söylediği beyitten sonra, buna kafirlerin inanmayarak Hz. Ebû Bekir'e gelip bunun bir düş olduğunu söylemelerini, fakat Hz. Ebû Bekir'in onlara "*Sâdıkam ben her ne dirse Mustafâ / Zîre sözünde anun yokdur ḫaṭâ*" dediğini anlatmaktadır. Hz. Ebû Bekir'in " ʿatîḳ" ve "ṣıddîḳ" sıfatlarının da anlatıldığı bu kısımda Hz. Peygamber'in ağzından ve bazı ravilerden hadis ve rivâyetlere de yer verilmiştir.

3.2.5. Ḥikâyet-i ʿAlî Raḍıyallâhu ʿAnhu

Burada Hz. Ali'nin oğlu Muhammed Hanîfî'nin babasına Hz. Peygamber'den sonra sırasıyla kimlerin halîfe olcağını sorduğu ve en son sıra Hz. Ali'ye geldiğinde Hz. Ali'nin kendisini söylemediği ve oğlunun babasına "Siz olacaksınız." dediği hikâye anlatılmıştır. Şair On dört beyitlik bu kısmı Hz. Ebû Bekir kısmında vermiştir.

3.2.6. Ḥikâyet-i Uḫrâ

Yukarıdaki hikâyenin dışında bu bölümde üç hikâyeye daha yer verilmiştir. Bunlardan ilki , Hz. Ebû Bekir'in sabah namazını evde kılarak mescide geç geldiğini, Cebrâil'in onun kılığında sabah namazını cemâatle kıldığını ve Cebrâil'in bu durumu Hz. Peygamber'e anlattığı hikâyedir. Hikâyenin sonunda Tevbe suresi kırkıncı âyeti[44] vererek Hz. Ebû Bekir ve Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye olan hicretinden

---

[44] 40/Tevbe 9 "…*Onu iki kişiden biri olarak çıkardıkları zaman ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına "üzülme çünkü Allah bizimle beraberdir" diyordu*."

yedi beyitle bahsetmiştir. Sonraki beyitlerde Hz. Peygamber ve Hz. Ebû Bekir'in vasıflarından bahsetmiş ve Hz. Ebû Bekir'in her konuda Hz. Peygamber'den sonra gelerek ikinci olduğu vurgulanmıştır. Hz. Peygamber'in mîrâca vardığında semada kendi adından sonra Hz. Ebû Bekir'in adının yazılı olduğunu ve Hakk'ın üç yüz ahlakının da Hz. Ebû Bekir'de olduğunu söylediği hikâyeye yer vermiştir. Hz. Peygamber'e Cebrâil'in cennetin kilidinin Hz. Ebû Bekir'de olacağını ve o kimi isterse onu cennete koyacağını söylediği hikâye ile bu kısım son bulmaktadır.

3.2.7. Ḥikâyet-i Uḫrâ

Hz. Ali'nin Hz. Ebû Bekir'in sonsuz ecir sahibi olduğunu Hz. Peygamber'den rivâyet ettiği hikâye ve Hz. Peygamber'in Cebrâil'e kabrin halini sorduğunda Hz. Ebû Bekir'in kabir azabına uğramayacağını anlattığı hikâyeye yer verilmiştir. Daha sonraki hikâyede ise Hz. Ebû Bekir'in malını yoksullara dağıttıktan sonra bir fakirin borcu için para istemesi, ona verecek parası kalmadığından kardeşinden istemesi, kardeşinin de paraya üç gün vade vererek Hz. Ebû Bekir'in dinini bırakmasını istemesi ve parayı bulamayan Hz. Ebû Bekir'in üzüntü içinde olduğu anlatılmıştır.

3.2.8. Kerâmet-i ʿÂîşe Raḍıyallâhu ʿAnha

Bu kısımdaki ilk hikâyede Hz. Ayşe'nin babasının durumunu öğrenip ağlayınca gözyaşlarının iki benzersiz inciye dönüştüğü ve Hz. Ebû Bekir'in onlardan birini borcuna karşılık, diğerini de kardeşinin İslâm'a girmesine karşılık vermesi anlatılmıştır. İkinci hikâyede de tüm malını dağıttıktan sonra iflas edip giyecek kıyafeti kalmadığı için mescide gidemeyen Hz. Ebû Bekir'e Hz. Fâtıma'nın bir yastık yüzünü elbise yaparak göndermesi, onu giydikten sonra mescide giden Ebû Bekir'in mutlu olması ve Cebrâil'in aynı kıyafetle Hz. Peygamber'e gelerek Hak emrettiği için tüm gök ehlinin böyle giyindiğini söylemesinden bahsedilmektedir.

3.2.9. Faṣlu fî İs̱bâti Ḫilâfeti ʿÖmer Raḍıyallâhu ʿAnhu bi'l-Kitâbi ve's-Sünneti İcmâi'l-Ümmeti

İlk altı beyitte Hz. ʿÖmer'in halîfe olmasının sebebinin Hz. Ebû Bekir'in rüyasında Hz. Peygamber'in ona yerine Hz. Ömer'i halîfe kıl demesi olduğu anlatılmıştır. Enfal suresi 64.[45] Âyetin Hz. Ömer hakkından olduğu belirtilerek İslâm'ın onunla kuvvet bulduğu belirtilmiştir.

3.2.10. ʿUkbe b. ʿÂmir an Rasûlillâh 'Lev Kâne Bâʿdî Nebiyyün Le Kâne ʿÖmer İbnü'l-Ḫaṭṭâb'

Hz. Ömer bölümünde sekiz hikâyeye yer verilmiştir. Bunlardan ilki Ukbe İbni Amir'in rivâyet ettiği Hz. Peygamber'in, "Benim ardımca Ömer olsaydı o izzetli kul olurdu." sözünün anlatıldığı beyitlerle başlamaktadır. Daha sonra Hz. Ömer'in şeytanı yendiği kısım verilmiş ve Hz. Peygamber'in ona şeytan seni gördüğünde başka yola gider demesi, Hz. Peygamber'in gökteki iki vezirin Cebrâil ve Mikail olduğunu söyleyerek yerdeki vezirlerinin de Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer olduğunu belirtmesi anlatılmış. Ardından Hz. Ömer'in askerlerinin Acem diyarına yaptıkları sefer ve bu sefer esnasında buldukları bir sandıkla başlarından geçenlerin anlatıldığı hikâye yer almıştır. Bir sonraki hikâyede bir Arapın Hz. Ömer'i çağırması, Hz. Ömer'in kibre kapılmayıp onunla pazara gidip istediklerini alması anlatılmıştır. Daha sonra şairin kötü yöneticilerin vasıflarını anlattığı beş beyit yer almaktadır.

3.2.11. Ḥikâyet-i uḫrâ

Buradaki hikâyede Hz. Ömer'in Zeyd Bin Ḥâris ile birlikte dolaşırken bir evden ağlama sesleri gelmesi üzerine o evin kapısını çalıp, ağlaşan çocuklarını kaynayan su dolu kazanla oyalayan dul kadına ve yetimlere sırtında erzak taşıması

---

[45] 64/Enfal 8. "*Ey Peygamber! Sana ve sana tabi olan müminlere Allah yeter!*".

anlatılmaktadır. İkinci hikâyede Hz. Ömer'in Medine içinde dolaşırken ağlayan bir çocuğun kendisine intizar ettiğini görüp onu mescide getirip yardım etmesini konu edinen beyitlere yer verilerek onun adaletinden bahsedilmiştir.

3.2.12. Ḥikâyet-i Ebû Şaḥme

Hz. Ömer'in oğlu Ebû Şahme'nin[46] bir Yahudi tarafından kandırılıp içki içirilmesi, sonra Şahme'nin bir kadınla zina edip ondan çocuğunun olması üzerine Hz. Ömer'in bunu öğrenmesi, bunun üzerine ona seksen kırbaç cezası vermesi, Şaḥme'nin yetmişinci darbede ölmesi Hz. Ömer'in hadd tamam olmadı diyerek on kırbacı ölüsüne vurması anlatılmıştır. Sonra çok ağlayıp gece rüyasında oğlunun cennete girdiğini görmesi anlatılmıştır. Şair bu hikâyenin de Hz. Ömer'in adaletine bir delil olduğunu belirttikten sonra Hz. Peygamber'den rivâyettir diyerek Hz. Peygamber'in Cebrâil'e Hz. Ömer'in vasfını sorduğunda Cebrâil'in ona vasıflarını sayamacağı kadar çok olduğunu belirttiği beyitlere yer vermiştir.

3.2.13. Ḥikâyet-i uḫrâ

Bu kısım Hz. Ömer'in askerlerinin Nihavend ilinin melikini dine davet etmek için yaptıkları seferi, orada uğradıkları yenilgiyi ve Hz. Ömer'in Hakk'ın izniyle perde açıp askerlerini oradan görerek yönlendirmesinin sonunda kazanılan başarının anlatıldığı hikâyeden oluşmaktadır.

3.2.14. Ḥikâyet-i uḫrâ

Hz. Ömer'in Rum keyserine haraç için gönderdiği elçilerin kayser tarafından esir edilişini, bunu duyan Hz. Ömer'in turrasını yere vurarak kayseri tahtından

[46] Tarihi kaynaklarda Hz. Ömer'in bu isimde bir oğlu olduğundan bahsedilmemektedir.

düşürmesini ve bunun sonucunda kayserin özür dileyerek haraç vermeyi kabul ettiğini anlatan hikâyedir.

3.2.15. Ḥikâyet-i uḫrâ

Hz. Ömer'in bir gün Medine sokaklarında dolaşırken yoğurdunu yere döktüğü için ağlayan bir çocuğa rast geldiği, onun tekrar yoğurt alacak parası olmadığından ağladığını duyunca turrasını yere vurarak topraktan yoğurdu geri istediği ve yoğurdun topraktan süzülüp çıktığı hikâyenin anlatıldığı bölümdür.

3.2.16. Ḥikâyet-i uḫrâ

Cebrâil'in Hz. Peygamber'e inerek Hz. Ömer'in ölümünden İslâm dininde olanların üzüntü içinde olacağını söylemesi ve Hz. Ömer'in Hz. Peygamber'in yanına defn edilmek için Hz. Aişe'den izin alması anlatılmaktadır. Devamında ise Hz. Ömer'in kabirde sorgu melekleriyle yaptığı konuşma ve Allah'ın Hz. Ömer'e seslendiği hikâye yer almıştır.

3.2.17. Ḥikâyet-i uḫrâ

Bu kısmın erbainden nakl olunduğunu belirten şair, sokaktaki bir köpeğin ashâbdan iki kişinin baldırını ısırması üzerine onların Hz. Peygamber'e gelmeleri, Hz Peygamber'in ashâbıyla silahlanarak o köpeği öldürmeğe gittiğinde köpeğin dile gelerek "*Beni Allah Hz. Ebû Bekir Ve Hz. Ömer'i sevmeyenleri ısır diye görevlendirdi"* demesini ve bunu duyan o iki ashâbında utanarak artık Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'e sâdık olduklarını söyledikleri hikâye anlatılmaktadır.

3.2.18. Faṣlu fî İs̱bâtı Ḫilâfeti ʿOs̱mân Raḍıyallâhu ʿAnhu bi’l-Kitâbi ve’s-Sünneti

Hz. Osmân’ın halîfeliğe geçişi, Hz. Peygamber'in Hz. Os̱mân için "yoldaşım" dediği rivâyet anlatılmıştır. Hz. Osmân bölümü onun faziletlerinin anlatıldığı beyitlerin hemen ardında yer alan beş hikâyeden oluşmaktadır. Bu hkayeler sırasıyla şöyledir.

3.2.19. Ḥikâyet-i uḫrâ

Hz. Âişe anamızdan rivâyet olduğu söylenen Peygamberimizin Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer geldiğinde oturuşunu değiştirmeyip, Hz. Osmân geldiğinde ise toparlanıp ayağını örtmesini ve Hz. Âişe’nin bu durumu sorduğunda “Cümle gök ehli ondan hayâ eder ben niye etmeyeyim.” dediğini anlatan hadis yer almaktadır. Devamında Hz. Paygamber’in ashâbıyla Tebük cengine gideceği esnada yaşanılan darlık ve sıkıntıya Hz. Osmân’ın yardım etmesi ve bu yardıma Hz. Peygamber'in kıldığı duâ anlatılmaktadır. Bu duâdan sonra Hz. Peygamber “Şimdiden sonra ne yaparsan yap sekiz cennet sana makam oldu.” demektedir. Hz. Osmân’ın peygamber efendimizin iki kızıyla evlenmiş olduğu için aldığı “Zinnûreyn” ismi ve Hz. Peygamber’in “Yetmiş kızım dahi olsaydı biribiri ardınca verirdim.” dediği rivâyete yer verilmiştir.

3.2.20. Ḥikâyet-i uḫrâ

Hz. Peygamber'in hanımlarının üç gün boyunca aç oturarak sabırla beklediklerini işiten Hz. Osmân’ın onların her birinin evine çeşitli yiyecekler gönderdiğini ve bunu duyan Hz. Peygamber’in ona ettiği duâ anlatılmaktadır. Hikâyenin sonunda Peygamber’in duâsının red olunmayacağı belirtilerek "Levlâk" hadisine telmih yapılmaktadır.

3.2.21. Ḥikâyet-i uḫrâ

Bu hikâyede Hasan ve Hüseyin'in dedelerinden ashâbdaki oğlanların develeri olduğunu söyleyerek kendileri için de deve istemesi ve bunun üzerine Peygamber efendimizin onları omuzlarına alıp kendisini deve, sakallarını da yular yapması anlatılmaktadır. Hikâyenin sonunda Hasan ve Hüseyin'in afv demesini istemesi üzerine hem sağına hem soluna dönüp "afv" demesi üzerine Cebrâil'in gelerek Allah'ın "ümmetini afv ettim" sözünü iletmesinden bahsedilmiştir.

3.2.22. Ḥikâyet-i uḫrâ

Şair arada farklı bir hikâye anlattığı için "*yine evvelki sözü yâd edelim*" der ve bu bölümde Hz. Osmân ile ilgili hikâyeleri anlatmaya devam eder. Bir gün şimşek çakarak cennetin her köşesinin Nûrla dolduğunu gören cennet ehli bunun ne olduğunu sorduğunda Allah'ın o nûrun Hz. Osmân'dan geldiğini söylediği hikâye anlatılmıştır. Hikâyenin sonunda Zumer suresinin 9. Âyetinin[47] Hz. Osmân hakkında olduğu belirtilerek Hz. Osmân'nın gece namazını sürekli kıldığından bahseden beyitlere yer verilmiştir.

3.2.23. Ḥikâyet-i uḫrâ

Hz. Osmân'ın Hz. Peygamber'i ve ashâbını yemeğe davet etmesi ve eve doğru yürüdüklerinde onun adımlarını sayarak her adımına bir köle âzâd edeceğini söylediği olay yer almaktadır. Hikâyenin sonrasında, o yemekten ayrılan Hz. Ali'nin Hz. Fâtıma yanına üzüntüyle gelerek "keşke bizimde malımız olsaydı biz de Resul'ü davet ederdik" demesi üzerine Hz. Fâtıma Hz. Peygamber'i ve ashâbını davet etmesini söyler. Hz. Fâtıma namaz kılıp Allah'a duâ ettikten sonra Hakk'tan nida

[47] 39/Zumer 9. *"(Böyle bir kimse mi Allah katında makbuldür) Yoksa gece vakitlerinde secde ederek ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? (Rasûlüm!) De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.*

gelir ve tencerede kayna'ttığı su eşi benzeri olmayan bir cennet yemeğine dönüşür. Daha sonra ziyafet bitince Hz. Fâtıma yine Allah' a duâ eder ve Hz. Osmân gibi Hz. Peygamber'in her adımına bedel ister. Hakk'dan gelen nida her adımına dört yüz bin kişiyi cehennemden âzâd eylediğini söyler. Bu hikâye ile Hz. Osmân bölümü sona ermektedir.

3.2.24. Fî İs̱bâtı Ḫilâfeti ʿAlî Raḍıyallâhu ʿʿAnhu bi'l-Kitâbı ve's-Sünneti İctimâʿi'l-Ümmeti

Bu bölümde Hz. Ali'nin vasıflarının ve halîfe oluşunun anlatıldığı beyitlerin ardından Maide Suresi 55 ve 56.[48] Âyetlerin Hz. Ali hakkında olduğunu söyleyen şair Hz. Peygamber'in, Hz. Ali için "*Sen daḫi bize reḥimsin yâ ʿAlî / Dîn yolında ḳardeşimsin yâ velî*" dediğini söyler. Sonraki beyitlerde Hz. Peygamber'in, "Kim Harun'u, İdris'i, Nuh'u, İbrahim'i, Davud'u, İsa'yı, Zekeriya'yı, Yahya'yı görmek istese Hz. Ali'ye baksın, bunca Peygamber'in vasfı Hz. Ali'de bulunur." şeklinde açıklanabilecek sözleri de yer almaktadır.

Şair daha sonra, "Hz. Peygamber'in hadisidir" diyerek "*Hem daḫi ḳardeşlerinüñ yiğreki / Ol 'Alî'dür cümlenüñ bilgil yegi*" beyitiyle Hz. Ali'nin kardeşlerinin içinde tek olduğunu söylemektedir. Devamında Hz. Ali'nin dört hasletinden bahsetmiştir. Bunlar cömertliği, âbid ve zâhid oluşu, hikmet kâni ve bahadır oluşudur.

Şairin Hz. Ali hakkında olduğunu söylediği bir başka âyet de şöyledir: "*Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onların mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler." (2/*Bakara 274). Bu âyetin ardından Hz. Ali'nin bir mübârizle savaştığı esnada mübârizin ondan kılıcını istemesi ve Hz. Ali'nin *"sâ'îli men itmegüz"* diyerek kılıcını ona vermesi üzerine mübarizin Müslüman olduğu hikâye anlatılmıştır. Daha sonra Hz. Ali ile ilgili beş hikâye sırasıyla şöyledir:

---

[48] 5/Maide 55-56. *Sizin dostunuz ancak Allah'tır. Rasûlüdür ve Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren müminlerdir. Kim Allah'ı, Rasûl'ünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) şüphesiz Allah taraftarları galiplerin ta kendileridir."*

3.2.25. Ḥikâyet-i uḫrâ

Burada anlatılan hikâyenin İbni Abbas'tan rivâyet olduğu söylenmektedir. Hikâye ise şöyledir: Hasan ile Hüseyin bir gün hasta olurlar, Hz. Peygamber de Hz. Ali ve Hz. Fâtıma'ya onların iyi olması için üç gün oruç tutmalarını söyler. Orucun ilk günü oruçlarını açacakları esnada kapıya bir dilenci, ikinci günü yetim üçüncü günü de bir esir gelerek onlardan yiyecek bir şeyle ister. Onlar da tüm yiyeceklerini onlara verir ve üç gün boyunca aç oruç tutarlar. Bunun üzerine Cebrâil Hz. Peygamber'e İnsan Suresi 8.âyeti[49] indirir ve onlara cennet nimeti getirir. Bu hikâyeden sonra Hz. Ali'nin fazîletleri ile ilgili beyitlere yer verilmiştir.

3.2.26. Ḥikâyet-i uḫrâ

Bu hikâye Hz. Ömer'in halîfeliğinde başı, gövdesi iki ve elleri ayakları dört olan bir insanın annesinin vefatından sonra yapılacak olan miras paylaşımında iki hisse mi yoksa tek hisse mi alacağına karar verilemeyip Hz. Ömer'e sorulması anlatılmaktadır. Hikâyede Hz. Ömer bunun cevabını Hz. Ali'ye sormaları gerektiğini söyler. Hz. Ali de, "Uyurken onun bir başını uyandırın eğer teki uyanıyorsa hissesini iki, her ikisi de uyanıyorsa hissesini bir verin." der. Şair Hz. Ali'nin ilmin kapısı ve bu hikâyenin onun ilmine bir örnek olduğunu belirtiyor.

3.2.27. Ḥikâyet-i uḫrâ

Yine Hz. Ömer zamanında zahid bir kişiye bir hatunun aşık olduğu, kendisine yüz vermeyen zahidin donuna zahid uykudayken yumurta akı süren hatunun Hz. Ömer'e gelerek zahidin kendisine zina ettiğini söylemesi, bu durumun Hz. Ali'ye iletilmesi ve onun da zahidin donunun yıkanmasını emrettiği, yıkanınca yumurta

[49] 76/ İnsân (Dehr) 7-8. "*O kullar, kötülüğü her yanı kuşatmış bir günden korkarak verdikleri sözü yerine getirirler. Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.*"

akının köpürmesiyle kadının oyunu ortaya çıkması anlatılmıştır. Bu hikâyede de Hz. Ali'nin ilim sahibi olduğu vurgulanmıştır.

3.2.28. Ḥikâyet-i uḫrâ

Cabir adlı bir sahâbî tüm mallarını dağıttıktan sonra kendisi fakir düşer. Cabir'in karısı hamiledir ve canı et aş ermektedir. Parası olmayan Cabir günlerce dolaşır ve sonunda yorularak bir mezarlıkta uyuduğunda Hz. Peygamberi rüyasında görür. Hz. Peygamber ona eve dönmesini ve kapısındaki sığırı alıp yemesini söyler. Eve döndüğünde kapısındaki sığırı göndermeye çalışan Cabir'e sığır "ben senin rızkınım kovma beni" der. Bunun üzerine Cabir onu pişirir ve karısıyla yer. Bunu gören Yahudi birkaç kişi Hz. Ömer'e gelerek Cabir bizim sığrımızı yedi derler. Huzura gelen Cabir inkar etmez ve cezasına râzı olur. Cabir'i oradan kurtarmak isteyen Hasan ve Hüseyin oraya gelip onu Hz. Ali'nin yanına getirir. Yahudiler de ardından gelerek cezasını çekmesini söylerler. Hz. Ali Cabir'e dönerek utanmadan anlat olanları der. Cabir olanları anlatır. Hz. Ali o sığır başının getirilmesini ister. Sığır başı dile gelerek "Benim gibi dokuz daha vardır. Bizim anamız Cabir'in malıdır. Cabir onu azad ettiğinde hamile olan anamızı bu Yahudiler tutmuş " der. Yahudiler de imanla dolarak Cabir'e sığırları verir. Hz. Ömer de duâ eder. Şair hikâyenin sonunda Hz. Ali'nin Zehra'nın eşi olmasını ve Allah'ın Hz. Ali'ye "aslanum" demesini vurgulayarak Hz. Ali'nin fazîletlerinden bahsetmektedir.

3.2.29. Ḥikâyet-i uḫrâ

Bu başlık altında şair Hz. Fâtıma'nın vasıflarından bahsedeceğini belirtir. Bilindik bir hikâye olduğunu da belirterek eskinin şöhreti olduğunu fakat yeninin de farklı bir lezzeti olacağını söyleyerek biraz vasıflarından biraz da mevlidinden bahsedeceğini belirtir. Bundan sonraki kısımda Hz. Fâtıma'nın doğumu, Hz. Ali ile evlenmesi ve gösterdiği birkaç mûcîzevi olaya yer verilmiştir.

3.2.30. Faṣlu fî Beyânı Mevlûdi Fâtımatü'z-Zehrâ-yı Raḍıyallâhu Anha

Hz. Fâtıma'nın doğumunun anlatıldığı bu kısımda Cebrâil'in Hz. Peygamber'e gelerek kırk gün oruç tuttup Hz. Hatice'nin yanına gitmemesini söylemesi ve kırk günün sonunda Hz. Hatice'nin yanına giden Hz. Peygamber'in kızı Zehra'nın dünyaya gelişi anlatılmaktadır. Hz. Peygamber'in kızını izzetle tutmasından, diğer evlatlarından daha fazla önem verdiğinin müşriklerce konuşulmasından ve iki meleğin Hz. Fâtıma'ya hizmet için görevlendirilmiş olduğundan söz edilmektedir. Daha sonraki şiirlerde Hz. Hatice'nin vefat etmesi, bunun üzerine Zehra'nın Ümmü Seleme'den terbiye alması ve on iki yaşına geldiğinde Hz.Ebû Bekir, Hz. Ömer de dahil olmak üzere pek çok kişinin onu istemesi üzerine Hz. Peygamber'in kızını kimseye vermeyip Allah'ın emriyle Cebrâil'in gelerek kızını Hz. Ali'ye vermesini söylemesi anlatılmaktadır. Mihr olarak Hz. Ali'nin zırhını gösterip, satması ve zırhı Hz. Osmân'ın alıp ona tekrar hediye etmesi de anlatılmıştır. Devamında Hz. Fâtıma'nın babasına mihr olarak günahkâr ümmete şefaat etmesini ister, Cebrâil Hz. Fâtıma'ya bir mektup getirerek onun mihri olduğunu söyler, Cebrâil ona "Bu mihir asi ümmetinin şefaatidir." der ve Hz. Fâtıma'nın o mihri ömrünce koruduğundan bahsedilmiştir.

3.2.31. Ḥikâyet-i Uḫrâ

Bir önceki hikâyenin devamı olan bu hikâyede zırhın satılmasıyla elde edilen paradan alınarak Hz. Ali'nin düğünü için davet verilmesi ve Hz. Peygamber'in bu davet içi Hz. Ali'ye tüm ashâbı çağırmasını söylemesi ve Ebû Bekir'in Hz. Ali'nin evinin eşyasının alınması için kırk akçe vererek onun evini oluşturması anlatılmaktadır. Düğün daveti için yapılan yemeğin fazlaca yetip arttığından bu durum karşısında müşriklerin hayretinden de bahsedilmiştir. Daha sonra Ümmü Seleme ve Ümmü Eymen'in Hz. Fâtıma'yı süslemesi esnasında, Hz. Fâtıma'nın bir şişe getirerek ondaki kokuyu sürünmesi, kokunun eşsiz ve mükemmelliği karşısında

oradakilerin onun içindekinin ne olduğunu sorması, bunun üzerine onun Hz. Peygamber’in teri olduğunu Dıhye adındaki bir sahâbîyle sohbetinden sonra bu şişeyi orada bulup kokuyu içine doldurduğunu söylemesi anlatılmıştır.

Şair o devirde meddâhların düğünde toplanarak medh okuduğundan bahsetmektedir. Bu törenden sonra Hz. Ali ve Hz. Fâtıma’nın gerdeğe konulması ve karanlık olan odanın Fâtıma’nın yüzünün nuruyla aydınlanmasından bahsedilmiştir. Sonraki hikâyede Cafer’in hanımı olduğunu söyleyen Esma Hatun Hz. Peygamber'in yanına gelerek, Hz. Hatice’nin ölmeden önce öleceğini bilerek Fâtıma’nın yetim kalacağı için ağladığını ve Fâtımaʿnın Hz. Ali’yle evlenmesini vasiyet ettiğini söylemesi anlatılmıştır.

Daha sonra Hz. Fâtıma ve Hz. Ali’nin sabaha kadar konuşmayıp ibadet ettiklerinden bahsedilmektedir. Hz. Peygamber'in onlara süt pişirip getirmesi, ertesi gün yine onların yanına gelip onlardan iki bardak su isteyip, o sulara âyet okuması ve o suyu onların üzerine saçması anlatılmaktadır. Sonraki hikâyede bir gün Hz. Ali’nin evinin kapısına geldiğinde Hz. Fâtıma’nın bir erkek birlikte el değirmeni çevirdiklerini görür ve Hz. Peygamber’e gelerek bu durumu anlatır. Kapıya gelen Hz. Peygamber onun Cebrâil olduğunu ve Fâtıma’ya yardım için geldiğini söyler. Bu bölümün son hikâyesinde Hz. Fâtıma Ümmü Seleme’ye düğün gününde güzel ve uzun hatunların yanına geldiğini ve onların kim olduğunu sorar. O da onları görmediğini söyleyerek Hz. Peygamber’e sorduğunda onların cennet hurileri olduğu cevabını alır. Şair son olarak bunun gibi pek çok hikâyenin olduğunu söyleyerek diğer hikâyeye geçmektedir.

3.2.32. Ḥikâyet-i Uḫrâ

Şair Hz. Fâtıma ile ilgili pek çok hikâyenin olduğunu fakat bu son hikâyenin hepsinden daha güzel olduğunu belirtmektedir. Medine’de bir yahudi düğün daveti verir. Düğüne Hz. Fâtıma’yı da davet edip onun fakirliğini ortaya koymak isterler. Bunun için Hz. Peygamber’e gelerek izin isterler. Fakat onlardan önce Cebrâil gelir ve onların hilesini anlatır. Hz. Fâtıma için de cennetten eşi benzeri olmayan yeşil bir

elbise getirir. Ümmü Eymen ve Ümmü Seleme ile bu düğüne giden Hz. Fâtıma'nın elbisesi karşısında herkesin gözleri kamaşır. Bu elbisenin sihir mi, gerçek mi olduğunu anlayamayan Yahudiler bir hatundan onun bir parçasını getirmesini isterler. Hz. Fâtıma'da o hatunun Müslüman olması durumunda ona elbisesinin bir kolunu keser verir. Yahudiler de bunun dünya kumaşı olmadığını görürler. Başka hatunlar da elbiseden birer parça isterler fakat kesilen parçalar elbiseden eksilmez. Bu mûcîzenin karşısında Yahudi kadınları Müslüman olurlar. Hz. Fâtıma'nın ardınca gelip Müslüman olan hatunların Yahudi kocaları Hz. Peygamber'e gelerek "evlerimiz boş kaldı, hatunlarımız elden gitti" derler. Bunun üzerine Hz. Peygamber hatunları çağırır fakat üç yüz kadından altmışı Müslümanlıktan dönmezler. Bu son hikâyenin ardından şair bunun gibi sayısız hikâye bulunduğunu, Hz. Ali ve Zehra'nın fazîletlerinin saymakla bitmeyeceğini, çar yarı sevenlerin bu beyitleri okuyarak safa bulmalarını dilemektedir. Kendisi için de duâ etmelerini söyler ve Allah'tan günahlarının bağışlanmasını isteyerek münâcât kısmına geçer. Eserde Hz. Fâtıma'nın ölümünden bahsedilmemektedir.

3.2.33. Münâcât

Şair bu kısımda peygamberlerin, din ulularının, dört halîfenin, kutsal kitapların adını zikrederek onların hürmetine Allah'tan af dilemektedir. İsminin Hacı Abdî olduğunu, hicri 920'de Tire'de zilhicce ayı dolmadan bu kitabı tamamladığını ve o sene Yavuz Sultan Selim'in, Şah İsmail'e üstün geldiğini belirtmektedir. Eserin yazıldığı yeri ve tarihi, adınının ne olduğunu ve döneminin sultanının kim olduğunu son varakta anlatan şair, bu kısımları "hâtime" adıyla ayrıca bir başlık altında vermeyip münâcât kısmının devamında vermiştir. Hz. Peygamberi sevenlere hayır duâ dilediği beyitlerden sonra toplam beyit sayısının iki bin yüz otuz üç olduğunu belirten şair *"Ḫatm olındı bunlaruñla bu kitâb / Söz temam v'allâhu aʿlem bi'ṣ-ṣevâb*" beyitiyle eserini tamamlamıştır.

3.3. ESERDE GEÇEN ÂYETLER

Türk edebiyatının İslâm'ın kabulünden sonraki ürünleri inşâ edilirken temel kaynaklarının başında âyetler gelmiştir. Bu âyetler dini muhtevâ içerisinde önemli bir yer teşkîl ederek pek çok yazarın ve şairin ilham kaynağı olmuştur. Bunun yanında bu âyetleri edebî yollarla iletmek isteyen şair ve yazarlarımız, ister manzum ister mensur olsun yazmış oldukları eserlerde dinî edebiyatın yapı taşları olan âyetleri nesilden nesile okuyuculara aktarmışlardır. XVI. yüzyılda yazılan ve dinî bir mesnevî olan *Feżâʾil-i Ḫulefâ-i Râşidîn ve Ḫaṣâʾil-i Çehâr-yâr-ı Güzîn* adlı eser de bu minvâlde yazılmıştır. Eserdeki beyitlerde başta "İhlas suresi" olmak üzere, pek çok âyete yer verilmiştir. hikâyelerin içerisinde olaylara ve kişilere atfen verilen âyetleri geçtikleri bölümler ile vermeyi uygun gördük.

Mesnevînin başlıgıcında yer alan Allah'ın varlığı ve birliğinin anlatıldığı kısımda aşağıdaki üç beyit içerisinde İhlâs suresi bulunmaktadır. Bu beyitlerin İhlas suresinin bir nevi tercümesi şeklinde oluşturulduğunu söyleyebiliriz.

Ṣunʿı ile varlığı buldı sübût

Birliğine "ḳulhuvallahu" şühûd

Ne veled oldı ne vâlid ol İlâh

"Lem yelîd" bu ḳavle "velem yûled" güvâh

Her tuvânâ andan umarlar meded

Yoḳdurur ʿâlemde aña "kufûven eḥad"...

Daha sonra ise İsrâ suresinin 70.[50] Âyeti yer almaktadır "Ve lekad kerremnâ benî âdeme…" Bu âyetle insanoğlunu kâinattaki yerine dikkat çekilmiştir.

[50]17/ İsra 70. "*Biz hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık…*"

3.3.1. Hz. Ebû Bekir Bölümündeki Âyetler

Eserde Hz. Ebû Bekir'in fazîletlerinin anlatıldığı bölümde üç âyet geçmektedir;

"Vaʿada'llâhu'l-lezîne âmenû minkum ve amilû'ṣ-ṣâlihâti leyestahlifennehum fi'l-arḍı kemâ'stahlefe'llezîne min kablihim ve leyumekkinenne lehum dînehumu'llezi' ertedâ lehum"[51]

Ebû Bekir'in fazîletleri bölümünde 'Leyl' sûresinin 17. ve 18. âyetlerinden ve onun Cebrâil tarafından indirilişinden bahsedilmektedir. "Ve seyucennebuhe'l-etkâ. Ellezî yu'tî mâlehû yetezekkâ."[52]

Hz. Ebû Bekir'in, Hz. Peygamber'e mağara arkadaşı olduğunu anlatan beyitlerin ardından Tevbe suresi 40. âyete yer verilmiştir.

"'İz ahracehu'llezîne keferû sâniye's-neyni iz humâ fî'l-gâri iz yekûlu li sâhibihî lâ tahzen inna'llâhe meanâ fe enzela'llâhu sekînetehû aleyhi ve eyyedehû bicunûdin lem terevhâ…"[53]

3.3.2. Hz Ömer Bölümündeki Âyetler

Eserde Hz. Ömer'in fazîletlerinin anlatıldığı bölümde yalnız bir âyete yer verilmiştir:

"Ya eyyühe'n-nebiyyü hasbüke'llahü ve meni't-tebeake mine'l-mü'minîn.*"*[54]

---

[51] 24/Nûr 55. *"Allah içinizden iman edip sâlih amel işleyenlere kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da mutlakâ egemen kılacağına, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlakâ emniyete kavuşturacağına dair vaʾadde bulunmuştur."*

[52] 92/Leyl 17-18. *"O en müttakî olan ise ondan (cehennemden) uzaklaştıkça uzaklaşdırılacaktır. O ki malını verir, tezekkî eder."*

[53] 9/Tevbe 40. *"Onu iki kişiden biri olarak çıkardıkları zaman ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına "üzülme çünkü Allah bizimle beraberdir" diyordu.*

[54] 8/Enfal 64. *"Ey Peygamber! Sana ve sana tabi olan müminlere Allah yeter!".*

3.3.3. Hz Osmân Bölümündeki Âyetler

Eserde Hz. Osmân'ın fazîletlerinin anlatıldığı bölümlerde bir âyet yer almaktadır. Hz. Osmân'ın gece namazını devamlı kıldığını belirten şair ardından Zumer suresi 9. âyete yer vermiştir. Şair bu âyetin Hz. Osman için indirildiğini belirtmektedir. İbn Ömer bu konu hakkında âyetin Hz. Osmân hakkında olduğunu rivayet etmiştir.[55]

"Em men huve kânitun ânâe'l-leyli sâciden ve kâimen yahzeru'l-âhırete ve yercû rahmete rabbih, kul hel yestevi'llezîne ya'lemûne ve'llezîne lâ ya'lemûn, innemâ yetezekkeru ulû'l-elbâb".[56]

3.3.4. Hz. Ali Bölümündeki Âyetler

Hz. Ali'nin fazîletlerinin anlatıldığı bölümlerde beş âyet geçmektedir.

Eserde Hz. Ali'nin vasıflarının ve halîfe oluşunun anlatıldığı beyitlerin ardından Mâide suresinin 7. ve 8. âyetiyle Bakara suresinin 274. âyetine yer verilip bu âyetlerin Hz. Ali hakkında olduğu belirtilmektedir.

"İnnemâ veliyyukumu'llâhu ve Rasûluhû ve'llezîne âmenû'llezîne yukîmûne's-salâte ve yu'tûne'z-zekâte ve hum râkıûn. Ve men yetevella'llâhe ve Rasûlehû ve'llezîne âmenû fe inne hızbe'llâhi humu'l-gâlibûn. "[57]

"Ellezîne yunfikûne emvâlehum bi'l-leyli ve'n-nehâri sirran ve alâniyeten fe lehum ecruhum inde Rabbihim, ve lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn."[58]

---

[55] Tirmizî, Sünen et- Tefsîr, 19.
[56] 39/Zumer 9. *"(Böyle bir kimse mi Allah katında makbuldür) Yoksa gece vakitlerinde secde ederek ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? (Rasûlüm!) De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar*".
[57] 5/Maide 55-56. *Sizin dostunuz ancak Allah'tır. Rasûlüdür ve Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren müminlerdir. Kim Allah'ı, Rasûl'ünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) şüphesiz Allah taraftarları galiplerin ta kendileridir."*
[58] 2/Bakara 274. *"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık Allah yolunda harcayanlar var ya, onların Allah katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değiller."*

Hz. Ali'nin hikâyelerinden birinde savaştığı komutanın ondan kılıcını istemesi üzerine söylediği "sâ'îli men itmegüz" sözüyle Duhâ suresi 10. âyete "*Ve emme's-sâile fela tenhar*" (Sakın isteyeni azarlama!) telmihte bulunulmuştur.

Hz. Ali ve Hz. Fâtıma'nın oğulları için oruç tuttukları esnâda gelen yetim, yoksul ve esire yiyeceklerini vermelerinin anlatıldığı hikâyede İnsan suresi 7 ve 8. âyetlere yer verilmiştir.

"Yûfûne bi'n-nezri ve yehâfûne yevmen kâne şerruhu mustetîrâ. Ve yut'imûne't-taâme alâ hubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ."[59]

Cinlerin ve insanların Allah'a kulluk etmeleri için yaratıldığının söylendiği beyitten sonra Zâriyat suresi 56. âyete yer verilmiştir.

-"Ve mâ halaktuʾl-cinne vel inse illâ li ya'budûn."[60]

3.4. ESERDE GEÇEN HADİS ve RİVÂYETLER

Müslümanlar için âyetlerden sonra en itibarlı kaynak hadisler olmuştur. Türk-İslâm edebiyatı içerisinde de başvurulan kaynaklar arasında âyetlerden sonra en önemli kaynak hadislerdir. Özçelik'in İmam-ı Nevevi'den naklettiği, Hz. Peygamber'in "Ümmetimden dinî işlerine dair kırk hadis ezberleyeni Allah kıyâmet günü fakihler ve âlimler zümresiyle haşreder." hadisi münâsebetiyle İslâm tarihi boyunca kırk hadis ezberlemenin dışında, yüz, beş yüz ve bin bir hadis derlemeleri yapılmıştır. Edebiyatımızda manzum hadis tercümelerine gösterilen ehemmiyet ve bu sahada yapılan çalışmalar da bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.[61] Dinî bir muhtevâya sahip olan eserimizde de bazı hadis ve rivâyetlere yer verilmiştir. Bunlardan bazıları sahih, bazıları da mevzûdur. Edebiyatta kullanılan ve Hz. Peygamber'e atfedilen pek çok hadis mevzû olabildiği gibi sahih de olabilmektedir.

---

[59] 76/İnsân (Dehr) 7-8. "*O kullar, kötülüğü her yanı kuşatmış bir günden korkarak verdikleri sözü yerine getirirler. Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.*"

[60] 51/Zâriyât 56. *"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."*

[61] Ayrıca bkz. Mustafa Özçelik, "Çağdaş Edebiyatımızda Manzum Hadisler", *Diyanet Aylık Dergi,* Şubat 2011, Sayı: 242, s.54-55. Ali Yılmaz, *Türk islam Edebiyatı El Kitabı,* s.222-227.

Biz eserde tesbît edebîldiğimiz hadis ve rivâyetlere burada yer verirken sahih olanlarını belirtmeyi uygun gördük.

-*Levlâke "Sen olmasaydın, ey Habîbim, felekleri (kâina'tı) yaratmazdım"* Hz. peygamber hakkındaki bu hadis Sağanî'ye göre mevzû[62] hadistir.[63] Aclunî ise mânâsının sahih olduğunu belirtmiştir.[64] Hz. Peygamber için yazılan medhiye, na't ve mevlid türü eserlerin pek çoğunda bu söz yer almaktadır.

"Mâ arafnâke" ʿseni şanına yakışır bir şekilde tanıyamadıkʿ mânâsındaki bu hadis Canan'a göre sahih olup Hz. Peygamber'in masum bir istekle Allah'a yalvardığı sözüdür.[65]

Başka bir rivâyete göre, tasavvufî çevrede hadis kabul edilen bir söz olduğu, İmam Şâfi'ye atfedildiği ifade edilmiştir.[66]

3.4.1. Hz. Ebû Bekir ile İlgili Hadis ve Rivâyetler

Hz. Peygamber'in Hz. Ebû Bekir hakkında söylediği "Muhakkak Allâhü Teâlâ İbrahim aleyhisselâmı dost edindiği gibi beni de dost edindi. Muhakkak benim dostum da Ebû Bekir'dir." Sözü eserde hadis olarak verilmiştir. Bu söz Hz. Peygamber'in "Muhakkak ki arkadaşlığı hususunda da, malı hususunda da insanların bana en çok ihlaslısı, Ebû Bekir'dir. Ümmetimden kendime bir dost edinseydim Ebu Bekir'i edinirdim"[67] hadisinden iktibas yapılarak söylenmiştir.

---

[62] Uydurma demektir. Çeşitli maksatlarla uydurularak Hz. Paygambere atfedilen sözlerdir.Ayrıca bkz. Ali,Çelik, Halkın Hadis Bilgisi ve Bilgi Kaynakları, Emin Yay., Bursa 2009, s.281.
[63] Es-Sağanî, Ebuʿl-Fedâil el Hasen bin Muhamed bin hasen el Kurşî, *Mezûâtuʿs-Sâğânî,* (Abdurrahman Halef), 2. Baskı, Beyrut 1405/1985.
[64] El Aclunî, İsmail Bin Muhammed, *Keşfu'l Hafâ ve Muzîli'l-İlbas Ammeʿş-teheremine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs,* Beyrut, 1352.
[65] İbrahim Canan, *Hadis Ansiklopedisi Kütüb-i Sitte*, c. 5, Akçağ Yay. t.y. s. 490.
[66] Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler Ansiklopedik Lugat*, Kesit Yay., İstanbul 2013. s. 474.
[67] Müslim, Fezailü's-Sahâbe, 2-7; Tirmizî, Menâkıb, 14/3655; Buharî, Ashâbu'n-Nebi, 3, Hüseyin Algül, *İslam Tarihi II,* Gonca Yay., İstanbul 1991, s. 245.

Peygamberimiz mîrâca çıktığında semâda kendi adından sonra Hz. Ebû Bekir'in adının yazıldığını söylediği hadis İbn Semʿûn'un *Emâlî* adlı eserinde geçmektedir.[68]

Cebrâil (a.s.) geldi ve "Allâhü Teâlâ sana selâm söyler. Cennetin kilidi Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk'ın elinde olacaktır. Ebû Bekr-i Sıddîk kimden râzı olursa onu cennete koyarım. Kimden râzı olmazsa onu cennete koymam buyurdu." dedi. (Bu rivâyet kaynaklandırılamamıştır.)

Rasûlullâh (a.s.) buyurdu ki: "Hak Teâlâ Hazretlerinin yarattığı üç yüz güzel ahlâk vardır. Kim bunlardan birisi ile bezense cennete girer." Hz. Ebû Bekir, "Ey Allâh'ın Rasûlû! Bende o güzel huylardan bir şey var mıdır?" dedi. Rasûlullah : "Üç yüzü de sende vardır." buyurdu. (Bu rivâyete kaynaklarda rastlanılamamıştır.)

Ebû Bekr'in fazîletine açık bir delil de şu âyet-i kerîme'dir: "*O en müttakî olan ise ondan (cehennemden) uzaklaştıkça uzaklaştırılacaktır. O ki malını verir, tezekkî eder*." Şair leyl suresinin 17.ve 18. âyetlerinin Hz. Ebû Bekir hakkında olduğunu belirtiyor ve "İbni Mesʾûd ve Ebû Leysi İmam da ravidir." diyor. Hz. Ebû Bekir'in Müslümanlığın ilk dönemlerinde yeni Müslüman olanlar gibi İslâm'a girdiğini saklamadığı gibi herkesi dine davet edip üstelik de karşılık beklemeden köleleri satın alıp âzât etmesi[69] olayının ardından Leyl[70] suresinin son âyetlerinin nâzil olduğu bilinmektedir. Şairin de bu olaya dayanarak yukarıdaki rivâyete yer verdiği anlaşılmaktadır.

Şairin Hz. Ali'den rivâyet edildiğini belirttiği Cebrâil'in Hz. Peygamber'e gelerek Hz. Ebû Bekir'in kabir azabına uğramayacağını söylemesi hadisesi kaynaklarda bulunamamıştır.

Şair Hz. Peygamber için "*Bir hadis dedi ol sultan-ı dîn"* diyor ve bu beyitleri veriyor:

…Bu hilâfet ola benden sonra az

Ancak otuz yıl degüldür çog u az

---

[68] İbn Semʿûn, *Emâlî, I,* Daruʿl Beşâir, Beyrut 2002., s. 46.
[69] Niyazi Kahveci, *İniş Sebepleri ve Sırası İle Kur'an-ı Kerim Tercümesi,* Sinemis Yay., Ankara 2014.
[70] 92/Leyl 18-21.

Daḥı ṣoñraki Melikleri olalar

Begler olup padişahlık kılalar…

Hz. Peygamber kendisinden sonra hilâfetin otuz yıl süreceğini, daha sonra ise saltanatın hüküm süreceğini söylediği bu hadis sahih kabul edilir.[71]

Hadiste Hz. Peygamber'e vekil olma, onun yerini tutma görevinin otuz yıl içerisinde son bulacağı bildirilerek, Hz. Hasan dahil beş halîfenin halîfelik sürelerinin toplam otuz sene olduğunu ve sonra Hz. Muaviye ile saltanat başladığını belirtilmektedir.[72]

3.4.2. Hz. Ömer ile ile İlgili Hadis ve Rivâyetler

Cebrâil'in Hz. Peygamber'e inerek Hz. Ömer'in ölümünden İslâm dininde olanların üzüntü içinde olacağını söylemesi ve Hz. Ömer'in Hz. Peygamber'in yanına defn edilmek için Hz. Aişe'den izin alması anlatılmaktadır. Bu rivâyet kaynaklarda: Abdullah der ki:

"İzin istedim, selam verip girdim. Hz. Âişe ağlıyordu. Ömer sana selâm ediyor. İki arkadaşının yanında gömülmek için izin istiyor. Dedim. Hz. Âişe: "Onu ben kendim için düşünüyordum. Fakat Ömer'i bugün kendime tercih ediyorum." şeklinde geçmektedir.[73]

Hz. Ömer'in Zeyd Bin Ḥâris ile birlikte dolaşırken bir evden ağlama sesleri gelmesi üzerine o evin kapısını çalıp, ağlaşan çocuklarını kaynayan su dolu kazanla oyalayan dul kadına ve yetimlere sırtında erzak taşıması anlatılmaktadır. Edebiyatımızda da "Kocakarı ve Ömer"[74] adıyla yer alan bu hikâye Hz. Ömer kıssalarının en meşhurlarındandır.

Erbainden nakl olunduğunu fakat hangi kaynaktan olduğunu belirtmeyen şair, sokaktaki bir köpeğin ashâbdan iki kişinin baldırını ısırması üzerine onların Hz.

---

[71] Ebu Davud, Sünnet, 8.
[72] Yılmaz, Kültürümüzde, s. 222; Canan, s. 425.
[73] Müslim, Fedailü's-Sahâbe, 36.
[74] Ersoy, Mehmet Akif, *Safahat*, Elips Yay., Ankara 2007, s. 101.

Peygamber’e gelmeleri, Hz Peygamber’in ashâbıyla silahlanarak o köpeği öldürmeğe gittiğinde köpeğin dile gelerek “Beni Allah Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer’i sevmeyenleri ısır diye görevlendirdi.” demesini bunu duyan o iki ashâbın da utanarak artık Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer’e sâdık olduklarını anlatmaktadır. (Bu rivâyet kaynaklandırılamamıştır.)

“Zîre kimi sever ise kişi

Ol olısar yarun anuñ yoldaşı”

beyitiyle, *“Kişi sevdiğiyle beraberdir.”* hadisine telmih yapılmıştır.[75] Müslim ve Buhârî’nin ortak görüşüyle sahih hadistir.

3.4.3. Hz. Osmân ile İlgili Hadis ve Rivâyetler

Şair, Peygamber efendimizin Hz. Osmân için “Benim yoldaşımdır.” dediğini belirtmektedir. Bu söz Hz. Peygamber’in, "Her Peygamber'in cennette bir refîki vardır. Benim cennetteki refîkim de Osmân'dır."[76] hadisinden iktibas yapılarak söylenmiştir. Dolayısıyla Hz. Peygamber’in burada geçen sözleri sahihtir.

Eserde Hz. Âişe anamızdan rivâyet olduğu söylenen Peygamberimizin Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer geldiğinde oturuşunu değiştirmeyip, Hz. Osmân geldiğinde ayağını örterek toparlandığını anlatan hadis yer almaktadır. Hadis sahihtir ve pek çok kaynakta ise şöyledir:

Hz. Âişe anlatıyor: “Hz. Ebû Bekir, Resulullâh’ın yanına girmek üzere izin istedi. Bu sırada Resulullâh yatağı üzerinde yatmakta idi. Üzerinde benim bürgüm vardı. Resulullâh halini bozmadan izin verdi. Meselelerini hallettiler. Hz. Ebû Bekir gitti. Bir müddet sonra Hz. Ömer girmek için izin istedi. Resulullâh aynı halini hiç değiştirmeden izin verdi. Ömer’in ihtiyacını da gördü sonra da gitti. Bir müddet sonra Osmân izin istedi. Bu sefer Resulullâh yatağında doğruldu. Üstünü başını düzeltti. Bana da: “Elbiseni üzerine topla!” emretti. Ona da girmesi için izin verdi.

---

[75] Buharî, Edep, 96; Müslîm, Birr ve Sıla, 165; Tirmizî, Fiten, 48.
[76] Tirmizî, "Menâkıb", 19; Ayrıca bkz. Yiğit,“Osman”, *DİA.*

Onun da ihtiyacını gördü. Osmân da gitti. O gidince ben dayanamayıp, “Ey Allah’ın Rasûl’ü! Ebû Bekir ve Ömer gelince istifini bozmadığın halde Osmân gelince kendine çeki düzen verdin. Sebebi nedir?” diye sordum. Dedi ki:

“Osmân çok utangaç birisidir. Ben istifimi bozmadan eski halimde iken içeri aldığım takdirde arzusunu açmadam gideceğinden korktum.” Bir rivâyette, "Kendisinden meleklerin hayâ duydukları bir kimseden ben hayâ duymayayım mı?" demiştir.[77]

Hz. Paygamber’in ashâbıyla cenge gideceği esnada yaşanılan darlık ve sıkıntıya Hz. Osmân’ın malından pek çok şey vererek yardım etmesi ve bu yardıma Hz. Peygamber'in ettiği duâ anlatılmaktadır. Bu duâdan sonra Hz. Peygamber “Şimdiden sonra ne yaparsan yap sekiz cennet sana makam oldu.” demektedir. Bu hadisin aslı, “Bu hayırdan sonra Osmân’ın yapacağı (kötü amel) aleyhine olmaz.”[78] şeklindedir.

Hz. Osmân’ın Hz. Paygamber’in iki kızıyla evlenmiş olduğu için aldığı “Zinnûreyn” ismi ve Hz. Peygamber’in “Yetmiş kızım dahi olsaydı birbiri ardınca verirdim.” şeklindeki hadisine yer verilmiştir.[79] Bu sahih hadistir.

3.4.4. Hz. Ali ile İlgili Hadis ve Rivâyetler

Mâide Suresi 55 ve 56. âyetlerin Hz. Ali hakkında olduğunu söyleyen şair Hz. Peygamber’in Hz. Ali için “*Kardeşimsin.*” dediğini ifade eden beyitleri vardır. Bu beyitlerde geçen Hz. Peygamber’in “Kardeşimsin.” sözü sahih hadistir. Kaynaklarda şu şekilde geçmektedir:

İbn-i Ömer anlatıyor: “Resulullâh ashâbının arasını kardeşlemişti. Hz. Ali yanına geldi ve: “Ashâbınız arasını birbiriyle kardeşlediniz, ama beni kimseyle

[77] Müslîm, Fezailu’s-Sahabe 26.
[78] Tirmizi, Menakıb, 3701.
[79] Beyhakî, *Es-sünenü’l Kübrâ,* Haydarabad 1344.

kardeşlemediniz!” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: “Sen dünyada da âhirette de benim kardeşimsin!” buyurdular.[80]

Şair eserinde Hz. Peygamber’in hadisidir diyerek “*Hem daḥi ḳardeşlerinüñ yiğreki / Ol ʿAlî’dür cümlenüñ bilgil yeki*” beyitiyle Hz. Ali’nin kardeşlerinin içinde tek olduğunu söylemektedir. [81]

Hz. Peygamber’in söylediği, “Ben ilmin şehri, Ali de kapısıdır.” sözü Tirmizî’ye göre münker[82] hadistir.[83] Sahih olmayan bu hadis çoğu hadis âlimine göre de uydurma hadis olarak gösterilmektedir.

Eserde geçen, “Lahmeke lahmî demmege dimmegi” sözünün aslı, “Lahmuke lahmi cismuke cismî demuke demî rûhuke rûhî” (Etin etimdir, cismin cismimdir, kanın kanımdır, ruhun ruhumdur.) şeklindedir. Bu sözün Hz. Ali tarafından söylendiği belirtilse de bu rivâyetin kaynağı bulunamamıştır.[84]

“Lâ fetâ illâ ʿAlî’dür bil iy yâr / hem daẖi lâ seyfe illâ zülfikâr” Hz. Ali bölümünde verilen bu beyit “Ali’den başka genç yiğit, Zülfikar'dan başka keskin kılıç yoktur.” mânâsındadır. Ancak böyle bir rivâyete ya da hadise, kaynaklarda rastlanılmamaktadır.[85]

---

[80] Tirmizî, Menâkıb, 3722; Canan, XII, 288.
[81] Bedrüddin, Aynî, *Umdetü’l-Kâri Şeh Sahihi’l-Buhari*, XXIV, 333, Beyrut 2006.
[82] Münker hadis: Bilinmeyen, hoş karşılanmayan, inkar edilen gibi anlamlara gelir. Ayrıca bkz. Çelik, s. 281.
[83] Tirmizi menakıb, 20.
[84] Yılmaz, Kültürümüzde, s. 407.
[85] Yılmaz, Kültürümüzde, s. 403-404.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. Çevriyazı İşaretleri

Çalışmamızda kullandığımız çevriyazı alfabesi şöyledir:

a, e	ا	**ż,ḍ**	ض
b	ب	**ṭ**	ط
p	پ	**ż**	ظ
t	ت	ʿ	ع
ŝ	ث	ʾ	ء
c	ج	**Ġ, ġ**	غ
ç	چ	**f**	ف
ḥ	ح	**ḳ**	ق
ḫ	خ	**k, g, ñ**	ك
d	د	**m**	م
ẕ	ذ	**n**	ن
r	ر	**v, o, u**	و
z	ز	**h,e**	ه
s	س	**y, ı, i**	ى
ş	ش		
ṣ	ص		

4.2. Metnin Çevriyazısı

Feżâʾîl-i Ḫulefâ-i Raşidîn

Fâilâtün fâilâtün fâilün

_._ _ /_._ _ /_._

1/b

1. Ḥamdulillâh ol Ḫuẕâ-yı müsteʿân

Ẕât-ı pâkini bize ḳıldı ʿayân

2. Ṣunʿı ile varlığı buldı s̱übût

Birliġine “ḳulhuvallâhu” şühûd

3. Ne veled oldı ne vâlid ol İlâh

“Lem yelid” bu ḳavle “velem yûled güvâh*[86]

4. Her tüvânâ andan umarlar meded

Yoḳdurur ʿâlemde aña “kufven eḥad”*

5. Evveline yoḳdurur hîç ʾibtidâ

Âḫirine bulmadılar intihâ

6. Evvel âḫirden münezzehdür Ḫuẕâ

Cümle ʿâlem fâni Oldurur beḳâ

[86] Bu beyitte vezin bozuktur. Vezni bozuk olan beyitler * işaretiyle gösretilecektir.

7. ʿİlmile esrâra bunlar vuṣûl

Ḥayretinden “mâ ʿarafnâk” eydür ol

8. Ḳaṭre-i ummândan nice vire nişân*

Gine ârif zâtına zâtı hemân

9. Lîki ʿaḳla virmiş ol deñlü mecâl

Fehm ide kimdendürür işbu ẖayâl

10. Ṣunʿa baḳup añlaya ol ṣâni’i

Göre bu mecmûʿi bile câmiʿi

11. Kim bu resme işbu remzi anlaya

Vara “kerremnâ”[87] libâsını geye

12. Her daẖi tevḥîde ḳalbin ḳâl ide

Ḳaṭreden deryâyı istidlâl ide

13. Aña mesken ola aʿlâ-yı maḳâm

Zîre ẖâṣ oldı anı añlama ʿâm

---

[87] İsrâ suresi 70. Ayete telmih vardır. *Ve lekad “kerremnâ” benî âdeme ve hamelnâhum fîl berri vel bahri ve razaknâhum minet tayyibâti ve faddalnâhum alâ kesîrin mimmen halaknâ tafdîlâ(tafdîlen).17/İsrâ 70.*

2/a

14. Bu daḫi gine Ḥaḳ'uñ ilhâmıdur
Ṣanma ḳuluñ kendinüñ iḳdâmıdur

15. Her ḳulına ḳıldı bir dürlü ʿatâ
Ḳudretin bildürmekiçün ol Ḫuẕâ

16. Cümle maḫlûkâtuñ oldur ḫâliḳı
Hem saʿîd itdi kimin kimin şaḳî

17. Kimisine virdi ʿilmile kemâl
Kimisini eyledi ṣâḥib-cemâl

18. Kimisini sevdi İdrîs eyledi
Kimini ḫışm itdi iblîs eyledi

19. Kiminüñ ḳalbini maḥzûn eyledi
Kimini ʿışḳile mecnûn eyledi

20. Kimisini gökden indürüp yire
Emr ider kim yapalar köşk ü serâ

21. Ne serâdur bu ki ṣoñıdur fenâ
ʿÎş-i nîş oldı ġınâsı hem ʿanâ

22. Ḳanḳı serve bu serây oldı surûr
Bu ḳaba ne ḳalıba olmadı ḳubûr

23. Ger bu dünyânuñ sebâtı oladı
Faḫr-ı ʿâlem bunda bâḳî ḳaladı

24. Zîre anuñiçün yaratmışdur İlâh
ʿArş u ferşi yir ü gök şems ü mâh

25. Çün aña ḳalmadı ḳalmaz ġayrıya
Âḳıl oldur olmadın ḳaydın yine

26. Ḥaḳḳ'uñ emrine iṭâʿat eyleye
Ḳudret olduġınca ṭâʿaṭ eyleye

27. Hem Rasûl'üñ şerʿini ḳıla ḳabul
Tâ ki maḥşerde şefâʿat bula ol

28. Yâ Rasûlullâh şefîʿ olġıl bize
Şol zaman kim irişe yevme'l-cezâ

29. Mücrim ü ʿâsîler olduḳda şumâr
Ḳıl şefâʿat gel bize iy gül-ʿizâr

30. Yâ ilâhî sen ʿinâyet eylegil
 Raḥmet it bize hidâyet eylegil

2b

31. Faḫr-ı ʿâlem hürmetine ḥürmet it
 Ol ḥabîbüñe bizi sen ümmet it

32. Aña uyan zîre kim şâd oldılar
 Dünye vü ʿuḳbâda âzâd oldılar

33. Evvel oldı Bû-Bekir aña refîḳ
 Adını Ṣıddîḳ virdi hem ʿatîḳ

34. Sâniyâ ʿÖmer irişdi oldı yâr
 Dutdı İslâm'ı dîn anuñla ḳarar

35. Sâlisinci geldi ʿOs̱mân Ḥażreti
 Ḳıldı faḫr-ı ʿâlem aña ḥürmeti

36. Râbiʿi yâr-i ʿAliy-yi Murtażâ
 Eyledi aʿdâ-yı dîne çoḳ cezâ

37. Bunlaruñ ile Muḥammed Muṣṭafâ
 Ṣanasın nûrdan yapılmış bir binâ

38. Çâr-ı yâr-i çâr ruknî ḳubbenüñ
Ḳulle-i zîbâsı Aḥmed'dür anuñ

39. Bânisi kimdür desen bârîdürür
Her meşâbiḥden hem ol ʿârîdürür

40. Her kim ol binâyı idindi sened
Buldı dâreyn içre niʿmet bî-âded

41. Kim ki sevdi Muṣṭafâ'yı cânile
Sevsin anuñ dostların daḫi bile

42. Anı sevenler sever aṣḥâbını
Hem daḫi evlâdını âḥbâbını

43. Ger seversen sen de ol sulṭânları
Vir ṣalâvât cânuñ ôddan ḳıl beri

44. Sevmemek aṣḥâbını oldı delil
Kim Ḥabîbi daḫi sevmez eyle bil

45. Dilerem küstâḥ olup bir ḳaç kelâm
Bu maḥalde söylenüp ola temâm

MEDḤ-İ BAHÂR

46. ʿAl ḫuṣûṣkim işbu dem faṣl-ı bahâr
İrdi vü ḳıldı cihânı lâle-zâr

3a

47. Ger ṣorarsañ cennetüñ âs̱ârını
Gör bahâruñ revnaḳ-ı gül-zârını

48. Sebze-pûş oldı gine rûy-ı zemîn
Ẓâhir oldı her nebât açdı kimin

49. Ḳurdı bâdem yir yirin çetr-i ṭenâb
Tâ gelüp ṣoḥbet ḳıla her şeyḫ ü şâb

50. Sâye ṣaldı yir yüzine her şecer
Ḳıl temâşâ sende varise baṣar

51. Nerges örünmiş başa zerrîn tâc
Pâdişâham dir virüñ bâc u ḫarâc

52. Lâle almış destine laʿlin ḳadeḥ
Ṣoḥbeti ârâste vü göñli feraḥ

53. Surḫ renk itmiş özini erġuvân
Ṣalınur ortada ṣan tâze cüvân

54. Ṣûsen uzatmış dilin açup ḳulaġ
Dir bizümile müzeyyendür bu baġ

55. Boynın egmişdür benefşe mest-ḫûy
Rûy-ı sebzistân anuñla müşk-ü bûy

56. Gül irişmiş nâgehân gül-zârda
Aña taḳlîd eylemiş gül nârda

57. Cümleden aʿlâ gülündür münzeli
Oldurur şûrîde ḳılan bülbüli

58. Gördi yâri maḥrem olmış ḫâr ile
ʿÖmrüni dâîm geçürür zâr ile

59. Gör hezâr destânuñ imdi cengiñi
Bûselik ḳurmışdurur âhengini

60. Bir yegâ ṭurrâc ider ḫoş naġme-sâz
Düzmiş âhengin ḥüseyni hem ḥicâz

61. Ḳumrı derd ile ḳılur efġân-ı zâr
Boynına döḳmiş kemend-i zülf-i yâr

62. El götürüben çınar eyler duʿâ
Kim bu devri bâḳî dutġıl iy Ḫuẕâ

63. Çün bulardan rûḥa irdi sûr-ı tâb
İrdi huşyârlıġ o demde gitdi ḫâb

3b

64. Pes didim kim iy dil-i âvâre ser
Bir nefes bu ṣunʿa ḳıldunsa naẓar

65. Cümle murġân u evrâk u şecer
Zâkir olsa niçün itmeye beşer

66. Bu dem inṣâfu ki lâyıḳ mı senüñ
Ḳamu gûyâ ola ḫuşk ola tenüñ

67. Bâkî ḫôd bulduñ degül ʿâlem işi
Bir nefes sen de gider bu teşvişi

68. Ġaflet uyḫusundan uyar cânuñı
Zikr ḳıl bu dem yüce Sübḥânuñı

69. Dile gel ṣoñra ser-âġâz eylegil
Bûselik ḳıl daḫi şehnâz eylegil

70. Bize bir görkli ḫaber eyle beyân
Dürr-i deryâdan çıḳar eyle ʿayân

71. Dime ṣarrâfam veyâhut cevherî
Al berü varsa görelüm cevherî

72. Ol degül cevher ki yâ bis ṭaş ola
Rengi fânî kendüsi ḳulmâş ola

73. Cevher ol ḥaḳsuzdurur kim oḳına
Yâr anı gûşine her dem ṭaḳına

74. Hem Ḥabîbullâh sözinden bir nişân
Bize vir kim yolına dur cân-fişân

75. Söz anuñdur kim virür rûḥa ṣafâ
Ḫasta diller işidüp bulur şifâ

76. Çünkim oldurur dü ʿâlemden murâd
Niçün olunmaya pes her demde yâd

77. Lîki bizde yoḳdur ol deñlü mecâl

Kim deyim vaṣfından anuñ bir mis̱âl

78. Zîre Ḥaḳ “levlâk” didi şânına

Kimse irmez vaṣfınuñ evrânına

79. Hem dimişlerdür nice ehl-i niyâz

Keşf idüp vaṣfından anuñ dürlü râz

80. S̱îrelerde vardurur nice ḫaber

Yâ ḫu mevlûdler kim oldı muḫtaṣar

4/a

81. Şol kim anı bize bilmekdür revâ

Luṭf idüp bildürdiler ehl-i ṣafâ

82. Şol kim anı bilmek olmadı revâ

Aña ʿâlem ġayrı yoḳ illâ Ḫüd̠â

83. Daḫi şol dört yâr ḥaḳḳında Ḥabîb

Baʿżı nesne kim bürümişdür ʿacîb

84. Hem Ḫuẕâ’dan nâzil oldı çoḳ kelâm

Kim Ḥabîbullâh beyân itdi temâm

85. İşbu ḫalḳuñ anı bilmez ekseri

Kim ne sulṭânlardur ol serverleri

86. Vârid olmışdur ḥadîs̱ ile ṣaḥîḫ

Faḫr-ı ʿâlem kim buyurmışdur ṣarîḫ

87. Bunları cemʿ idüben buldum revân

Her birisi bir kitâb içre nihân

88. Âşikâre naẓmile ḳıldum beyân

Türki dilce ki oḳıya pîr ü cüvan*

89. Tâ ki kimse çâr-ı yâruñ ḥaḳḳına

Yañlış endîşe itmeye key ṣaḳına*

90. Hem bulardan yarın ol utanmaya

Varuben nâr-ı caḥîme yanmaya

91. Bize daḫi anlaruñ Hubbî Ḫuẕâ

Bî-nihâyet umaruz ḳıla aʿtâ

92. Zîre kim şimdi revâfıż oldı çoḳ

Dînlerini ḳıldılar cehlile yok

93. Ḳodılar erkân-ı dîni sünneti

Düşmen idindiler işbu ümmeti

94. Uydular şeyṭâna dinden çıḳdılar

Âḫiret menzillerini yıḳdılar

95. Bilmediler çâr-ı yâruñ ʿadlini

Ḥaḳ ḳatında ḳurbetini fażlını

96. Añları ḳo gel beri diñle beni

Tâ müŝâb idem bu sözlerden seni

4b

97. Ḳıluben hüdhüd gibi cevlân iy cân

Vireyim saña Süleymândan nişân

Fî Beyânı Muʿcîzât'in-Nebî Aleyhi's-selâm

98. Evvelâ bir muʿcize eydem size

Ger muʿyîn ola bu işde Ḥaḳ size

99. Muʿcizâta gerçi yoḳdurur şumâr

Lîki bu key muʿteberdürür iy yâr

100. Şol zaman kim Bû-Cehl ol laʿnetî
ʿÂcîz olmışdı Rasûl'den key ḳatî

101. Her ne deñlü şirk iderse Ahmed'e
Ḥalḳ içinde ḥôr olurdı iy dede

102. Anı tekzîb itmedikçe ol laʿyîn
Nûr-ı İslâm artar idi durmadın

103. Her ṭarafdan işidüp ḳavm-i ʿarab
Dîne girürler gelüben rûz-u şeb

104. Günde gün artdı Rasûlʿün ḥürmeti
Her kişi aña ḳılurdı ʿizzeti

105. Kimse Ebû Cehlüñ sözine iʿtibâr*
İtmez olmuşlardı şöyle ki var

106. Nidesin bilmeyüp ol melʿûn meğer
Pes Ḥabîb-i Mâlike ṣaldı ẖaber

107. Bu ḥabîb İbn-i Mâlik şöyle ki var
Begler içre er kişiydi nâmdâr

108. Şâm’a sulṭân idi ol demde Ḥabîb

Ki seciʿidi vü ḫalḳı içre muhîb*

109. Hem Ḳureyşidi ol Ḫan-ı Ḳureyş

Dirler idi aña reyḫân-ı Ḳureyş

110. Cümle beglerden ulıydı ki ulu

ʿÂḳîl-ü dânâ idi hem baḫtulu

111. Bû-Cehl aña biti yazdı hemân

Gönderüp ḥâli ḳamu ḳıldı aʿyân

112. Didi kim bilsün melik işbu zemân

Ḳoydı bir sâḥir içümüzden revân

5a

113. Teñri birdür dir benem dir hem Rasûl

Eylemez bizüm dînimüzi ḳabul

114. Bir yeni dîn itdi iḥdâs̱ işbu dem

Nice zaḥmet gördük andan çoḳ elem

115. Dürlü ḥüccetler getürür bir söze

Az ḳalubdur işbu âyîni boza

116. Ḫalḳ içinde putlarumuza söger
Kendü dînün duruban dâîm öger

117. İrmezisen uş zebûn itdi bizi
Key żâifʿ itdi bu dem dinümüzi

118. Ḳorḳusı yoḳ kimseden ḳılmaz ḥaẕer
Dînini uş ʿâlem içre yayısar

119. Çün Ḥabîb işidicek işbu sözi
Atına oldı süvâr ol dem özi

120. On iki biñ er bile bindi hemân
Her birisi şöyle kim bir pehlevân

121. Geldi irdi Mekke ḳurbına bular
Ebṭaḥa dirlerdi anda ḳondılar

122. Bû-Cehl işidüben ḳarşu varur
Mekke ḳavmin yanına alubdurur

123. Peşkeşiçün hem nice mâl u ṭavar
Aluben cümle ḥabîbe vardılar

124. Bû-Cehl geçti ḥabîbüñ yanına

Oturup ṣordı ḥabîb andan yine

125. Ṣordı Bû-Cehle Rasûl aḥvâlini

Didi yâ seyyîd bana ṣorma anı

126. İşbu ḥalḳa ṣor anuñ keyfiyyetin

Zîre bunlaruñ bilür mâhiyyetin

127. Yâ benî Hâşim! didi ol dem Ḥabîb

Bu Muḥammed'den ne gördügün ʿacib

128. Didiler işbu Muḥammed ṭıfliken

Key emîn ṣâdıḳ idi añla sen

129. Her ḳaçan kim 'ömri ḳırḳ yaşa irer

Ol zemândan berü putlara söger

5b

130. Kendü bir yeñi dîn eẓhâr eyledi

Hâşimîler ol ḥabîbe eyle didi*

131. Çün ḥabîb işitdi ol dem bu sözi

Döndü kendü ḳavmine dutdı yüzi

132. Didi varuñ geldiñüz Muḥammed'e
Ola kim eylükile gelüp gide

133. Ger temerrüdlik ḳılurise size
Ḫayr ile alup gelüñ bunda bize

134. Bir nice Ḥabîb hem-ân-dem gitdiler
Faḫr-ı ʿâlem ḥażretine yitdiler

135. Daʿvet idincek Rasûl'i ol zemân
Bunlaruñla duruban oldı revân

136. Pes Ebû Bekir Ḫadîce ana hem
Duruban aġlarlar idi dem-be-dem

137. Dirler idi mekr-i düşmendan nâ-gâh
Ṣaḳlaġıl sen Muṣṭafâ'yı yâ İlâh

138. Pes Rasûlullâh dir idi anlara
Ḳorḳmañuz Ḥaḳ'a ṣıġınuñ iy yara

139. Ḥaḳ Tealâ her ne dilerse ḳılur
Lâ cerem kişiye yazılan gelür

140. Varuben ṣıddîḳ o demde iy aḫî

Bir ḳızıl ḥulle getürdi ol seḥî

141. Daḫi bir ḳara ʿimâme ol zemân

Getürüp virdi Rasûl’e iy cüvân

142. Ṣarınup ol dem ʿimâmeʾi Rasûl

Giydi ḥulleʾi daḫi ol pür-uṣûl

143. Bû-Bekir yanınca girdiler yola

Hem Ḥadîce ana ardınca bile

144. Çün Ḥabîbe oldılar bunlar ḳarîb

Ḳalḳup ikrâm eyledi ol dem ḥabîb

145. Ḳarşu varuben tevâżuʿ eyledi

Meskenet ḳılup mülâyim söyledi

146. Emredir ḥâciblerine ol hemân

Kim bir altûn kürsî ḳodılar revân

6a

147. Kürsî üzre heybetile ol Rasûl

Bunlara ḳarşu durup ḳıldı nüzûl

148. Nûra ġarḳ olup mübârek çehresi

ʿÂlemi ḳıldı münevver şuʿlesi

149. Düşdi heybet olduran ḳavme iy yâr

Baş aşaġa aldılar her ne ki var

150. Ḳaldurup başun Ḥabîb ol dem aña

Yâ Muḥammed dir ḫaber virgil baña

151. Sen bilürsin kim ḳamu peyġamberüñ

Vardır bir muʿcîzâtı anlaruñ

152. İmdi varise senüñde muʿcîzât

Al berü göster görelüm beyyînât

153. Dir Rasûlullâh nedür maḳṣûduñuz

Şolki müşkildür siz anı eydiñüz

154. Pes Ḥabîb eydür ṭolundur bu güni

Maḥv olup gide görem tâ ben anı

155. Ay ṭoġa yirine çünkim göresin

Emr idüp ayı yire indüresin

156. İnicek yire iki pâre ola

Etegüñ altına gire hem ḳala

157. Ṣaġ yanuñdan çıḳa gelüp yarusı

Ṣol yanuñdan çıḳa daḫi yarusı

158. Başuñ üstünde ikisi bir ola

Söyleye âdem gibi gelüp dile

159. Diye kim sensüñ Rasûl işbu zemân

Dönüben gine göge gide hemân

160. Duruben rûy-ı semâda nûrlana

Ol saʿatde maḥv olup gide gine

161. Gün ṭoġa evvelkileyin yüriye

Gide ẓulmet rûşenâlıḳ durıya

162. Bir murâdum daḫi ḳalbümde benüm

Vardurur anı diyesin iy cânum

163. Ol murâdumdan viresin ger ḫaber

Bilevüzkim sensin ol ḫayru'l-beşer

6b

164. Server-i ʿÂlem didi kim yâ ḥabîb
Didigün gibi idersem ben ʿacîb

165. Sen daḫi ḳavmüñile cümle hemân
Getüremisin baña ol dem ʾîmân

166. Pes ḥabîb eydür naġam yâ Muṣṭafâ
ʿAhdumuz ḳılavüz ol dem vefâ*

167. Ḳalḳup ol saʿatde ol sulṭân-u dîn
Bû Ḳubeys ṭaġına ʿazm itdi hemîn

168. Çıḳup anda ḳıldı iki rekʿât namâz*
El götürüp Ḫâliḳ'e ḳıldı niyâz

169. Müstecâb itdi duʿâsın ol İlâh
Cebraʾîli gönderür ol pâdişâh

170. On iki biñ hem melek geldi bile
Her birisi birsüñi almış ele

171. Cebraʾîl eydür selâm eyler Ḫuẕâ
Dir Ḥabîb'üm ne dilerse itdüm revâ*

172. Ḳorḳmasun dir ben anuñla bileyem

Ḳamuya anı muẓaffer eyleyem

173. Ayı güni hem giceyi gündüzi

Ne ki diler bunları ḳılsın özi

174. Varıdı taḳdîrimüzde bu daḫi

Kim bugün senden sûr ile iy seḫî

175. Ṭurmaġıl imdi yitişdür ḥüccetüñ

Kim risâlat içre vardur ḳudretüñ

176. Hem ḥabîbüñ bir ḳızı vardur nihân

Başu üstüne düşüp yatur revân

177. Ḳudret-i Ḥaḳ yoḳdurur iki eli

Hem ayaġı gözleri yoḳ iy velî

178. Bil ḥabîbüñde murâduñ didügi

Gice gündüz ġuṣṣasını yidigi

179. Daîmâ ol ḳızınuñ teşvîşidür

Elsüz ayaḳsuz yatur bir kişidür

180. Ver beşâret kıl Ḥabîbe şimdi sen
Ḥaḳ ḳızını eyledi ṣaġ u esen

7a

181. Cebraʾîlüñ söziçün oldı temâm
İndi ṭaġdan aşaġa ol dem ʾimâm

182. Ol mübârek cebhenüñ nûrı daẖi
Olmış evvelden ziyâde iy aẖî

183. Cebraʾîl ṭurmış hevâda emrile
Ol melekler ṣaf dutup dururbile

184. Geldi ol demde ʾimâmü’l-mütteḳîn
Durdi İbrâhim maḳâmında hemîn

185. Ol mübârek barmaġıyla hemân*
Şemse eyledi işâret ol zemân

186. Durduġı yirde güneş ditrer o dem
Gâîb olup varlıġı oldı ʿadem

187. Ẓulmet irdi ʿâleme ol dem revân
Ay ṭoġuben daẖi bedr oldı hemân

188. Barmaġıyla gine ʿâlem serveri
Bir işâret ḳıldı ol mâha giri

189. Ditreyüp mâh oldı gine bî-ḳarar
İndi şâh öñine ol dem bende-vâr

190. Jive gibi ḳaynadı ol dem yere
Vir ṣalâvât cân ile peygâmbere

191. İki pâre oldı ol saʿat bu mâh
Dâmeni altına şâhuñ buldı râh

192. Ṣaġ yañından çıḳdı geldi yarısı
Ṣol yañından çıḳdı hem bir pâresi

193. Başı üstüne Rasûl'üñ geldiler
Biriküp ol arada cemʿ oldılar

194. Nûrlanuben oldı gine bayaġı
Cümle gördi anı ol duran yegi

195. Çaġırup ol demde ʿalâ ṣavtile
Düşmene ḳarşu hemân geldi dile

196. Şâhidem ben birdürür Allâh didi

Hem Muḥammed’dür Rasûlullâh didi

197. Kim ki taṣdîḳ eyledi Muḥammed’i

Oldı ʿâlemde saʿîd ü sermedi

7b

198. Kim ki emrine muḫâlif söyledi

Ḥaḳ anı merdûd-u maġbûn eyledi

199. İşbu resme bir nice dürlü ḫaber

Söyledi ol ḳavme ol vaḳtin ḳamer

200. Gine gün yüzine çıḳdı ol hemân

Nûrlanuben ol ârâdan oldı nihân

201. Gine gün ṭoġdı hem evvelkileyin

Görüp ol ḳavmi oldular eyn-i beyn

202. Dir ḥabîb ol dem Rasûl’e iy ulu

Ḳaldı bir şarṭum daḫi iy baḫtulu

203. Pes Rasûlullâh didi kim yâ ḥabîb

Bir beşâret eyleyem saña ġarîb

204. Varmış evüñde senüñ bir ḳız ʿıyâl
Ḥaḳ anı meʿlûle ḳılmış bî-mecâl

205. Yaturimiş her zemânda ber ḳafa
Dest-i pâdan görmemiş bir dem vefâ

206. İki gözleri cihânı görmemiş
Ḳalḳuban ol ayaḳ üzre durmamış

207. Ḥaḳ anı şimdi ḳılubdur saġ esen
Ger inanmazsan anı var göresen

208. Çün ḥabîb işidicek işbu sözi
Durı geldi ayaḳ üzre kendözi

209. Didi kim yâ ehl-i Mekke sen bilüñ
Añlayup işbu işi agâh oluñ

210. Geldüm İslâm'a baña geldi yaḳîn
Nûr-u îmân göñlüme ṣaldı aḳın

211. Ḳalmadı hiç göñlümde şeḳḳ ü gümân
Ṣıdḳile îmâna geldüm bu zemân

212. Barmaġın ol ḳavme ḳarşu götürür

Durup ol demde şehâdet getürür

213. Didi Ḥaḳ birdür Muḥammed'dür hem Rasûl*

Ḥamdülillâh kim bize ṭoġrıldı yol

214. Ṭoldı cîş-i ṣıdḳile dil kişveri

Münhezim oldı gümânum leşkeri

8a

215. Kendinüñ ḳavmi işidicek anı

Cümle İslâm iline dutdı yöni

216. On iki biñ asker-i küffâr-ı o dem

Ḳamu İslâm'a gelürler iy dedem

217. Gördi bu ḥali Ebû Cehl-i pelîd

Tasasından ḳurıdı ṣankim ḳadîd

218. Didi yâ seyyîd ne tiz girdün dîne

İnanup bu sâḥirüñ bir siḥrine

219. Virmedi ayruḳ ḥabîb aña cevâb

Bildi kim sözinde yoḳ imiş s̱evâb

220. Baḳmadı yüzine Ebû Cehlüñ daḫi*

Tiz yerâḳ itdi duruben ol seḫî

221. Hem vedâʿ itdi Rasûl'iyle hemân

Girüben Şam yolına oldı revân

222. Geldi Şam'a ḳaṣrına girdi ḥabîb

Ḳızını göre ki nice itdi ṭabîb*

223. İşidüp ḳarşular anı duḫteri

Nice duḫter ḥüsn ilinüñ serveri

224. Ansızuñ gördükde ḳızın ol ulu

Ḥayretinden öle yazmışdı delü

225. Ḳız daḫi atasını çünkim görür

Barmaġın ḳalduruben ḳarşu varur

226. Dir Ḫuẕâ birdür Muḥammed'dür Rasûl

Bil ḥaḳîḳat oldurur aṣl-ı uṣûl

227. Atası eydür ḳızum işbu kelâm

Kimden irdi saña bildürdi temâm

228. Ḳız didi ki düşüme girdü benüm

Sizi îmâna getüren iy cânum

229. Baña maʿlûm eyledi İslâm’ını

Nice puḫte ḳıldısa ḫâmuñı*

230. Eyitdi ger sende müslümân olasın

Cümle ʿużvuñ ṣıḥḥat üzre bulasın

231. Ben daḫi İslâm’a gelmişem hemân

ʿÂlem-i rûyâda iy şâh-ı zemân

8b

232. Uyanuram uyḳudan ol demde cüst

Ḳamu âʿżâmı buluram ten-dürüst

233. Bu saʿat sizde irişüp geldiñüz

Hem bizi de ṣıḥḥat üzre buldıñuz

234. İşidicek ol ḥabîb işbu sözi

Şükr idüben ṭopraġa urdı yüzi

235. İʿtiḳâdi daḫi muḥkem oldı hem

Ol giçen ʿömrine ḳıldı çoḳ nedem

236. Luṭf idicek bir ḳulına ol celîl

Düşmeni dâîm olur ḥor u zelîl

237. Görmiyesin kim Ebû Ceḥli laʿyîn

Dutmışıdı ol Rasûl'e kibr ü kîn

238. Dileridi kim ḥabîb anda gele

Kendü gibi Aḥmed'e düşmen ola

239. Biriküben idelerdi çoḳ fesâd

Ḥaḳ Rasûl'ine iderlerdi ʿinâd

240. Ol Rasûl'e gelicek oldı muʿyîn

Buña yüzi ḳarası ḳaldı hemîn

241. Yüz daḫi ḳırḳ iki beytile temâm

Mu'cizâtı bunla ḳılduḳ iḫtitâm

242. Sen de umarsañ ki merḥâmet bulasın*

ʿIşḳıyle dâîm ṣalâvât ḳılasın

243. Başlayalum ol velîler sözine

Çâr-ı yâr evṣâfın idelüm yine

244. Ol ḫilâfet ṭaḫtınuñ serverleri

Ebû Bekir ʿÖmer daḫi ʿOs̱mân ʿAlî*

245. Ḥaḳ Teâlâ emrile oldı bular

Her birisi kim ḫalîfe oldılar

246. Bû Bekir evvel daḫi ṣoñra ʿÖmer

Hem daḫi ʿOs̱mân ʿAlîʿdür iy beşer

Faṣlu fî İs̱bâtı Ḫilâfeti Ebû Bekir Bi'l-Kitâbi ve's-Sünneti ve İctimâʿi'l-ümmeti

247. Bû-Bekir evvel neden oldu eyit

Ṣoñra ʿÖmer olmaġa neydi ḳayıd

9a

248. Nâzil olmışdur buña Ḳurʾân daḫi

Kim ḫalîfe Bû-Bekirdür iy aḫî

ÂYET: *Vaʿadallâhullezîne âmenû minkum ve amilûṣ ṣâlihâti leyestahlifennehum fi'l-arḍı keme'stahlefe'l-lezîne min kablihim ve leyumekkinenne lehum dînehumu'l-lezî ertedâ lehum* [88]

[88] 24/Nur 55. "*Allah içinizden iman edip salih amel işleyenlere kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da mutlaka egemen kılacağına, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaadde bulunmuştur.*"

249. Ḥaḳ kelâmın çünkim idündin penâh
Ḳalmadı ortada daḫi ʾiştibâ

250. Hem ḥayâtında Rasûl-i Kibriyâ
Üç gün ol Bû-Bekre itdi iḳtidâ

251. Baʿżıları didi yidi gündür niyâz
Kim Ebû Bekre uyup ḳıldı namâz

252. Çün aña uydı Ḥabîb-i müsteʿân
Niçün uymaya olanlar müslümân

253. Kendi fiʿliyle Rasûl-i Kibriyâ
Yerine Ebû Bekri dikdi bî-riyâ

254. Bir daḫi buyurdı ol Faḫrü'l-enâm
Yirine her kimki dikmezse ʾimâm

255. Câhiliyyet ölümüni ölür ol
Böyle buyumışdurur ol pür-uṣûl

256. Bir ḥadîs̱de daḫi ol Sulṭân-u dîn
Didi aṣḥâba bilüñ iy müʾminîn

257. Bu ḫilâfet ola benden ṣoñra az

Ancaḳ otuz yıl degüldür çoġ u az

258. Daḫi ṣoñraġı meliklerü olalar

Begler olup padişâhlıḳ ḳılalar

259. Kim ʿAlî’den soñra böyledür ḫaber

Beglik ola dir Rasûl-i muʿteber

260. Zîre Ebû Bekr ibtidâ oldı emîn*

İki yıl durdı ḫilâfetde hemîn

261. On yıl oldı ṣoñra ʿÖmer ḥażreti

On iki yıl oldı ʿOs̱mân ḥażreti

262. Altı yıl oldı ʿAliyyü'l-murtażâ

Cümle otuz yıl olur direm size

9b

263. Ol Rasûlʿüñ sözine yoḳdur ḫilâf

Söylemez sözini herkez ol güzâf

264. Her sözi anuñ Ḫuẕâ ilhâmıdur

Dâîma zikr-i İlâh’uñ nâmıdır

265. Hem daẖi Bû-Bekir ol faẖr-ı cihân
Ṣaġ yanına geçürirdi her zemân

266. Ḳanḳı meclisde kim olsaydı Rasûl
Ṣaġına alurdı Ebû Bekri ol

267. Kimse varmazıdı anuñ yirine
Dünyenüñ baḳmazdı yoġ u varına

268. Hem meşârıḳda dimişdür bu saʿîd
Muṣṭafâ'dandur rivâyet ki işid

269. Didi ṣıddîḳ baña ẖalḳdandur yaḳın
Mâliyile ṣoḥbetinde ol güzîn

270. Dutsayıdum dir Ḫuẕâ'dan ġayrı dost
Dutarıdım didi Bû-Bekri dürüst

271. Lîkin İslâm içre ḳardaşumdurur
Daẖi dostum yâr-ı yoldaşumdurur

272. Mescide açılan ḳapuları ki var
Yapıñuz didi Ḥabîb-i girdigâr

273. Lîki Bû-Bekre açılan bâbuñuz
Yapmañuz eyle buyurdı Rabbiñüz

274. Fażlına yitmez mi bu deñlü anuñ
Añla aḳluñ varsa başında senüñ

275. İsterisen daḫi bundan biñ güvâh
Eydeyim saña işit bu dem i şâh

276. Sûre-i veʾl-leyl[89]i didi ol Rasûl
Bû Bekir ḥaḳḳında ḳıldı Ḥaḳ nüzûl

277. Râvisi ḫod İbni Mesʿûddur be-nâm
Böyle didi hem Ebû Leys-i İmâm

278. Gör nüzûline daḫi noldı sebeb
Yâ sebebsüz var mıdur nesne ʿaceb

279. Ol zemânki aldı belâyı ol ulu
Kendi mâlıyla behâsına ṭulû

[89] Leyl suresi.

10a

280. Ol saʿatde anı âzâd eyledi
Ġuṣṣalardan göñlünü şâd eyledi

281. Ṭarfetü'l-ʿayn içre Cibrîl ü emîn
Sûre-i veʾl-leyl indürdi hemîn

282. Altı baş ḳul oldı bile âzâd olan
Eyledürür hem kitâbda yâd olan

283. Dîne girdikde Ebû Bekr-i rıżâ
Putlara ṣaçdı neces ḳıldı cezâ

284. Ḥaḳ bu sûreyle o dem itdi ʿayân
Cennet âʿmâlini ḳılduġın beyân

285. Hem ʿAtîḳ oldı Rasûl aña laḳab
Kim cehennemden aña yoḳdur taʿab

286. Dirdi Ṣıddîḳ aña dâim Muṣṭafâ
Dîne ṣâdıḳ olduġiçün ol ṣafâ

287. Varıcaḳ miʿrâca faḫrü'l-enbiyâ
Anda her ne gördiyise bî-riyâ*

288. Gelüben aṣḥâbına virdi ḫaber

Cümle ʿâlem bildi anı ol seher

289. İşidüp baʿżı münâfıḳ bu sözi

Geldiler Bû-Bekre dutdılar yüzi

290. Didiler bu nice olacaḳ söz ola

Bu Muḥammed kim getürmişdür dile

291. Bu nice göklere vardum dirimiş

Levḫi gördüm ʿarşa irdim dirimiş

292. Hiç ḳabul eylemiye anı kişi

Kim görübdürür buñcılayın bir düşi

293. Bir gecede yidi ḳat göki geze

sen ne dirsin didiler iş bu söze

294. Bû-Bekir işidüben virdi cevâb

kim Muḥammed dirse oldur sevâb

295. Ṣâdıḳam ben her ne dirse Muṣṭafâ

Zîre sözünde añun yoḳdur ḫaṭa

296. Anuñiçün didiler ṣıddîḳ aña

Bu daḫi fażlıdurur diyum saña

10b

Hikâyet-i ʿAlî Raḍıyallahu ʿAnhu

297. Kûfe şehrinde meger bir gün ʿAlî

Menber üzre ḫuṭbe oḳurdı ol velî

298. Oġlı Muḥammed Ḥanifî ṣordı aña

Yâ ebî didi ḫaber virgil baña

299. Kim Rasûlullâh idincek intiḳâl

Dâr-ı ûḳbâya nice olur işbu ḥâl*

300. Kim olıṣardur yirine ḫayr-u nâs

Ḳanım ola tâki anuñla bu esâs*

301. Dir ʿAlî Bû-Bekr'üñ oldı ol maḳâm

Eyle buyurmuşdurur faḫru'l-enâm

302. Didi oluncaḳ devri Bû Bekrüñ temâm*

Kimüñ olısar ḫilâfet yâ İmâm

303. Didi kim ʿÖmer olısar ḫayr-u nâs
Böyle emreyledi bilüñ ẕuḫr-u nâs

304. Didi ʿÖmer daḫi ḳılıcaḳ sefer
Kim olısar ḫayru'n-nâs iy şîr ü ner

305. Didi ʿOs̱mân ḥażretinüñdür serîr
Aña tâbiʿ olalar bey ü faḳîr

306. Didi ʿOs̱mân daḫi ḳılıncaḳ güzer
Kimüñ olısar ḫilâfet vir ḫaber

307. Dimedi artuḳ ʿAlîy-yü murtażâ
Ben oluram dimedi şîr ü Ḫuẕâ

308. Bunca fażlıyla görüñ ol serveri
Kendüyi medḥ iylemekdendür beri

309. Nefsini medḥ iyler ise ḳanḳı ḳul
Kendüyi bilmezliginden dürür bil

310. Didi Muḥammed Ḫanîfi-i güzîn
Ben diyeyim buyurusan râbîʿîn

311. Siz olursız ola dördünci meger

Virmediñüz anuñiçün bir ḫaber

Ḥikâyet-i Uḫrâ

11a

312. Bir fâzîlet daḫi diñle iy ulu

Kim ola cânuñ beşâretle ṭolu

313. Bir ṣabâḥın ol nebîler serveri

Yaradılmuş maḫlukuñ peygâmberi

314. Ṭañ namâzını ḳılurdı aṣḥâbile

Lîki Ebû Bekr anda degüldi bile*

315. Çün ṣalât-ı ṣubḥ eyledi temâm

Gördi Bû Bekri yirinde ol İmâm

316. Bir faḳîre daḫi bir aḳçe virür

Faḫr-ı ʿâlem baḳuben anı görür

317. Bir zemândan ṣoñra Bû-Bekr-i güzîn

İçerü girdi selâm itdi hemîn

318. Ṣordı andan ol Rasûl-i pâk u dîn
Nice geç ḳalduñ bugün sen yâ emîn

319. Didi geç geldigüm olmasun ʿacîb
Ṭañ namâzını evde ḳıldum yâ Ḥabîb*

320. Dir Rasûlullâh ne sözdür bu daẖi
Ben seni mescidde gördüm iy aẖî

321. Bir faḳîre daẖi virdüñ bir direm
Bunda ḳılmışsın namâzı lâ-cerem

322. Ṣordı aṣḥâbına daẖi ol ulu
Cümle gördük diyüben ḳıldı ġulû

323. Bû-Bekr didi sözinüz ḥaḳḳdurur
Lîki benüm daẖi gizlüm yoḳdurur

324. Evde ḳıldum ṭañ namâzın ben ʿayân
Şöyle durur yâ Rasûl dutma gümân

325. Zikreder Yâsine ṭalmışdı Rasûl
Cebraʾîl indi hemân ol dem nüzûl

326. Didi Bû-Bekr’in sözinde yoḳ ḫilâf

Gerçek eydür ṣanmañuz anı güzâf

327. Benidüm yirinde anuñ ḳılan namâz*

Eyle emreylemişidi bî-niyâz

328. Ebû Bekr şekliyle girgil didi Ḥaḳ

Var anuñ yirinde durġıl didi Ḥaḳ

11b

329. Kim Ebû Bekr’üñ yiri kalmaya boş

Hem s̱evâbın daḫi virgil aña ḫoş

330. Nice kim emritdi Ḥaḳ kıldum anı

Oldu kim baḳuben gördüñ beni*

331. Hem taṣadduḳ ḳıldum anda ben daḫi

Ġarât idi kim ḳılurdı ol seḥî

332. Hem s̱evâbında aña bağışladum

Ḥaḳ ne kim buyurdı anı işledim

333. Bu sözi çünkim didi rûḥu'l-emîn

Gine ʿazm itdi maḳâmına hemîn

334. Pes ṣaḥâbe içre bilindi temâm

Kim ne ʿizzet virdi aña Rabbü'l-enâm*

335. Gör feżâilden yine bir ḫoş ḫaber

Münkîr olmaḳdan aña ḳılġıl ḥazer

336. Kim Rasûli'yle nice ol yârdur

S̱ânî is̱neyn iz hüma fi'l-ġardur

Âyet*: Ḳale'llâhu Teâlâ: iz ahracehu'l-lezîne keferû sâniyesneyni iz humâ fî'l- gâri iz yekûlu li sâhibihî lâ tahzen inna'llâhe meanâ fe enzela'llâhu sekînetehu aleyhi ve eyyedehu bicunûdin lem terevhâ…*[90]

337. Şol zemân kim Mekke'nin kâfirleri

Sürdülerdi Mekke'den ol serveri

338. Olmışıdı ol Medîne'ye revân

Hem cebel-i Sevre ermişdi nihân

339. Bir maġara varıdı anda iy yâr

Bû-Bekir'le anda girdi gülʿizâr

340. Göñlüñi ġam dutdı Ṣıddıḳuñ o dem

Gördi anı ol Rasûl-i muḫterem

---

[90] 9/Tevbe 40. *"Onu iki kişiden biri olarak çıkardıkları zaman ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına "üzülme çünkü Allah bizimle beraberdir" diyordu.*

341. Didi şâd ol ġuṣṣa yime yâ ʿatîḳ
Kim Ḫuẕâ'dur dâîmâ bize refîḳ

342. Ḥâfıẓ-u naṣır durur bize Ḫuẕâ
Ṣaḳlayuben defʿ ider bizden ḳażâ

343. Muṭmaîn oldı Ebû Bekr'üñ özi
Muṣṭafâ'dan işidincek bu sözi

12a

344. Fażlına bu daḫi dâl oldı yere
Sanî vâḳıʿ oldı ol peyġâmbere

345. On üçinci yirde olmışdur temâm
Kim ikinci vâḳıʿ oldı ol İmâm

346. Yaʿni evvel pişuvâdur Muṣṭafâ
Anuñ ardunca Ebû Bekir ṣafâ

347. Kim ikinci vaḳıʿ olmışdur aña
Ki ʿayân añlana dirven gör saña

348. Evvel iżhâr itdi İslâm’ı Rasûl
Ṣoñra Bû-Bekr eyledi ṭoġrıldı yol

349. Muṣṭafâ küffâra ḳıldı ġârâtı
Ṣoñra Ebû Bekrü’ñde ulıydı ʿarâtı*

350. Ḥaḳ Rasûl'e virmişidi nuṣreti
Ṣoñra hem Bû-Bekre virdi nuṣreti

351. Hücre ḳılmışdı mescidi de Rasûl
Hem Ebû Bekrüñ daẖi varıdı ol

352. Evvel eyledi riyâżat Mıṣṭafâ
Ṣoñra Bû-Bekr itdi ol ṣıdḳ u ṣafâ

353. Bir daẖi yerin şehâdet vireler
Muṣṭafâ Bû-Bekirle hem duralar

354. Enbiyâya kim geçen ümmetleri
Nice inkâr eylediler her biri

355. Hem ʿadâletde ikincidür temâm
Ḥaḳ Rasûl’ine Ebû Bekir ʾimâm

356. Bir daẖi daʿvetde ikincidürür
Bir daẖi muḥabbetde ikicidürür

357. Hem ikinci ḳabre girmekde daẖi
Uçmaġa girmekde daẖi iy seḥî

358. On üçünci Ḥaḳ'uñ dîzârını*
Görmede daẖi ikinci bil anı

359. Bir daẖi dirler ki Bû Bekri güzîn
Kim nübûvvet yoġıdı anda hemîn

360. Ġayrı nesnede ikincidür özi
Şöyle bil anı ḳabûl it bu sözi

12/b

361. Nicedür eyle olıncaḳ iy ʿarîz
Lâyıḳ olmaz ayru görmek anı biz

362. Zîre buyurdı Rasûlullâh iy yâr
Varıcaḳ miʿrâca didi gülʿizâr

363. Benüm ardumca Ebû Bekr adını
Bile yazmışlar didi gördüm anı

364. Her semâya kim varuben irmişem

Adumı yazmışlar anda görmişem

365. Şol kişinüñ adı kim gökde bile

Faḫr-ı ʿâlem nâmıyile yazıla

366. Nice sevmeye anı müʾmîn olan

Aña inkâr eylemez Ḥaḳ'ı bilen

367. Bir ḥadîs̱ daḫi buyurdı faḫr-ı nâs

Bundan eyle fażl-ı Ebû Bekr ḳıyâs

368. Didi ḥaḳ'uñ üç yüz aḫlâḳı temâm

Vardurur biliniz iy ḳavm-i ḳıyâm

369. Olsa didi birisi bir kişide

Ol sebebden cennete vara gide

370. Ṭamu odından Ḥaḳ âzâd eyleye

Anı cennet niʿmetiyle ṭoylaya

371. Bû-Bekir didiki iy dîn serveri

Var mı ol ḫulḳuñ ʿaceb bizde biri

372. Dir Rasûlullâh aña kim yâ imâm
Üç yüzinde Ḥaḳ saña virdi temâm

373. Birisü eksük degül var sende heb
Cümle aẖlâḳ-ı Ḥüd̲â iy luṭf u reb

374. Bir ḥadîs̱ daẖi buyurmışdur Rasûl
Dutar añun buyruġın devletlü ḳul

375. Enbiyâdan ġayrıdır faẖr-ı cihân
Bû-Bekirden efḍâl insanda cüvân

376. Kimseye gün ṭoġuben ṭolunmadı
Bu fażilet ġayrıda bulunmadı

377. Enbiyâdan ġayrı ẖalḳuñ yekregî
Bû-Bekirdür yaʿnî ol âẖiret begi*

13/a

378. Böyle buyurmış ol şâh-ı mürselîn
Pîşuvâ-yı evvelîn ü âẖirîn

379. Yine bir gün oturup faẖr-ı cihân
Fikr iderdi işbu râzî ol nihân

380. İy ʿaceb yarın cinânuñ kilidi
Kimüñ elinde olısardur didi

381. Ol saʿat irdi Çalabʾdan Cebraʾîl
Dir selâm itdi Ḫuẕâvend-i Celîl

382. Didi kim yarın kilidi cennetüñ
Bû-Bekir elinde olısardur bilüñ*

383. Kimi dilerse ḳoya ol cennete
Dilemedügin ḳoyalar mıḥnete

384. Cennete ol râżı olduġın ḳoya
Râżı olmaduġını ṭaşra ḳoya

385. Yâ İlahî râżı ḳıl bizden anı
Tâ ki ṭaşra ḳılmaya ol meskeni

386. Ṣaḳla yarın ṭaşra ḳılmaḳdan bizi
Luṭfuñile iy Ḫuẕâ cümlemüzi

Hâzâ Rivâyet-i ʿan ʿAlî Raḍıyallahu ʿAnhu

387. Bir rivâyet daẖi dimişdür ʿAlî
Kim Rasûlullâhdan işit ol velî

388. Didi Bû-Bekir beşâretdür saña
Hem Rasûlullâh buyurmışdur baña

389. Kim ki ḳanûn itse gökcek sünnetî
Ḥaḳ rıżâsıçün ki yoḳdur ʿilletî

390. Anuñ ecriñ viriser dâîm Ḫuẕâ
Ġayrı kişide işlese dir murtażâ

391. Sende öndin geldiñ İslâm’a iy yâr
Cümle ümmetden sen olduñ iẖtiyâr

392. Dîn-i İslâm’a gelenler şeyẖ ü şâb
Anlara ne deñlü virilse s̱evâb

393. Size de virile ol deñlü s̱evâb
Tâ olınca dek ila yevmi'l-ḥesâb

13/b

394. Zîre İslâm’a sen oldın pîşuvâ

Ḳaldı senden işbu ḳanûn iy ṣafâ

395. Böyle naḳl itdi Rasûl’den Murtażâ

Ḥażret-i Bû-Bekre ol şîr ü Ḫuẕâ

396. Bir daḫi eydem saña diñlersen

Anlaruñla sen dahi ki yâr isen

397. Bir gün oturmışdı ol sulṭân-ı dîn

Ol dem inmişdi Cibrîl-ü emîn

398. Ṣordı ḳabrüñ ol sûâl aḥvâlini

Ümmetinüñ nice olacaḳ ḥâlini*

399. Didi Cebraʾîl Ebû Bekre sûâl

İtmeyeler didi bilüñ zü'l-celâl

400. Ġayrıya olasıdurur ol hesâb

Olmaya Ebû Bekr böyledurur cevâb*

401. Bu delîl olmaz mı saña yâ daḫi

Efḍâl-i nâs oldıġına ol seḥî

402. Diñle Ebû Bekrüñ yine aḥvâlini
Nice dirlik eyledi gör ḥâlini

403. Gördi faḳr-ı iḫtiyâr itdi Rasûl
Aña tâbiʿ oldı ol saʿâdetde Ol*

404. Cemʿ ḳıldı bir araya mâlını
Virdi yoḫsullara cümle vârını

405. Bir kişi varidi gayetde faḳîr
Kim anuñ gibi yoġidi daḫi bir

406. Ol gün evinde degüldi ol meger
Bû-Bekir ḥâlinden oldı bî-ḫaber

407. Aña ḥıṣṣe degmemişidi hemîn
Bâḳisine heb viribdi ol emîn

408. Çünki bu işden ḫaberdâr oldı ol
Durdı ṣıddîḳ ḳapusuna dutdı yol

409. Varuben Bû-Bekre eydür yâ imâm
Biñ filûri dîn idinmişem temâm

410. Dileremki idesin anı edâ

Tâ ʿıvâżın Ḥaḳ sözi yarın ide

14/a

411. İşidicek anı ʿOs̱mân ḥażreti

Ġuṣṣalandı ki melûl oldı ḳatî

412. Nesne ḳalmamışdı ki aña vire

Râżı kılup ol faḳîri göndere

413. Didi kim bir dem ḳarar eyle iy cân

Kendi çıḳdı ṭaşıra gitdi hemân

414. Geldü ḳardeşüne eydür kim baña

Biñ filuri vir gine virem saña

415. Üç güne dek vir ödünç anı bize

Tâ ẖilâf olmaya bir sâʿat bize

416. Dîne girmemişdi ḳardeşi henüz

Ḳaḳıyup Bû-Bekre ol virmedi yüz

417. Didi girdin dînine bir cimrinüñ

Terk idüben atadan ḳalmış dînüñ

418. Ancılayın yoḫsûl olduñ sen daḫi
Şimdi benden ne dilersin iy âḫî

419. Cümle ḫalḳ senden bulurdı ḥâceti
Kendü elüñle yire urduñ devleti

420. Virmezem bir ḥabbe saña var yüri
Bir daḫi şu ḳapıya gelme girü

421. Çünki ḳardeşi bu sözi söyledi
İçeriden ḫatunı gör ne didi

422. Didi kim virsen nola biñ altunı
Üç güne dek ḳanda bulur ol anı

423. Vaʿde ḳılġıl virmezise ḳavline
Dînüñüze dönüp gire hem yine

424. Ton be ton vir gitsün ol biñ altunı
Tek bizüm dînümüze döndür anı

425. Zîre üç günde ol anı ḳanda dire
Kendinüñ ḫod yokki yirine vire

426. Gördi ẖatunuñ sözi ʿaḳla uyar
Dönüben Bû-Bekre eydür kim biyâr

427. Üç güne dek virmezisen altunı
Gine bize döndere misin yolunı

14/b

428. Ḳavlümüze ger virürisen rıżâ
Bu dem altunı virem bunda size

429. Ḳâîl oldı ḳavle ṣıddıḳ ol zemân
Aldı biñ altunı döndi hemân*

430. Geldi virdi ol faḳîre iy dede
Kim verüben deynüñi ḳıla edâ

431. Aluban altunı gitdi ol kişi
Deynine virdi anuñ bitdi işi

432. Geçdi ol gün hem ikinci gün daẖi
Geldi üçünci gün irdi iy seḥî

433. Vaʿdesi oldı Ebu Bekrüñ temâm
Ġuṣṣaya ġarḳ olmışıdı ol imâm

Keramet-i ʿÂîşe Raḍıallahu ʿAnha

434. ʿÂîşe ana evdeydi ol dem daḫi*
Gördi atasını ġamnâk iy âḫî

435. Yâ ebî dedi nedendir bu elem
Yâ mübârek göñlüñüzde ġuṣṣa ġam

436. Dil varisa ḳılalum aña ʿilâc
Zîre ġuṣṣa ile żaʿf olur mizâc

437. Ḥażret-i ṣıddîḳ eyitdi yâ ḳızum
Ḫüznüme noldı sebeb diñle sözüm

438. Almışıdım biñ ḳızıl ʿammuñdan uş
Üç güne dek vireyidük anı ḫoş

439. Üç güne dek virmesem anı yine
Vaʿde ḳıldum girem anuñ dînine

440. Va'demüz işde bugün oldı temâm
Pes muʿyîn ola meger Rabbü'l-enâm

441. Yokdurur bir ḥabbe altun ya kümiş
Bilmezem nice olısardur bu iş

442. Anuñiçün böyle maḥzûn olmışam
Ġuṣṣa vü ġam arasında ḳalmışam

443. Bû-Bekir ḳılıncaḳ ol sözi temâm
İrdi ümmü'l- mü'minîne ḥüzn-ü tâm

15/a

444. Şöyle maḥzûn oldı ümmü'l-müʿminîn
Kim mübârek gözleri ṭoldı hemîn

445. İki ḳaṭre gözlerüñden dökülür
Ḳudret-i Ḥaḳ iki dürdâne olur

446. Ger ḳıla ṣarrâflar anı ʿayâr
Virelerdi nice yüz bin dînâr

447. ʿÂîşe aldı eline añları
Virdi ṣıddîḳa didi al bunları

448. İledüp bazara eylegil mezâd
Ṣatuben ʿammuha oldur murâd

449. Göñlüñüz ġamdan perîşân eylemen

Ḳalbüñüzde ḫüznü mihmân eylemen

450. Aldı Ebû Bekr ol iki cevherleri

Virdi dellâle birin vardı ileri

451. Aldı dellâl ana bazara girür

Bû-Bekir ḳardaşına hem gösterür

452. Didi bunı gör baḫasın di bize

Ger virürlerse alıvirem size

453. Aluben gördi eline cevheri

Cevheri bilür baḫa-yı cevheri

454. Didi ḳandan geldi işbu resme dürr*

Ṣâḫibi kimdür degil aṣlı nedür

455. Cevher-i ʿâlem egerçi bî-şumâr

Görmedi bu resme çeşm-i rûzıgâr

456. Aferîn olsun bunuñ ġavvâsına

Kim ṭûş olmışdur cevahir u ḫaṣına

457. Didi dellâl ḳardaşuñ virdi bunı
Aluben ṭoġrı saña geldüm anı

458. Didi kandaysa anı var al berü
Geldi ol dellâl Ebû Bekre girü

459. Didi gel ḳardaşuñ oḳur varalum
Hem bahâsın cevheriñüñ alalım

460. Aluben ṣıddîḳı anda iledür
Didi ḳardaşı ki bu cevher nedür

15/b

461. Dir benemdir uş getürdüm ṣataram
Tâ ki saña borcumu yekün virem

462. Didi ḳardaşı ḳabul itdüm bunı
Deyninçün ki almışıduñ altunı

463. Bû Bekir daẖi aña virdi rıżâ
Didi biñ altunı uş virdik size

464. Lîki var biri daẖi ol cevherüñ
Ger murâduñsa anı daẖi görüñ

465. Didi ḳardaşı getürgil göreyüm
Hem anuñda kıymetini vireyin

466. Çıḳarup ṣundı o da bir dâneyi
Gördülerki bu daḫi andan eyi

467. İkisi de birbirinden yek anuñ
Ḫaznesinde olmaya bir sulṭânuñ

468. Göricek ol kişi bu cevherleri
Didi sen ḳandan getürdüñ bunları

469. Çok cevâhir görmüşem ben bî-şumar
Lîki çıḳmadı bu resme der biḥâr

470. Hem müdevver ola hem şîrîn ü âġ
Pertev-i ḫod ṣanasın nûr u çerâġ

471. Nice baḥruñdur eyit bu dürrleri
Ṭuymaduḳ bu ṣırrı ṣanduḳ serseri

472. Bildigünden sen bize virgil ḫaber
Aṣıl ḳandadur bunuñ iy muʿteber

473. Başladı Bû-Bekir anı şerḫ eyledi
Nireden geldügin anlaruñ didi

474. İşidincek ol kişi bu ḳudreti
Bildi aḥvâli ḳamu keyfiyyeti

475. İrdi o demde aña luṭf-u İlâh
Ḳalmadı göñliñde her giz iştibâh

476. Didi bu bir dâne incüñe daḫi
Vireyim yine biñ altun iy âḫî

477. İkiside bizümile olsun anuñ
Bu dahî bir yâdigâruñdur senüñ

16/a

478. Bû-Bekir didi be anı ṣatmazam
Virüp altuna yabana atmazam

479. Sen baña virincegez bin altunı
Virmesem dînüne ḳoyayduñ beni

480. Ger girürsen sen de İslâm dînine
Virem işbu cevheri daḫi yine

481. Yoḫsa dünyeye virem ṣanma anı
Pes niderem ben bu fânî altunı

482. Bâḳî İslâm dînidür bize ḳalan
Dünye fânîdür hem içindeki fân

483. İşidüp ḳardaşı Ebû Bekr'üñ sözin*
Döndi ṣıddîḳa o dem dutdı yüzin

484. Hem irişdi ana ilhâm-ı Ḫuẕâ
Küfr-i şirkden eyledi anı cüd̠â

485. Girdi İslâm dînine ol dem hemân
Buldı fânîde ḥayât-ı câvidân

486. Virdi ol dürdâneyi Bû-Bekr aña
İşiden o ḫâleti batdı ṭaña

487. Cevher isterken erdi genc ḫâneye
Kim baḳar ol arada dürdâneye

488. Cevhere bu göz irişdi cevherî
Gör âḫî kim oldu anuñ rehberi

489. Fażlı Ebû Bekr'üñ yine oldu ʿayân*

ʿÂîşe anadan irdi hem nişân

490. Fażlıñu diller anuñ şerḥ idemez

Ol ṭarîḳa ġayrı kimse giremez

491. Anıñiçün oldu maḳbûl-i Ḫuẕâ

Anıñiçün sevdi anı Muṣṭafâ

492. Görgil andan ṣoñra Bû-Bekr'üñ işi

Neye irişdi nice oldı cünbüşi*

493. Dünyelikden çün tehî oldı eli

Pes ṭarîḳ-i faḳra irişdi yolı

494. Müflis oldı ḳalmadı bir ḥabbesi

Ne ḫod setârı ve ne ḫod cübbesi

16/b

495. Şol ḳadar oldı ki ʿuryân oldı ol

Mescide varımadı ol görkli ḳul

496. Bildi faḫr-ı ʿâlem anuñ ḥâlini

Kim virübdür Ḥaḳ yolına mâlını

497. Anuñiçün gelmez oldı mescide
Zîre ʿuryân olıncaḳ nice gide

498. Pes ṭalep ḳıldı anıñiçün Rasûl
Bir libâsı kim geyüben gele ol

499. Fâṭıma evinde bir yaşduḳlıġı
Bölüben gönderdi aña ol ṣafı

500. Geydi anı geldi ol dem Ahmedʿe
Ḳalbi ṭolmış şâdılıḳtan iy dede

501. Ol saʿat irdi Çalab'dan Cebraʾîl
Dir Rasûl'e kim selâm itdi celîl

502. Gördi cebraʾîli ol dem faẖr-ı nâs
Bû-Bekir gibi o da geymiş libâs

503. Ṣordı kim yâ Cebraʾîl noldı saña
Kim bu şekle girüben geldüñ baña

504. Gördügüm yoḳ bu libâs ile seni
Böyle niçün eyledüñ bildür anı

505. Cebraʾîl eydür ki bilgil yâ emîn

Bu libâsı ṣanma ben geydüm hemîn

506. Yedi ḳat gök ehli cümle ne ki var

Geydiler Bû-Bekirçün böyle iy yâr

507. Aña tâbiʿ oluben cümle melek

Girdiler bu ṭona sen eyleme şek

508. Ġayyiretiçün Ebû Bekrüñ Ḫuẕâ

Bu libâsı geymek emritdi bize

509. Hem didi Bû-Bekrime ṣorsın didi

Râżı mıdur bizden ol görsin didi

510. Râżıyam Bû Bekirden bilsüñ Ḫabîb

Ol da bizden râżı mı ṣorsun Ḫabîb

511. İşidüp ol sözi Ebû Bekr-i güzîn*

Râżıyam dir aġlayuben üç kezin

17/a

512. Nice ḥürmet yâ nice ʿizzetdurur

Ḫâlıḳıyla gör nice ḳurbetdurur

513. Ḥażret-i Ḥaḳʿa ḳul ola nicesi
Râżı mı benden diye aña ḫôcası*

514. Ḳamu bu zikr oluben sözlerki var
Vaṣfider Yâsinde bir ḳaṭre iy yâr

515. Fażlına Bû-Bekrüñ olmaya şumar
Nicekim baḥr-ı muḥîṭe yoḳ kenar

516. Şol ḳulıña kim baṣîret virdü Ḥaḳ
Bu ḳadar dimek yiter aña sebaḳ

517. Vây aña Ḥaḳʿdan inâyet olmaya
Bû-Bekir ʿÖmer kim olar bilmeye

518. Söyledük Bû-Bekirden bir ḳaç kelâm
Diñle ʿÖmer Ḥażretinde iy hümâm

519. Rûḥlarına dik ṣalâvât virelüm
Söze andan başlayuben girelüm

Faṣlu fî ʿİs̱bâtı Ḫilafeti ʿÖmer Raḍıyallâhu Anhu bi'l-Kitâbı ve's-Sünneti İctimâʿ-il-ümme

520. Ne sebeb oldu ki ʿÖmer iy dedem
Kim ḫilâfet taḫtına başdı ḳadem

521. Ḥażret-i Ebû Bekrçün düşdi seḳîm
Diledi kim dâr ola aña naʿîm

522. Bir gice rûyada gördi ol ulu
Faḫr-ı ʿâlem şâdılıḳdan ṭopṭolu

523. Didi yâ Ebû Bekir ölmişdür yaḳîn*
Kim bekâ mülkine idesin aḳın

524. Yirüñe ḳılğıl ḥalîfe ʿÖmer'i
Ümmetümüñ şimdi oldur bihterî

525. Hem bu âyet nâzil olmışdur temâm
Ḥażret-i ʿÖmer ḥaḳḳında ya imâm

Âyet : ... *Ḳalellâhu Teâlâ yâ eyyühen nebiyyü hasbükellahü ve menittebeake minel mü'minın.*[91]

---

[91] 8/Enfal 64. *"Ey Peygamber! Sana ve sana tabi olan müminlere Allah yeter!".*

526. Ger dirsen kim sebeb noldı buña*

Kim bu âyet nâzil olmışdur aña

17/b

527. İbtidâ İslâmʿa girenler ki var

ʿAvret ü ârdan kim olmışdur şumâr

528. Cümle otuz ṭoḳuz olmışlarıdı

Ṣıddîḳla îmâna gelmişleridi

529. Aşikâre ḳılamazlardı namâz

Vehm-i düşmândan ḳıluben iḥtirâz

530. Çünki girdi dîne ʿÖmer ḥażreti

Dutdı İslâm anuñile ḳuvveti

531. Oldı ḳırḳıncı bulara ol emîn

Didiler aña nizâmü'l-erbâʿîn

532. Giricek İslâm'a ol kân-ı vefâ

Eyledi küffâra çoḳ dürlü cefâ

533. Âşikâr çıḳuben ḳıldı ṣalâvât

Żaʿîf İslâm buldı ol demde ḫayât

534. Ḳahr olup düşmân bular olduḳda şâd

Mużhir-i İslâm didiler aña ad

535. Heybet irdi cümle küffâra temâm

Nâzîl oldı ol saʿat işbu kelâm

536. Yâʿni didi ʿÖmer içün ol Ḫuẕâ

Nuṣretüñe bu yeter yâ Muṣṭafâ

ʿUḳbet-i b. ʿAmir ʿAn Rasûlillâh Lev Kâne Baʿdi Nebiyyün Le Kâne ʿÖmer ʿUbnuʿl-Ḫaṭṭâb

537. ʿUḳbet-i bin ʿAmir eydür bu kelâm

Kim rivâyetdür Rasûl'den ol temâm

538. Böyle buyurmışdur ol bedr-i dü câ

Ger nübüvvet kimseye olsa revâ

539. Benüm ardumca ʿÖmer olaydı ol

Ḥaḳ ḳatında oldurur ʿizzetlü ḳul

540. Lîki benven didi ḫatmü'l-enbiyâ

Benüm ardumca gelenler evliyâ

541. Çün bu deñlü ola ʿÖmer’de ḫıṣâl

Ol devirde kim olu aña misâl

542. Kim ḫilâfet taḫtına ol otura

Şart-ı İslâm'ı yirine getüre

18/a

543. Aña layıḳdı aña virdi Ḫuẕâ

Bû-Bekir'den ṣoñra o'dur ḫayrü'l-verâ*

544. Diñle aḫbâr içre gelmiş iy âḫî

Fażl-ı ʿÖmer’den deyim bir söz daḫi

545. Ḥażret-i ʿÖmer meger kim bir ṣabaḫ

Duṭıben şeyṭânı bend itdi nâgâh

546. Ḫalḳ-ı ʿâlem dünye şuġlinden iy yâr

Ellerini çaldılar bî-iḫtiyâr

547. Refʿ olup ġaflet hicâbı ol zemân

Cümle ḳabrin ḳazdılar pîr ü cüvân

548. Gice olsa ḳabre girürleridi

İrteye çıḳarmıyor dirleridi

549. Gördi ḫalḳuñ ḫâliñ ol Teñri ḫaṣı
Ṣalıvirdi ol dem anda iblisi

550. Hem meşârıḳda daḫi ṣaʿd-ı güzîn
Ol Ḥabîbüñ eyle naḳl itdi sözin

551. Kim dimişidi ʿÖmer bir gün Rasûl
Yâ ʿÖmer didi bu dem agâh ol

552. Şol Ḫuẕâ ḥaḳḳı ki nefs-i Muṣṭafâ
Ḳudreti destindedürür muṭlaḳa

553. Ger sâna uġrasa şeytânuñ yolı
Yolca gider yürüriken iy velî

554. Ṣabîdur yolın ḳılur senden ḥażer
Ġayrı yola dönüben ḳılur güzer

555. Ne fażîlet virmiş aña gör Kerîm
Kim yolından ḳaça şeyṭânıʿr-racîm

556. Birden olmaz yâ niçün bir dem Ḫuẕâ
Cânumuza her nefes ḳılur cezâ

557. Ah elinden ol laʿînüñ ah u vâh
Saña sığınduḳ biz andan yâ İlâh

558. Diñle gine ol nebîler serveri
Ne buyurdı enbiyânuñ bihteri

559. Didi gök ehlinde her peyġâmbere
Var melek iki veziri anlaruñ

18/b

560. Biri Cebraʾîl Mîkâʿîl biri
Hem yir ehlinden eli vardur giri

561. Biri Ebû Bekir birisi ʿÖmer
Eyle buyurmışdur ol vech-i ḳamer

562. Bu her yer daḫi ol bahrü'l-kelâm
Didi buyurmışdurur faḫrü'l-enâm

563. Didi yâ aṣḥâb ben-i İsrâʾîlüñ
Sizden evvel varıdı ḳavmi bilüñ

564. Şol erenler varıdı anda yere
Ḥaḳ'dan ilhâm olunurdı anlara

565. Gerçi peyġâmber degüldi olar*

Ḥaḳ Teâlâ anlara ilhâm ider

566. Ümmetümde anlaruñ gibi eger

Olsadı olurıdı bilüñ ʿÖmer

567. Bu maḥalde bir ḥikâyet daḫi uş

Diñle ʿÖmerden düşersen bize gûş

568. Ḥażret-i ʿÖmer zamanında meger

ʿAsker-i İslâm'a bir gün emrider

569. Kim ʿAcem mülkine varup gideler

Dîne gelmeyenleri ḳatl ideler

570. Varuben bir şehre kıldılar aḳın

Feth iderler varıcak anı hemîn

571. Ol şehirde buldular bir ulu dâr

Ḳufl urulmış hem bir ulu bâb var

572. Bozdular anuñ kilidin ol zemân

İçin egirdi ḳamu pîr ü cüvân

573. Gördiler orta yirinde bir direk

İçi mücevvef velî kilidi berk

574. Bozdılar kilidi vurdılar nacaḳ

Çıḳar içinden anuñ bir ṣanducaḳ

575. Ṣanduġun daḫi kilidi var bile

Lîkin içinde ne varın kim bile

576. Üstine bir yazı yazmışlar anuñ

Kim var içinde ulu kenzî bunuñ

19/a

577. Çünki ṣâḥib-cîş aña ḳıldı naẓar

Açmadı ol ṣanduġı ḳıldı ḥazer

578. Didi kim bile ne var bunda yere

Lâyîḳ oldur bildürevüz ʿÖmerʿe

579. Her ne buyursa biz anı ḳılavüz

Siḥir midür bunda nedür bilevüz

580. Ṣanduḳ aḫvâlin çü böyle gördiler

Yazup anı ʿÖmerʿe bildürdiler

581. Çün ḫaber bildükde ʿÖmer Ḥażreti

Yazdı ol daḫi cevâbiçün biti

582. Didi ol ṣanduġı ṣatuñ anda siz

Şarṭ idün döndermeyesiz beyʿinüz

583. Ger içre dînârla olmışıdı pür

Dimeyesiz müşterîye bu nedür

584. Yâ tehî olsaydı onun baṭını

Müşterî dimeye almazam bunı

585. Çünki ṣâḥib-cîşe irişdi bitî

Ṣanduġı ṣatmaġa oldı niyyeti

586. Ḥażret-i ʿÖmer sözi üzre iy cân

Ṣatdular ṣanduġu ol demde hemân

587. Aldılar yigirmi biñ dirhem kümiş

Müşterîden ṣanduġiçün bitdi iş

588. Şarṭı ol ʿaḳd üzre ḳıldılar dürüst

Kim birisi olmaya ḳavlinde süst

589. Aluben ṣanduğı açdı ol kişi

Başına geldi cihânuñ teşvişi

590. Gördü ṣanduġ içi boş oldı ḫazîn

Bir varaḳ kaġıt var içinde hemîn

591. Üç saṭır ol kaġıt üzre yazılu

Ne dimişler diñle anda iy ûlû

592. Saṭr-ı evvelde dimiş anı yazan

İy bu ṣanduğı alup ḳuflin bozan

593. Al bize ġuvâtını iy ḫoş kişi

Yufḳa yufḳa eyleyüp vurġıl dişi

19/b

594. Hem ikinci de dimiş laḥm-ı baḳar

Yiriseñ yi çerüzünden iy beşer

595. Saṭr-ı s̱âlis̱ de dimişkim rîşuñı

Bir kez altından ṭaramaḳ yik anı

596. Añı üstünden ṭaramaḳdan temâm

Ṭut bu ḳavli ġam yime iy nîk-nâm*

597. Göricegez anı ol ṣanduḳ eri
Diledi red ide ṣanduġı giri

598. İllâ şarṭı eyle ḳılmışıdı ol
Her ne kim çıḳsa anı ḳıla ḳabûl

599. Çâre ḳalmadı peşîmânlıḳ aña
Gören ol ḥâli ḳamu batdı ṭaña

600. H̱ôş kerâmetdür bu daḫi ʿÖmer’üñ
Biñ bunun gibisi var ol serverüñ

601. Bir ḥikâyet daḫi diñle muḫtaṣar
Ḥażret-i ʿÖmer zemânında meger

602. Geldi bir ʿArâbî yapışdı aña
Ḥâcetüm var gel görivir dir baña

603. Bile bazara benümle gidesin
Ben ne dirsem sen anı idesin

604. Ḥażret-i ʿÖmer dimedi kim aña
Ḳoşayum bir âdemim varsun saña

605. Bunca iḳlîme emîr iken özi
Durdı ʿArâbile gitdi kendözi

606. ʿÂr idüben yâ daẖi üşenmedi
Gel gidelüm ḥâcetüñ neyse didi

607. Vardı bazara hem-ân-dem ol imâm
Ḳıldu ʿArâbînüñ eksügin temâm

608. Çün murâdu ol erüñ oldı revâ
El getürüp ʿÖmer'e ḳıldı duʿâ

609. Şimdi daẖi var ḥalîfeler ulu
Lîki yoḳ bunlarda ol vechile ẖû

610. Dünyeye mağrur idüp kendülerüñ
Câh-ı ʿuḳbâdan yumarlar gözlerin

20/a

611. Bunları ṣayd eyledi bu ḥırṣ u mâl
Pâyimâl itdi hevâ-yı zülf-i ẖâl

612. Anlar urmışıdı dünyeye ḳafa
Dâr-ı ʿuḳbâda sürerler ẖoş safâ

613. Bu fenâ milkinde mihmân oldılar
Ol bekâ milkine sulṭân oldılar

Ḥikâyet-i Uẖrâ

614. Bir ḥikâyetden yine irdi ẖaber
Nicesi dirlük ḳılurdı gör ʿÖmer

615. Zeyd Bin Ḥâriṯ didi kim bir gice
Seyr-i ṣaḥrâya çıḳup ḳaldum gice

616. ʿÖmer’e ṭûş oldı yolum nâgehân
Ḳarşudan gördüm gelür kendi hemân

617. Ben didüm kim yâ Emîreʿl-müʾminîn
Ḳanda gidersin bu vaḳtin iy emîn

618. Didi yâ Zeyd işimüz düş-vârdur
Bu ẖilâfet kârı müşkîl kârdur

619. Bu Medîne şehrini ucdan uca
ʿAdetimdü ṭolaşuram her gice

620. Ben didüm kim destûruñla ben daḫi
Bile yürürem bu gice iy seḥî

621. Didi ḫôş ola berü gel gidelüm
İkimüz bu nice seyrân idelüm

622. Girdük andan bir maḥalle içine
Bir ḳapuya verüben durduḳ yine

623. Ol ḳapu ıssınuñ oġlancuḳları
Ev içinde aġlaşurlar her biri

624. Ol ḳapuya bir zemân urduḳ ḳulaḳ
Zâyil olmadı bulardan aġlamaḳ

625. Pes ʿÖmer ol ḳapuyı vurdı revân
Bir żaʿîfe çıḳdı ol dem nâ-tüvân

626. Gördi ol ḫatunı ol vaḳtin ʿÖmer
Didi çiftüñ var mıdur virgil ḫaber

20/b

627. Didi ḫatun çiftüm itmişdür sefer
Ol baḳâ milkine bil iy şîr ü ner

628. Nâ-resîde ḳaldılar bir ḳaç yetim
Acıġup buñaldılar yavlaḳ ʿaẓîm

629. Bir beş altı gün geçübdür yâ imâm
Kim bular görmedi bir loḳma ṭaʿâm

630. Didi ʿÖmer yâ nedür bu yanan ôd
Ol ḳazan içinde yoḳ mı şimdi ḳût

631. Ol żaʿîfe dir ḳazandur ṭolu ṣu
Yoḳ hivec içinde bilgil iy ulu

632. Bu yetimleri anuñla aldarın
Ol ḳazanda bilmez anlar ne varın

633. Yiyesi ṣanurlar anı bî-gümân
Bişmedi diyüp iderler fiġân

634. Ḥażret-i ʿÖmer ḳılacaḳ anı gûş
Baḥr-ı şefḳat ḳaynayuben itdi cûş

635. Durduġı yirde oluben bî-ḳarar

Anlaruñla bile aġlar zâr u zâr

636. Yâ żaʿîfe dir söyündürme ôdı

Ben zevâde bulayım size didi

637. Durupen ol demde ʿÖmer Ḥażreti

Gitdi kim bulup getüre niʿmeti

638. Beyt-ü mâldan bir çuval un alup ol

Arḳasına virdi gine dutdı yol

639. Yâ Emîre'l-müminîn didüm aña

Ben götürem bu unı virgil baña

640. Didi yâ Zeyd ger ola yevme'l-ḳıyâm

Bu yetimler ḥaḳḳını bilgil temâm

641. Senden itmez kimsene anı suʾâl

Her neyise benden olur ḳîl u ḳâl

642. Alup ol unı getürdi anlara

Bulac bişürdi kendi anlara

643. Yidürüp avıtdı ol maʿṣûmları
Dönüben ol ḫatuna didi girü

21/a

644. Her ne kim ḥâcet olurısa saña
Gelüben ʿarż idesin anı baña

645. Ki ṣaḳın aġlatma bu maʿṣûmları
Ne kim isterler baña gelgil giri

646. Gör nice serverdiʿÖmer Ḥażreti
Biñ bunun gibi var anuñ ḫaṣleti

647. Bir daḫi diñle ḥıṣâlinden anuñ
Eydeyim biñde birini fażlınuñ

648. Ḥażret-i ʿÖmer meger aṣḥâbile
Seyrderlerdi Medîne içre bile

649. Nâ-gehân irdi bir oġlancuḳ aña
Aġlarıdı kim gören ḳalur ṭaña

650. Didi yâ Rabb bu ʿÖmer'den dâdumı
Sen alıvir tâ bile feryâdumı

651. İşidicek ʿÖmer anuñ sözini
Dönüben oġlana dutdı yüzini

652. Didi yâ oġlan ne żulm itdim saña
Kim bu resmile ʿitâb itdün baña

653. On yetim ḳardeşleriz bil iy saʿîd
Atamuz olmışdurur bizüm şehîd

654. Anamuz var bir żaʿîfe bî-mecâl
Açlıḳ içre ḳamu żaf oldı ḥâl

655. Nice gündür kim yimedük bir ṭaʿâm
Bu nice ʿadl eylemekdür yâ İmâm

656. Bilmeyesin ḥâlini miskînlerin
Yâ ḫilâfetde ne ʿadlüñ var senüñ

657. İşidüben ʿÖmer oġlandan bunı
Yapışup ṣayıġdı anuñ başını

658. Alup ol dem mescîde geldi anı
Cemʿ ḳıldı hem Rasûl aṣḥâbını

659. Minbere çıḳup ḳılur ḥamd ü senâ

Saʿy ider miskînlere anda yine

660. Bu yetimler ḥâlini ol pür-uṣûl

Ḳamu aṣḥâb-ı Rasûl’e didi ol

21/b

661. İşidüp ol sözi ʿOs̱mân Ḥażret-i

Varuben getürdi dürlü niʿmeti

662. On deve getürdi daḫi on ġulâm

Altun aḳçe vü libâs u çoḳ ṭaʿâm

663. Ḥâllü ḥâlince hem aṣḥâb-ı Rasûl

Getürürler aḳçe virürler nuzûl

664. Ṭoldı mescîd içi niʿmetle temâm

Pes durup minberden indi ol İmâm

665. Baḫş ider bu cümle mâlı ol dilîr

Ḳanda varise mesâkin-ü faḳîr

666. Cümle müstaġni ḳıluben ṭoyladı

Ol yetimlere ḫoş iḥsân eyledi

667. ʿAdl ü iḥsânidi dâîm cünbüşi
Şerʿadan ṭaşra yoġidi bir işi

668. ʿAdlile eyledi Ömer Ḥażreti
Ki oġlına da ḳılmışdı ḫürmeti

669. Kimseye meyl itmedi şerʿ içre ol
Anuñiçün oldı ki ʿizzetlü ḳul

Ḥikâyat-ı Ebû Şaḥme

670. Bir ḥikâyet yine geldi ki ġarîb
Ḥażret-i ʿÖmerden işit yâ ḥabîb

671. Varıdı bir oġlu Bû-Şaḥme idi
Zühd ü taḳva ile ki maʿrûfidi

672. Eyle ḳılurdı riyâżat ol cüvân
Ṣan yüzinüñ rengi idi zaʿferân

673. Bir Yahûdî ṭûş olur bir gün aña
Görüben bu Şaḥmeyi ḳalur ṭaña

674. Didi yâ Şaḥme işbu rûy-ı verd*
Niçün olmışdur bu resme reng-i zerd

675. Gel berü nûş eyle işbu şerbeti
Tâ gele gine yüzünüñ ḥumreti

676. Ṣundı Bû-Şaḥme eline ṭolu câm
Aluben nûş itdi ol câmı temâm

22/a

677. Anı şerbet ṣanuben ol nûş ider
Ḫamranuñ başını ol dem ḫôş ider

678. İçüben bir ḳaç daḫi ṭolu ḳadeḥ
Ḳıldı mey bu Şahme'nüñ göñliñ feraḥ

679. Mest oluben oradan ṭurdı gider
Vardı bir bostâna görkim nider

680. Gördi bir ḥatun anda ḫûb u rûy
Serv ḳaddü lâle ḫaddü misk ü bûy

681. Aña meyl eyledi Bû-Şaḥme hemân
Kendi bilmezdi zîrâ ol cüvân

682. Ḳaçmadı ḫatun daḫi oldı muṭîʿ
Ḳıldılar ol yerde bir fiʿli-şenîʿ

683. İrüp ol demde ḳażа-yı âsumân
Ḥamile olmışıdı ḫatun ol zemân

684. Çün ṭoḳuz ay oldı anuñ ʿiddeti
Ṭoġdı bir oġlan işit bu ḥikmeti

685. Getürüp oġlanı ḫatun ol zemân
İledürʿÖmer ḥużuruna hemân

686. Yâ Emîre'l-müʾminîn dir bu ṣabî
Oġluñ oġlıdur degüldür ecnebî

687. Lâzım oldı buña infâḳ idesin
Kimsesi yoḳ ġayrı pes yâ nidesin

688. Didi bir bir evvel aḫir ḳıṣṣayı
Her ne vaḳıʿ oldısa yetlû işi

689. Çün ʿÖmer bu resme işitdi cevâb
Çaġırup Bû-Şaḥme'yi ḳıldı ḫitâb

690. Didi yâ Şaḥme niçün içdüñ suçı

Kim ḳılur kendüye bu resme güci

691. Ḳılmadı Bû-Şaḥme inḳâr ol velî

İtmişem ol fiʿli ben didi belli

692. Didi ʿÖmer yâ niçün ḳılduñ zinâ

Bilmedüñ mi anı menʿ itdi Ḫuẕâ

693. Lîki bu sözde ḳılındı iḫtilâf

Baʿżılar didi ḳılubdur iʿtirâf

22/a

694. Baʿżı didilerki bilmezem didi

Nicesi bilsünki ġâyet mestidi

695. Pes buyurdı ʿÖmer ol vaḳtin temâm

Ḥadd vurıla Şaḥme’ye seksen temâm

696. Eflaḥ adlu bir ġulamî varidi

Al elüñe ṭurrayı gelgil didi

697. Ben buyurduġumlayın ḥaddi temâm

Ger vurusañ işbu dem sen yâ ġulâm

698. Mâlumuzdan sen de âzâd ol didi
Dünye vü ʿuḳbâda hem şâd ol didi

699. Ortaya getürdiler Bû-Şaḥme'yi
Eflaḥ almışdı eline ṭurreyi

700. Ḍarb-ı evvel kim ṭoḳundi ṭurreden
Duymayup yaruldı ol nazük beden

701. Ḍarb ona yitdükde Bû-Şaḥme revân
Ṣuṣayup ṣu diledi oldem hemân

702. Virmedi ṣu aña ʿÖmer ḥażreti
İçdügin ṣu saña yetmez mi didi

703. Ḳırḳa yetti ṭurre ṣoñra elliye
Ḍarbi Eflaḥ durur aña kim duya

704. Ṭâḳati ḳalmayuben ol nev-cüvân
Ḥażreti ʿÖmer'den istedi âmân

705. Didi bir sâʿat âmân vir yâ imâm
Anamile tâ vidaʿ idem temâm

706. Geldiñüz bu dem beri gelsün bize
Hem görem anı vü hem ḳılam rıżâ

707. Çoḳ görüpsin anañı dir o emîn
Bundan evvel gördügüñ yiter hemîn

708. Gel diyüben anasın göstermedi
Ṭurreyi vur ḳoma yâ Eflaḥ didi

709. Yetmişe varıncaġaz ḍarb-ı şedîd
Kesdi Bû-Şaḥme ḥayatından ümîd

710. Dimeyüp bu şiddete ol nev-cüvân
Ol saʿatde Ḥaḳ’a teslîm itdi cân

23/a

711. Ḥadd temâm olmadı gördi ol seḫî
Meyyitine vurdı ṣoñra on daḫi

712. Çün temâm oldı görür şerʿ-i Rasûl
Aġlamaya başladı ol pür-uṣûl

713. Nice aġlamaḳ yürekler pâreler
Eyle zârı kim cigerler yâreler

714. Didi n'olaydı anamdan beni
Dünyeye getürmeyeydi ol ġanî

715. İrmeyeydi tâ ki bu resmile ḫâl
Görmesün bu vechile kimse melâl

716. Anası Bû-Şaḥme’nüñ nu ḫâleti
Geldi gördüki firâḳ itdi ḳatî

717. Didi kim atañ severdi ki seni
Lîki nice eylesün Ḥaḳ emrini

718. Ger anı getürmezise yirine
Yarın ol Ḥaḳ ḥażretinde yirine

719. Eyle diyüp aġlarıdı zâr u zâr
İşidüp geldiler aṣḥâb-ı kibâr

720. ʿÖmer’e ḳıldı ʿazâ cümle bular
Emr-i Ḥaḳ’uñ diyüben aġladılar

721. Çün ʿazâ şarṭı olıncaġız temâm
Yudılar Bû-Şaḥme’yi anda hemân

722. Ḫôş kefen ṣarup daḫi defn itdiler
Baʿdehu cümle ṭağılup gitdiler

723. Geçdi ol gün çünkim irişdi gice
Diñle imdi nice oldı iy ḫăce

724. ʿÂlem-i rüʾyâda ʿÖmer ḥażreti
Şaḥme'yi gördi işid bu ḥikmeti

725. Ravża-yı cennetde geymiş ḥülleler
Bile yanınca nice biñ ḥûriler

726. Ṣalınur ortada kendi nâzile
Çağırur atasına âvâzile

727. Ḥaḳ ʿazâbından seni ḳılṣun ḫalâṣ
Kim beni sen yâ ebî ḳılduñ ḫalâṣ

23/b

728. Ol ṣabaḥın kim urû ṭurdı ʿÖmer
Virdi bu Şaḥme añasına ḫaber

729. Didi kim olsun beşâret işbu dem
Oğlınu cennetde gördüm yime ġam

730. Geldi aṣḥâbı ḥayr-u dâr eyeldi
Anlara daḫi bu resme söyledi

731. ʿÂleme çâv oldı ʿadli Ömer'üñ
Ḳamu vaṣfın söyledi ol serverüñ

732. Diñle yine ʿÖmeri gör nicedi
Emr-i şerʿi görince icrâ eyledi*

733. İbtidâ İslâm'a kim gelmişidi
Atasın daḫi ṭalep ḳılmışıdı

734. Atası menʿ itdi kılmadı ḳabûl
Girmedi İslâm'a ki oldı fuzûl

735. Gördi ʿömer anı kim girmez dîne
Çekdi tiġi vardu anuñ üstine

736. Ḳatl idüp virmedi bir sâʿat âmân
Şerʿiçre ḳıldı ol ṣâḥib-ḳıran

737. Efḍal-i nâs oldı anuñçün ʿÖmer
Bû-Bekir'den ṣoñra iy ṣâḥib-naẓar

738. Hem rivâyetdür Rasûl’den bir daẖi

Eydeyim ger diñlerisen iy seẖî

739. Cebraʾîlden ṣordı birgün nâgehân

ʿÖmer’üñ fażlını ol faẖrü'l-cihân

740. Cebraʾîl eydür ki yâ faẖrü'l-enâm

ʿÖmer’üñ fażlıñı kim ḳılur temâm

741. ʿÖmri Nûḥ miḳdarı Allah'dan baña

Vusʿat olsa söylesem dâîm saña

742. Şerḥ idemeyem anuñ evṣâfını

ʿÖmer’üñ vaṣfında ḳâsır bil beni

743. ʿÂciz oldı Cebraʿîl gibi melek

ʿÖmer’i vaṣf eylemekde dutma şek

744. Var ḳıyâs eyle bu sözden sen daẖi

Nice serverdür ʿÖmer bil iy seẖî

24/a

745. Cümle aṣḥâb içreki yegânedür

Hem kerâmet baḥrine dürdânedür

746. Ol baḥirden nûş idersen iy şebâb
Ṣunayım uş gine bir kâse şerâb

Ḥikâyet-i Uḫrâ

747. Bir kerâmet daḫi ʿÖmer'den saña
Eydeyim bu dem ḳulaġ urġıl baña

748. Şöyle düşmişdi meğer bir gün ʿÖmer
Kim Nihâvend iline ḳıldı sefer

749. ʿAsker-i İslâm'ı cemʿ idüp temâm
Niyyet itmişdi ġazaya ol imâm

750. Gitdiler bir nice gün alup nuzûl
Ḳaldı beş yüz fersaḫ ol iḳlîme yol

751. Ḳondı ol yerde imâmü'l-müslimîn
Cemʿ idüp yanına ḳamu ʿaskeri

752. Seçdi on biñ kişi bunlardan temâm
Gönderür Şâh-ı Nihâvende İmâm

753. Kendi bâḳî ʿaskeriyle intiẓâm
Oluben dutmışdı bir yerde ḳarar

754. Ol erenler nice gündür gitdiler
Varup anı dîne daʿvet itdiler

755. Ol Melîk bunlara indirmedi baş
ʿAskeri ḥażırdı ḳıldılar ṣavaş

756. Şol ḳadar itdi bular ḍarb-ı ḳatl
Kim dinlemez nicedür ol vaṣfı-ı ḥâl

757. ʿAsker-i küffâra yoġıdı şumâr
ʿÂḳıbet sünnîler oldı inkisâr

758. Ṭaġılup ṣaḥrâya İslâm leşkeri
Dutuben bend itdiler çoḳ serveri

759. Ḥażret-i ʿÖmer bu cânibden meğer
Minbere çıḳmışdı ẖalḳa vaʿz ider

760. Ara yirden perdeyi Ḥaḳ götürür
ʿAskerini baḳuben ʿÖmer görür

24/b

761. Düşmen elinden bular olmış naçâr
Her birisi yazıya düşüp ḳarar

762. Menber üstünden çaġırur ol emîn
Ṭaġ eteğin dutuñuz yâ müslimîn

763. İşidüp ḳamusı ṭaġa dutdı rû
Nicesi ṣandıki geldi ol ulû

764. İşidüben hem Nihâvend leşkeri
Ṣandılar geldi ʿÖmer birle çerî

765. Cân ḳayusı oluben her birisi
Dönüben ḳaçdı uşaġı irisi

766. ʿÂḳıbet bunlara geldi ol emîr
Kimisin ḳırdı kimisin ḳıldı esîr

767. Ekserîsi dîne girüp buldı necât
ʿÂdet idindi olar ṣavm u ṣalât

768. ʿÂleme çâv oldı yine bu ḫaber
Kim Nihâvend leşkerin nitdi ʿÖmer

769. Ki ola beş yüz fersaẖ anuñ arası

Çağıruban ḳavmini ḳurtarası

770. Naʿrasınuñ heybeti şöyleki var

ʾÂsker-i aʿdâyı ḳıldı târ u mâr

771. Her ṭavâîf kim işitdi bu sözi

Ḳorḳusundan ʿÖmer'e dutdı yüzi

772. Kimisi ḳıldı ẖarâcı iẖtiyâr

Nicesi İslâm'a geldi âşikâr

Ḥikâyet-i Uẖrâ

773. Bir kerâmet gine dinle iy yerâ

İʿtiḳâduñ muḥkem it ol servere

774. Tâ ki yarın anda utanmayasın

Âb-ı kevser içesin ḳanmayasın

775. Ḳayṣer-i Rûma yine bir gün ʿÖmer

İlçi viribdi ẖarâçiçün meğer

776. Ḳayṣer oldem itmişidi intikâl

Bu fenâdan nice oldem dinle ḥâl

25/a

777. Oġlı olmışdı Melik Ḳayṣer Emîr

Erlik içre olmışıdı key dilîr

778. İlçiler geldi aña virdi ḫaber

Her ne kim anlara dimişdi ʿÖmer

779. Bildi anları Melîk Ḳayṣer temâm

Kim ʿÖmer ilçisidür bular be-nâm

780. Ḫışm idüp tiz bunları dutuñ didi

Ḥabse ṣaldı ol gelen elçileri

781. İlçiler ḥabs olduġını gördiler

Kişi bulup ʿÖmer'e gönderdiler

782. ʿÖmer'e didi gelüben ol kişi

İlçilerüñ nicesi oldı işi*

783. Ḥâl-i keyfiyet nedür bildi ʿÖmer

Dizi üstine hemân geldi ʿÖmer

784. Heybetile ḥayḳırur oldem yere
Ṭurrasın alup ele urdı yere

785. Eyle mi ḳılduñ bize melʿûn didi
ʿAhdi Ṣıdduḳ ḳavlüñi bozdun didi

786. Uş varalum üstine olup süvâr
Ger erisen baña olġıl pâyidâr

787. Etegüñ nicesi oldısa işi
Daḫi yigrek göresin sen cünbüşi

788. Râviler eyle rivâyet eyledi
Ḥażret-i ʿÖmer bu sözi kim didi

789. Bu yaña Ḳayṣer çıḳuben taḫtına
Oturdı sevinüben baḫtına

790. Depesi üstine yıḳıldı hemân
Taḫtdan aşaġa muʿallaḳ ol zemân

791. Diyü zaḫmî irdi ṣandılar aña
Görüben ḳamu anı ḳaldı ṭaña

792. Pes Melîk kendüyi oldem deñşürür

Taẖtuñ üstine duruben oturur

793. Didi ḳanı ḳancaru gitdi ʿÖmer

Kimseñüze itmedise żarar

25/b

794. Didiler kim görmedik biz ʿÖmeri

Bunda geldi ṣanmaġıl ol eri

795. Didi beni yıḳdı anuñ ṭurrası

Hem irişdi heybetile naʿrası

796. Eyle ṣandum bunda geldi kendözi

Gözüme bu dem göründi hem özi

797. İmdi tiz aluñ berü elçilerin

Getürüñ bunda oları siz hemîn

798. Varuben getirdiler elçileri

Geldiler Melîke yine çün giri

799. Pes Melîk anlara ẖilʿat buyurur

Mâlillâh her birini ṭoyurur

800. Virdi on evvelki deñlü hem ḫarâc
Bildi oldur derdine olan ʿilâc

801. Tâzî atlar çoḳ kenîzek hem ġulâm
Armaġanlar tuḥfeler oldı temâm

802. Çoḳ ʿözürler dileyüp anlardan ol
Gönderürler bunları bir nice yol

803. Gidüben geldiler âḫir ʿÖmer’e
Vaṣf-ı ḥâli didiler ol servere

804. Yine çâv oldı cihâna bu ḫaber
Kim Medîne’de otururken ʿÖmer

805. Ṭurrasını bir kezin ḳaḳdı yire
Ḳayṣeri taḫtından ol yıḳdı yire

806. Heybet aldılar ḳatî ḳavm-i şirâz
Müslümân oldı çoġı bî-iḫtiyâz

807. Kimisi ḳıldı ḫarâcı iḫtiyâr
Geldi her yirden begler bî-şumâr

808. Ḳamu serkeşler aña olmışdı râm

Heybeti dünyeye ṭolmışdı temâm

Ḥikâyet-i Uḫrâ

809. Heybetinden ʿÖmer'üñ diñle yine

Eydelüm işidüpen anla yine

26/a

810. Diñlemekden añlamakdurur murâd

Añlamazsan diñle iy ḫôş nihâd

811. Añladuñsa bu sözimi sen daḫi

Vir ṣalâvât Muṣṭafâ'ya iy seḫî

812. Başlayalum gine ʿÖmer sözine

Tâ bilesin kendü kimdür sözi ne

813. Ḥażret-i ʿÖmer Medîne'de meger

Bir ṣoḳaḳdan geçdi idi iy biser

814. Gördi bir oġlancuḳ aġlayup

Ṣordı anuñ ḥâlini ʿÖmer görüp

815. Daḫi dökülmüş yoğurt anda biraz
Hem uvanup yaturıdı bir kerez

816. Didi yâ oğlan niçün bu melâl
Bu yoğurt bu çölmege yâ noldı ḥâl

817. Oġlan eydür yâ Emîrü’l-müʾminîn
Nicesi ḳılmayayım hüẕn-ü ḥazîn

818. İş bu sâʿat bazara varmışıdım
Çölmegile hem yoġurt almışıdım

819. Buraya gelincegen irdi ḳażâ
Düşürüp elümden itmişem ḫaṭâ

820. Uvanup cümle yoğurt sindi yere
Buñcılayın müşkil işi kim göre

821. Yoḳdurur bir ḥabbe yâḫûd bir fülüs
Kim varup alam gine tizü ucuz

822. Eve ḫôd varmaġa yoḳdur yönüm
Kim ʿitâba müstaḥḥaḳım iy canum

823. İşidicek ʿÖmer andan bu sözi
Ġâyet ile aña göyündi özi

824. Ṭurrasını çaḳuben ol dem yere
Hışmile bir kez dönüp baḳdı yire

825. Didi kim tiz yine virgil işbu dem
Bu yoġurtdan her neki alduñ pîş u kem*

826. Yoḫsa bir ṭurra vuram bu dem saña
Ḥâlüñi gören kişi ḳala ṭaña

26/b

827. Ditreyesin dâîma görüp ʿaẕâb
Tâ olunca dek ilâ yevmi'l-ḥisâb

828. Her ḳaçan ʿÖmer bu sözi kim didi
Ḳum ḳıtr cûş eyleyüben ḳaynadı

829. Süzülüp çıḳdı yoġurt yir yüzine
Sen ḳulaġ urġıl erenler sözine

830. Ṭopraġun bulaşmıyup bir zerresi
Ṣâfi yoġurt ḥâżır oldı cümlesi

831. Aldı bir çölmek daḫi gine İmâm

Ḳoydı ol yoġurdı aña heb temâm

832. Ṣanki dökülmedi çölmekde durur

Virüp oġlanuñ eline gönderür

833. Varup oġlan çölmegi ilter o dem

Ṭuymadı anlar bu sözi iy dedem

Ḥikâyet-i Uḫrâ

834. Bir ḥadîs̱ daḫi dimiş faḫr-ı cihân

Ḥażret-i ʿÖmer ḥaḳḳında iy cüvân

835. Didi birgün irdi Cibrîl-ü emîn

Didi kim iy rahmeti'l-ʿâlemîn

836. Dünyeden ʿÖmer idicek intiḳâl

Dîn ü İslâmʿa irişiser melâl

837. Dîn ü İslâm aġlayup mâtem ḳıla

ʿÖmer’üñ mevtin şu sâʿat kim bile

838. ʿÖmer’üñ ḥaḳḳında ol peyk-i celîl
Böyle dimişdür Rasûl’e bellü bil

839. Ḳurb-ı mevtinde yine birgün ʿÖmer
ʿÂîşe anaya gönderdi ḫaber

840. Didi bu dem defn olunmaġa bize
Faḫr-ı ʿâlem yanına var mı rıżâ

841. Didi ümmü'l-müʾminîn kim ben anı
Nefsimiçün alıḳomışdum anı

842. Lîkin almaḳ oldugıçün anlara
Verdüm anda defn olunsun ol yire

27/a

843. Anıñçündürki ḳabri ol serverüñ
Şimdi yanıñda durur peyġâmberüñ

844. ʿÖmer’üñ her fażlını ger diyevüz
Ġayrı eşġâli gerekkim ḳoyavüz

845. Ḳala ʿOs̱mân fażlı hem ʿâlî
Evliyâlar serverüdür ol velî

846. Lîki var bir fażlı daḫi muḫtaṣar
Anuñile ḫatm idelüm iy biser

847. Aḫir-i ʿömrinde ʿÖmer Ḥażreti
İdicek dâr-ı beḳâya rıḥleti

848. Cemʿ olup aṣḥâb iledür ḳabrine
Ḳoyuben ol şâhı döndiler yine

849. Geldiler ol dem hemân münker nekîr
Kim sûʾâl eyleyeler iy dil-pezîr

850. Didiler Rabbüñ senüñ kimdür iy yâr
Hem Rasûli kimi itdüñ iḫtiyâr

851. İşidüp ʿÖmer bulardan ol sözi
Tiz meleklerden yaña döndi yüzi

852. Didi kim siz bunda ḳandan geldiñüz
Meskeniñüz nirededür eydiñüz

853. Didiler evveliki gökden yâ İmâm
Bunda geldük oldurur bize maḳâm

854. Didi kim ol ne ḳadar menzildürür
Yolları âsân mı yâ müşkildürür

855. Didiler yire irince iy velî
Bilki biş yüz yıllıḳ oldı menzili

856. Didi siz unutmaduñuz Rabbüñüz
Bu ḳadar yolkim geçüben geldiñüz

857. Bir beş on adım mesâfetden beni
Yaʿnî unutdı mı ṣaNursız anı

858. Ḳavrayup ʿÖmer hem-an-dem anları
Dutdı ikisin bile iy dîn eri

859. Diledi kim biri birine vura
Ḥaḳ'dan irişdi ẖitâb ol serve

27/b

860. Didi yâ ʿÖmer ṣalıvir anları
Emrüm ile vardı saña her biri

861. İşidüp ʿÖmer ẖiṭâbı müsteʿân
Ṣalıvirdi ol melekleri revân

862. Gitdi anlar ḳaldı ʿÖmer ol zemân
Meskeni cennetdür anuñ câvidân

863. Gör erenler nice dirlik eyledi
Sende ersen eyle dirlik eyledi

864. Dünyeden gerçeklik ile gitdiler
Âḫiret milkini varup dutdılar

Ḥikayat-ı Uḫrâ

865. Diñle eydeyim saña bir söz yine
Anlara münkîr olanuñ ḫali ne

866. Naḳl olındı erbaʿînden bu ḫaber
Kim Medîne'de Rasûlullâh meger

867. Mescîde cemʿ olmışıdı aṣḥâbile
Bir ṣaḥâbi gelüben kıldı gile

868. Didi gör ḥâlümi iy dîn serveri
Bunda size gelüyoruken beri

869. Şol fülan ṣoḳaġa uġradı yolum

Bir ḳapudan çıḳdı bir kelb iy cânum

870. Baldurumı ışırup ḳıldı pare

Ḳaçuben uş size geldüm iy yere

871. Gördiler ol ḥâli ol aṣḥâb-ı kibâr

Ki ol kişiden ḳan revân olup aḳar

872. Ol dem içinde irişdi bir daḫi

Anı daḫi kelb ışırmış iy aḫî

873. Ol daḫi geldi şikâyet eyledi

Faḫr-ı ʿâlem ḫaẓretine söyledi

874. Göricek anları ol faḫr-ı cihân

Didi aṣḥâbına kim iy müʾminân

875. Her biriñüz bir silâḥ alüñ ele

Durıñuz ol kelbe varalum bile

28/a

876. Ḳatl idüp ol kelbi gelüb gidelüm

Bu cihândan şerrini defʿ idelüm

877. Ḳalḳuban aṣḥâbile faḫr-ı cihân

Her birisi bir silâh aldı hemân

878. Varuben ol kelbi bulup durdılar

Bir ḳapu öniñde yatur gördiler

879. Ḳaṣdları budur kim anı vuralar

Uşa gelüp ḳamusi öldüreler

880. Duruben ol kelb yirinde ol zemân

Faḫr-ı ʿâlem öniñe vardı hemân

881. Ḥaḳ lisân virdi ol ite söyledi

Cinniyem ben yâ Rasûlullâh didi

882. Ṣanma kelbem yâḫû kimseyi dutam

Ḥaḳ nekim buyurdı ben anı dutam

883. Her ki Ebû Bekir veyâ ʿÖmer'i

Münkir olup sevmezise anları

884. Baña emr olundıki anları dutam

Her ṣoḳağı gezüben varam yatam

885. Arayam her ḳandasa münkirleri
Yaralayam ısıruben anları

886. İşbu iki kişiyi kim dutmışam
Bilüp anları anunçün itmişem

887. Zîre bunlar anlara münkirdürür
Gerçi kim aṣḥâb arasında yürür

888. Yoẖsa aṣḥâbuñâ iy Sulṭân-u dîn
Ne vücudum varki ḳılam kibr ü kîn

889. Her neye meʾmûr isem oldur işüm
Yoḳdurur emre muẖâlif cünbüşüm

890. Ol ikisi işidüp bu sözleri
Ḥaclete varup ḳızardı yüzleri

891. Didiler kim tevbe ḳılduḳ yâ Rasûl
Ol fiʿilden itmişüz şimdi nukûl

892. Ṣâdıḳuz Ebû Bekre daẖi ʿÖmer’e
Bed-gümân itmişüz ol serverlere

28/b

893. Bildük iʿvâyı şeytânımış ol*
Luṭf idüben ʿözrümüz eyle ḳabûl

894. Ol duran aṣḥâb görüp bu ḥikmeti
Ṭañlayılar ʿibret alubki ḳatî

895. Bildiler Ebû Bekir ʿÖmer ḥażreti
Ḥaḳ ḳatında niceyimiş ʿizzeti

896. Bize de ʿibret yiter anlar hemân
Ḳılmayalum her nefes yañlış gümân

897. Cümle müʾmîn ḳulları yâ Rabbenâ
Bed-gümândan ṣaḳla irince fenâ

898. Çâr-ı yâr-ı Muṣṭafâ ʿâşıḳları
Ṭamuya ḳoymayısar Ḥaḳḳ anları

899. Zire kimi severise her kişi
ol olısar yarın anuñ yoldaşı

900. Bû-Bekir ʿÖmer sözün kim söyledüñ
İşbu arada anı ẖatm eyledüñ

Faşlu Fî İs̱batı Ḫilâfeti ʿOs̱mân Raḍıyallâhu ʿAnhu Bi'l-Kitabi ve Sünne

901. Başlayalum gine bir ḫoş renk edâ
Fażl-ı ʿOs̱mânʿa ḳılalum ibtidâ

902. Ṭalalum ol baḫr-ı fażla bahir vâr
Çıḳaralum fażl-ı dürrin bî-şumâr

903. Ger ʿinâyet eyleye perverdigâr
İderüz ol dürrleri size nis̱âr

904. Dürr bu dürrkim derdümüzedür devâ
Vir ṣalâvât imdi rûḥ-u Muṣṭafâ

905. Geçdi ʿÖmer devri içün irdi ecel*
Ḥażret-i ʿOs̱mân'ı gördiler mecâl

906. Kim ḫilâfet taḫtına otura ol
Eyle ḳılmışdı işâret hem Rasûl

907. Hem dilegi Ḥaḳ'un eyle idi iy yâr*
Kim ḳıla ʿOs̱mân ḫilâfetde ḳarâr

908. Ḥaḳ'uñ emrinsüz iş olur ṣanmaġıl
Mekr-i şeytâna ṣaḳın aldanmaġıl

29/a

909. Eyle ḥilm ıssıydı ʿOs̱mân-ı ḥayâ
Anda bulmışdı seḫâ hem intihâ

910. Kim buyurmışdı Rasûlullâh özi
Ḥażret-i ʿOs̱mân ḥaḳḳında bu sözi

911. Vardurur her bir nebînüñ yoldaşı
Kim olur uçmaḳ içinde anuñ işi

912. Yoldaşum benüm daḫi ʿOs̱mândurur
Uçmaḳ içinde diyüben bu yürür

913. Çünki didi yoldaşum ʿOs̱mândurur
Var ḳıyâs itki ol nice sulṭândurur*

914. Cennet içre olacaġuz yoldaşı
Olsa ṭañ mıdurur ḫalîfe ol kişi

915. Bu ḥadîs̱dir İmâm bu ʿalâ
Ṭalḥa kılmışdur rivâyet her ḳula

Ḥikâyet-i Uḫrâ

916. Bir ḥadîs̱i ʿÂîşe ana daḫi
Böyle buyurdı işit gel iy seḫî

917. Evde oturmışıdı bir gün Rasûl
Söygenüben ki ḥużûr üzreydi ol

918. Geldi atam Bû-Bekir ṣoñra ʿÖmer
Oturup bir laḥẓa ṣoḥbet ḳıldılar

919. Gidüp anlar geldi ʿOs̱mân ḥażreti
Ḳapuda durdı biraz gör ḥikmeti

920. Bildi ʿOs̱mân geldügin faḫr-ı cihân
Duruben oturdı ol demde hemân

921. Kendinüñ ḥıfẓ eyledi ṣolın ṣaġın
Deñşirüp örtdi mübârek ayaġın

922. Oturup ol dem biraz ṣoḥbet ider
Ṣoñra ḳalkup ol daḫi andan gider

923. Ben didüm kim yâ Rasûl-i muʾteber
Bu ne ḥikmetdür bize virün ḫaber

924. Geldi atam geldi ʿÖmer ḥażreti
Anlara olmadı ʿOs̱mân ḥürmeti

29/b

925. Her ḳaçan kim geldi ʿOs̱mân gördügün
Durup ol sâʿat hemân oturdugun

926. Dir Ḥabîbullâh o dem yâ ʿÂîşe
Sen taʿaccüb eyleme işbu işe

927. Ben nice utanmayam şol kişiye
Cümle gök ehli ḳılur andan ḥayâ

928. Ger ben eyle ḳalsayıdum aña
Ḥâlini ʿarż idemezdi ol baña

929. Zîre kim ʿOs̱mân ḫayâlu erdürür
Hem ṣaḥâbe içreki serverdürür

930. Bu ḥadîs̱ oldı işâret fażlına
Bir daḫi eydem saña diñle yine

931. Şol zemân kim emr ḳılmışdı Ḫuẕâ
Kim Tebük cengine vara Muṣṭafâ

932. Varuben ol ḳalʿayı feth eyleye
Hem ġazâ idüp ṣaḥâbi ṭoylaya

933. Ḳıralar kâfirleri anda hemîn
Ehl-i İslâm ola şerʿinden emîn

934. Ġâyetile girmedi ol dem hevâ
Hem Medîne ḳaḫṭıdı şehr-ü ova

935. Ḥâli aṣḥâbuñ żaʿîfidi ḳatî
Nicesinüñ ḳalmamışdı ṭâḳatî

936. Baʿżı ol ḳavmüñ ġazâya çıḳmadı
Kimi issîden kimisi żaʿîfdi

937. Göñli ṭâr oldı Rasûl'üñ ol zemân
Ṭurdı ʿOs̱mân aralıḳ yerden hemân

938. Çaġıruben yâ Rasûlullâh didi
İşbu cânum yolıña olsun fidi

939. Bu ġazâ içün vireyim biñ deve

Şimdi getürem anı varup eve

940. Cümle esbâbı bile noḳṣanı yoḳ

Daḫi virem biñ ere yiter azuḳ

941. Göñliñi ḳılma perîşân yâ Emîn

Varup iḥżâr ideyim anı hemîn

30/a

942. İşidicegez anı faḫr-ı cihân

Gitdi ġam göñlinden oldı şâdumân

943. Ḳaldurup iki elin ḳıldı duʿâ

Şol duʿâ kim Ḥaḳ ḳatında olur revâ*

944. Cümle aṣḥâb aña emîn didiler

El götürüp ḳamu ʿOs̱mân'ı diler

945. Yüzine sürdi elin ol dem Rasûl

Ol duʿâ ḥażretde olmışdı ḳabûl

946. Dönüben ʿOs̱mân'a eydür yâ aḫî

Şimdiden girü ne kılsan kıl daḫi

947. Sekiz uçmaġ oldı saña uş maḳâm

Ḫoş beşâret oldı bu dem yâ İmâm

948. Fażl-ı ʿOs̱mân’dan bu da bir zerredir

Biñ bunuñ gibisi var iy sözidür

949. Bir daḫi bu kim Rasûl-i Kibriyâ

Bir ʿayâlin virdi adı Rûḳiye

950. Dünyeden naḳl itdi aḫir lâ-büdd ol

Ümmî Gülsümi daḫi virdi Rasûl

951. İki nûr-u dîdesin faḫr-ı cihân

Virdi ʿOs̱mân ḥażretine bî-gümân

952. Daḫi dir yitmiş ʿayâlüm olsadı

Birbiri ardınca veriydüm didi

953. Aña zînnûrreyn anıñçün didiler

Yaʿnî iki nûr ıssı dimekdür iy yâr*

954. Ümmî Gülsüm’e meger birgün nihân

Ṣordı ʿOs̱mân ḥâlini faḫr-ı cihân

955. Didi şâkir misin andan yâ ʿayâl

Nicedür bildür baña ḫûy-ı ḫıṣâl

956. Ümmi Gülsüm eydür iy dîn serveri

Enbiyâ-yı bihterinüñ serveri

957. Ḫilm ü ḫûyı ḳamu keyfiyyeti

Size beñzer cümle ḫulḳu ḫaṣleti

958. Râżıyuz her ḥâline anuñ didi

Ḥażreti ʿOs̱mânı ki medḥ eyledi

30/b

959. Nicesi medḥ itmeye anı kişi

Ḥaḳ Rasûli gibi oluncaḳ cünbüşi

Ḥikayât-ı Uḫrâ

960. Bir fażîlet daḫi ʿOs̱mân'dan yine

Eydeyim uş cânile diñle yine

961. Şöyle işitmişdi ʿOs̱mân kendözi

Kim Rasûl ḫâdimlerinden bu sözi

962. Üç gün olmışdur Rasûl ẖatunları

Aç oturup ṣabr iderler her biri

963. Birinüñ evinde bişmedi ṭaʿâm

Yanmadı ôdın daẖi hem ṣubḥ-u şâm

964. İşidicek anıʿOs̱mân ḥażreti

Ġuṣṣalandıki melûl oldı ḳatî

965. Didi görüñ biz nice ümmetlerüz

Gice gündüz dürlü niʿmetler yirüz

966. Evümüz içi ṭoludur yaġ u bal

Nice inṣâfa ṣıġar yâ işbu ḥâl

967. Üç gün aç oturalar ehl-i Rasûl

Biz yiyevüz dürlü niʿmetleri bol

968. Böyle diyüp oradan durdı hemân

Geldi niʿmet ḳaydını gördi revân

969. Her evine gönderür birer ḳoyun

Daẖi bile gönderür birer yük un

970. Hem biraz ḫurma daḫi baḫş eyledi

Gönderüp ehl-i Rasûli ṭoyladı

971. Şöyle olmışıdı kim ol gün Rasûl

ʿÂîşe dârına düşmişidi yol

972. Geldi gördi ʿÂîşe vurmış ṭaʿâm

Niʿmet ile ev içi ṭolmış temâm

973. Unı ḫurmayı görür hem koyunı

Bilmedi kim oynadı bu oyunı

974. Dönüben ṣordı risâlet ḥażreti

Kim viribimiş bize bu niʿmeti

31/a

975. ʿÂîşe eydür kim ʿOs̱mânuñdurur

Bu gelen niʿmet ḳamu anuñdurur

976. Diledi ol dem Muḥammed ḥażreti

Duruben taḳsîm ide ol niʿmeti

977. Bâḳî ḫatunlarına daḫi vire

Her birine ḥiṣṣesini göndere

978. ʿÂîşe dönüp didi iy baḫtulû
Her eviñe böyle virmiş ol ulu

979. Bize ne geldise envâʿi niʿam
Anlara da viribimiş eyle hem

980. Çün Rasûlullâh bu sözi ḳıldı ġûş
İtdi deryâ-yı maḥabbet anda ḫoş

981. El götürüp ḳıldı ʿOs̱mân'a duʿâ
Ṣıdḳile didi ilâhi Rabbenâ

982. Az çoḳ ʿOs̱mâna kim kıldı günâh
Baña bağışlaġil anı yâ İlâh

983. Gizli vü hem aşikâre cürmüni
Luṭfuñile ʿafv ḳılġıl yâ ġanî

984. Rażıyam ʿOs̱mân ḳuluñdan ben daḫi
Dilerem râżî olasın sen daḫi

985. Gör Rasûlullâh ne ḫôş kâreyledi
Bu sözi üç defʿâ tekrâr eyledi

986. Red olınmaz bil Ḥabîb'üñ ḫâceti
Zîre levlâk oldı anuñ ḫilʿati

987. Bir kezin mevlâsına ʿafv it dise
ʿAfv ola ʿâlem ṭolu mücrim ise.

Ḥikayât-ı Uḫrâ

988. Bu maḥalde bir beşâret hem saña
Eydeyim bu dem ḳulaġ urġıl baña

989. Gör Ḫabîbu'llah nice maẓhardurur
Enbiyâ cevfinde ne serverdürür

990. Yâ nice ʿizzet ḳılur aña Ḫuẕâ
Her sözi ḥażretde nice olur revâ*

31/b

991. Kendi devrinde meger faḫr-ı cihân
İrdi şevvâl ayı birgün nâgehân

992. Cemʿ olup aṣḥâb ʿıyd eylediler
Niʿmetiyle ḫalḳı ḫôş ṭoyladılar

993. Ekseri ṣaḥrâya çıkup şâdumân

Yiyüp içüp ḫôş geçer pîr ü cüvân

994. Baʿzı ol aṣḥâbuñ oğlancuḳları

Binüben merkeblerine her biri

995. Çıḳuben ṭaşrada yürürleridi

Gine gelüp şehre girürleridi

996. Ṭıfldı ol dem Hüseyin ile Ḥasan

Ger benî olsa ṭıfl bil anı sen*

997. Görüp aṣḥâb oğlanuñ her birini

Geldiler ol dem Rasûl’e yirini

998. Didiler yâ ceddî bu oğlanlaruñ

Heb devecükleri vardur anlaruñ

999. Binüben her yaña ḳılurlar güzâr

Bize daḫi olsa yâ ḫayrü'l-beşer

1000. İşidicek olsözi faḫrü'l-cihân

Ṣunuben götürdi anları hemân

1001. İki omzına ikisin bindürür

Yönlerini biribirine dönderür

1002. Didi işde iki göze bir deve

Dileñüz şehre gidüñ dileñ eve

1003. Didiler yâ ceddî ol oġlanlaruñ

Yuları var devesinüñ anlaruñ

1004. Ḳankı yaña dilese anuñla gider

Yidmelü olsa inüp anuñla yider

1005. Bize de gerek anuñ gibi zimâm

Tâ ḳuṣurumuz ḳamu ola temâm

1006. Ṣundı ol sâʿat Rasûl-u pâk-u dîn

Ol mübârek saçların kim misk ü çîn

1007. İki bölük zülfüni ikisine

Virüben didi zimâm işde yine

32/a

1008. Didiler yine devesi anlaruñ

İki yaña küker ol oġlanlaruñ

1009. Bize daḫi gerek eyle kükreye

Çevre yaña bakuben ʿafvʿafv diye

1010. Görgil imdi faḫr-ı ʿâlem neyledi

Ümmetini anda nice ṭoyladı

1011. Ṣaġ yanına meyl idüp ol hemîn

ʿAfv didi bir kezin ol pâk u dîn

1012. Döndi ṣol yanına daḫi kim diye

Göñliñ ol maʿṣûmlarun ḫôş eyleye

1013. İndi ol dem peyk-i ḥażret Cebraʾîl

Yâ Muḥammed dir selâm itdi celîl

1014. Bir daḫi ger dönüben ʿafv diyesin

Yidi ṭamuyı muʿaṭṭal ḳoyasın

1015. Ümmetiñü ʿafv kıldum der Ḫuẕâ

Kâfire de ḳılmaya yini cezâ

1016. Bildüñmi ḫalḳ olunmış iki dâr

Her birinün ehli var iy gülʿizâr

1017. Düşmene dost işini ḳılmayalar
Düşmen ile dost bir olmayalar

1018. Müʾmîn u müşrik nicesi bir ola
Birine raḥmet birinüñdür belâ

1019. Gül yirine ḳanda varısa diken
Yâ Rasûlullâh be dem ṣabreyle sen

1020. Ol saʿat ger inmeseydi Cebraʾîl
Cümle ʿâlem ʿafv olaydı bellü bil

1021. Gör nice ʿizzetlü sulṭândur Ḥabîb
Enbiyâ tendür ḳamu cândur Ḥabîb

Ḥikayât-ı Uḫrâ

1022. Gine evvelki sözi sâz idelüm
Fażl-ıʿOs̱mân'a ḫôş aġaz idelüm

1023. Ṭalıben bir dem feżâʾîl baḫrine
Dürrlerin cemʿ idelüm anuñ yine

32/b

1024. Şöyledür gine rivâyet bir daẖi

Kim sekiz uçmaġun içi iy seẖî

1025. Birgün oldı nûr ile cümle ṭulû

Ehl-i cennet gördiler anı ḳamu

1026. Berḳ urup her köşeler pür-nûr olur

Cennet ehli görüben ḥayrân olur

1027. Didiler bu berḳe ne oldı sebeb

Buncılayın gördügümüz yoḳ ʿaceb

1028. Ḥażret-i ʿizzetden ol demde hemân

Cennet ehline ẖıṭâb irdi revân

1029. Berḳ degüldür didi yâ ehl-i cinân

Hücresine gitdi ʿOs̱mân bu zemân

1030. Naʿlını ṭaṣmasınuñ nûrıdur ol

Kim cinân için żiyâ eyledi bol

1031. Bildi cennet ehli ʿOs̱mân-ı ḥayâ

Naʿlını nûrından imiş ol żiyâ

1032. Naʿlını nûr olsa ṭañ mı iy ḫ̆ace

Kim ḳıyâm üzre duruben her gice

1033. Ḫatmile ḳılurdı her bir rekʿati

Oludı iḥyâ iderken ʿâdeti

1034. Ṣanma bir iki vaḳitdi iş bu namâz*

ʿÂdeti oludı her dem kış u yaz

1035. Gönderür hem bu kelâmı girdigâr

Ḫażret-i ʿOs̱mân ḥaḳḳında bil iy yâr

Âyet: *Emmen huve kânitun ânâe'l-leyli sâciden ve kâimen yahzeru'l-âhırete ve yercû rahmete rabbih(rabbihî), kul hel yestevî'l-lezîne ya'lemûne vellezîne lâ ya'lemûn(ya'lemûne), innemâ yetezekkeru ulû'l-elbâb(elbâbi).*[92]

1036. Kim ʿibâdet itdügin leyle nehâr

Eyledi bu âyetile âşikâr

1037. Fażlını ʿOs̱mân'uñ ol Rabbü'l-enâm

Ḳullarına bildürür bunda temâm

[92] 39/Zumer 9. *"(Böyle bir kimse mi Allah katında makbuldür) Yoksa gece vakitlerinde secde ederek ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? (Rasûlüm!) De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar".*

Ḥikayât-ı Uḫrâ

33/a

1038. Diñle gine nitdi ʿOs̱mân ḥażreti
Eyledi birgün Rasûl’e daʿveti[93]

1039. Cümle aṣḥâbı Rasûl ile temâm
Daʿvet itdi ḫânesine ol imâm[94]

1040. Cemʿ idüp aṣḥâbını ol dem Rasûl
Dâr-ı ʿOs̱mân'a hem-ân-dem dutdı yol

1041. Öñlerüne düşüben Faḫr-ı Cihân
Anuñ arduñca idi ʿOs̱mân iy cân

1042. Her adım kim adar idi Muṣṭafâ
Ṣaymış[95] idi anı ʿOs̱mân-ı ḥayâ

1043. Ḥıssile ṭuydı Rasûl-i pâk-u dîn[96]
Söylenüp ardunca gelür ol emîn[97]

---

[93] M.K.'de bu beyit:
"*Yine diñle bir ʿacâyib ḥikmeti*
Eyledi ʿOsmân Resûlʿe daʿveti" şeklindedir.

[94] M.K. *hümâm*.
[95] M.K. *ṣayar idi.*
[96] M.K. *Resûl-ı pâk-dîn.*

1044. Didi yâ ʿOs̱mân saña noldı ʿaceb

Söylenürsin durmadın noldı sebeb

1045. Didi söylendügüm ol durur benüm

Ṣayaram her adumuñı iy canum

1046. Dir Rasûlullâh nedür andan murâd

Ṣayduġuñ bu ḫaṭveyi iy ḫoş nihâd

1047. Didi ʿOs̱mân ḥażreti iy faḫr-ı nâs

Gönlüm içre eyle ḳılmışam ḳıyâṣ

1048. Menzilüme gelmegüñ şükrânesi

Bendeñüñ pür-nûr olucaḳ ḫânesi

1049. Cümle adımıki adasın yâd eyleyem

Her birine bir ḳul âzâd eyleyem

1050. Bildiler maḳṣûdunı ol sulṭânuñ[98]

Sürüben dârına geldüler anuñ

---

[97] M.K. *söylenüp artca gelür ol hemîn.*
[98] M.K. *yârenüñ.*

1051. Bir żiyafet ḳıldı ol gün ol[99] ulû

Bûy-ı niʿmetle olur ʿâlem ṭolu

1052. Yitdi çün niʿmet sümâṭı durdılar

Şükr-i niʿmet eyleyüben durdılar

1053. Duruben baʿde'ṭ-ṭaʿâm ʿOs̱mân daḫi

Çoḳ ḳul âzâd eyledi hem ol saḫî

1054. Cümle aṣḥâb aña taḥsîn itdiler

Ṭaġılup işlü işine gitdiler

33/b

1055. Ḳalḳup ol meclisden ol Şîr ü Ḫuẕâ

Yaʿni kim Ḥaydar Aliyyü Murṭazâ

1056. Göñlini ġam dutmışdı ol zemân

Fâṭıma ḳaṭına irişdi hemân

1057. Fâṭıma gördü ki ġam-nâk olmış ol

Didi niçün yâ ʿAlî göñlüñ melûl

---

[99] M.K. *key*.

1058. Dir ʿAlî ʿOs̱mân bugün ṭoy eyledi

Atañı aṣḥâbı ile ṭoyladı

1059. Her adım ki atdı faḫrü'l-mürselîn

Ḥażret-i[100] ʿOs̱mân'a varınca degin

1060. Her birine bir ḳul âzâd eyledi

Bu dem aṣḥâb içre bir ad eyledi

1061. Andan irdi göñlüme işbu ġubâr

Ki olsa bizüm daḫi ideydük nis̱âr

1062. Ger olaydı mâlımuz ʿOs̱mân bigi

Biz daḫi ṭoy iderdük[101] ol ḫân gibi

1063. Lîki yoḳdur mâlımuz pes nidelüm

Virdigüne dâîmâ şükr idelüm

1064. İşidüp Zehrâ ʿAlî'den bu sözi

Dönderür andan yaña ol dem yüzi

1065. Didi var gel[102] di Rasûlullâh'a sen

Kim żiyâfet iderem anlara ben

---

[100] M.K. *menzil.*
[101] M.K. *toy iderdük biz daḫı.*
[102] M.K. *var gil.*

1066. Murṭażâ eydür ki iy tâc-ı nisâ

Nesne yoḳ evimüzde ki idesin[103] seḫâ

1067. Didi sen var daʿvet it yâ Murtażâ

N'ola bizüm yogısa Ḳâdirdür[104] Ḫuẕâ

1068. Daḫi nesne söylemedi az u çoḳ

Vardı daʿvet eyledi ol göñli ṭoḳ

1069. Didi kim iy enbiyâ-yı ḫâtime

Sizi daʿvet ḳıldı ḳızuñ Fâṭıma

1070. Didi yaluñuz beni mi yâ ʿAlî

Yoḫsa aḥbâbuñ bile mi iy velî

1071. Didi gelsüñ bile aṣḥâbuñ daḫi

Sizden ayru olmaz aṣḥâbuñ daḫi

34/a

1072. Cemʿ idüp aṣḥâbıñ ol sulṭân-ı dîn

Faṭîma dârına geldiler hemîn

[103] M.K. *nesne yok evde ideceksen.*

[104] M.K. *ḳâdir.*

1073. Gördi Zehrâ geldiler durdı uru

Ḫalvetine girdi ol dem içeru

1074. Secdeye vardı münâcât eyledi

Nâliş idüp ʿarż-ı ḥâcât eyledi

1075. Didi iy Ḫallâḳ-u Rezzâk-u cihân

Saña maʿlûmdur ḳamu râz u nihân

1076. Beytüme geldi Ḥabîb'üñ yâ Ġanî

Daʿvet itmişem penâh idüp seni

1077. Ben senüñ ḳaravaşuñ mihmân senüñ

Her ne kim ḳılursan iḥsân senüñ

1078. Niʿmetüñ baḥrine yokdurur[105] kenâr

Ḫalḳ içinde bizi ḳılma[106] şerm-sâr

1079. Buncılayın nice nâz ile niyâz

Eylemişdi Ḫaliḳa ol ser-firâz

1080. Ol dem irişdi hemân Ḥak'dan nidâ

Didi kim ḳaldur başuñ yâ Fâṭıma

---

[105] MK. *hiç yokdurur.*
[106] M.K. *itme.*

1081. Dur yuḳaru ḥâcetüñ ḳıldım ḳabûl
Çölmegüñ ocaġa ur ôd eyle bol

1082. Ṣuyla ṭoldur anı ḳaynat ḳatî
Tâ göreler nicedür ḥikmeti

1083. İşidincek[107] ol ḫitâbi gülʿizâr
Durup ol dem çölmegi ḳıldı kenâr

1084. Ṭoldurup ṣuyla ḳaynadur anı
Dürli niʿmetler virür andan Ġanî

1085. Ḳotarur envâʿ-i niʿmet der-cihân
Ṭoyladı ol ḳamu aṣḥâbı ʿayân

1086. Şöyle kim[108] kimse anuñ gibi ṭaʿâm
Yimeyüp hem görmemişdi ḫâṣ u ʿâm

1087. Her ṣaḥâbuñ göñli ne ki arzû ḳılup
Lezzetini ol ṭaʿâm içre bulup[109]

[107] MK. *İşidicek.*
[108] MK. *Hiç.*
[109] M.K. *….kılur / … bulur.*

34/b

1088. Yidiler andan ḳamusı oldı ṭoḳ

Artuben daḫi yıġıldı ḳaldı çoḳ

1089. Dir Rasûlullâh ki yâ aṣḥâb-ı cân

Çoḳ yimek bu niʿmeti ḳılmaz ziyân

1090. Zîre cennet niʿmetüdür bu ṭaʿâm

Ṣanmañuz siz kim ṭaʿâmı her ʿavâm

1091. Kimsene bu niʿmeti görmiş[110] degül

Ehl-i dünyâdan ḫaber virmüş degül

1092. Çün ṭaʿâm yindi götürdiler ḳamu

Girdi ḫalvet-ḫâneye ol mâh-ı rû

1093. Nâliş eyledi gine mevlâsına

Sürdi ṭopraḳ ol ruḫ-ı zîbâsına

1094. Didi kim yâ Rabbî ʿOs̱mân-ı ḥayâ

Çoḳ ḳul âzâd eyleyüp[111] ḳıldı seḫâ

---

[110] M.K. *kimse bu nimeti hiç görmiş.*
[111] M.K. *eyledi.*

1095. Bize de virgil ʿaṭâ aña bedel
Ol Ḥabîb'üñ yolına neyse maḥal

1096. Yine irişdi aña Ḥaḳ'dan nidâ
Didi ben artuḳ ḳılam aña fidâ

1097. Her biñ adımına dört yüz biñ kişi
İki yüz biñ er iki yüz biñ kişi

1098. Ṭamu[112] odından âzâd eyeleyem
Ḫaṭır üçün seni şâd eyleyem

1099. Gör ne ʿizzet ıssıdür Zehrâ iy cân
Biñ bunun gibisi var daḥi nihân

1100. Bunca luṭfu bunca iḥsân ……….[113]
Fażl-ı ʿOs̱mân oldı ḳamuya sebeb[114]

1101. Nice biñ biñ var daḫi fażlu anuñ
Şerḥ olunmaz dil ile ol sulṭânuñ

1102. Zîre bir key muḫtaṣar ḳılduk sözi
Ḥaḳ müs̱âb itsün sizi vü hem bizi[115]

---

[112] M.K. *tamunun.*

[113]

[114] Bu beyit M.K.'de yoktur.

1103. Çâr-ı yâr- Muṣṭafâ ʿâşıḳları

Ḳamu cennetde ṭamuda yoḳ biri

35/a

1104. Fażl-ı ʿOs̱mân burada oldı temâm

Rûḥına virgil ṣalâvât iy hümâm[116]

Fî İs̱bâtı H̱ilâfeti ʿAlî Raḍıyallâhu Anhu Bi'l-Kitâbı Vessünneti ve İctimâiʿ'l-Ümmeti

1105. Yine aġdı başıma sevdâ-yı yâr

Bî-ḳarâr oldı dil-i şûrîde ḥâr

1106. Murġ-ı cân itmek diler güft-u şunûd

Ḥuşḳ oturmak kişiye olmaya sûd

1107. Ol erenler bağına girüp gine

Ötmek ister şevḳ ile döne döne

---

[115] Bu beyitten sonra M.K.'de "*fażl-ı Zehrâ burada oldı temâm / Ruḥına virgil salavât iy hümâm*" beyiti yer almaktadır. Daha sonra ise başka bir hikayeye geçilmiştir.

[116] Bu beyit M.K'deki nüshada Hz. Fatıma için söylenmektedir. Devamında ise şu iki geçiş beyiti yer almaktadır.

Âl evlâdı seversen dünyâda
Âşıḳâne vir ṣalavât Aḥmedʿe.

Ruzî ḳılsun Ḥaḳ size dârü's-selâm
Âşḳ ile diñ e'ṣ-ṣalâtu ve's-selâm.

1108. Şimdi ḳaṣd fażl-ı baġ-ı Murtażâ

Ki anda şûr ide olup cevlân ide*

1109. Murtaẓâ fażlından ister söyleye

Râz-ı pinhânını iẓhâr eyleye

1110. Ol sehâvet kâni Mürvet maʿdeni

Zülfikâr ıssı vilâyet maḫzeni

1111. Fâṭıma zevci vü ḳanber ḫôcası

Ṣâhib-i düldül vü ġazîler ḫaṣı

1112. Biñ Ebî Ṭâlib ʿAliyyü'l-Murtaẓâ

Ṣoñ ḫalîfe anı emr itmiş Ḫuẕâ

1113. Çün şehâdet irdi ʿOs̱mân cânına

Durdılar aṣḥâb ʿAlî dîvânına

1114. Hem ʿAlî ḥaḳḳında bu âyet daḫi

İndi Ḥaḳ’dan ol Rasûl’e iy seḫî

Âyet: *İnnemâ veliyyukumu’llâhu ve Rasûluhu ve’l-lezîne âmenû’l-lezîne yukîmûne’s-salâte ve yu’tûne’z-zekâte ve hum râkıûn(râkıûne). Ve men*

yeteve'llallâhe ve Rasûlehu ve'l-lezîne âmenû fe inne hızbe'llâhi humul gâlibûn(gâlibûne).[117]

1115. Hem Rasûlullâh ʿAlî'ye her zemân

Eydür idi âşikâre vü nihân

1116. Nice kim Musâ ile Hârûn idi

Sen baña ancılayınsın dir idi

1117. Musâ'nuñ Harûn dahi ḳardeşidür

Dîn yolında kendinüñ yoldaşıdur.

35/b

1118. Sen daẖi bize raḥimsin yâ ʿAlî

Dîn yolında ḳardeşimsin yâ velî

1119. Lîki Musâ ḳavmine Harûn daẖi

Oldı peyġâmber ṣoñında iy aẖî

1120. İllâh benven şimdi ẖatmü'l-enbiyâ

Bu nübüvvet bende ẖatm oldı yerâ

[117] 5/Maide 55-56. "*Sizin dostunuz ancak Allah'tır. Rasûlüdür ve Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren müminlerdir. Kim Allah'ı, Rasûl'ünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) şüphesiz Allah taraftarları galiplerin ta kendileridir.*"

1121. Benden özge gelmeye daḫi nebî

Kimse mensûḫ idemez bu mezhebi

1122. Tâ ḳıyâmet ḳâîm itdi dînümi

Ḥaḳ Teâlâ bozmaya âyînümi

1123. Bir daḫi buyurdı ol ḫayrü'l-verâ

Murtażâ ḥaḳḳında Şâh-ı enbiyâ

1124. Didi görsem deyn-i âdem benî

'İlmile gelsün ve görsün 'Alî

1125. Ḥilmile hem rıfḳıle şîte naẓar

İtmek istersen 'Alî'ye ḳıl naẓar

1126. Daḥi görsem deyn-i İdrîsi temâm

Gök yüzinde nicedür 'âlî maḳâm

1127. Gelsün imdi 'Alî'ye ḳılsun naẓar

Lîkin inkâr eyleme ki ḳıl ḥaẕer

1128. Daḥi Her kim Nûḥ'ı görsem dise ol

Ḥaḳ ḳatında ḥâceti nice ḳabûl

1129. Gelüben görsün ‘Alî’yi her zemân

Ḥaḳ durur bu söz ṣaḳın dutma gümân

1130. Daḫi görmek dilesen İbrâhim’i

Kim seḫâda yolda ḳorudı ḫâtemi

1131. ‘Alî’yi görsün didi bilgil Rasûl

Hem seḫâda İbrâhim idi ṣañki ol

1132. Daḫi her kim Dâvûd’ı görsem didi

Kim nicesi ol ḫilâfet eyledi

1133. Murtażâyı gelüben görsün didi

Dâvûd'ı görmeklige irsün didi

1134. Daḫi Musâ şu kim görmek diler

Kim ṣalâbetde nice idi ol er

36/b

1135. Gelüben görsün ‘Alî’yi ol daḫi

Kim ṣelâbetde nicedür ol seḫî

1136. Daḫi ‘Îsâ'yı görem diyen kişi

Zühd-ü ṭaḳvâ ile neydi cünbüşi

1137. Gelüben görsün ʿAlî erkânını

Nicesi zâhid ḳılubdur her anı

1138. Hem Zekeriyyâ’yı şu kim görmek diler*

Kim şehâdetle nice ḳıldı güzer

1139. ‘Alî’ye ḳılsun naẓar ol da yine

Kim şehâdetle nice buldı fenâ

1140. Daḫi kim Yaḥyâ’yı görmek dilese

Kim Ḥaḳ aña nice ‘iṣmet virdise

1141. ‘Alî’ye ḳılsun naẓar dir Muṣṭafâ

Kim aña da eyle virmişdür Ḫuẕâ

1142. Bunca peyġâmberüñ fazlı temâm

‘Alî’de vardur didi faḫru’l-enâm

1143. Var ḳıyâṣ eyle bu on mürsellerüñ

Fażlı olıcaḳ ʿAlî’de anlaruñ

1144. Nice inkâr eyeleye müʾmîn aña

Ki ol velîler başıdur önden ṣoña

1145. Cümle fażlından biri de oldurur

Bir ḥadîs̱de faḫr-ı ʿâlem buyurur

1146. Didi şol vaḳtin ki ola rûz-ı ḳıyâm

Ḥaşr olına ḫalḳ-ı ‘âlem ḫâṣ uʿâm

1147. Anlaruñ yiğreki İbrâhim Ḫalîl

Ki oldurur atañ senüñki añlaġıl

1148. Hem daḫi ḳardeşlerinüñ yiğreki

Ol ‘Alî’dür cümlenüñ bilgil yeġi

1149. Bu ḫitâb ol didi faḥr-ı cihân

Her ḳaçan ḳopsa ḳıyâmet ol zemân

1150. Bir daḫi didi Ebû Leys-i İmâm

Kim Ḫuẕâ seksen doḳuz yirde temâm

36/b

1151. Zikri der müʿmînleri Kur’ân ile

Semʿunı dutġıl bu sözi cân ile

1152. Pes emîridür ‘Alî müʿmînlerüñ

Hem şerîfîdür ḳamudan anlaruñ

1153. Daẖi var idi anuñ dört ẖaṣleti

Evvelî cömertdi bilgil ḳatî

1154. Hem ikinci ʿâbid ü zâhiddürür

Bir ḥadîs̱ daẖi bu resme buyurur

1155. Hem üçünci ʿilm ü ḥikmet kânidi

Cümle ʿilm ıssına ol sulṭân idi

1156. Daẖi dördünci bahâdurdı ḳatî

Ḥaḳ aña virmişdi bu dört ẖaṣleti

1157. Diñlegil imdi seẖâsı nicedi

İbni ʿAbbâs kim rivâyet eyledi

1158. Ḥaḳ Teâlâ gönderür âyeti

Ol ʿAliyyü Murtażâçün didi

Âyet: *Ellezîne yunfikûne emvâlehum bi'l- leyli ve'n-nehâri sirran ve alâniyeten fe lehum ecruhum inde rabbihim ve lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn(yahzenûne).*[118]

1159. Hem bu âyetle seẖâsını anuñ

Bildürür ẖalḳa Ḫuẕâ ol sulṭânuñ

[118] 2/Bakara 274. *"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık Allah yolunda harcayanlar var ya, onların Allah katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değiller."*

1160. Zîre bu idi ʿAlî’nüñ ḫaṣleti

Dört direm ḳurdı yanında ʿâdeti

1161. Birini gündür anuñ birini gice

Ḥaḳ yolına virür idi iy ḫʿăce

1162. Birini sırran birini aşikâr

Virürdi kendüye kılmışdı ḳâr

1163. Dâimâ işi seḫa vücûdüdi

Her fażîlet anda hem mevcûdidi

1164. Bir daḫi diñle seḫâsından anuñ

Nicedür cûdın işit ol sulṭânuñ

1165. Bir mübâriz kâfir ile bir gün ol

Cenk iderdi ol ʿAlî zevc-i Betûl

1166. Ḥâl bu kim azıdı İslâm leşkeri

Ġâlib olmışıdı düşmân leşkeri

37/a

1167. Cengi koyup ol mübâriz söyledi
Murtażâya dinle imdi ne didi

1168. Didi kim ġâyet seḫî dirler seni
Cûd u iḥsân-ı mürüvvet maʿdeni

1169. Eyle ise ḳılıcuñ virgil baña
Tâ mürüvvet ıssı deyim ben sâna

1170. Ḳılıcın ṣundı ʿAlî ol dem aña
Ol mübariz aluben baḳtı ṭaña

1171. Didi bu cenk ḥâletinde iy emîr
Nice inandun baña sen iy dilîr

1172. Didi bizüm dînümüzde şöyledür
Sâʾîli menʿ itmegüz dir buyurur

1173. Her neye kim bir kişi ḳâdir ola
Vire el ṣunup eger kâfir ola

1174. İşidicek ol mübâriz bu sözi
Ṭoldı imân-ı nûr ile göñli gözi

1175. Didi yâ server ne gökcek dîn olur

Ne güzel erkân ne ḫôş âyîn durur

1176. Gel ilet beni Rasûlullâh'a sen

Dîniñüze gireyim bu demde ben

1177. Cengi ḳoyuben Rasûl'e geldiler

Leşker ile hep müslümân oldılar

1178. On iki biñ varıdı kâfir ḳamu

Cümle İslâm’a gelürler iy ʿamû

1179. Bu daḫi cûd-ı seḫâsıdur anuñ

Luṭf-ı iḫsânı vefâsıdur anuñ

Ḥikâyet-i Uḫrâ

1180. Bir daḫi diñle seḫâsından didi

İbn-i Abbâṣ kim rivâyet eyledi

1181. Ol şehâdet baḥrine dürdâneler

Şemʿ-i Âḥmed nûrına pervâneler

1182. Birisi anuñ Ḥüseyin birisi Ḥasan

Ol iki maʿṣûmiken gör imdi sen

37/b

1183. Ḥasta oldılar meger birgün bular

İşidicegez anı ẖayru'l-beşer

1184. Görmege geldi alup aṣḥâbını

Cemʿ idüben yanına aḥbâbını

1185. Girdiler çün Murtażâ'nuñ evine

Ol Rasûlullâh dönüp eydür yine

1186. Bunlaruñçün nezr ḳıl yâ ʿAlî

Tâ bular ṣıḥḥat bulalar yâ velî

1187. Nezr ḳıldı ol ʿAlî murtażâ

Üç gün oruç dutmaġa şîr ü H̱üd̠â

1188. Fâṭıma da eyle nezr itdi hemân

Üç gün oruc duta ol daẖi temâm

1189. Varıdı bir câriye Fiḍḍa idi

Ol dahi üç gün oruc dutam didi

1190. İrdi ol demde nidâ pes anlara
Ṣıḥḥat oldı ol iki maʿṣûmlara

1191. Üç gün oruc nezr ider anlara daẖi
Lîki evde yok zevâda iy aẖî

1192. Ḳonşıdan biraz ödünç arpa unı
Alubanı ekmek itdiler anı

1193. Aẖşam oldı Fâṭıma durdı uru
Ṣu virdi bunlara varup ileri

1194. Ol sudan biraz aluban içdiler
Ṣuyla oruclarını açdılar

1195. Ellerine virdi birer pâre nân
Geldi bir sâîl ḳapuya ol zemân

1196. Nesne virüñ Ḥaḳ yolına dir bize
Tâ ʿıvâżın Ḫaḳ vire yarın size

1197. Etmegin virdi ʿAlî ol sâîle
Anı gördi ḳamusı virdi bile

1198. Her birisi ol gice aç oldılar

İrte gine ṣavma niyet kıldılar

1199. Yine ol gün aẖşam irişdi hele

Aldılar birer pâre etmek ele

38/a

1200. Tâ ki iftâr ide ol ḳavm-i müslîm

Nâgehân irdi ḳapuya bir yetîm

1201. Yine etmeglerin aña virdiler

Ol gice ṣabr idüp yine durdılar

1202. İrte gine ṣâîm oldılar bular

Aẖşam irişdi kim etmek yiyeler

1203. Yine ol gün daẖi geldi bir esîr

Ḥaḳ yolına varısa vir bize dir

1204. Virdiler gine ṭaʿâmların aña

İşbu ʿibret yitmeyi saña baña

1205. Üç gün oldı çünkim oruç dutdılar

Giceler nesne yimeyüp yatdılar

1206. Ki żaʿîf oldı bular açlıġ ile

Şöyle kim vaṣfı anuñ gelmez dile

1207. Çün bu aḥvâli Rasûlullâh bilür

Ol mübârek ḫâtırı ġamnâk olur

1208. Peyk-i ḥażret irişür anda hemân

İndürür bu âyeti ol dem revân

Âyet: *Yûfûne bi'n-nezri ve yehâfûne yevmen kâne şerruhu mustetîrâ(mustetîren). Ve yut'imûne't-taâme alâ hubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ(esîren.)*[119]

1209. Birisini hem bile cennet niʿmeti

Öñlerine ḳodı vü yiñüz didi

1210. Cemʿ oluben ol ṭaʿâmı yidiler

Baʿdehu şükrin Ḫuẕâ'ya didiler

1211. Bu da fażlından ʿAlî'nüñ bir miẟâl

Nice biñ biñ vardurur anda ḫıṣâl

1212. Bir daḫi fażlı puta inanmadı

Nehî oluben nesneye el ṣunmadı

[119] 76/İnsân (Dehr) 7-8. *"O kullar, kötülüğü her yanı kuşatmış bir günden korkarak verdikleri sözü yerine getirirler. Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler."*

1213. Bir gün eydürler aña kim yâ Emîr

Hiç günâh itdiñ mi sen ʾömrüñde bir

1214. Didi bilmezem günâh işledügüm

Lîki ṣunmışam ṭaʿâma ṣol elüm

1215. Anıda bir kez degül ġayrı daḫi

İtdügüm budur benüm teñri Ḥaḳḳı

38/b

1216. Gelgil olan iy muḥibbu murtażâ

Ger muhibbisen nişân göster bize

1217. Daʿviye maʿnî gerek bilgil ʿayân

ʿIşḳa hem âşıḳdan isterler nişân

1218. Dâimâ dirseñ Muḥib Ḥaydarum

Belki dersin bendesine çâkerem

1219. Nice fiʿlüñ var senüñ aña uyar

İtdigüñ daʿvâyı efʿâluñ yuyar

1220. Anuñ efʿâliydi şerʿ-i Muṣṭafâ

Sen şerʿden ṭaşra çektüñ ḳafa

1221. Nicesi dirsin ben muhibbem aña

Bu söze ḥayvân daḫi ḳalur ṭaña

1222. Añma mısın şunu kim yevmi'l-ḳıyâm

Ṣoralar senden seni bir bir temâm

1223. Diyeler kim iy yalan daʿvi ḳılan

Ḥaḳ'ı ḳoyup bâṭıl işe yeltenen

1224. Saña Ḳurʿân virmedi miydi ḫaber

Anuñ emrinden niçün ḳılduñ güzer

1225. Ne cevâb eyliyesin ol dem degil

Bundayigen ḳaydını anuñ yigil

1226. Bunda yimek ḳaydın oldur bilesin

Ḥaḳ ne kim buyurdı anı ḳılasın

1227. Ṭâ olasın sen Muḥibb-i Murtażâ

Hem daḫi ümmet idine Muṣṭafâ

1228. Yoḫsa vurmaḳdan n'olur bîhûde lâf

Ḥaḳ seni ḫalḳ itmedi şöyle güzâf

1229. Ḳul yoġıçün ḫâlḳ olundi ne ki var

İns ü cinni ḳamu maḫlûḳât iy yâr

1230. Böyle buyurdı kelâm-ı müsteʿân

Şekk getüren kâfir olur bî-gümân

Âyet: *Ve mâ halaktu'l-cinne ve'l-inse illâ li ya'budûn(i).*[120]

39/a

1231. Şek getüremez Ḥak söze müʾmin olan

Bâṭıla meyl eylemez Ḥaḳ'ı bulan

1232. Sen daḫi ger Ḥaḳ'a bulduñsa sebîl

Vir ṣalâvât ḳoma canda ḳâl u ḳîl

1233. Gine Ḥaydar fażlına ḳıldıḳ aġâz

Yâr ḳılursa Ḫuẕâ'yı bî-niyâz

1234. Bu fażîlet yalıñuz saña yeter

Kim buyurmışdur Rasûl-i muʿteber

[120] 51/Zâriyât 56. *"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."*

1235. Laḥmeke laḥmî dimişdür yâ ʿAlî

Demmeke dimmekî añla bu dili

1236. Şehriyem ʿilmüñ didi ben ol Rasûl

Ḳapusı anuñ ʿAl-i zevcü'l-Betûl

Ḥikâyet-i Uḫrâ

1237. Bâb-ı ʿilmimiş ʿAliyyü Murtażâ

Diñle ʿilminden diyem bir söz size

1238. Ḥażret-i ʿÖmer ḫalîfeyken meger

Anasından ṭoġmışıdı bir beşer

1239. Başı iki gevdesi iki anuñ

Elleri hem dört idi ol oġlanuñ

1240. Lîkin ayağı hem iki hem ḳublu bir

Dübüride bir gör ne ṣunʿ eyler ḳadîr

1241. Anası bir nice günden fevt olur

Var ise çoḳ mâlı emlâkı ḳalur

1242. Geldi ḳavmi cemʿoluben ʿÖmer'e
Ḥâl-i ʿilâm itdiler ol servere

1243. Didiler bu meyyîtüñ iy şehr-i yâr
Bir yetimi ḳaldı illâ ṭurfe-kâr

1244. Başı iki cismi iki desti çâr
Böyle ẖalḳ itmiş anı perverdigâr

1245. Bilmedük anı bir mi yâ iki
Ne ḳoya ḥiṣṣesin olsa neki

1246. Siz ne dirsiz emredüñ imdi bize
Anuñiçün gelmişüz bunda size

39/b

1247. Çün ʿÖmer ol sözi bir bir diñledi
Ṣânıʿuñ ṣunʿını bir dem ṭañladı

1248. Dönüp añlara didi kim yâ ricâl
Varuñ eydünüz ʿAlî'ye böyle kâl

1249. Murtażâ yanındadur ʿîlmi bunuñ
Her ne dilerse emrini ḳıluñ anuñ

1250. Geldiler andan ʿAlî'ye ol zemân

Ḳıldılar ol ṭıfluñ aḥvâlin beyân

1251. İşidicek ḥâlini ol oġlanuñ

Didi kim ʿilmi seheldürür bu anuñ

1252. Her ḳaçan kim göresiz ẖâb içre anı*

Bir başını uyarup ḳoñ birini

1253. Ger biri uyanmaz ise göresiz

İki kişi ḥiṣṣesini viresiz

1254. Ger biri de uyanırsa birdür ol

Ḥiṣṣesini bir virüñ oldur uṣûl

1255. Yoẖsa bundan ġayrı yoḳ ona ṭarîḳ

Eyle ḳıluñ varuñ imdi iy refîḳ

1256. Çün ʿAlî'den böyle aldılar cevâb

Ḳamu teslîm itdiler ol şeyh ü şâb

1257. Döndiler ʿÖmer ḳatına vardılar

Bu cevâbı aña daẖi verdiler

1258. İşidüp ʿÖmer ḳılur taḥsîn aña

Aferîn itdi o hem kıdı duʿâ

1259. Bu da ʿilminden ʿAli'nüñ bir nişân

Nice biñ biñ var bunuñ gibi nihân

Ḫikayât-ı Uḫrâ

1260. Diñle ʿilminden gine bir söz diyem

Murtażâ esrârını keşf eyleyem

1261. Devr-i ʿÖmerdeydi gine bu daḫi

İstimâʿ it ʿâşıḳsan iy seḫî

1262. Var idi bir zâhid enṣâr kişi

Zühd ü taḳvâ idi her dâim işi

40/a

1263. Aña ʿâşıḳ oldı bir ḫatun meger

Uzanup her dem çekerdi derd ü ser

1264. Buña meyl itmezdi ol enṣâr eri

Nice kim cehd eyler idi ol perî

1265. Pâk dâmendi degül şehvetperest
Ṣunmamışdı menâhî aña dest

1266. Gördi ḫatun kim murâda irmez el
Başlayuben ḳıldı çok dürlü ḥiyel

1267. Ḳaṣd bu kim zâhidi ḳıla helâk
Yâ vekârî perdesini ide çâk

1268. Ḥile-i zenden Ḫüḏâ-yı bîr ü bâr
Ṣaḳlasun hażırları leyl-ü nehâr

1269. Görgil ol ʿavret ne ḳıldı zâhide
Furṣatın buldı meger güde güde

1270. Aluben bir an yumurda aġını
Zâhidüñ ṭonına dürtmişdi anı

1271. Gitdi andan geldi ʿÖmer yanına
İtdi feryâdı turup dîvânına

1272. ʿÖmer'e ol dem şikâyet eyledi
Zâhid içün nice sözler söyledi

1273. Bana ẓulm itti zinâ ḳıldı didi

Yâ emîr anuñ cezâsın eyledi

1274. Emr idüp ʿÖmer getürtdi zâhidi

Gördi zâhid anı feryâd eyledi

1275. Yâ Emîrü'l-müʾminîn didi yalân

Bî-günâhum bu söze dutma gümân

1276. ʿAvrat eydür yâ Emîr olġıl agâh

Uş ṭonıñdaġı nişânıdur güvâh

1277. Zâhidüñ gördiler ol dem tonını

Ol yumurda aġıdur ṣan kim meni

1278. Ḳaṣd ḳıldı zâhide ol dem imâm

Kim cezâsını vire anda temâm

1279. Zâhid eydür ḥâşa vallâhi yalân

Zen daḫi feryâd ider ḳılur figân

40/b

1280. Şübhelendi gördi ʿÖmer bunları

Murtażâ'ya viribidi anları

1281. Murtażâ yanına çünkim vardılar

Gine daʿvâ ḳıldı ʿavrat gördiler

1282. Pes ʿAlî buyurdı ol dem zâhidüñ

Ṭonıñı ṣu ile yudılar anuñ

1283. Ol yumurda ağı köpürdi hemân

ʿAvratuñ daʿvası çün oldı yalân

1284. Bildiler mekrini ol mekkârenüñ

Siḥri dâîm olmasun seḥḥârenüñ

1285. Döndiler meclisden anı sürdiler

Bî-günâhdur çünki zâhid gördiler

1286. Ḳıldı ʿÖmer Ḥażreti ol duʿâ

Murtażâ'ya el götürüp iy fetâ

1287. Gör nice ʿilm ıssıydı ol ulû

ʿİlmile Ḥaḳ kılmışdı ṭulû

1288. Bundan aḥsen bir ḥikâyet saña hem

Eydeyim kim ḳalmaya göñliñde ġam

1289. Ne kerâmet ıssıdur gör Murtażâ

Yâ degin mi oldı ol şîr ü Ḫuẕâ

Ḫikayât-ı Uḫrâ

1290. Cabir adlu bir ṣaḥâbi var idi

Key kişiydi o hem maldâr idi

1291. Ṣoñra faḳrı ḳılmışdı iḫtiyâr

Mâlını itdi ṭaṣadduḳ ne ki var

1292. Ol zemân hem ḫalifeydiʿÖmer

İns ü cin ḳılur idi andan ḥaẕer

1293. Câbirüñ ḫatunı var idi bile

Ol dem içre olmış idi ḥâmile

1294. Göñli anuñ et kebâbıñ diledi

Zevcine bir loḳma et bulġıl didi

1295. Câbir ol dem ṭaşıra çıḳdı hemân

İki gün tolaşdı ol şehri revân

41/a

1296. Aḳçesi yoġ idi kim ṣatun ala
Kimseden isteyümezdi kim bula

1297. Evine varmaġa ḫôd yoḳdur yöni
Ġuṣṣa vü ġam dutmışidi göñlini

1298. ʿAḳîbet ḳabr arasında varıdı
Ġaflet idüp anda ḳılup uyudı

1299. Düşde gördü kim gelür faḫr-ı cihân
Kendüye ḳarşu oluben şâdumân

1300. Didi yâ Câbir niçündür bunca ġam
Dur yuḳaru çekmegil ġamdan elem

1301. Var evüñe geldi bir ḳurban saña
Anı boġazla yidür ḫatunuña

1302. Bunu diyince Rasûl-i pâk-i dîn
Uykusından Câbir uyandı hemîn

1303. ʿAḳlını başına dirdi ol ulû
Gördi ʿâlem nûr ile olmuş ṭolu

1304. Tiz yügürdi beytine geldi görür

Bir semiz şu şıġırı anda durur

1305. Ḳapusi öniñde yaturdı çöküp

Ḳaldurımaz kimse anı dönüp

1306. Ḫatun eydür üç kezin ḳovdum anı

Gine geldi bunda ḳıldı meskeni

1307. Ḳaṣd ider Câbir anı ḳaldurmaġa

Bir ağaç aldı eline urmaġa

1308. Ḳudret-i Ḥaḳ gör imdi neyledi

Ol şıġır dil virüben söyledi

1309. Didi rızḳuñ o senüñ ḳovma beni

Ki helâl mâluñdanam bilgil beni

1310. İşidüp Câbir anı vardı revân

Başuben boġazladı anı hemân

1311. Ev içini niʿmet ile ṭoldurur

Ḫatun ile ḫoş tenaʿumda olur

1312. Nâgehân ḳapuda bir ġavġa olur

Durdı Câbir görmege anı varur

41/b

1313. Ṭaşra çıḳıncaḳ hem-ân-dem ṭutdılar
Sürüben ʿÖmer ḳatına iletdiler

1314. Bir yahûdiniñmiş ol ṣığır meger
Câbir ile anuñiçün cenk ider

1315. ʿÖmer eydür cühûd kim ya emîr
İşbu Câbir sığırımı aldı dir

1316. Anı uġurlayuben boġazladı
Evinüñ içinde uş ḥâżır didi

1317. Döndi ʿÖmer Câbir'e ṣordı o dem
Bu cuhûd gerçek midür eydür neʿam

1318. Gördi ʿÖmer Câbir inkâr itmedi
Bir elini kesmege ḥükm eyledi

1319. Andaġı ḳavmi işidincek ol sözi
Ḳamusınuñ Câbir'e göyünür özi

1320. Ḫâşa bundan diyüben aġlaşdılar
Anuñiçün her bekâdan uşdılar

1321. bir ġiryu oldu ḳıyâmet oldı şan
Anda ḥâżırdı Ḥüseynile Ḥasan

1322. Ol cuhûtları gelün ṭaġıtdılar
Câbir'i alup ʿAlî'ye yitdiler

1323. Ol yahûdîler uyup geldi bile
Murtażâ'ya ḳıldılar ol dem gile

1324. Bize ẓulm itdi Ḥüseynile Ḥasan
Ḳıl ḥâlümüze naẓar bir laḥẓa sen

1325. Ṣuclumuzı elümüzden aldılar
ʿÖmer'üñ ḥükmüni dutmazlar bular

1326. Câbire ol dem ʿAlî ḳıldı naẓar
Sen daḫi uġrumi olduñ virgil ḫaber

1327. Nicedür ḥâlüñ bize eyle beyân
ʿAḳlıñu başuña cemʿ eyle iy cân

1328. Ḳaplamışdur seni anda ḥicâb
ʿÖmerʿe virmedüñ Anuñçün cevâb

1329. Ḳo ḥicâbı imdi ṭoġrı söylegil
Her ne vaḳıʿ oldısa bize digil

42/a

1330. Döndi Câbir ḥâlini ʿarż eyledi
Düşde gördügin Rasûl'i söyledi

1331. Ol ṣıġır söyledügini hem bile
Her ne vaḳıʿ oldısa geldi dile

1332. Diñledi ol sözi Şâh-ı Murtażâ
Didi sen gerçek isen bu söze

1333. Ol ṣıġır başı gine gelüp dile
Söyleye şimdi de her kişi bile

1334. Ol yahûdîler didiler ḳâyilüz
Söylese ol ṣıġır bu resme söz

1335. Vardılar ol şu ṣıġıruñ başını
Getürüp ortaya ḳodular anı

1336. Bürüdi aña ridâsın Murtażâ
Gör ne ḳudret gösterür Şîr ü Ḫuẕâ

1337. Üstine ol başuñ ol merd ü ḥicaz

Duruben ḳıldı iki rekʿat namâz

1338. Eydür iy baş ol Ḫuẕâ Ḥaḳ'ı didi

Kim seni ol yoġiken var eyledi

1339. Câbirüñ ḥaḳḳında ne dirsin didi

Dile geldi baş o demde söyledi

1340. Yâ ʿAlî dir ben degülem yalıñuz

Var durur benim gibi daḫi ṭoḳuz

1341. Cümlemüz heb bir anadan ṭogmuşuz

Hiç gümân eylemeñüz ḥaḳḳdur bu söz

1342. Ol anamuz milkidür Cabirüñ

Kimʿâzâd eline girdi bilüñ

1343. Yavu vermişdi anamuz ol zemân

Bu yahûdîler bulup dutmış hemân

1344. Andan üredik ḳamu bilgil bizi

Şimdi milk idindiler cümlemüzi

1345. Çün yahûdîler işitdiler anı

Ṭoldı imân nûr ile göñli cânı

1346. Ḳamusı ol sözi taṣdîk itdiler

Bâḳîsin daḫi verüben dutdılar

42/b

1347. Câbir'e teslim iderler anları

Ḳırḳ reʾîs idi bular ḳamu varı

1348. Ḳavmiyle cümle imân getürür

Murtażâ öniñde berḳe götürür

1349. Sünnî müslümân olurlar ḳamusı

Ḫoş kerâmet ḳıldı ol Teñri ḫaṣı

1350. Cümle maḫlûḳ aña ḳıldı aferîn

Meskenidürür anuñ ḫuld-ı berîn

1351. Ḫażret-iʿÖmer yine ḳıldı duʿâ

Ḥaḳ ḳatında bî-gümân oldı revâ

1352. Murtażâʿnuñ da biraz evṣâfını

Ḳudret olduġunca söyledük anı

1353. Zerre-yi ḫurşîdden itmedüm beyân

Ḳaṭre-i deryâdan aldum ṣan hemân

1354. Zîre kimse Murtażâ'nuñ vaṣfını

Şerh idemez dille bilgil anı

1355. Ḥaḳ Teâlâ aña aṣlânum didi

Hel etâ-yı ḥaḳkına viribidi

1356. *Lâ fetâ illâ* ʿAlî'dür bil iy yâr

Hem daḫi lâ seyfe illâ Züʾlfikâr

1357. Cümle fażlından bu yetmez mi saña

Kim Ḫuẕâ Zehrâ'yı çift itdi aña

1358. Ancılayın gence kim oldı emîn

Ancılayın var mı ʿâlemde güzîn

1359. Şol ḳadar ulû vü kiçi gediler

Almaġa Zehrâ'yı ṭalîb oldılar

1360. Virmedi hergiz Rasûlullâh rıżâ

Didi ki eyle degül emr-i Ḫuẕâ

1361. Ḥak Teâlâ eyle buyurdı baña

Yalıñuz ẖükm eylemeyem ben aña

1362. Kimi dilerse aña vire ilâh

Lâyıḳın bilür anuñ ol Padişâh

43/a

1363. Ṣoñra Ḥaydar oldı anuñ ṣâhibi

Ḥaḳ baña eyle buyurdı dir benî

1364. Hem şefîʿü'l-müzbinîndür ol Betûl

Ḥaḳk şefâʿâtin anuñ ḳıldı ḳabûl

H̱ikâyet-i Uẖrâ

1365. Dil diler kim yine debredüp zübân

İder Zehrâ'dan biraz vaṣf-ı nişân

1366. Baʿżı mevlûdiñden ide aşikâr

Baʿżı vaṣfından ḳıla dürrler niṯâr

1367. Gerçi yok bunda bilmedük rumûz

Lîki bilmedük kişi vardur henûz

1368. Bilene maḫfî degüldür bu kelâm

Bilmeyen işidüp olsun şâd u ġâm

1369. Gerçi eski varlınuñ var şöhreti

Her yeñinüñ daḫi var bir lezzeti

1370. Hem ġaraż bu diñleyüp bulan ṣafâ

İdeler bu ḫaste dilçün bir duʿâ

1371. Umaram ṭûş ola bir ʿİsî nefes

Destigîr ola bu mürde rûḫa pes

1372. Diñle imdi size Zehrâ'dan ḫaber

Vireyim ḳavli ṣaḥîḥ muʿteber[121]

1373. Mevlidinden evvel ideyim[122] beyân

Ṣoñra vaṣfından ḳılavuz tercümân

1374. Tâ bilesin kim ʿAliyyü'l-murtażâ

Kimdürür yâ çift nice mehliḳâ

[121] M.K.'de yok.
[122] M.K. idelüm evvel.

Faṣlu Fî Beyânı Mevlûdi Fâṭımatü'z-zehrâ-yı Raḍıyallâhu Anhâ

1375. Mekke şehrinde meger birgün Rasûl
Seyr iderdi aṣḥâbile ol pür-uṣûl

1376. Ebṭaḥâ'ya varup oturdı revân
Dört ṣaḥâbi biledi anda hemân

1377. Ḥamza idi anuñ biri ʿammû Rasûl
Hem ʿAlî idi biri zevc-i Betûl[123]

43/b

1378. Biri ʿAmmâr İbn-i Yâsir'di anuñ
Biri Münzer İbni İsḥâk anlaruñ

1379. İşbu dört aṣḥâb Rasûl ile bile
Otururken indi Cebraʾîl[124] emrile

1380. Didi kim iy enbiyânuñ[125] serveri
Ḥaḳ selâm itdi saña bu dem giri

1381. Şöyle emreyledi kim ḳırḳ gün temâm
Ṣavm idesin dutuben bir ḫoş maḳâm

[123] M.K. Hem 'Ali'dür biri ol zevcü'l-Betül.
[124] M.K.'de Cibrîl
[125] M.K.'de enbiyâlar

1382. Varmayasın hem Ḫadîce yanına
Ṣoñra Ḥaḳ emri n’olur görgil yine

1383. Bu sözi çünkim didi rûhu'l-emîn
Hem ʿurûc itdi maḳâmına hemîn

1384. Oradan ḳalkup Rasûl-i pâk-i dîn
Gönderür ʿAmmâr'ı ol şâh-ı güzîn

1385. Kim Ḫadîce Ana'ya varup diye
Anı bu ḥâlden ḫaber-dâr eyleye

1386. Geldi Ebû Ṭâlib yanına kendözi
Anda ṭaʿât ḳılmaġa dutdı yüzi[126]

1387. Ḳırḳ güne deñli ʿibâdet eyledi
Ṣâ’îm oluben riyâżet eyledi

1388. Çünki ḳırḳıncı gün irdi vaḳt temâm[127]
Geldi Mikâʿîl daḫi virdi selâm

1389. Bir ṭabaḳ getürdi elinde bile
Örtülü üsti ne varın kim bile

---

[126] Bu beyit MK'de yok.
[127] M.K. vaḳt-i şâm

1390. Öñine ḳodı didi kim yâ Rasûl

İşbu uçmaġ niʿmeti ḳıl ḳabûl

1391. Senden artuġa bu niʿmetdür ḥarâm[128]

Yimesün kimse yigil sen yâ İmâm

1392. Bunı didi gitdi Mikâʾîl hemân

Anda ḥażırdı ʿAlî ol zemân

1393. ʿAlîʿye didi Rasûlullâh o dem

Yâ ʿAlî bu ḳapuya vurġıl ḳadem[129]

1394. Bekçi ḳodı ḳapuda ol serveri

Ki ṣaḳın dir[130] kimse ḳoma içeri

44/a

1395. Çıḳdı ḳapuya ol dem Şîr ü Ḫuẕâ

Oturur anda ʿAliyyü'l-Murtażâ

1396. Pes mübârek elini ṣundı Rasûl

Ol ṭabaḳ örtüsini ḳaldurdı ol

---

[128] M.K. niʿmet bil ḥarâm

[129] M.K. …sen kapuya urġıl ḳadem.

[130] M.K. *didi ṣaḳın*

1397. Yazılu üstinde İllallâh diyü

Hem Muḥammeddür Rasûlullâh[131] diyü

1398. Ol ṭabaḳ içinde yaş ḫurma ile

Daḫi bir ṣalḳım yaş üzüm var bile[132]

1399. Ṣunup andan yidi ʿâlem serveri

Ol dem içre Cebraʾîl indi geri [133]

1400. Dir selâm itdi saña Ḥaḳ Ḥażretî

Bu gice ʿafv itdi sende taʿatî

1401. Dur[134] Ḫadîce ḳatına var iy Ḫ'âce

Anuñ ile ṣoḥbet eyle bu gice

1402. Kim emânet vardurur senüñ ile

Var anı ıṣmarla ehline hele

1403. Viriserdürür saña ol Züʿl-Celâl

ʿAlem içre bî-bedel bir ḳız ʿıyâl

1404. Tâ senüñ evlâduñ andan üreye

Böyledür emr-i Ḫuẕâ-yı Kibriyâ

---

[131] M.K. *Muḥammed Ḥak Resûlullâh*
[132] M.K. *Daḫi bir ṣalḳım üzüm vardı bile*
[133] M.K. *Ol dem içre indi Cebraʾîl geri.*
[134] M.K. *Ol.*

1405. Eyle verincek ḥaber Rûḥu’l-emîn

Ṭurdı yirinden hemân Sulṭân-u dîn

1406. Tiz Ḥadîce menziline vardı ol

Ḳapuyı urdı durup ol dem Rasûl[135]

1407. Dir H̱adîce ana kimdürür duran[136]

Ḥak Rasûli ḳapusın bu dem uran

1408. Didi bigâne degülüz gel berü

Ḳapuyı aç kim girevüz içerü[137]

1409. Ol ẖû[138] ḳırḳ gündi çekerdi iftirâḳ

Hem nihâyet bulmış idi iştiyâḳ

1410. Tiz duruben ḳapuya vardı hemân[139]

İçerü ḳoydı Rasûl’i ol zemân

1411. Pes H̱adîce ana eydür kim Rasûl

Her ḳaçan menzilüme dutsaydı[140] yol

---

[135] MK’de *Ṭurdı ol dem ḳapuyı urdı Resûl*

[136] MK’de *kimdür ol turan*

[137] Bu beyit MK’de yok.

[138] MK *ẖod*

[139] MK *Tiz ṭurub ol ḳapuya vardı hemân.*

[140] M.K. *düşdi.*

44/b

1412. ʿÂdetiydi gelincek ol ser-firâz
Ḳılur idi evvel[141] iki rekʿat namâz

1413. Daḫi ondan ṣoñra yir idi ṭaʿâm
Hem ḳılur idi biraz[142] baʿżı kelâm

1414. Ol gice kim geldi ol Faḫr-ı cihân
Yürüdi ṭoġru firâşına hemân

1415. Beni daḫi dutdı ileddi[143] bile
Ol gice Zehrâ'ya oldum ḥâmile

1416. Baʿżılar lîki[144] iḫtilâf itdi bunı
Bir yıl oldı ḥâmile dirler anı

1417. Pes Ebû Bekr ile ʿOs̱mân ḥażretî
Ṭoḳuz ay oldı didiler ʿiddeti

1418. Çün vücûda geldi ol ḫayr-ı nisâ
Geldi ḫatun kişiler kim varısa[145]

---

[141]MK *evvel* yerine *bil* geçmektedir.
[142]MK. *hem biraz ḳılur idi*.
[143]MK *eyletdi.*
[144]MK'de lîki yok.
[145]MK *geldi ḫatun kişiler ne var ise.*

1419. Dilediler dâyelıḳ eyleyeler

Baḳi evlâdaki ḳılurdı bular[146]

1420. Râżı olmadı aña Faḫrü'l-mürselîn

Didi kimse varmasun aña yaḳîn

1421. Anası emzürsün[147] ol ma'ṣûmeyi

Daḫi kimse degmesün tilü eli[148]

1422. Hem Ḫadîce anaya ışmarladı

Kimse elinden ṭaʿâm yime didi

1423. Ḫalḳa çâv oldı bu söz anda giri

Heb işitdi Mekke'nüñ müşrikleri

1424. Kim Muḥammed şimdi ṭoġan ḳızını

ʿİzzetile duṭdı ġayette anı

1425. Ġayrı evlâdını eyle ḳılmadı

Cümlesinden bu ḳızın ʿizzetledi

1426. İrte bir gün bu ḳız büyüyiser

Bu daḫi peyġâmber oldı diyiser

---

[146]MK *Baḳusuna her ne ḳılursa bular.*
[147]MK *emzüre.*
[148]MK. *maḫdûmeyi .*

1427. Buña daḫi vaḥy geldi diyiser

Anı daḫi ʿâlem içre yayısar[149]

1428. Çün Rasûlullâh işitdi ol sözi

Kaʿbeye vardı duruben kendözi

45/a

1429. Kaʿbe'ye arḳasın urup oturur

Ḳavm-i Mekke cemʿ olup anda durur[150]

1430. Didi Ḥaḳ virdi baña ḳız ʿıyâl

ʿÂlem içre aña yoḳdur mis̱âl

1431. Hem aña ḫıẕmet içün iki melek

Gönderübdür dutmañuz bu söze şek

1432. Birisi bâl emzirüp birisi süd

İşidürler ol sözi cümle ḥasûd

1433. Ḥor[151] oluben baş aşaġa dutdılar

ʿÂḳıbet andan ṭaġılup gitdiler

---

[149]MK. bu beyitin sonundaki kelimelere *diye ol* ve *yaya ol* şeklindedir.

[150]MK. *Arḳasın Kaʿbe'ye urup oturur*
Mekke ḳavmi cemʿ olup anda durur

[151] M.K. *hoş.*

1434. Fâṭıma çün irişür beş yaşına
Sen[152] naẓar eyle Ḫuẕâ'nuñ işine

1435. Pes Ḫadîce anaya irdi ecel
İşbu derde ḳılmadı kimse ḥıyel

1436. İntikâl itdi cihandan bî-ḳarar
Hem yetime ḳaldı andan gül-ʿiẕâr

1437. Besledi[153] ṣoñra Rasûlullâh anı
Aña dek kim hicrete dutdı yöni

1438. Ṣoñra varıncaḳ Medîne şehrine
Anı Sevde[154] ḫatuna virdi yine

1439. Besledi cân ile ümmü'l-müʾmünîn
Aña ḫıdmet eyledi düni günin[155]

1440. Aḫir ümmü Selemeʿye ıṣmarladı
Fâṭıma'ya terbiyet eyle didi

---

[152]MK. *Pes.*
[153] M.K. *bildi.*
[154] M.K. *Sûrâ Ḫatun.*
[155] M.K. *Ḫıdmet eyledi aña dün gün hemîn.*

1441. Bunuñ üzre geçdi nice rüzgâr

On iki yaşa çün irdi ol nigâr[156]

1442. Çoḳ kişi gelüben anı istedi

Faẖr-ı ʿâlem kimseneye virmedi[157]

1443. Eyle ṣandılar anı ḳavm-i ʿArab[158]

Kim Rasûlʿe eyle emr itdi Çalab

1444. Kimseye Zehrâ'yı hergiz virmeye

Bir kişi saʿy ile aña irmeye

1445. Pes[159] Ebû Bekre irişdi bu kelâm

Duruben geldi Rasûl'e ol İmâm.[160]

45/b

1446. Didi kim Zehrâ içün geldm size

Nefsüm içün isterüm virüñ bize

1447. Yâ ʿatîḳ didi Rasûlullâh aña

Ḥaḳ Teʿâlâ eyle emr itdi baña

[156]M.K. *irişdi ol nigâr.*

[157]M.K. *Çok kişiler gelüb anı istedi*

Faẖr-ı ʿâlem kimseye hiç vermedi.

[158]M.K. *Şöyle ṣandılarki ol ḳavm-i Arab.*

[159]M.K. *bes.*

[160]M.K. *Ṭurub geldi Resûl'e virdi selâm.*

1448. Her kime kim diler ise vire ol

Ben aña ḥükm itmeyem iy luṭfı bol

1449. Çün Ebû Bekr ol kelâmı ḳıldı gûş

Ṭaşra çıḳdı ṭurup ol demde ḫoş[161]

1450. ʿÖmer’e ṭuş oldı giderken yolı

Gördi ʿÖmer kim perîşân ol velî[162]

1451. Didi[163] kim niçün perîşânsın iy yâr

Ḳalbiñüze ḳandan irdi inkisâr

1452. Didi ṣıddıḳ her ne kim oldı saña

Hem[164] ne didi aña faḫrü’l-enbiyâ

1453. İstedüm Zehrâʿyı baña virmedi

Ol ḫacâletden perîşânum didi[165]

1454. Didi ʿÖmer ben de varayım aña

Göreyim nice cevâb ider baña[166]

---

[161]M.K. *Çün Ebû Bekr ol kelâmı söyledi*
Ṭaşra çıḳdı ṭuruben gör n’eyledi.
[162]M.K. *perîşândır ḥâli.*
[163]M.K. *ṣordı.*
[164]M.K. *her.*
[165] Bu beyit M.K.’de yok.
[166]M.K. *Göreyim kim ne cevab virür baña.*

1455. Girdi ʿÖmer daḥi anı diledi

Aña daḥi ol cevâbı eyledi

1456. Tiz duruben ṭaşra çıḳdı ol saḫî

Gördi Sıddîḳ ṭaşra ṭururmış daḫi[167]

1457. Didi Sıddîḳ aña kim nice oldı ḥâl[168]

Didi baña daḥi eyle virdi kâl

1458. Durmışiken bu derde anlar iy cân

ʿAbdurraḥman İbni ʿAvf irdi revân[169]

1459. Didi kim ne söyleşürsiz bunda siz[170]

Eydivirüñ tâ bilevüz anı biz[171]

1460. Aña daḫi ḳıldılar ol râz-ı fâş

Duruben bunlara olda[172] ḳoşdı baş

1461. Didi kim ol seyyîdiyi kimsene

Sizden öñdin diledi mi diñ yine[173]

---

[167]M.K. *Gördi Sıddîḳ ṭaşrada ṭurur daḫi*
[168]M.K. *Ḫaber ṣordı aña nice oldı ḥâl*
[169]M.K. *Ṭurur iken anlar anda ol zemân*
ʿAbdurraḥmân İbni ʿAvf irdi hemân
[170] M.K. *idesüz.*
[171] M.K. *bilevüz tâ.*
[172] M.K. *ol hem.*
[173] M.K. *bize.*

1462. Didi ʿÖmer istediler[174] anı çoḳ

Otuz artuḳdur velî eksügi yoḳ.

46/a

1463. Kimi enṣârî muhâcir kimisi

Virmedi birine ol Teñri ẖâṣı

1464. ʿAbdurraḥman eydür imdi iy ʻaceb

Mâlı çoḳ kişi ḳılur gibi ṭaleb

1465. ʿÖmer eydür eyle olıncaḳ iy yâr

Senden özge kimsemüz yoḳ mâldâr

1466. Varġıl imdi sen daẖi iste anı

Ne buyurur gör nebîler sulṭânı

1467. Ḥażret-i ʿÖmer[175] bu sözi kim didi

Varuben Zehrâ'yı ol da[176] istedi

1468. İşidüp anı Rasûl-i Muʿteber

Baş aşaġa ṣaldı virmedi ẖaber

---

[174] M.K. *isteyenler.*
[175] M.K. *ʿÖmer İbn Ḫaṭṭâb.*
[176] M.K. *ol hem.*

1469. Ol mübârek barmaġıyıla yiri[177]

Ḫôş deberdürdi ol dîn serveri

1470. ʿAbdurraḥman eyle ṣandı kim Rasûl

Virmege Zehrâ'yı râżı oldı ol

1471. Bir daḫi ol sözi gine söyledi

Ne buyurursız dik idelüm didi

1472. İşidincek ol sözi maḫbûb-ı Ḥak

Ol Mübârek rûyına indi ʿaraḳ

1473. Levnine irdi taġayyür ol zemân

Ḳalḳuben durdı ayaġ üzre hemân

1474. Elin eline vuruben söyledi

ʿAbdurraḥman'a gör imdi ne didi

1475. Didi kim seni bize gönderdiler

Dünyeligi çoḳ kişisin gördiler

1476. Ola kim meyl eyleyüben mâlına

Vireyidüm tâ ki Zehrâ'yı saña

---

[177] M.K. *ol yiri.*

1477. Lîki yoḳdur mâla meylim bil anı

Gözlerem ammâ Ḫuẕâ'nuñ emrini

1478. İrmeyince baña fermân-ı Ḫuẕâ

Virmezem kimseye hergiz rıżâ

1479. Pes elinde varıdı bir ḳaç ḥacer

Ṣaçdı anuñ üstine ḫayrü'l-beşer

46/b

1480. Eyle ṣandı ḳaḳıdı aña Rasûl

Heybetinden ḳıṣaluben ḳaldı ol

1481. Gördi üstine ṣaçılan ṭaşları

Her birisi ḳıymetîdür cevherî

1482. Anı görüncek ḫacîl oldı özi

ʿÖmer ile söyleşilen[178] ol sözi

1483. Aña maʿlûm eylemiş gördi Ḫuẕâ

Gine gösterdi o dem bir mu'cize

[178] M.K. *söyleşürken.*

1484. Pes duruben ʿAbdurraḥman ol zemân

Ṭaşra çıḳdı gidüp[179] andan revân

1485. Gördi durur Ebû Bekir birle ʿÖmer

Mâcerâdan anlara virdi ḫaber

1486. Çünkim ol sözi bular işitdiler[180]

Ṭaġılup işlü işine gitdiler

1487. Bunuñ üzre geçdi bir müddet daḫi

Añmadı Zehrâ'yı kimse iy saḫî[181]

1488. Cemʿ oluben aṣḥâb bir gün yine [182]

Söyleşürek[183] irdi Zehrâ sözine

1489. ʿÖmer anda ḥâżır idi söyledi

Añmañuz ayruḳ anı ḳoñuz didi

1490. Ḥaḳ Teʿâlâ bir kişi için anı

Ṣaḳlamışdur eyle bilüñ siz anı[184]

---

[179] M.K. *gidüben.*
[180] M.K. *Çünki ol sözi ṭuyub işitdiler.*
[181] M.K. *aḫî.*
[182] M.K. *meger bir gün.*
[183] M.K. *söyleşürken.*
[184] M.K. *ol cânı.*

1491. Didiler ne kişidir ol yâ velî

Didi bilüñ ol kişidür öz ʿAlî

1492. Ebû Bekr işidüben didi aña[185]

Faḫr-ı ʿâlem mi didi bunı saña

1493. Didi ʿÖmer kim Rasûlullâh özi

Dimedi ancılayın baña sözi

1494. Lîkin irdi göñlüme ilhâm-ı Ḥaḳ

Baña ilhâm eyledi ol bî-nuṭaḳ

1495. Gine Bû-Bekr eydür ol dem ʿÖmer'e

Hiç ʿAlî'de ṭâlib ol dı mı yere

1496. Ḳıldı mı ol daḫi Zehrâ'yı ṭaleb

Ḥaḳ Rasûl'inden diledi mi ʿaceb.

47/a

1497. ʿÖmer eydür kim Aliyyü'l-Murtażâ

İstemedi anı ol şîr-ü Huḏâ

---

[185] M.K. *İşidüb Bû Bekr o dem didi aña.*

1498. Bû Bekir eydür ne menʿ itdi anı
Ki istemeye anı Tengri arṣlanı

1499. ʿÖmer eydür kim ʿAliʿnüñ azı çoḳ
Dünyeliği virmege[186] nesnesi yoḳ

1500. Anuñiçün olmamışdur müşterî
Bildigüm budur benüm iy dîn eri

1501. Didi Ṣıddıḳ[187] eyle ise dur uru
Ol ʿAlî yanına varalum gerü

1502. Ger[188] murâd idünürse ol işi
Dünye eksükligi ise teşvişi

1503. Her ne kim isteyeler zehrâ içün
Mâlumuzdan verelüm ol ay içün

1504. Ḳamu aṣḥâb ol sözi gördi revâ
Didiler lâyıḳdur aña Murtażâ

1505. Durdı ʿÖmer bile Bû-Bekir ṣafâ
Abdurraḥman Ḫamza ʿAmmi Muṣtafâ[189]

---

[186] M.K. *dünyalıḳda verecek.*
[187] M.K. *didi eğer.*
[188] M.K. *ki.*
[189] M.K.’de bu beyit yok.

1506. Murtażâ yanına bunlar cemʿ olur

İşidüp ʿOs̱mân daḫi anda gelür

1507. Hem ʿAlî ol günde[190] bir ensârînüñ

Ücretiyle işin işlerdi anuñ

1508. Söylenürek[191] bir nice dürlü cevâb

Fâṭma sözine oldı fetḥ-ü bâb

1509. Yüz dönüp aṣḥâb eyitdi iy saḫî

İstedüñ mi Fâṭıma'yı sen daḫi

1510. İstemedüm didi ol şîr ü Ḫuẕâ

Didiler n'oldı sebeb eydüñ bize

1511. Didi ben andan enîn dûr olmışam

Kim iki ʿöẕr ile maʿẕûr olmışam

1512. Evveli bu kim Rasûlüñ heybeti

Söylemege bende ḳomaz ṭâḳati

---

[190] M.K. *önünde.*
[191] M.K. *söylenürken.*

47/b

1513. Hem ikinci bu ki faḳrum var ḳatî

İşbu ikisidür anuñ ʿilleti[192]

1514. Gömeyesiz dertüben nice elem[193]

Ücrete yanaşmışamdur işbu dem

1515. İy ʿazîzüm gör ʿAlî gibi eri

Ki oldurur cümle velîler serveri[194]

1516. Ḳılıcınuñ heybetinden ol erüñ

Uyẖu[195] girmezdi gözine Ḳayserʿüñ

1517. Erlik ile eyle idi ol dilîr

Bir nefes cengine duymaz idi şîr

1518. Böyle iken faḳrı nice iẖtiyâr

Ḳılmış idi dîniçün ol şehr-i yâr

1519. Yâẖû cümle evliyânuñ serveri

Olmış iken zübdesi vü bihteri

---

[192] M.K. *İşbu ikidür anuñ bil ʿilleti.*
[193] M.K. *Virme misiz dir bu ben nice idem.*
[194] M.K. *ʿazîzler.*
[195] M.K. *uyḳu.*

1520. Bunca ululuḳ[196] bunca ʿizzetde özi

Bir pula muḥtâc olırdı kendözi

1521. Sen yığarsın mâluñı Ḳarûn gibi

Unudursın kendüñi mecnûn gibi

1522. Belki virmezsin faḳîre ḥaḳḳını

Daḫi bulsan aluben yirdüñ anı

1523. Daḫi dirsin göñlüm imânile ṭolu

Kimseden kendüñi görmezsin ulu[197]

1524. İmdi ḳardeşim meger kim ol muʿîn

Raḥmetini raḥm irüp ḳıla ḳarîn

1525. Fiʿlümüzi itmeye bizden ṣuʾâl

ʿAfv idüp cürmümüzi bî-ḳîl ü ḳâl

1526. Yoḫsa ʿadl eyle olursa padişâh

Ḥâlimüz ġayet olısardur tebâh

---

[196] M.K. *rifʿat.*

[197] M.K.'de bu beyitten sonra iki beyit daha yer almaktadır.

Degme bir kişiye vermezsin selâm
ʿÂr idersin itmege feth-i kelâm

Böyle iken yine dirsin müʿminem
Ehl-i sünnet tâbiʿ-i ehl-i dînem

1527. Bildük anı Murtażâ gibi erüñ

Ḥâli nice geçerdi ol serverüñ

1528. Dilese bir demde ʿâlem mâlını

Cemʿ idüp[198] ḫoş eyleridi ḥâlini

1529. Lîki bilmişler yoḳ andan fâîde

Eyleyek kim geldügi gibi gide

48/a

1530. Âhiret sulṭânlıġın idüp ḳabûl

Dünyeliḳ[199] cemʿ eylemezlerdi bol

1531. Dünyeliḳden ger olaydı fâîde

Cem iderdi anlar daḫi[200] bil iy dede

1532. Çün żararlıdur niçündür bu heves

Cehd idüp ḫubbıñ göñüle ḳoma pes

1533. Gine evveliki söze dutduḳ yüzi

Murtażâ eyle diyincek ol sözi[201]

---

[198] M.K. *dirüben.*
[199] M.K. *dünyâyı.*
[200] M.K. *cemʿ iderlerdi anı bil.*
[201] M.K.'de bu beyit: *Yine evvel söze ṭutduḳ biz yüzi*

1534. İşidüp aṣḥâb anı aġlaşdılar

Cemʿ olup çevre yanına üşdiler

1535. Didi Bû-Bekr aña iy dîn direği

Sensin aḫî müslümânlar yüregi[202]

1536. Ḳûtiçün bunca çekincegez elem[203]

N'ola bizüm ḥâlimüz iy muḥterem

1537. ʿÖmer eydür ki iy maḥbûb-ı ḳulûb

Sensin aḫî işbu maṭlûb-ı ṭulûb[204]

1538. Dilerüz[205] kim işbu saʿât durasın

Ḳız dilemege Rasûl'e varasın

1539. Dileyesin ḳızını peyġâmberüñ

Oldurur maḳṣûdu bu yârenlerüñ

1540. Ger rıżâ virürse faḫrü'l-enbiyâ

Kim vire Zehrâ'yı saña bî-riyâ

Murtażâ ile diyecek ol sözi.

[202] M.K. …*kim ey dîn eri / … dîn-i İslâm direği.* .

[203] M.K. *Sen çekincegiz bunun gibi elem.*

[204] M.K. *Ömer eydür aña mahbûbu'l- ḳulûb.*

[205] M.K. *didiler.*

1541. Mihr içün her ne dilerse göresin

Mâlumuzdan alup aña viresin

1542. Cümlemüz işbu ümîde gelmişüz

Anıñçün yanuña cemʿ olmışuz

1543. Şîr-i Ḥaḳ çünkim işitdi ol[206] sözi

Bir saʿat ḳıldı tebessüm kendözi

1544. Didi çün siz eyle gördügüñüz sezâ

Söziñüz menʿ[207] itmek olmaya revâ

1545. Her ne kim emr itdiñüz ḳıldum ḳabûl

Durdı bismillâh diyüp yirinden ol

1546. Tefriḳa olındılar pîr ü cüvân

Menziline geldi ol şîr[208] ol zemân

48/b

1547. Ġusl idüben geydi hem ârî libâs

Ḥâcetiçün ḳıldı iki rekʿat nemâz

[206] M.K. *bu.*
[207] M.K. *redd.*
[208] M.K. *Ḥaydar.*

1548. Ḫâke sürdi yüzüni baʿdeʾṣ-ṣalât

Nâliş itdi ḥażrete ol pâk-i zât

1549. Didi maḳṣûdum saña maʿlûmdurur

Her kime raḥm eylesen merḥûmdurur[209]

1550. Dilerem ilhâm irişdürgil yine

Ol ḥabîbinüñ mübârek göñliñe

1551. Ben żaʿîfi tâ kim eyleyüp ḳabûl

Çift ide kendü ʿıyâline Rasûl

1552. Nice nâliş itdi bu resm ile ʿAlî

Ḥażret-i Ḥaḳʿa yüz urup ol velî

1553. Çün münâcât işini ḳıldı temâm

Ḳalḳuban geldi Ḥabîbʿe ol İmâm

1554. Ḥaḳ duʿâsın ol saʿat ḳıldı ḳabûl

Hem o dem geldi Rasûl'e dutdı yol

1555. Henüz irmedin ʿAlî Peygamber'e

Cebraʾîl indi selâm itdi yere[210]

---

[209] M.K. *dur.*
[210] M.K. *Cebraʾîl virdi selâm indi yere.*

1556. Didi kim olsun beşâret iy Rasûl

Kim ʿAlî'ye çift olındı Betûl[211]

1557. Ḥaḳ buyurdı geldi Rıʿḏvân melek[212]

Aġdı âdem minberine dutma şek

1558. Cennet ehli dirilüben[213] geldiler

Cümle ṭûbi sâyesine ṭoldılar

1559. Ḫuṭbede Rıḏvân ne kim ḳıldı beyân

İstimaʿ itdi anı ehl-i cinân

1560. Pes baña emreyledi Rabbü'l-enâm

İn[214] Ḥabîb'üme degil benden selâm

1561. Kim ʿAlî'ye virmişem Zehrâ'yı ben

Tiz iriş bildür Ḥabîb'üme anı sen

1562. Ṭanuḳ olmışdur ferişţâhlar aña

Ben daḫi uş gelüben didüm saña

1563. İmdi sen de yirde evlendür anı

Eyle buyumışdurur dut emrini[215]

---

[211]M.K. *uş Betûl.*
[212]M.K. *ol Rıʿḏvân melek.*
[213] M.K. *cemʿ oluben.*
[214] M.K. *ir, ilet.*

49/a

1564. Anı didi Cebraʾîl gitdi yine

Sen ṣalâvât vir Muḥammed cânına[216]

1565. Murtażâ'da ol saʿat irdi hemân

Ümmü Seleme evine geldi revân

1566. Anda buluşdı Rasûlullâh ile

Bir saʿat oturdılar ol şâh ile

1567. Yüzine baḳdı ʿAlî'nüñ ol Rasûl

Gördi yüzi derlemiş ṣan çekdi yol

1568. Ḥumret[217] irmiş hem mübârek rûyına

Ṣordı ol ḥâli Rasûl andan yine

1569. Didi kim ayruḳsı gördüm ḥâlüñi

Ḳıl ʿayân setreyleme aḥvâlüñi

---

[215] M.K.'de Ḥaḳ buyurdı eyle ṭutun emrini. Bu beyitten sonra M.K.'de zehra yıldızının gökten inerek kimin evine konarsa Fâṭıma'nın onunla evleneceği ve Hz. ʿAlî'nin evinin üstünde durması ile ilgili bölüm yer almaktadır. Kırk bir beyitlik bu bölüm L.Ü.'de yer almamaktadır.

[216] Bu beyitten sonra M.K.'de şu üç beyit yer almaktadır:

Ol gice geçdi ṣabâḥ oldı temâm
Mescide vardı Resûl oldı imâm

Ṣaḥâbelerle namâzı fecri ol
Edâ itdi ḫoş duʿâ ḳıldı Resûl

Vaʿz-ı naṣîḥat idüp ṭurdı yine
Geldi andan Ümmü Seleme evine

[217] M.K. *berḳ*.

1570. Bir[218] murâd içün gelübsin iy şebâb

Lîki menʿ eyler seni andan ḫicâb

1571. Ḳo ḫicâbı ḥâliñü ʿarz eylegil

Her ne kim maḳṣûddur anı digil

1572. Murtażâçün eyle işitdi cevâb

Söyledi ol sözi kim küllî ṣavâb

1573. İstedi Zehrâ'yı ol dem murtażâ

Pes tebessüm ḳıldı Şâh-ı enbiyâ

1574. Didi neñ var Dünyeliġden viresin

Kâbiniçünki ol murâda iresin

1575. Murtażâ eydür ki nem vardur benüm

Kim saña maʿlûm degüldür iy cânum

1576. Bir atum var bir ḳılıcımla hemîn

Bir zırhum[219] ġayrı yoḳ iy Şâh-ı dîn

1577. İşbulardur Dünyeliḳden yoḳ var

Yoluñuza daḫi olsun nis̱âr[220]

---

[218] M.K. *ne.*
[219] M.K. *direm*

1578. Faḫr-ı ʿâlem didi ḳılıcuñ atuñ

Dursun anlar zırhı varuñ ṣatuñ

1579. Eyle didi durdı ol şâh-ı güzîn

Murtażâ'nuñ elini aldı hemîn

1580. Mescide vardılar ikisi hemân

Pes Bilâl'e emr ider Şâh-ı cihân

49/b

1581. Didi kim ḳılġıl münâdi ver yüri

Ḫalḳı daʿvet eyle gelsünler berü

1582. Ol saʿat durdı Bilâlçün iy dede

Ḫalḳı daʿvet ḳıldı varup mescide

1583. Cümle ensâr-ı muhâcir ol sözi

İşidüben[221] mescide dutdılar yüzi

1584. Dirilüp geldiler aṣḥâb ol zemân

Faḫr-ı ʿâlem geçdi miḥrâba revân

---

[220] M.K. *Uş bulardur dünyâ mâluñdan hemân*
Yoluñuza ol daḫi olsun revân

[221] M.K. *işidüb.*

1585. Duruben ḳıldı iki rekʿat ṣalât[222]

Ṣoñra çıḳdı minbere ol pâk-i zât

1586. Şerḥ idüp Ḥaḳ'uñ kemâl-i ḳudretiñ

Söyledi hem ḫalḳa vaḥdâniyetin

1587. Didi ben bir ʿabd-i meʾmûram bu dem

Ḥaḳ ne kim buyurdı ben anı idem

1588. İtmeyem emrine bir saʿat ḫilâf

Zîre Ḥaḳ emridürür ṣanmañ güzâf

1589. İmdi Ḥaḳ'dan eyle emr oldı bize

Çifti ola Fâṭıma'nuñ Murtażâ

1590. Yidi ḳat gök üzre anları İlâh

Birbirine çift idüp dutmış güvâh[223]

1591. İy cemâʿat siz daḫi şâhid oluñ

Fâṭıma'yı ʿAlî'ye virdüm bilüñ

1592. Anları çift eyledüm birbirine

Tâ ki Ḥaḳ'uñ emri gele yirine

---

[222] M.K. *namâz.*

[223] Bu beyitten sonra M.K.'de şu iki beyit yer almaktadır: *Ḫuṭbesini oḳumış Rıḍvân anuñ*
Ḫıḏmetinde ḥûrî vü ġılman anuñ

Şâhid olmış gök firiştehleri hep
Bu söze ṭutmañ güman çekmen taʿab

1593. Dört yüz aḳçe mehr ḳıldum ʿâcile

İtmedüm ġayrı ṭaleb dünye cile

1594. Döndi eydür ʿAlî’ye kim yâ aḫî

Dur nikâhuñ ḫuṭbesini sen oḳı

1595. Ḥaşâ-lillâh didi ol Şîr ü Ḫuẕâ

Siz dururken bize olmaya revâ

1596. Dönüp[224] ol saʿat didi aña Habîb

Kim ḳıyâmetde sen olasın ṭabîb

1597. Müslümâlaruñ ḫuṭbesi yevme’l-ḳıyâm

Sen oḳıyarsın anda bil temâm[225]

50/a

1598. Ol kelâmı işindicegez ʿAlî

Minbere çıḳdı duruben ol velî[226]

1599. Ḫuṭbesin kim temâm eyledi ol

Döndi menberden yine ḳıldı nuzûl

---

[224] M.K. *yine.*
[225] M.K. *Müslümâlar ḫuṭbesin yevmü’l-ḳıyâm*
Sen oḳursın anda bilgil yâ imâm.
[226] M.K. *Ol kelâmı çün kim işitdi ʿAlî*
Tiz ṭurup minbere çıḳdı ol velî.

1600. Ḳarşu varuben aña aṣḥâblar
Görüşüben ḳutlu olsun didiler

1601. Ḳutlayup ol şâhuñ tezvîcini
Menziline dutdı her biri yöni

1602. Tefriḳa oldılar aṣḥâb-ı Rasûl
Anda ḳaldı pes ʿAlî zevc-i Betûl

1603. Vaḳti kim işitdi Zehrâ ol sözi
Faẖr-ı ʿâlem yanına geldi özi

1604. Didi kim sensüñ dü ʿâlem serveri
Cümle ẖalḳuñ efḍali vü bihteri

1605. İşbu ẖalḳuñ ʿâdeti budur[227] ḳılur
Ḳızlarına aḳçe altun mehr alur

1606. Sen de ger[228] mehr aḳçe altun alasın
Ġayrıya fiʿlüñ beraber ḳılasın

1607. Nice farḳuñ ola sâîr[229] nâs ile
Bir ider mi kimse ʿâmı ẖâṣile

[227] M.K. *ʿâdetidür kim.*
[228] M.K. *sen daẖi.*
[229] M.K. *ġayrı.*

1608. Ben dilerven mehrüm içün iy ata

Kim şefiʿ olam ʿuṣât-ı ümmete

1609. Ḥaḳ Teʿâlâ ümmetüñ ʿâsîleriñ

Mehr çün baña bağışlaya yarın

1610. Tâ ki göñlüm ẖoş ola verem rıżâ

Anlara Ḥaḳ ḳılmaya yarın cezâ

1611. Fâṭıma sözi henüz oldı temâm

Cebraʾîl irişdi ol dem ve’s-selâm

1612. Bir biti getürdi elinde bile

Ṣara ḳumaşlar ḥarîrden mendile

1613. Dir getürdüm Fâṭıma’nuñ mehrini

İşbu hüccetdür Ḫuẕâ virdi bunı

1614. Göñlüni ẖoş eylesün didi baña

ʿÂṣî ümmeti mehr virdüm aña[230]

[230] M.K. …*didi aña / …virdüm ben aña.*

50/b

1615. Yâ Muḥammed didi ki bilgil bunı
Senden artuḳça sever Allâh anı[231]

1616. Aldı ol mektûbı ol dem Fâṭıma
Ṣaḳladı ʿömri irince ḫâtime

1617. Rażı oldı hem ʿAlî'ye varmaġa
Bâḳî ʿömri anuñile sürmege

1618. İntikâl itdükde dünyeden Betûl
ʿAlî'ye ıṣmarlamışdı anı ol

1619. Kim benümle bile ḳo bu ḥücceti
Tâ ki ḳurtaram ṭamudan ümmeti

1620. Her ḳaçan kim ḥaşrola yevme'l-ḳıyâm
ʿArz idem bu ḥücceti anda temâm

1621. Ümmete ol gün şefâʿat eyeleyem
ʿÂṣî vü mücrimler içün söyleyem

[231] M.K.'de *Yâ Muḥammed şöyle bilgil sen anı*
Senden artuḳ sever ol Allâh anı

1622. Böyle ḳılmışdı vaṣiyyet ol nigâr

Mülk-i fâniden gidincek gül-ʿiẕâr

1623. Gerçi var çoḳ söz daḫi iy ḫoş nihâd

Lîki ḳamudan netâyicdür murâd

1624. Ṭağılup aṣḥâb ol dem kim gitdiler

Her biri ulu evine yitdiler[232]

1625. Menziline geldi ḳalḳup ol daḫi

Ḳıldı Selmânʿı ṭaleb tiz ol saḫî

1626. Virdi Selmân'a zırhın Murtażâ

Didi bunı ṣatup aḳçesin getür bize

1627. Aldı selmân zırhı dutdı yol

Geldi bazara anı ṣatmaġa ol

1628. Bilüp anı Ḥażret-i ʿOs̱mân meger

Gezmişidi ṣoḳaḳ[233] için ser-te ser

1629. Kim bulup Selmân'ı andan ol dilîr

Olayıdı[234] Murtażâ'ya dest-gîr

---

[232] M.K. *bitdiler.*
[233] M.K. *ṭur sûḳ.*
[234] M.K. *ol idi.*

1630. Gördi Selmân geldi[235] bazara hemân

Aña ʿOs̱mân ḳarşı yürüdi revân

1631. Göricek elinde anuñ âhen ṭonını

Biş yüz aḳçe virdi vü[236] aldı anı

51/a

1632. Ol zırhı aluben eve gelür

Bir ḳulıyla ʿAlîʿye gönderür

1633. Evveli Selmân irişincek meger

Virmiş idi aḳçeyi ol nâmver

1634. Ṣoñra ʿOs̱mân âdemîsi de gelür

Ol zırhı anda bile getürür

1635. Dir ʿAlî'ye seyyîdüm ʿOs̱mân benüm

Bu zırıhı size gönderdi cânum

1636. Hem didi ʿarz eyleyüben daẖi ol

Bu hediyyeyi siz edesiz ḳabûl

---

[235] M.K. *vardı.*

[236] M.K. *ol.*

1637. Bu ġaza ṭonı sizüñdür iy fetâ

Olmaya ġayrılara geymek revâ

1638. Ol kelâmı işidincek Murtażâ

Zırhı aldı gine Şîr ü Ḫuẕâ

1639. Aḳçeyi daḫi alup durdı revân

Faḫr-ı ʿâlem yanına geldi hemân

1640. Didi ʿOs̱mân zırhı alduġını

Aḳçesin Selmân alup geldügüni

1641. Ṣoñra zırhı ġulâmıyla yine

Gönderüp getürdügini evine

1642. Cümlesin bir bir Rasûl'e söyledi

Her ne ʿOs̱mân ḳıldı taḳrîr eyledi

1643. İşidüp ol ḥâli Şâh-ı enbiyâ

El götürüp[237] ʿOs̱mân'a ḳıldı duʿâ

1644. Didi Ḥaḳ virsüñ bereket mâlına

Dünyede virsün ʿivażını yine[238]

---

[237] M.K. *götürdi.*
[238] M.K. *ʿıvaż her ḥâline.*

1645. Âḫirette her ne maḳṣûdı ki var

Ḥâsıl eylesün[239] ḳamu perverdigâr

1646. Çünki ʿOs̱mân geldi ol gün evine

Görgil imdi evde ne buldı yine

1647. Gördi ṣanduḳ üzre on kise ṭolu

Aḳçe ile fikre vardı ol ulu[240]

1648. Ḍarb-ı hâẕâ yazılu Raḥmân diyü

Ṣâḥib-iʿOs̱mân bin ʿafvân diyü[241]

51/b

1649. Gördi anı secde-i şükr eyledi

Hem Rasûl'e ḫoş ṣalâvât viribidi[242]

1650. Bunuñ üzre geçdi[243] bir müddet yine

Kimse bilmedi anuñ teʾhîrine

---

[239] M.K. *etsün.*
[240] M.K. *altun aḳçe fikre vardı ol ulu.*
[241] M.K. *diyüp.*
[242] M.K. *Hem Resûl-ı Ḫâlıḳı ẕikr eyledi*. Bu beyitten sonra M.K.'de şu iki beyit yer almaktadır:

Artdı günden güne ʿOåmân'ın mâlı
Varduġınca ḫoş olu anuñ ḥâli

Ḥaḳ Resûl'ınun duʿasıyla hemân
Münʿim oldı anda ʿOåmân ol zemân

[243] / M.K. *geçdi bundan ṣoñra*.

1651. Pes durup bir gün ʿUḳâîl pür-uṣûl

Kim ʿAlî’nüñ kiçi ḳardaşıdır ol

1652. Geldi ʿAlî ḳatına eydür iy yâr

Ne içün teʾḫîr olındı işbu kâr

1653. Didi ʿAlî kim Rasûl bilür anı

Baña ṣormagıl anuñ teʾḫîrini

1654. Yine eydür ol ʿUḳâîl nâmuver

Gel Rasûl’e varalum iy Şîr ü ner

1655. Durdılar andan Rasûl’e gitdiler

Yolda ümmü’l Eymen’e irdi bular

1656. Kim Resul ola dinüñ ol zâhide

Dâyesiydi kiçiden hem iy dede[244]

1657. Aña daḫi ol işi bildürdiler

Sen nice tedbir idersin didiler[245]

1658. Ümmü’l Eymen didi siz dönün gine

Bem varayım Ümmi Seleme ḫatuna[246]

---

[244] Bu beyit M.K.’de yok

[245] Bu beyit M.K.’de yok

1659. Ḳılayım ben ona bu râzı ʿayân

Ol Rasûlullâh'a bildürsin nihân[247]

1660. Her nekim emr ide ol ḫayrü'l-beşer

Ben gine size gelüp virem ḫaber[248]

1661. İşidincek ol sözi Şîr ü ʿAlî

Menziline döndi gine ol velî[249]

1662. Ümmü'l Eymen daḫi ol demde yine

Geldi ṭoġrı ümmi Seleme evine[250]

1663. Aña ol maḳṣûdı bildürdi temâm

Kim ʿUḳail İle ne dimişdi imâm[251]

1664. Çün bilür ol ḥâli ümmü'l müʾminîn

Tiz Rasûl'e bildürür anı hemîn[252]

1665. Faḫr-ı ʿâlem didi niçün Murtażâ

Kendi gelmedi bile bunda bize[253]

---

[246] Bu beyit M.K.'de yok
[247] Bu beyit M.K.'de yok
[248] Bu beyit M.K.'de yok
[249] Bu beyit M.K.'de yok
[250] Bu beyit M.K.'de yok
[251] Bu beyit M.K.'de yok
[252] Bu beyit M.K.'de yok
[253] Bu beyit M.K.'de yok

51/a

1666. Ümmi Seleme didi ol Şîr ü Ḫuẕâ

Gelmedügi buna menʿ ider ḥayâ[254]

1667. Pes buyurdı ümmü'l Eymen'e Rasûl

Var ʿAlî daʿvet eyle gelsüñ ol[255]

1668. Ümmü'l Eymen vardı getürdi anı

Diz çöküp oturdı Teñri arṣlânı

1669. Görüp anı[256] faḫr-ı ʿâlem söyledi

Evüñe girmek[257] diler misin didi

1670. Murtażâ ol sözi ġûş itdigi dem

Baş aşaġa ṣaldu didi neʿam[258]

Ḥikâyet-i Uḫrâ

1671. Pes Rasûlullâh dönüben ol zemân

Ümmi Seleme'ye didi varġıl hemân

---

[254] Bu beyit M.K.'de yok
[255] Bu beyit M.K.'de yok
[256] M.K. *ol dem .*
[257] M.K. *oña keremüñ.*
[258] Bu beyitten sonra M.K.de *Rûzî ḳılsun Ḥaḳ size dârü's-selâm*
ʿAşḳla diyüñ eṣ-ṣalâtu ve's-selâm

1672. Evde biş yüz aḳçe var al gel anı
Kim viribdi anı Teñri arṣlânı[259]

1673. Ümmi Seleme varup anı getürür
Her ne emr itse Rasûl ol bitürür

1674. Aluben ol aḳçeden ol faẖr-ı cihân
Ṣundı ʿAlî'ye didi durġıl revân

1675. Var biraz yaġ biraz ẖurma daẖi
Tiz getür bunda anı sen yâ aẖî

1676. Varır[260] bazara velîler serveri
Aldı ẖurma yaġıla geldi giri

1677. Ümmi Seleme'ye virür anı Rasûl
Didi bunları bişürgil ḥâżır ol

1678. Aldı ol daẖi bişürdi cân ile
Hem biraz un daẖi ḳarmışdı bile

---

[259]M.K.'de *Evde biş yüz aḳçe var al gel berü*
Görelüm Ḥaḳḳ emrini şimden gerü

[260] M.K. *vardı.*

1679. Sâ[261] yaġı ḫurma ḳarışmış un ola

Gel gör imdi kim ne şîrin ḫûn ola

1680. Çün ṭaʿâm ḳoydı görüldi iy yera

Emri der ʿAlî'ye ol ḫayrü'l-verâ

1681. Yürü var aṣḥâbı al gel ṭoyuña

Hem nidâ eyle ilüñe[262] büyüge

52/b

1682. Ḳalḳup andan gitdi ol dem Murtażâ

Bir yüce yire çıḳup ḳıldı nidâ

1683. Çün ʿAlî'den çıḳdı o görklü âvâz

Cümle müʾminler ne kim var çoḳ u az

1684. Ḥaḳ işitdürdi bu sözi anlara

Ger ıraġ ger yaḳın yârenlere[263]

1685. İşidicek ol sözi şâd oldılar

Cemʿ oluben bir araya geldiler

---

[261] M.K. *sade.*
[262] M.K. *nediyy, küçüge.*
[263] M.K. *yaḳın ıraḳ cümle müʾmin cânlara.*

1686. Ġulġule düşdi Medîne ḥalḳına[264]

Kim Rasûlullâh ṭoy itmişdü yine

1687. Ḥalḳa dilerkim ḳonuḳluḳ eyleye

Bay u yoḥsûl cümlesini ṭoylaya

1688. Şol kişiler kim müslümânlar idi

Gelüp anlar ẖiẕmete bel[265] bağladı

1689. Didiler kim her ne emr itse Rasûl

Dutavüz[266] cânile olmayup fużûl

1690. Her ne muʿciz gösterürse görevüz

H̱âk-ı pâyina yüzümüz sürevüz

1691. Daẖi şunlar kim münâfıḳlar idi

Her birisi bunda gözci viribdi

1692. Geldiler dügüni çün gördiler

Anlara varup ẖaberler virdiler

1693. Didiler kim ẖalḳ-ı ʿâlem ʿâm u ẖâṣ

Anda cemʿ olmış kim olmaya ḳıyâs

---

[264] M.K. *şehrine.*
[265] M.K. *bil.*
[266] M.K. *ṭutarız.*

1694. Lîki yoḳ bir pâre etmek[267] yâẖud aş

Ne ṭaʿâm esbâb-ı var ḳurı yaş[268]

1695. Ne ṣığır var gelmiş anda ne ḳoyun

Bilmedük kim nedür işbu oyun

1696. İlla tolmış câmiʿüñ işi ṭaşı

Ne eyleyiser kimse bilmez ol işi

1697. Hem ẖavâtın daẖi çoḳ gelmiş idi

Faẖr-ı ʿâlem ẖânesi ṭolmış idi

1698. Kim muhâcirden kimi ensârinuñ

Merhemidür her biri bîmârınuñ

53/a

1699. Pes Ebû Bekr-i Rasul-i muḥterem

Daʿvet idüp virdi bir nice direm

1700. Ṣaydılar ḳırḳ aḳçe imiş virdügi

Ḫarc idüñ bun dir ol âẖiret begi

---

[267] M.K. *itmek.*
[268] M.K. *baş.*

1701. ʿAbdurraḥman ile bazara varuñ

Ne gerek ḫatunlara anı görün

1702. Evde setr oluncaḳ neyse aluñ

Ḳamu eksügi görüp gine gelüñ

1703. Ḳalḳup andan ol iki aṣḥâb-ı güzîn

Geldiler bazara irdiler hemîn

1704. Aldı evvel bir ḳalın ʿabâ bular

Kim ev içine döşek eyleyeler

1705. Andan ince bir ‘abâ yorgan içün

Aldılar saʿy idüben ol cân[269] içün

1706. Deve yüñinden ṭoḳınmışdı ol

Ki örteler yorgan yirine anı bol

1707. Bir alaca döşek aldılar bile

Kim içi ṭolmış idi ḫurma lifile

1708. İki yaṣduḳ hem biri al diğeri maî

Aldılar evde ne kim gerekeni[270]

---

[269] M.K. *ḫân.*
[270] M.K. *dahı gerek anı.*

1709. İkisi bu cümleyi getürdiler

Ümmi Seleme evine götürdiler

1710. Ümmi Seleme ʿarz ḳıldı anları

Ḥaḳ Rasûl'ine ḳamu gelenleri

1711. Göricek anı Rasûlullâh özi

Yaş ile ṭoldı iki zibâ gözi

1712. El götürüp[271] ol saʿat ḳıldı du'â

Didi kim iy pâdişâh-ı Rabbenâ

1713. Sen mübârek ḳıl Rasûl'üñüñ bu dem

Ehl-i beytinüñ cihâzın zü'l-kerem

1714. ʿAbd-u Raḥmân'adaẖi Ebû Bekrile

İkisine hem duʿâ ḳıldı bile

1715. Ümmi Seleme didi ʿâlem serveri

Fâṭıma çün gerdek eyle bir evi

[271] M.K. *götürdi.*

53/b

1716. İşbu esbâbı ilet anda ḳoġıl
Her ne ḳaydı kim varısa sen yigil

1717. Her ne kim buyurdı ol Şems ü ḍuḫâ[272]
Ümmi Seleme eyledi anı revâ

1718. Daḫi şol niʿmeti kim bişmişdi temâm
Emredüp götürdi ol faḫrü'l-enâm

1719. Götürüp anı Rasûl ḫâdimleri
Öñlerince bile ʿâlem serveri

1720. Ḳarşu vardılar ekâbirler ḳamu[273]
Ḫıd̲met itdiler Rasûl'e iy âmû

1721. Bile geldiler Rasûlullâh ile
Mescide girdi ḳamu ol şâh ile

1722. Ol ṭâʿâmı orta yire ḳodılar
Ṭaşra ḫalḳa ḫoş ṣalâ eylediler[274]

[272] M.K. *Ḫud̲â.*
[273] M.K. *Aña ḳarşu vardular müʾminler ḳamu.*
[274] M.K. *Ṭaşra ḫalḳı içerü oḳıdılar.*

1723. On kişiye bir çanaḳ virüñ didi

Ḥaḳ Rasûl'i eyle emr itmişdi [275]

1724. Her çanaḳdan on kişi geldi yidi

Ol ṭoyucaḳ on daḥı gelsüñ didi[276]

1725. İşbu tertîb[277] üzre ol bedr-i tâm

Ṭoyladı ḳamusın ol ḫalḳuñ temâm

1726. Hem ṭurup nice ulular ol zemân

Ḫıḏmet iderlerdi bu ḫalka revân

1727. Murtażâ'ya didi Şâh-ı enbiyâ

İşbu tezvîcüñ ṭoyıdur bî-riyâ

---

[275]Bu beyit M.K.'de yoktur. Bu beyitten sonra M.K. 'deki nüzhada L.Ü.'de yer almayan şu beyitler bulunmaktadır.

Cümlesine hep ṣalâ eylediler
Ṭaʿâma gelüñ diyüb söylediler

Ḥaḳ Resûl'i emri dün dirüñ didi
On kişiye bir çanaḳ virüñ didi

Ḥalḳa ḥalḳa oldılar oturdılar
On kişiye bir çanaḳ getürdiler

Her biri ḳarnı ṭoyınca yidiler
Ḥamd idüb Allâh şükrin didiler

Ḳalḳub anlar on daḫi oturdılar
Yiyüb andan nevâle getürdiler

Ol ṭaʿâmdan zerre eksülmedi hiç
Kimse anuñ ṣırrını bilmedi hiç

[276] Bu beyit M.K.'de yoktur.
[277] M.K. *nev'*.

1728. Sen de ḫıḏmet ḳıl yüri müʾminlere
Dil-nüvâzlıḳ eylegil hem anlara

1729. Yüriyüp orṭada ol Şîr ü Ḫuẕâ
Ṣu virür aṣḥâbâ şâh-ı evliyâ

1730. Ol mübârek ṭoy içün oldı temâm
Bu çanaḳlar içre ḳodılar ṭaʿâm

1731. Cümle pürdürür daḫi[278] eksügi yoḳ
Ṣan bu ḫalḳı ol taʿâm itmedi ṭoḳ

1732. Gine bayağı çanaḳları ṭolu
Zerre eksilmemiş anda ṭaʿâm bu

54/a

1733. Ġulġule düşdi bu ḫalḳ arasına
Kim Rasûl bir muʿcize ḳıldı gine

1734. Dostları görüp anı şâd oldılar
Münkir olan tasasından öldiler

[278] M.K. *ṭobṭolu ol cümle bir eksügi yoḳ.*

1735. Ṣoñra emr itdi Rasûlullâh yine
Ol ṭa'âmdan işbu ḫalḳ evlerine

1736. Hem ʿıyâlbend[279] olan sâkinlere
Daḫi ṭul ḫatunlara miskînlere

1737. Şöyle kim şehr içre bir ev ḳalmadı
Ki ol bu ni'metden nevâle almadı

1738. Her ne deñlü virdilerse ol niʿmeti
Zerrece daḫi andan eksilmedi

1739. Pes buyurdı gine ol sulṭân u dîn
Örtdiler ol ḳaṣʿaların ḳamusın

1740. Götürüp ḫatunlara iletdiler
Kim Rasûlullâh evindeydi olar

1741. Ṭoydı anlar daḫi yidiler temâm[280]
Tâ şuna dek kim irişdi vaḳt-i şâm

1742. Çünki aḫşâm irdi ol mâh-ı[281] ḥicâz
Geldi aṣḥâbıyla ḳıldılar namâz

---

[279] M.K. *ʿıyâli çoḳ.*
[280] M.K. *Ṭoydı andan cümle anlarda temâm.*
[281] M.K. *şâh-ı.*

1743. Menziline geldi hem andan yine
Ümmi Seleme’yi getürdi yanına

1744. Didü varuñ zeyn idün Zehrâʿyı siz
Ṭîblañuz hem sürmeleñ ol ayı siz

1745. ʿÂîşe ana[282] rivâyet eyledi
Fâṭıma’ya çün durup varduḳ didi

1746. Nice ẖatunlar bilmezce varur
Gördik anı nûra batmış oturur

1747. Yüzi nurınuñ tecellisin görüp
Vâlih olduk cümlemüz anda durup

1748. Ḫoş selâm idüp oturduk yanına
Ümmi Seleme durdı yirinden yine

1749. Ümmi Eymen birle ikisi bular
Ḳalḳup ol mâhuñ öñine vardılar

---

[282] M.K. *anda*.

54/b

1750. Açup ol demde mübârek başını
Âb-ı[283] verdile ṭararlar ṣaçını

1751. Yoġidi ṣaçı arasında anuñ
Kir ü ṭozı ki var anlaruñ[284]

1752. Ṭîb uruben[285] ṭaradılar saçını
Düzmek vü ḳoşmaḳ degül ḥâcet anı

1753. Bir bürüncek daḫi hem bir pirehen
Geydürüben ṣardılar başına hem

1754. Kim Ḫadîce anadan ḳalmışıdı ol
Ol bekâ mülkine dutdıġında yol

1755. Geydürüp üstine bâḳî ṭonları
Olmışıdı ay ile günden arî

1756. Ṭaşradan çaġırdı ol dîn serveri
Ümmi Seleme'ye didi gelgil beri

---

[283] M.K. *mâ'-i verd.*
[284] M.K. *ḫatunlaruñ.*
[285] M.K. *ṭîblayub ḫoş.*

1757. Ṭıblañuz Abdü'l-Muṭṭalib ḳızların
Ziynet idüñ añlaruñ daḫi varın

1758. Her ne kim emreyledi Faḫr-ı cihân
Eyle ḳıldılar anı ol dem revân

1759. Pes durup yirinden ol dem Fâṭıma
Ev içine[286] girdi yine ol hümâ

1760. Bir şişe alup çıḳarmışdı bile
Aġzı bergilu idi panbuġile[287]

1761. İçi ṭîbile ṭolu idi anuñ
Virdi eline Ümmü Selme ḫatunuñ[288]

1762. Panbuġı çıḳardı ümmü'l-müʾminîn
Bir güzel ḳoḫû gelir andan hemîn

1763. Ḥâżır olanlar dimağı ṭutılur
Ol ḳoḫûyı işiden bî-ḫoş olur

1764. Geçdi bir dem öglerini derdiler
Fâṭıma'dan ol ḳoḫûyı ṣordılar

---

[286] M.K. *ḫalvetine.*
[287] M.K. *ağzı bergilmiş idi penbe ile*.
[288] M.K. *ananuñ.*

1765. Didi kim atam Muḥammed ḥażreti
Derleyince issî günlerde ḳatî

1766. Ol mübârek yüzine indükde der[289]
Dizilürdi ṣanasın dürdâneler

55/a

1767. Degşirüridüm ben anuñ dürrini
İşbu panbuġ içre ṣaḳlardum anı[290]

1768. Ol ḳoẖû kim sizi bî-hûş eyledi
İşbu panbuġdan çıḳan budur didi

1769. Lîkin içindeki ṭaîbüñ ẖâlini
Eydeyim anuñ daẖi aḥvâlini

1770. Faẖr-ı ʿâlem yanına bir gün meger
İrdi bir gökçek kişi ki muʿteber

1771. Dıḥye eydürlermiş aña nâmile
Ṣoẖbet itdiler biraz atam ile

[289] M.K. *çün mübârek yüzine çıḳa derler*
[290] M.K. *derini, panbuġ.*

1772. Ṣoñra ḳalḳuben gidicek ol ulu

Durduġı yirde bulundı işbu bû

1773. Divşirüp anuñ yirinden ṭîbını

Ṣaḳlayup bu şişe içinde anı

1774. Ümmi Seleme işidüp anı didi

Cebraʾîldür ol ḳasem yâd eyledi

1775. İşbu ṭîb uçmaġlaruñ ṭîbıdurur

Kim ḳanatlarından anuñ dökülür[291]

1776. Gel gör imdi sen kim ol Şâhuñderi[292]

Ṭîb-u cennetle ḳarışa her biri

1777. Bir ḳoḫûya benzeyemi dünyede

Ṭañmıdur ol kişiyi bî-hûş ide

1778. Çün bu resme anı düzüp ḳoşdılar

Cemʿ olup çevre yanına üşdiler

---

[291] M.K.'de bu beyitten sonra *Gelmelü olsa Resûl'e Cebreʾîl / Dıḥye şeklinde gelürdi şöyle bil* beyiti yer almaktadır. Daha sonra Dıḥye hakkında yazılmış yedi beyitlik bir gazel bulunmaktadır. Gazelin bitiminde şu iki beyit yer almaktadır: *Dünyelikde mâlı rızḳı çoġ idi*

Nâzil olsa vaḥy içün peyk-i celîl

Dıḥye şeklinde gelürdi Cebreʾîl

Kimseye hiç iḥtiyæcı yoġ idi

[292] M.K. *yiri.*

1779. Pes varup aṣḥâb ile Faḫr-ı cihân

Ḳıldılar yatsu namâzını revân

1780. Çün namâz emrini ḳıldılar temâm

Menziline geldiler yine bedr-i tâm

1781. Emrider ḫatunlara anda yine

Ki iledeler Zehrâ'yı kendi yanına

1782. Ol devirde var idi bir ḳâʿide

Medḥ oḳunurdı ʿarûsa iy dede

1783. Ol yire meddâḥlar cemʿ oldılar

Emr ḳıldı Faḫr-ı ʿâlem geldiler

55/b

1784. Her birisi başlayup bir renk edâ

Medḥ oḳurlar Fâṭıma'yla Aḥmed'e

1785. Oḳuyup tekbîrleri tehlîl ile

Ol gice aṣḫâb uluları bile

1786. Diñleyüp ol medḥi bî-ḳıyâs[293]

Gâh ne iderlerdi tebessüm faẖr-ı nâs

1787. İşbu tertîb üzre bir dem gitdiler

Tâ ʿAlî'nüñ menziline yitdiler

1788. Gerdege ḳoydılar ol mâh-peykeri

Anda aṣḥâbuñ ulu ẖatunları

1789. Destûr oldı hem Rasûl aṣḥâbına

Ṭaġılup her biri geldi evine

1790. Viribidi pes[294] ümmü'l Eymen'i Rasûl

Kim ʿAlî'yi varuben getüre ol

1791. Ümmi Eymen mescide vardı hemân

Gördi mescidde oturur pehlevân

1792. Aluben anı Rasûl'e getürür

Her ne dirse ẖiḏmetine yüz urur[295]

1793. Destûr alup gitdi ẖatunlar daẖi

Girdek içre ḳaldı Zehrâ iy saẖî

---

[293] M.K. *Diñleyüb ol medḥ-i şerḥ-i bî-ḳıyâs.*
[294] M.K. *Hep viribdi…*
[295] M.K. *ẖıḏmetini bitirür.*

1794. Ümmi Seleme'ye didi ol dem Rasûl

Var getürgil yanıma gelsün Betûl

1795. Ümmi Seleme vardı getürdi revân

Payına düşdi[296] atasınuñ o cân

1796. Ḳaldurup Zehrâ'yı faḫrü'l enbiyâ

Baġrına başdı o sâʿat bî-riyâ

1797. Gördi yaş ile toluben gözleri

Dâne dâne dökilür hem dürrleri

1798. Sildi gözi yaşını Faḫr-ı cihân

Ḳıldı sâkin göñlüni ol Mihrübân

1799. Elini dutdı eliyle hem yine

Murtażâ'nuñ ṣunıvirdi eline

1800. Kendü daḫi ol saʿat durdı gider

Meskenine gelüben ârâm ider

---

[296] M.K. *yanına geldi…*

55/a

1801. Ḳaldılar ḫalvet bir evde iki nûr
Vay ne ḫoş demdür ola aġyâr dûr

1802. Murtażâ ḳılur rivâyet kendözi
Çün Rasûlullâh ḳoyup gitdi bizi

1803. Fâṭıma ol dem yerinden tiz durur
Şemʿ nurın yeñile söyündürür

1804. Ol gice ġâyet ḳarañuydı cihân
Andan olmış ev içi gördüm ʿayân

1805. Çoḳ teʾemmül eyleyüp bildüm anı
Fâṭımaʿnuñ yüzi nûrı aydını

1806. Menzilime andan irmişti żiyâ
Anı görüp heybet irmişdi baña

1807. Ev bucaġuna varup bî-iḫtiyâr
Oturub bir yerde ḳılmışdum ḳarâr

1808. Fâṭıma daḫi varuben añaru
Ṭaʿate meşġûl olur ol mâh-ı rû

1809. Tâ şu vaḳt oldı kim irdi ṣubḥ-dem

Ḳapuya geldi Rasûl-i muḥterem

1810. Ḳapuyı arḳuncaḳ urdı bedr-i tâm[297]

Ehl-i beyte ṭaşradan ḳıldı selâm

1811. Caʿferüñ ẖatunı ol dem Esümâ

Ḳapu içinde dururdı ol hümâ

1812. İşidincegez[298] Rasûl'üñ sözüni

Durup açdı ḳapuyı gördi anı

1813. Çün Rasûlullâh görüp ol ẖatunı

Ne kişisüñ diyüben ṣordı anı

1814. Ḳaravaşuñ Esümâ'yam didi ben

Caʿferüñ ẖatunı iy vech-i ḥasen

1815. Didi kim yâ[299] Esümâ n'oldı sebeb

İşbu menzilde dünedüñ sen bu şeb

1816. Esümâ işidüben didi aña[300]

Kim Ḫadîce'den vaṣiyyetdür baña

---

[297] M.K. *Urdı arḳun ḳapuyı ol Bedr-i tâm.*
[298] M.K. *işidicek ol.*
[299] M.K. *ey.*
[300] M.K. *Esimâ ẖatun didi ol dem aña.*

1817. Anuñiçün bunda ḳaldum yâ Rasûl

Ki vaṣiyyet ḳılmışıdı baña ol

56/b

1818. Çün Ḫadîce adın işitdi Rasûl

Göz yaşı anda revân eyledi bol

1819. Zîre andan görmiş idi çoḳ vefâ

Mâlını cânını ḳılmış idi fedâ

1820. Ḳamu varlığın Rasûl'uñ yoluna

Virüben baḳmazdı ʿâlem mâlına

1821. Bu sebebdendür ki ol cedd-i Ḥasan

Aġlar idi anı her-gâh añuben

1822. Pes Rasûlullâh didi yâ Esümâ

Nicesi ḳıldı vaṣiyyet ol sâna

1823. Esümâ eydür ki iy ḫayrüʿl-beşer

Bir gün anı görmege vardum meger

1824. Gördüm aġlar oturuben[301] kendözi

Yaşıla ṭolmışıdı iki gözi

1825. Didüm aña kim yâ ümmü'l-müʾminîn*

Niçün eylersin[302] bu dem ḥüzn-ü ḥazîn

1826. Didi aġladuġuma oldur sebeb

Nâgehân ire baña fermân-ı Rabb

1827. Fâṭıma maʿṣûm iken ḳala yetîm

Münkesir ola cihân içre dilim

1828. Analu ḳızlar görincek yirine

Kim ḳayura ḳaydın anuñ yirine

1829. Anasuz ḳızlar yirinceklü olur

Analar ḳız ḥâlini yigrek bilür

1830. Bir ümîdüm daḫi vardur Betûl

Ḳısmeti ola ʿAliʿnüñ âḫir ol

1831. Lîki saña uş vaṣiyyet ḳıluram

Murtażâʿnuñdur anı key bilürem

---

[301] M.K. *oturup ol kendözi.*
[302] M.K. *ağlarsın*.

1832. Ol zemândan ol deme ki iresin

Maḳṣûdum bu dem anı gözleyesin[303]

1833. Zîre ʿavret kişiler maʿyûb olur

ʿÖẕr i ʿayb anlarda çoḳdur Ḥaḳ bilür

1834. Baġrı yufḳa olısardur anasuz

Sen bile ol ḳoma anı yalıñuz[304]

57/a

1835. Ger saña ışmarladuġum ḳılasın

Ecrini Ḥaḳ ḥażretinde bulasın

1836. Bu vaṣiyyetdür benüm ṣaḳladuġum

İşbu menzili gelüp bekledügüm

1837. Tâ ki yarın olacaḳ yevme'l-ḳıyâm

Andan utanmayam iy Faḫrü'l-enâm

1838. Pes Rasûlullah[305] didi yâ Esümâ

Ḥaḳ ṭanuḳ olsun mı işbu sözüne

[303] M.K. *Maḳṣûdum budur anı ḫoş göresin.*
[304] M.K. *Gözleri yaş ṭolısardur anasuz.*
[305] M.K. *Ḥabîbullâh.*

1839. Yâ bir ayruḳ işe gelmiş olasın
Bunda bir ḥileyle fitne ḳurasın[306]

1840. Esümâ anu işidüp ağladı[307]
Yâ Rasûlullâh ne cânum var didi[308]

1841. Ṭanuḳ olsun işbu ḳavle ol Ḫuẕâ[309]
Hem Ḥabîb-i Faḫr-ı ʿÂlem Muṣṭafâ

1842. Ben Ḫadîce ana söziçün bu dem
Gelüben bu araya baṣdum ḳadem

1843. Yoḥsa ġayrı fiʿliçün gelmemişem
Ḥile vü mekr itmege ḳalmamışam

1844. Didi kim ben nice ḥile eyleyem
Ḥażretüñe artuḳ eksük söyleyem

1845. Ṣoñra Ḥażretden gele Peyk-i celîl
Bildüre ol ṣırrı size Cebraʿîl

1846. Şermsâr olam o vaḳtin ben ḫacîl
Ḥażretüñden dûr olam ḥor-ı zelil

[306] M.K. *ḳılasın.*
[307] M.K. bu mısradan sonra *Gözleri yaşı yüzine çağladı* mısrası gelmektedir.
[308] M.K.'de bu mısradan sonra *Ḥaşe-lillâh ḳasd idem zinhar didi* mısrası gelmektedir.
[309] M.K. *Ḥaḳ Ḫuḏâ.*

1847. Ölmek andan yegdürür yüz ṣuyıla
Ki adum ümmet defterinden yuyıla

1848. Çün temâm itdi sözini Esümâ
Pes Rasûlullâh aña ḳıldı duʿâ

1849. Andan içerü eve girdi Rasûl
Bir bucaḳda yalıñuz gördi Betûl

1850. Bir bucaḳda hem oturmış Murtażâ
Maʿden-i cûd-u seḫâ şîr ü Ḫuẕâ

1851. Eyle görincek tebessüm ḳıldı Şâh
Gördi anlar geldi ol nûr-ı İlâh

57/b

1852. Her biri yirlü yirinden durdılar
Ol Ḥabîbullâh ḳarşu vardılar

1853. Saġ[310] eliyle Fâṭıma elin Rasûl
Ṣol eliyle hem ʿAlî'yi dutdı ol

[310] Saġ sin harfi ile yazılmış.

1854. İkisin bir araya cemʿ eyledi

Zevcüni ḳıldum saña teslîm didi[311]

1855. Ḳutlu olsun diyüben döndi yine

Geldi irişdi ṣaḥâbe cemʿine

1856. Anlaruñla ṣoḥbete meşgul olur

Ol ikisi girdek içinde ḳalur

1857. Gine Zehrâ yirine vardı hemân

Murtażâ bir kûşeye ḳıldı mekân

1858. Tâ irişince dek andan[312]vaḳt-i şâm

Birbirine ḳılmadı bunlar kelâm

1859. Birbiri yanına hem varmadılar

Söyleşüp ortaya söz ḳarmadılar

1860. Her ḳaçan kim irdi[313] vaḳt-i namâz

Ḳalḳuben ḳılurlar idi çoġ az*

1861. Yine gelürleridi yirlerine[314]

Biri varup söylemezdi birine

---

[311]M.K. *teslîm itdüm zevcüñi saña didi.*
[312] M.K. *irişince tâ kim anda.*
[313] M.K. *irişe.*
[314] M.K. *yirlü yirine.*

1862. Çünkim aḫşâm irdi ḳıldılar namâz

Süd bişürdi ol güni Şâh-ı Ḥicâz

1863. Fâṭıma menziline alup gelür

İkisin iki yanına ḫoş alur[315]

1864. Ol ṭaʿâmı yidiler cümle bile

Râzıḳuñ ḥamdın getürdiler dile

1865. Yatsu vaḳti irdi ḳıldılar namâz

Gitmege ḳalḳdı Rasûl- ser-firâz

1866. Kendüsi şemʿi söyündürdü revân[316]

Gördi ev içi münevver ṣan cinân

1867. Fâṭıma nûrı düşüp ev içine

Olmışıdı key münevver ol yine

1868. Murtażâ'ya döndi eydür yâ ʿAlî

Gör ne ḥûridür bu çiftüñ iy velî

---

[315] M.K. *ikisin ol iki yanına alur.*
[316] M.K. *hemân.*

58/a

1869. Cennet içre nice biñ biñ ḥûrîdür

Fâṭıma’nuñ ḳamu ẖıẕmetkârudur

1870. Ol ḳoẖûlar kim ḳoẖularsın[317] müdâm

Bûy-ı cennetdür bilgil temâm

1871. Sözüni ḳıldı temâm döndi hemîn

Mescidine geldi ol Şâh-ı güzîn[318]

1872. Ṣubḥa dek ḳıldı ʿibâdet ol gice

Çünkim irişdi dünüñ devri uca

1873. Durdı yirinden yine sulṭân-ı dîn

Geldi ʿAlî evine ol dem hemîn

1874. Ḳapuyı açdı girdi içerü

Anlara virdi selâm anda girü

1875. Fâṭıma ḳılur[319] rivâyet kim Rasûl

Ḳapuyı açdı vü girdi çün uṣûl[320]

---

[317] M.K. *ḳoḳularsın*
[318] M.K. *Geldi yine mescide şâh-ı güzîn.*
[319] M.K. *ḳıldı.*
[320]M.K. *çün kim ol.*

1876. Yatırıduķ[321] bir döşekde ikimüz

Durmak[322] istedük ki ķarşı varavüz

1877. Eliyle ol dem işâret eyledi[323]

Yatıñuz deprenmeñüz bu dem didi

1878. Biz daẖi emrine ķılmaduķ ẖilâf

Zîre efʿâli degül durur güzâf

1879. Başumuzdan yaña ṭolaşdı hemân

Yaṣduġumuz üzre oṭurdı revân

1880. Ṣoķdı iki ayağın ķoynumuza

Birin aldum ben birini Murtażâ

1881. Bir zemân yatduķ ķuçuben ol nûrı [324]

Ṣoñra deñşürdi vü çeķdi yuķarı[325]

1882. Murtażâ'ya didi kim durġıl uru[326]

Bir yeñi bardağıla ṣu al berü

---

[321]M.K. *biz yaturduķ.*
[322]M.K. *ṭurmaķ.*
[323]M.K. *Bize eliyle işâret eyledi.*
[324]M.K. *Bir saʿat yaṭduķ ķoķuben ol nûrı.*
[325] Bu mısra M.K.'de yoktur.
[326]Bu mısra M.K.'de yoktur.

1883. Durdı yirinden hem-an-dem ol ulu

Bir yeñi bardaġı pür eyledi ṣu

1884. Ṣundı eline Rasûlullâh'uñ ol

Aġzı yarından aña ḳoydı Rasûl

1885. Bir ḳaç ʿâyet oḳudı Ḳurʾân daḫi

Bardaġuñ içine urdı ol saḫî

58/b

1886. Virdi ʿAlî'ye didi içgil bunı[327]

Aldı içdi Murtażâ ol dem anı

1887. Fâṭıma'ya didi kim sen daḫi dur

Bir yeñi bardaḳ getür âbile pür

1888. Varup ol daḫi getürdi hem cünân

Aġzı yarın ḳoydı aña Faḫr-ı cihân[328]

1889. İki eline[329] ikisinüñ başını

Dutuben[330] bir yere getürdi anı

---

[327]M.K. *ʿAlî'ye virüp didi al iç bunı.*
[328]M.K. *Aġzı yarın aña da ḳoydı hemân.*
[329] M.K. *eline.*
[330] M.K. *dutup ol.*

1890. Ol ṣudan aldı mübârek eliyle

İkisinüñ üstine ṣaçdı bile

1891. El götürüp hem daḫi ḳıldı duʿâ

Fâṭıma'yla dururuken Murtażâ

1892. Döndi ʿAlî'ye[331] didi ki iy yera

Buradan bir laḥẓa çıḳ sen ṭaşra

1893. Ṭaşra çıḳdı o dem zevc-i Betûl

Fâṭıma'dan ḥâlini ṣordı Rasûl

1894. Râżı mısın didi iy bintî digil

Zevcüñile nicesin şerḥ eylegil

1895. Râżıyam didi yâ Şâhı Kerem

Lîkiñ bir sözden perîşân ḫâṭıram

1896. Baʿżı ḫatunlar didi[332] Sulṭân-ı dîn

Virdi bir yoḫsûla nûr-u dîdesin

1897. Şuncılayın ṣâḥib-i ḥüsn-ü cemâl

Ki olmaya görk içre bir aña mis̱âl

---

[331] M.K. *Şâh-ı merdâna.*
[332] M.K. *dir.*

1898. Ṭalîb oldı aña nice aġniyâ

Virmedi birine Şâh-ı enbiyâ

1899. Virdi bir yoḥsûla kim bir pulı yoḳ

İşbu sözden dil perîşân oldı çoḳ

1900. Pes Rasûlullâh didi kim ḥâşa ben

Kim seni yoẖsûl kişiye vireven

1901. Ne ḥelâlüñdür senüñ yoẖsûl ne sen

Ġam getürme ḳalbüñe[333] iy cânımen

1902. Atañа cümle ẖazâʾîn-i cihân

ʻArż olundı ḳanda ver ise nihân

59/a

1903. Atañ anları ḳabûl eylemedi

Dünye mâlına göñül baġlamadı

1904. Aẖiret sulṭânı dünyeyi nider[334]

Dünye fânîdür bize ḳalmaz gider

---

[333]M.K. *göñlüñe.*

[334]M.K. *Aẖiret sulṭânıdur fâni nider.*

1905. Kendü ḳavmüñden seni bir kişiye

Virmişem kim andadur ḥilm u ḥayâ

1906. Cümle ḫalḳuñ ol şecâ’atlusıdur

ʿAḳl-ü kâmil hem yüzi udlusıdur

1907. ‘İlm içinde yoḳdurur aña bedel

Emr-i Ḥaḳ’la oldurur saña maḥal

1908. Böyle diyüp[335] ṭaşra çıḳdı yine

Geldi irdi kendüñün menziline

1909. Çıḳmadı ol gün daḫi Şîr ü Ḫuẕâ

Menzilinden ṭaşra bir dem murtażâ

1910. Çünki dördünci gün irişdi yâr[336]

Cemʿ oluben geldi aṣḥâb-ı kibâr[337]

1911. Kimi un getürdi kimisi[338] ḳoyun

Kimi ḫurma getürür[339] ki ola öyün

1912. Üç günedek iş bu resme ḳıldılar

Her birisi ḳoñşı ḳutluladılar

---

[335] M.K. *didi.*
[336] M.K. *irdi Muṣṭafâ.*
[337] M.K. *aṣḥâb-ı vefâ.*
[338] M.K. *vü kimi.*
[339] M.K. *getürdi.*

1913. Göricek anları Şâh-ı enbiyâ

El götürüp ḳamuya ḳıldı duʿâ

1914. Bunuñ üzre geçdi bir müddet daḫi

Diñle gine nice ḳıldı ol saḫî[340]

1915. Ol veliyullâh yine bir gün meger[341]

Ṭaşradan eve geldi Şîr ü ner

1916. Ḳapusuna geldi durdı ol ulu

Gördi ardundan ḳapu bergilü

1917. İçerüden lîki el değirmeni

Çevürürler semʿine degdi anı

1918. Ḳapu yaruğından eyledi naẓar

Bir ‘Arab yiğidini görür meger

1919. Fâṭıma'yla un ögüdür ol revân[342]

Gördi anı Murtażâ döndi hemân

[340] Bu beyit M.K.'de yok.
[341]*Meger* yerine M.K.'de *yine* kullanılmıştır. Bu mısradan sonra M.K.'de *Menzilinden ṭaşra çıḳdı seyrâna / Baʿżı eşyalar alup gerü döner* mısraları yer almaktadır.
[342]M.K. *zamân.*

59/b

1920. Geldi ʿâlem faẖrine virdi ẖaber
Her ne kim gördise ol nâm-ver

1921. İşidicegez ʿAlî’den ol sözi
Durdı geldi ol ḳapuya kendözi

1922. Baḳdığı yirden ʿAlî’nüñ gördi anı
Bildi kimdür ol nebîler sulṭânı[343]

1923. Murtażâ’ya dönüp virdi cevâb
Cebraʾîldür yâ ʾAlî ol şebâb

1924. Fâṭıma’ya geldi kim yardım ide
Ununı ögüdüben gine gide

1925. Murtażâ buldı teselli ki ol ʿArab
Cebraʾîl imiş ki oldur peyk-i Rabb

1926. Bildi zehrâ’yı nice ʿizzetlüdür
Şâd oluben ḳalbi oldı pür-sürûr

[343]M.K. *Gördi anı bildi kimdür ol Resûl*

1927. Diñle imdi[344] ümmi Seleme ne didi

İşbu sözi ḫôş rivâyet eyledi

1928. Didi tezvîc günlerinde Zehrâ'nuñ[345]

Yanına vardum idi bir gün anuñ

1929. Baña eydür kim e yâ cânum ana

Bir ṣoruncum[346] vardurur şimdi saña

1930. Beni şol gün kim iletdüñüz[347] gerdeğe

Geldi çoḳ ḫatunlar anda yañuma

1931. Boyları yüksek vü yaṣṣı yüzleri

Hem şekerden ṭatlu idi sözleri

1932. Ḳıymetî ṭonlar geyerdi her biri

Görmedüm anları ben ayruḳ giri

1933. Ḳanda vardılar olar kimlerdürür

Nûrları ʿâlemlere şuʿle virür

1934. Ümmi Seleme didi kim biz görmedük

Ancılayın kişilere irmedük

---

[344]M.K. *yine.*
[345]M.K. *Didi tezvîci gübi Fâṭıma'nuñ.*
[346]M.K. *ṣuʾalüm.*
[347] M.K. *getürdüñ.*

1935. Lîkin atañdan ṣorayım ben anı

Ol bilür kimlerdür iy cânum canı

1936. Menziline Soñra kim geldi Rasûl

Ṣordı Seleme her ne kim gördi Betûl

60/a

1937. İşidincek anı Şâh-ı mürselîn

Ḥûrilerdür didi olar bilgil yaḳîn

1938. Fâṭıma'ya ḫıḏmetiçün geldiler

Gerdege koymaḳda bile oldılar

1939. Çoḳ bunun gibi ḥikâyetler delim

Vardurur Zehrâ'nuñ iy ḳalb-i selîm[348]

Ḥikâyet-i Uḫrâ

1940. Bir ḥikâyet daḫi varki muʿteber

Anı daḫi diñle iy ʿâlî-naẓar

1941. ʿÂleme meşhûr u maʿrûf olmış ol

Anca vardurur ḫikâyet gerçi bol

[348] M.K.'de bu beyitten sonra *diñle imdi yine bir dürlü ḫaber / râviden bu rivâyet muʿteber* beyiti yer almaktadır. Sonrasında ise kırk iki beyiylik bir hikayeye daha yer verilmiştir. Devamında Hz. Osmanla ilgili hikaye bulunmaktadır. Bu hikayedeki beyitlerin edisyon krtiğini Hz. Osman bölümünde yapmıştık.

1942. İllâ ḳamudan bu ki aḥsen durur

Gün gibi ʿâlemde hem rûşen durur

1943. Bu Medîne şehri içinde meger

Bir Yahûdî varıdı ki muʿteber[349]

1944. Bir gün ol ṭoy eyledi ḳıldı dügün

Çoḳ akâbir cemʿ olunmışdı o gün

1945. Gerçi enṣâr uluları ḳamusı

Ḥaḳ yola gelmiş idi ʿâm u ḫaṣı

1946. Yüz bulardan dönderüp cümle cehûd[350]

Tefriḳa olmışıdı ḳavm-i Yahûd

1947. Lîkin olsa bir ulu dirnek yere

Uluları cemʿ olurdı bir yere

1948. İttifâḳ eyleyüben tedbirine [351]

Ṭanışurlar ol işe tedbir ne[352]

1949. Yine ol gün daḫi eyle ḳıldılar

Cemʿ oluben ol dügüne geldiler

---

[349]M.K. *zerrîn-kemer.*
[350]M.K. *Bunlardan yüz döndürüp cümle Yehûd / Tefriḳa olmış idi cümle cehûd.*
[351]M.K. *tedbir yine.*
[352]M.K. *işüñ tedbiri ne.*

1950. Didiler kim Rasûl'üñ ḳızını
Bile ileteler dügüne hem anı

1951. Ululardan bir ḳaçı cemʿ oldılar
Faḫr-ı ʿâlem ḥażretine geldiler

1952. Bir ḳaç aṣḥâbı bile getürdiler
Yüz uruben ḳarşusına durdılar

60/b

1953. Çoḳ tażarruʿ ḳıldılar Zehrâ içün
Kim rıżâ vire Rasûl ol ay içün

1954. ʿÂḳibet virdi rıżâ faḫr-ı cihân
Ol murâda oldılar ki şâdumân[353]

1955. Bundan evvel Cebraʾîl gelmiş idi
Bunlaruñ geleceğin bilmiş idi

1956. Her ne mekr vü ḥile anlar düzdiler
Ḥaḳ Ḥabîb'e anı virdi ḫaber

[353] M.K. *hep şâd-mân.*

1957. Hem getürdi bir yeşil ḫulle ṭonı

Anda varıcaḳ didi geysün bunı

1958. Key ḳatî berrâḳ idi anuñ yüzi

Baḳmaġa ḳomaz ḳamaşdurur gözi

1959. Bu libâsı her ḳaçan geydüresiz[354]

Ḥaḳ Teâlâ ḳudretini göresiz

1960. Pes durup ol dem Rasûlullâh özi

Fâṭıma beytine geldi kendözi

1961. Ümmi Seleme ümmi Eymen ḫatunı*

Oḳıdup yanına getürdi anı

1962. Emr idübeni[355]getürtdi ol ṭonı

Boġçayı alup çıḳardılar anı

1963. Silküp ol ṭonı içini açdılar

Ol ev içre ṣanasın nûr ṣaçdılar

1964. Bûy-ı cennetle dimağ-ı ins ü cân

Ṭoldı kim varise anda câvidân[356]

---

[354] M.K.geyüresiz
[355] M.K. *idüp daḫi.*
[356] M.K. *ḥâżırân.*

1965. Ümmi Eymen ol saʿat ṭurdı revân

Geydürür Zehrâ'ya ol ṭonı hemân[357]

1966. Gördiler boyı vü endâmı anuñ

Ṣanki ḳaddine dikildi Zehrâ'nuñ

1967. Gel gör imdi anda nûr-ı Muṣṭafâ

Nûr-ı Zehrâ nûr-ı ḫilʿat zî-ṣafâ

1968. Gözleri ḳamaşdı anda olanlaruñ[358]

Ṣan cinâna girdi cânı anlaruñ

61/a

1969. Pes buyurdı gine ol Kân-ı kerem

İltüñüz Zehrâ'yı ol ṭoya bu dem

1970. Ümmi Seleme Ümmi Eymen durdılar

Fâṭıma'yı alup anda vardılar

1971. Ol cuhûdlar ki[359] dilerlerdi o gün

Fâṭıma gelincegez ola dügün

---

[357] M.K.'de bu beyit: *Gördüler boyı vü endamı hemân / Pes beraber münâsib yoḳdur gümân* şeklindedir. Bu beyitten sonra ise şu beyit yer almaktadır:

Sanasın ḳaddine dikildi anuñ
Kâmetine göre idi Zehrâ'nuñ

[358] M.K. *kim ḳamaşdı gözleri olanlarun.*

[359] M.K. *ḫod.*

1972. Ḫôr idüp geydüklerini Zehrâ’nuñ
Faḳrına ṭaʿn eyeleyelerdi anuñ

1973. Kendü ḫatunlarına her ne ki var
Geydürüp dürlü muraṣṣaʿ şâh-vâr

1974. Ḫôş bezenmişler ḳılup dürlü baḫûr
Yaʿni Zehrâ’yı ḳılalar anda ḫôr

1975. Nâz iderler şîveler birbirine
Kim görüp anları Zehrâ yirine

1976. Evlerin ḫôd eyle tezyîn itdiler
Her ne dürlü varsa ayîn itdiler

1977. Gel bu cânibden gör imdi ḳudreti
Vir ṣalâvât tâ bulasın cenneti

1978. Ümmi Seleme ümmi Eymenle Betûl*
Nice ḫatunlarki çoġ ṣaġ u ṣol

1979. Geldi bunlar daḫi çünkim gördiler
Andaġılar cümle ḳarşu vardılar

1980. Ḳondururlar bir müzeyyin ḫôş yere

Cevre yanına olurlar dâîre

1981. Ümmi Eymen anda yirinden durur

Ḥulle üstinden izârı götürür

1982. Örtüsi götürüldügi dem ḥullenüñ

Zîneti vardı hebâya cümlenüñ

1983. Gözleri ḳamaşdı ḥayrân oldılar

Ṣanasın her biri bî-cân oldılar

1984. Ol cehûdlar ʿavreti vü ḳızları

Ḫaclete vardı dutıldı[360] sözleri

61/b

1985. Cümlesinüñ cevheri oldı kesâd

Oldılar umduḳlarından nâ-murâd

1986. Fâsid oldı her biri ârâyişi

Kâsid oldu bunlaruñ zîbâ işi

---

[360] M.K. *ṭutıldı.*

1987. Zehrâ’nuñ zîbâ cemâli pertevi

Nûr ile ṭoldurdı ol tezyîn evi

1988. Düşdi ol ḳavm arasına ġulġule

Fâṭıma sözin getürdiler dile

1989. Ol dügünüñ ṭanışıgın ḳodılar

Her biri Zehrâ sözini didiler

1990. Ṭaşraya çıḳdı ḫaber kim Fâṭıma

Ḥüsn işini eyleyübdür ḫâtime

1991. Görmedük ancılayın bir ḫûb cemâl

Gün yüzi yanında ṣankim bir ḫayâl

1992. ʿÂlemi dutdı cemâl-i şuʿlesi

Nûra batmışdur yâ ṣankim ḥullesi

1993. Rengini ol ḥullenüñ çeşm-i cihân

Görmemişdür âşikâre vü nihân

1994. Göz ḳamaşur baḳamaz kimse aña

Her kişi gördi anı batdı ṭaña

1995. Ol libâsı ger görürse bir kişi

Gitmez andan terk ider ġayrı işi

1996. İşidincek olsözi ḳavm-i Yahûd

Cemʿ olur bir araya bir ḳaç ḥasûd

1997. Didiler kim nice ḥile ḳuravuz

Ki ol libâsı biz getürüp görevüz

1998. Baʿżı didi kim Muḥammed ol ṭonı

Siḥirle düzdi anı vü[361] rengini

1999. Kimi didi siḥrise yoḳ anda sûd

Bir ḥayâl işidür ancaḳ bî-vücûd

2000. İmdi nice bilevüz taḥḳîḳ anı

Siḥir mi yâ ḫilʿati Rabbânî mi

62/a

2001. Buldılar pes bir zen-i ʿayyâreyi

Didi kim bize kıl bir çâreyi

[361]M.K. *ḳumaş rengini.*

2002. Var Muḥammed ḳızına ḫoş söylegil

Ṭonınuñ bir pâresini dilegil

2003. Her ne dirse sözine virgil rıżâ

Tek alup bir pâresini gel bize[362]

2004. Görelüm ögdüklerince var mıdur

Siḥrise hem kesdügi dem maḥv olur

2005. Ger ṭoḳunmış bez ise key ince ter

Kesilüp ḫôr olduġı noḳṣân yiter

2006. Böyle diyüp ṭurdılar ol ʿavreti

Gönderürler içerü gör ḳudreti

2007. Fâṭıma ḳarşusına geldi ṭurur

Meskenet ḳılup[363] özine yüz urur

2008. Didi kimyâ Seyyide nola benüm

Ḥâcetüm ḳılsan revâ sen iy cânum

2009. Geydügin ṭonuñ kesüp bir pâresin

Bize virüp bizi sevündüresin[364]

---

[362]M.K *tiz gel bize.*
[363] M.K. *ḳılur.*
[364]M.K. *anı bize vir ki sevindiresin*.

2010. Fâṭıma didi aña kim bu ṭonuñ
Kesilince ḳıymeti düşer bunuñ

2011. Gine ol ʿavret didi kim yâ Betûl
Sen kerîmesin biz ol muḫtâc ḳûl

2012. Saña muḫtâc olanı pes nidesin
Lâyıḳ olmaz anı maḥrûm idesin

2013. Gelmemişdür ol sizüñ şânınıza
Ḳurı gelmez kim vara yanuñuza

2014. Fâṭıma didi gine yâ şimdi sen
Baġladuñ mı göñlüñi elbette ben

2015. İşbu ṭonumdam kesüp saña virem
Ol murâduña seni ben ir görem

2016. İmdi sen de ʿarż ḳıl imân bize
Müslümân olġıl gir bizüm dînümüze

2017. Dinüñi terk idesin çünkim görem
Ben daḫi ṭonum kesüp saña virem

62/b

2018. Pes ilerü geldü ol ʿavret hemân

Barmaġın ḳaldurdı oldı müslümân[365]

2019. Fâṭıma eydürdi imdi bu ṭonuñ[366]

Nireden virem ki[367] ḫôş ola cânuñ

2020. Ḫatun eydür bir yeñini bize kes

Artuḳ itmezem ṭalep oldur heves

2021. Durdı[368] bir şındu getürdi verdi ol

Ḥullenüñ şol yenini kesdi Betûl

2022. Virdi ol ḫatun eline gördiler

Cümlesi ḥayran oluben durdılar

2023. Şol ṣaḥâbe ḫatunı olan kişi

Bildiler Zehrâ güẕâf itmez işi

2024. Dınmadı[369] anlar temâşâ ḳıldılar

Anda bir ḥikmet varını bildiler

---

[365] Bu beyitten sonra M.K.'de *Fâṭıma gördi ki ʿavret ol zemân / Dînini terk idüp oldı müslümân* beyiti bulunmaktadır.

[366]M.K. *ṣordı aña eydür imdi bu tonun*.

[367]M.K. *virmekle.*

[368]M.K. *ḫatun.*

[369]M.K. *ṭınmadı.*

2025. Aldı ḥulle yeñini ol ẖatun yera[370]

Yügürüben çıḳdı ol dem ṭaşra[371]

2026. Ol cehûd cemʿiyyetine iledür

Ellerine virdi her biri görür[372]

2027. Gördüler[373] dünye ḳumaşı degül ol

Rengini hem boyacı görmüş degül

2028. Naḳş dünye naḳşına hiç beñzemez

Bildiler kim siḥr işi degül bu kez

2029. Didiler bârî hele ḳılduḳ ziyân

Bu Muḥammed ḳızına biz râyegân

2030. Şuncılayın ṭonunı ḳılduḳ ẖarâb

Kim bahâsın bilmez anuñ şeyẖ ü şâb

2031. İşbu sözdeyken bular gör bu ʿibreti[374]

Gine anlaruñ birinüñ ʿavreti

---

[370]M.K. *ḥulle yeñin al ol ʿavret hemân.*
[371] M.K. *çıḳdı ol zeman*.
[372]M.K.'de bu beyit *cehûdların cemʿiyyetine varur /ḥulle yeñini ellerine verür* şeklindedir.
Bu beyiten sonra M.K.'de *Alup anı her birisi gördiler / Bir zamân taʿaccüb idüb ṭurdılar* beyiti vardır.
[373]M.K. *bildiler*.
[374]M.K. *Sözde iken bunları gör ʿibreti*

2032. Geldü Zehrâ'nuñ yanına iy saḫî
Didi İslâm'a geleyim ben daḫi

2033. Ḥullenüñ bir yeñin de vir bize
Ḥâcete geldük durup şimdi size[375]

63/a

2034. Ḥâcetin menʿ itmedi Zehrâ anuñ
Kesdi ṣaġ yenini virdi ḥullenüñ

2035. Ol daḫi ol sâʿat oldı müslümân
Lîki ẓâhirde velî ḳalbi yalan

2036. Ṭaşraġı ḳavme ḫaber oldı yine
Kim fülân ʿavret daḫi geldi dîne[376]

2037. Bir yeñin daḫi kesip virmiş aña
İşidüp ol ḳavm anı ḳaldı ṭaña

2038. Ol ögürdigi olan ʿavret hemân
İşidincek içerü girdi revân[377]

---

[375] M.K.'de *Ḥullenüñ ol bir yeñin kes vir baña / Ḥâcete geldüm ṭurub şimdi saña.* Bu beyitten sonra M.K.'de şu beyit yer almaktadır: *Anı Zehrâ dîne daʿvet eyledi / Müslümân ol didi aña söyledi*

[376] M.K. *kim fülan ḫatun daḫi girdi dîne.*

[377] M.K. *İşidüp girdü içerü ol zemân*.

2039. Gördi üşmişler anuñda yanına

Bir yeñin almış o da girmiş dîne

2040. Bir yeñi kendü elüñde ḥullenüñ

Bir yeñi ol ʿavret elinde anuñ

2041. Vardular ilerü zehrâ yanına

Ki ol libâsı gördiler yeñsüz yine[378]

2042. Gördiler kim Fâtıma'nuñ ḥullesi

Yiñleri olmış temâm cümlesi

2043. Yiñleri heb yirlü yirinde gine

Heybet irdi bularuñ üstine[379]

2044. Beñzi uçup dilleri hem dutılur

Ḥayrete varup ikisi de ḳalur

2045. Andağı ḫatunlar anı gördiler

Size n'oldı diyü ol dem ṣordılar

2046. Anlar eydür siz de varuñ añaru

Tâ ʿacâyip göresiz anda girü

[378]M.K. *Vardılar Zehrâ yanına ilerü / Ol libâsı göreler yeñsüz girü*.
[379]M.K. *ʿAdet üzre yerlü yirinde yine / Bunlaruñ heybet oturdı göñline*.

2047. Ol kesük yenleri nice olmış temâm*

Fâṭıma’nuñ nûrına cânlar ġulâm

2048. Varuben anlar daḫi çün gördiler

Her birisi ṭañlaşuban durdılar

2049. Ṭaşraġı ḫalḳa o da oldı ʿayân

Kim bu resme oldılar ḥâlini zenân*

63/b

2050. Ol yahûdiler aña inanmadı

Söyleyenlerüñ sözine ḳanmadı

2051. Didiler kim aluñ beri yeñleri

Girçekse görelüm biz de giri[380]

2052. Ṭaşrada bunlar bu sözdeyken meger

İçerüden diñlegil n'oldı ḫaber

2053. Ol ḫatunlar kim yeñ almışlarıdı

Hem yalandan dîne gelmişleridi

[380]M.K. *Didiler kim getürüñ ol yenleri / Girçekse görelüm biz anları.*

2054. Ḥaḳ’dan irişdi hidâyet anlara

Zehrâ’nuñ yanına geldiler yera[381]

2055. Fâṭıma’nuñ ayaġına düşdiler

ʿÖẕr[382] idüben her biri aġlaşdılar

2056. Didiler yâ Seyyîde biz bilmedük

Şimdiye dek size inkâr[383] eyledük

2057. İmdi işde fiʿl-i bâṭından bizi[384]

Ḥaḳ beri ḳıldı bu dem göñlümüzi

2058. Ṣıdḳ ile iḫlâs ile şöyle ki var

İʿtiḳâd itdük size iy gül-ʿizâr

2059. Her ne ki emr itdi risâlet maʿdeni

Cân u dilden biz ḳabûl itdük anı

2060. Dînüñe girdük bu dem bî-iştibâh

Ṣuçumuz ‘afv eyle iy gül yüzlü şâh[385]

2061. Eyle diyüp ḫôş müslümân oldılar

Küfri terk idüp îmân buldılar[386]

---

[381]M.K. *yanına gelenlere.*
[382]M.K. *ʿarz idüben.*
[383]M.K. *ikrâr ḳılmaduḳ.*
[384]M.K. *bâtıldan bizi.*
[385]M.K. *mâh.*

2062. Ol iki yiñ ellerindeyken yine

Ṭaşra çıḳdılar cuhûdlar yanına

2063. Anlara dirler görün bu ḥikmeti

Uş Rasûl'ün muʿcizâtı bereketi[387]

2064. Bizi gerçek eyledi yalaniken

Maʿmûr itdi dînümüz vîrâniken

2065. Ṭaşra bunlar bu söziyle ġavġada

Fâṭıma ana daḫi gör kim nide

64/a

2066. Ol içerü oturan ḫatunlaruñ

İkisi durdı yirinden anlaruñ

2067. Gelüp anlar da müslümân oldılar

Küfri terk idüben îmân buldılar[388]

2068. Kesdi iki etegin Zehrâ yine

Ol iki ḫatunlaruñ virdi eline

---

[386]M.K. *Böyle diyüb hoş müselmân oldılar / Küfri terk idüb îmâna geldiler.*
[387]M.K. *muʿcizâtı ḥikmeti.*
[388]M.K. *Geldiler anlar müselmân oldılar / Kâfir iken ehl-i îmân oldılar.*

2069. Geldi ṣoñra ḫayli ḫatun kişiler
Bize de virgil teberrük didiler

2070. Ṣıdḳile îmâna geldi her biri
Cennet içinde idindiler yiri

2071. Her neredenki[389] itdilerse iḫtiyâr
Kesdi virdi anlara ol gülʿizâr

2072. Ol kesilen yirler ol sâʿat yine
Ḳudretile heb gelürdi yirine

2073. Artuḳ eksük yoḳ olurdı bayağı
Devlet anuñ kim Ḫuẕâ'dur ṭanıġı

2074. Tâ ki on ḫatun müslümân oldılar
Her biri çevre yañadan geldiler

2075. Ol ḫaber daḫi yine ṭaşra düşer
İşidüp anı cehûdlar ki şaşar[390]

2076. Kim ne deñlü var yahûdiden zenân
İçerüde cümle oldı müslümân

---

[389]M.K. *her ne yirden.*
[390]M.K. *İşiden cehûdların ʿaḳlı şaşar.*

2077. Bunlara ol söz ḳatî kâr eyledi

Şâd iken heb girye vü zâr eyledi

2078. Ellerinden çıḳdı çün ḫatunları

Cemʿ olup bir araya geldi varı

2079. Faḫr-ı ʿâlem ḥażretine vardılar

Zâr u feryâd idüben durdılar[391]

2080. Yâ Muḥammed didiler ol Şeyḫ u şâb

Evlerimüz cümlesi oldı ḫarâb

2081. Gitdi ḫatunlarmuz elden bu dem

Varlıġumuz şehrini ḳıldı ʿadem[392]

64/b

2082. Çünki Zehrâ'dan kerâmet gördiler

Diniñüze ol dem içre girdiler

2083. Sen meded eyle bize iy faḫr-ı[393] nâs

Dügünümüz yirine uş oldı yâs

[391]M.K. *Aġlaşub cümle yire yüz urdılar.*
[392]M.K. *ʿavretlerimiz, ḳılduñ.*
[393] M.K. *ḥayr-ı nâs.*

2084. İşidüp sulṭân-ı ʿâlem anları

Tiz ʿUḳaîl'e geldiñüz didi beri[394]

2085. Gel didiler anda geldi ol cüvân

Didi varġıl anları al gel hemân

2086. Varup ol sâʿat ʿUḳaîl nâmudâr

Fâṭıma ile ümmi seleme ne ki var

2087. Aluben menzillerine getürür

Ne buyurursa faḫr-ı ʿâlem yitürür[395]

2088. Diñle imdi yine baʿżı râviyân

İdelüm size ne ḳıldılar beyân

2089. Kim o meclisden ṭurınca Fâṭıma

Geldi üç yüz ḫatun ol demde dîne

2090. Lîkin îmân üzre altmışı hemân

Ḳaldı ġayrın dönderürler bî-âmân

2091. Cebrile bâḳisin döndürdiler

Altmışın aralarından sürdiler

---

[394] Bu beyitten sonra M.K.'de*Kim ʿAlî'nüñ kiçi kardaşudur ol / Atası Bû Ṫalib ol ʿamm-i Resûl*beyiti yer almaktadır.

[395] M.K. *bitürür.*

2092. Zîre anlar kendülere dönmedi

Ḥaḳ'ı ḳoyup bâṭıla aldanmadı

2093. Hem hidâyet ḳılmışıdı ol Ḫuẕâ

Oldılar şirk-ü ḍalâletden[396] cüḏâ

2094. Pes bunuñ gibi kerâmet bî-ḥisâb

Söylesem taṭvîl olur işbu kitâb

2095. Zehrâ'nuñ fażlın ʿAlî'nüñ fażlını

Şerḥ idemez dil ile kimse anı

2096. Ḳaṭre hiç baḥri iḫâta ide mi

Ẕerresi güni dutuben yide mi

2097. İşbu deñlü eylemeklik daḫi yâd

Anlaruñ meddâḥı olmaḳdur murâd

2098. Hem muḥibler oḳuyup bulsa ṣafâ

İdeler bu dâʿî içün bir duʿâ

---

[396] M.K. *tîz-rek ḍalâletden* .

65/a

2099. Umaruz ki ol baḥr-i raḥmetden İlâh
İde bir ḳaṭre nevâle pâdişâh

2100. Daʿvet olduḳda muḥibb-i çâr-yâr
Diyeler bu bendeye sende bî-yâr

2101. ʿİzzetine ol Ḫuẕâ maḳbûllaruñ
ʿAfv ide cürmüni bu ʿâsî ḳullaruñ

2102. Ḳuluñ işi sehv idi ḳılduḳ anı
Şâha lâyıḳ ne ise ḳılsun anı[397]

2103. Suçlu sucın bilicek oldur revâ
ʿAfv ide cürmüni anuñ pâdişâh

2104. Suçumuz biz daḫi bildük yâ İlâh
Ḥażretüñe geldük uş rûy-ı[398] siyâh

Münâcât[399]

2105. ʿAfv ḳıl bizi Ḥabîb'üñ ḫürmeti
Hem daḥi Âdem Ṣafîʿnüñ ʿizzeti

---

[397] M.K. *ġanî.*
[398] M.K. *yüzi.*
[399] M.K. *Münâcât-ı Úadıyü'l Ḥâcât-ı Celle Celâlühû ve ʿAmme Nevâlühû ve Lâ İlâhe Ġayruhû.*

2106. Nûh ḥaḳḳıçünki virmişdüñ necât

Daḫi şunlar ḥürmetiki[400] olmadı memât

2107. Daḫi İbrâhîm Ḫalîlullâh içün

Hem saña ḳurbân olan ol şâh içün

2108. Baḥr-i ḥüzne ġarḳ olan Yaʿḳûb içün

Cevrüñe ṣabr eyeleyen Eyyübiçün

2109. Bıçḳı ile biçilen sulṭâniçün

Ḳalbi maḥzûnda dil-i virân içün

2110. Ḥüsn ilinde Yûsuf-ı Sıddîḳ içün

Ehl-i ḥâle virilen tevfîḳ içün

2111. Dâvudʿun ḳılduġı ol nâle[401] içün

Hem Süleymânʿa duran dîve[402] içün

2112. Yâ İlâhi şol dem-i Yaḥyâ içün

Yûnus'uñ eyledügi iḥyâ içün

---

[400] M.K. *ḥaḳḳı.*

[401] M.K. *…eyledügi nâlân içün*

[402] M.K. *ṭurılan divân içün*

2113. Ṭûr-ı Sînâ'ya varan Mûsâ ḥürmeti[403]

İbni Meryem rûḥuñ ol ʿİsâ ḥürmeti

2114. Aḥmed ü Maḥmûd Muḥammed ḥürmetiçün[404]*

Enbiyâya uyan ümmet aḥiçün[405]

65/b

2115. Ebû Bekir ʿÖmer ḥürmetiçün Ḫuẕâ

Hem daḫi ʿOs̱mân ʿAlî Murtażâ[406]

2116. Ol şehîd olan Ḥüseynile Ḥasan

Anlaruñ ḳanı ḥürmeti yâ Zü'l-minen[407]

2117. Baḥr u berden Ḫıżırla İlyâsiçün

ʿAmm-ı pâkeş[408] Ḫamza vü ʿAbbâsiçün

---

[403] M.K. *ḥaḳḳı*

[404] M.K. ḥaḳḳı

[405] Bu beyitten sonra M.K.'de şu iki beyit yer almaktadır:
Ḥaydar-ı Kerrar ḥaḳḳı ey Ḫuḏa
Ol ġazanferdür ʿAliyyü'l murtażâ
Hem Ḫadîce Fâṭıma Zehrâ içün
Cennet içide olan ḥavra içün

[406]Bu beyit M.K.'de yoktur.

[407]M.K.'de ḥaḳḳı şeklinebir. M.K.'de bu beyitten sonra Şu dört beyit yer almaktadır:
Ḥüseyn oğlı Ẕeynel ʿAbidîn içün
Hem Muḥammed Bâḳır ehl-i dîn içün
Caʿfer-i Sâdıḳ imâm-ı pişvâ
Mûsâ-i Kâẓım ʿAlî Mûsâ'r rıżâ
Hem Taḳî ile Naḳî'nüñ ḥürmeti
ʿAsker-i ehl-i îmânuñ ḥaḳıçün
Mehdî ṣâhib-zemânuñ ḥaḳıçün
Cümle-i ehl-i îmânuñ ḥaḳıçün.

[408] M.K. *Resûl.*

2118. Tevrît İncîl Zebûr Furḳân içün

Cennet-ü ḥûri vü hem Rıḍvân içün

2119. Kâʿbe zemzem Mescid-i Aḳṣâ ḥürmeti

Merve ḥaḳḳı Ḳubbe-i Ṣaḥra ḥürmeti[409]

2120. ʿArşa Veys'üñ aṣduġı tâcı ḥürmeti[410]

Beytüñe toġrı varan ḥâcı ḥürmeti

2121. Zâr vü giryân eyeleyen maẓlûmlaruñ*[411]

Nâlesi ḥürmetiçün maʿṣûmlaruñ

2122. Giceler ʿâşıḳlaruñ ahı ḥaḳḳı

Yûnusı ḥıfẓ eyleyen mâhî ḥaḳḳı[412]

2123. Raḥmetüñden bizi maḥrûm eyleme

Yolumuz urmaġa şeytânı ḳoma

2124. Dünyede ġayruña muḥtâc itmegil

Âḫiret dârında ṣumâc itmegil[413]

2125. Yüzümüzi ḥażretüñde eyle aḳ

Hem Ḥabîb'üñ ḳonşuluġun vir ṭuraḳ

---

[409] M.K. *içün.*
[410] M.K. *ḥaḳḳı.*
[411] M.K. *Ḥürmeti Ḥaḳḳ içün merhûmlaruñ*
[412] Bu beyit M.K.'de yoktur.
[413]M.K. *eyleme.*

2126. Görklü dîdâruñla ṭoyla bizi
Nâr-ı firḳatden ıraġ eyle bizi

2127. Şol dem olınca ki[414] ide cân iftirâḳ*
Tevbe vü tevfîḳ vir bize yerâk

2128. Ḥâcı ʿAbdî mücrim u âvâreye
Nefs elinden ʿâciz ü bî-çâreye

2129. İşbu zikr olan erenler ḥürmeti
Cürmüne baḳma ḳıl aña raḥmeti

2130. Bu söze âmîn diyenler ḥâżırân
Ḥaḳ rıżâsında bula emn ü emân

2131. Dünye vü ʿuḳbâda Ḥaḳ şâd eylesün
Ḳorḳulardan ḳamu âzâd eylesün

66a

2132. Pes sözümüz daḫi uş irdi uca
ʿÖmrümüz rûzına irmedin gice

---

[414] M.K. *olıcaḳ ide.*

2133. Şehr-i Tîre içre iy kân-ı kerem

ʿAvn-i Ḫaḳ ile bu kitâb[415] oldı temâm*

2134. Hicret-i sulṭânı-ı kevneyn iy aḫî

İrdi ṭokuz yüz yigirmiye daḫi

2135. Şehr-i ẕi'l-ḫicce olınmadın temâm

Biz kitâbı ḫatm ḳılduḳ ve's-selâm

2136. Ol yılın fetḥ eyledi Sulṭân selîm

Şol ḳızılbaş mülḥidi diyü racîm[416]

2137. ʿAsker-i Rûm oldı mâle mâlemâl

Şâh Îsmâʿîl'e ʿaceb ṣaʿb oldı ḥâl

2138. Başın alup eyledi terk-i diyâr

ʿAskeri ḳırılup[417] oldı târ-mâr

2139. Çünki bî-râh idi ol rûy-ı siyâh

Ḥaḳ ana virmedi lâbüd ʿizz u câh[418]

2140. Kimki taḫfîf itdi şerʿ-i Aḥmed'i

Aña irmedi Ḫuẕâ'nuñ raḥmeti[419]

---

[415] M.K. *kitâbum.*
[416] Bu beyit M.K.'de *Şehr-i Baġdâd'ı ʿAcem'den ol selîm* şeklindedir.
[417] M.K. *ḳırıldı.*
[418] M.K.'de bu beyit yoktur.

2141. Her giz iflâh olmasun aʿdâ-yı dîn

La ʿnetullâhi ʿaleyhim ecmaʿîn[420]

2142. Dôstân-ı Musṭafâ'ya Ḥaḳ muʿîn

Raḥmetullâhi ʿaleyhim ecmaʿîn

2143. Ger ṣorarsañ işbu ebyâta şumâr

İki biñ yüz otuz üç ḳıldum ḳarâr [421]

2144. Ḫatm olındı bunlaruñla bu kitâb

Söz temâm vʾallâhu aʿlem bi'ṣ-ṣavâb[422]

(Müstensih kaydı 1787)

---

[419]M.K.'de bu beyit yoktur.
[420]M.K.'de bu beyit yoktur.
[421]M.K.'de bu beyit yoktur.
[422]M.K.'de bu beyitten sonra Milli Kütüphane’deki yazmanın müstensihinin tarih kaydı ve dua istediği dokuz beyitlik bölüm yer almaktadır.

SONUÇ

Türk-İslâm edebiyatında Hz. Peygamber sevgisini anlatmak amacıyla, onun güzel vasıflarını, davranışlarını, fiziksel ve karakteristik özelliklerini övmek için pek çok eser kaleme alınmıştır. Bu geleneğin devamında ise din büyükleri, dört halife, ashâb için de yazılan eserler ortaya çıkmıştır. Dört halife ile ilgili yazılan bu tarzdaki övgü manzumeleri bazen eserlerin bir bölümünü oluşturmuş bazen de müstakil tarzda yazılmıştır. Bunlardan en meşhuru İbrâhim Cevrî'ye ait olan "Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn" adlı eserdir. Bizim çalışmamızın konusu olan "*Feżâ᾿᾿l-i Ḫulefâ-i Râşidin ve Ḫaṣâ᾿il-i Çehâr-yâr-ı Güzîn*" adlı eser, dört halifenin hasletlerinin ve faziletlerinin anlatıldığı iki bin yüz kırk dört (2144) beyitlik mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır. Türü bakımından hilye özelliği taşımasıyla birlikte muhtevâsında yer alan menkabevî hikâyelerle menkıbe türüne de yakın durmaktadır.

Hacı Abdî tarafından yazılan bu eserin XVI. yüzyılda, Tire ilçesinde kaleme alındığını eserden yola çıkarak ortaya koymak mümkündür. Eserden yola çıkarak tespît ettiğimiz bu bilgiler dışında kaynaklarda şairin hayatına dair bilgiye rastlanmamıştır.

Eserin dili Klasik Osmanlı Türkçesinin özelliklerini taşıması yanında Eski Anadolu Türkçesinin özellliklerini de taşımaktadır.

Eserde yer yer yazım ve vezin yanlışları bulunmasına rağmen dili açık ve anlaşılır şekildedir.

Eserde tevhîd, na't, Hz. Peygamber'in mucizelerinin anltıldığı bölümlerin hemen ardından dört halifenin faziletlerinin ve halife olmaya neden layık olduklarının anlatıldığı bölümler ve hikayeler yer almaktadır. Devamında Hz. Fâtıma mevlidi ve münâcât bulunmaktadır.

Yaptığımız bu çalışma "İnceleme, metin ve tıpkıbasım" olmak üzere üç ana bölüm olarak oluşturulmuştur. Milli kütüphanede yer alan ve eserin eksik nüshası olan *Fi Beyânı Mevlûdi Ḥazret-i Fâṭımatü'z-zehrâ binti Muḥamedü'l Muṣṭafâ Ṣallallâhu 'Aleyhi ve-sellem* adlı nüsha bu çalışmadaki ilgli kısımlarla edisyon kritikli olarak verilmiştir.

Yapmış olduğumuz araştırmalarda ve kaynaklarda Hacı Abdî'nin yaşamına ve farklı eserlerine rastlayamadık. Bu durum çalışmamızın orijinalliği açısından oldukça önemlidir. Bu eserin Milli Kütüphanede yer alan ve bu eserin bir kısmını içeren nüsha dışında başka bir nüshası tespît edilememiştir. Yapmış olduğumuz bu çalışma Milli Kütüphanedeki nüshanın tamamını ortaya koyması açısından da önemlidir. Yekbaş, ilgili kitabında bu nüshanın ünik olduğunu söyleyerek, sehven II. Selim devrinde yazıldığını belirtse de eser ünik olmayıp Yavuz Sultan Selim devrinde yazılmıştır. Bu bilgi eserin münâcât kısmındaki beyitlerde mevcuttur.

Eserin bu türde yazılan eserlerden bazı farklı yanları bulunmaktadır. Bu farkları şöyle ifade edebiliriz;

-İçerisinde tevhîd, na't kısımlarından sonra "medh-i bahar" kısmı bulunmaktadır. Bu tip eserlerde bu kısma pek sık rastlanmamaktadır.

-Dört halifenin güzel sıfatlarının anlatıldığı bölümlerin hemen ardından "Hikâyet-i Uḫrâ" başlığı altında menkabevi pek çok hikâyeye yer verilmektedir. Cevrî'nin hilyesinde bu türden hikâyelere rastlanmazken, "Menâkıb-ı Çehâr yâr-ı Güzîn" adlı eserler ise tamamen hikâyelerden oluşmaktadır. Eser bu iki unsuru da manzum olarak kendisinde barındırması açısından farklılık göstermektedir.

- Tevhîd, na't ve münâcât bölümleri dışında klasik mesnevîlerde yer alan bölümlerin tamamı eserde bulunmamaktadır.

-Hilye türünde yazılmış olan eserlerin sonunda ayrı bir başlık altında verilen "hâtime" bölümü eserde, münâcât içerisindeki şiirlerle birlikte başlıksız olarak yer almaktadır.

Bu eserin dört halifeyle ilgili yazılmış sayılı müstakil eserler arasında yeni bir örnek teşkil etmesi bakımından önem arz ettiğini düşünüyoruz.

Yazar mesnevînin sebeb-i telif olarak düşünülebilecek kısmında dört halifenin hasletlerinin genç yaşlı herkesçe okunabilmesi ve öğrenilmesi için bu eseri Türkçe yazdığını ifade etmiştir. Biz de bu mütevazı çalışmamızla dört halifenin güzel vasıflarını ortaya koyan özgün bir mesnevîyi ilim dünyasında kazandırmış olduğumuz kanaatindeyiz. Bu çalışmanın, Türk-İslâm edebiyatı çalışmalarının bir parçası olarak yeni araştırmalara kaynaklık etmesini ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

Abdüsselam b. Muhsin Al-i İsâ, *Dirâsâtü'n-naḳdiyye fi 'l-merviyyati'l-vâride fi şaḫsiyyeti 'Ömer b. el-Ḫattab, I-lll*, Medine 1423/2002.

Akarsu, Murat, "*Hz. Osman ve Hilafeti*", Ankara Üni. İlahiyat Fakültesi İslâm Tarihi Anabilim Dalı (Doktora Tezi), Ankara 2001.

Algül, Hüseyin , *İslâm Tarihi II,* Gonca Yay., İstanbul 1991.

Altuntaş, Halil ve Şahin, Muzaffer *Kur'an-ı Kerim Meali*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2012.

Apak, Adem, *Anahatlarıyla İslâm Tarihi 2 (Hulefâ-i Râşidîn Dönemi),* Ensar Yay., İstanbul 2013.

Aras, Veli, "Hilye ve Hilyeler", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi,* IV, İstanbul 1981.

Arslan, Mustafa,"Güftî'nin Hilye-i Haseneyn ve Aşere-i Mübeşşeresi", Hacettepe Türkiyat, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Ankara 2008, s.79-106.

Âşık Çelebi, *Meşâʿirüş-Şuarâ, II*, Haz. Filiz KILIÇ, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü 2010.

Atlansoy, Kadir, *Bursa Şairleri Bursa Vefayetnamelerindeki Şairlerin Biyografileri,* Asa Kitabevi, Bursa 1998.

Ayan, Hüseyin, *Cevrî Hayatı Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Atatürk Ünv. Yay. Erzurum, 1981.

Azimli, Mehmet, *Hz. Ebu Bekir*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2011.

--------, *Dört Halifeyi Farklı Okumak-2: Hz. Ömer,* Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2012.

Bedr ed-dîn b. Himmet-yâr Mevlevî, *Ahâdât-i Nebî ve Sad Kelimât-ı Çâr Yâr-ı Güzîn*, Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları, nr.650.

Beyhakî, *Es-sünenü'l Kübrâ*, Haydarabad 1344.

Boz, Erdoğan, Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesi,* Gazi Kitabevi, Ankara 2013.

Buharî, *el-Câmiu's-Sahih, I-VI*, (Nşr. Fuad Abdülbaki), el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul t.y. .

Cevrî, *Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn*, Konya Bölge Yazman Eserler Kütüphanesi, nr. 193/2.

----------, Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi, nr. 517/3.

----------, Kütahya Vahidpaşa İl Halk Kütüphanesi, nr. 280/2, Rıdvan, *Türk Edebiyatında Türler,* Grafiker Yay., Ankara 2012.

Cûdî, *Hilye-i Çehâr-yâr*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Hazinesi nr. 1803.

Cudî, *Hilye-i Çar-ı Yar-ı Güzin,* Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, nr. 2785/4.

Çelik, Ali, *Halkın Hadis Bilgisi ve Bilgi Kaynakları (Ahmediyye Örneği),* Emin Yay., Bursa 2009.

Çetin, İsmet, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Cenknameleri,* Kültür Bakanlığı, Ankara 1997.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat,* Aydın Kitabevi, Ankara 2012.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK, Ankara 2005.

Dursunzâde Abdülbâkî Efendi, *Hilyetü'l-enbiyâ ve Hilye-i Çehâr-yâr-ı Güzîn,*Süleymaniye Kütüphanesi, nr.381.

Ebu Davud, *Sünen, I-V,* Çağrı Yay. İstanbul 1992.

Ebu'l-Hasan Nedvî, *Hz. Ali:el-Murtaza*, Tercüme.: Yusuf Karaca, Risale Yayınları, İstanbul 1999.

El Aclunî, İsmail Bin Muhammed*, Keşfu'l Hafâ ve Muzîli'l-İlbas Amme'ş-tehereminet'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs.* Beyrut 1352.

Ertan, Veli, *Hz. Ömer,* Hisar Yay., İstanbul 1979.

Es-Sağanî, *Ebu'l-Fedâil el Hasen bin Muhamed bin hasen el Kurşî, Mezûâtu's-Sâğânî,* (Necm Abdurrahman Halef), 2. Baskı, Beyrut 1405/1985.

Fayda, Mustafa, *Hulefâ-yı Râşidin Devri (Dört Halife Dönemi),* Kubbealtı Yay., İstanbul 2014.

---------, "Hulefa-i Raşidin " , *DİA*, XVIII, 1998 s.324-325.

---------, "Ebu Bekir Maddesi", *DİA*. X, 1994, s.101-102.

---------, "Ömer Maddesi", *DİA*. XXXIV, 2007, 44-46.

Fığlalı, Ethem Ruhi, "Ali ", *DİA*, 1989, II, 371-374.

Güftî, *Hilye-i Aşere-i Mübeşşere*, Eserin Süleymaniye Kütüphanesi, nr. 1715/7.

Gülistân-ı Semâil, Süleymaniye Kütüphanesi, nr. 5427/4.

Güngör, Zülfikar, "Türk Edebiyatı'nda Türkçe Manzum Hilye-i Nebeviler ve Nesimî Mehmed'in Gülistân-ı Şemâil'i", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), Ankara 2000.

Gülmez, Sema, "Türk Edebiyatı'nda Hilye ve Cevri'nin "Hilye-i Çâr Yâr-ı Güzin", Dokuz Eylül Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2006.

Güzel, Abdurrahman, *Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yay. Ankara 2012.

Güzelova, Hanzâde (2008), "Abdî'in Heft-Peyker Mesnevîsi (İnceleme-Metin-Dizin)". (Doktora Tezi), İstanbul: Hacettepe Üniversitesi.

Hacı Abdî Efendi, *Feżâʾîl-i Ḥulefâ-i Râşidîn Ḫaṣâil-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn,* URL:http://www.İslâmicmanuscripts.net/receive/IslamHSBook_İslâmhs_00004135. 23.03.2015

Harrât-zâde İbrâhîm Çelebî, *Hilye-i Çehâryâr-ı Güzin,* Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Mecâmi Türkî Talat, nr. 112.

Hizmetli, Sabri, *İslâm Tarihi,* Ankara Üni. İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1991.

Hocaki-zâde Mustafâ b. Mehmed, *Şerh-i Kelimât-ı Çehâryâr-ı Güzin*, Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr. 4483.

"Hulefa-i Raşidin ve Emeviler", II*, Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi Ansiklopedisi,* Çağ Yay., İstanbul 1992.

İbn Hıbban, *Sahih, XV,* 35, Beyrut 1408/1988.

İnce, Adnan, "XVI. Yüzyıl Şairlerinden Abdî'nin Eserleri", *Türk Dili dergisi,* Sayı: 410/Şubat 1986.

İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz,* Dergah Yay., İstanbul 2006

İpekten, Haluk, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu, T. Karabey, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 1988.

İsen, Mustafa, *Kühnü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara 1994.

---------, *Sehi Bey Tezkiresi Heşt Bihişt*, Akçağ Yay. Ankara 1998.

Kârî, *Hilye-i Evsâf-ı Çâr- Yâr-ı Güzîn*, Polonya Biblioteka Uniwersytetu Wroclawskiego, nr. Or. I-72.

Kartal, Ahmet, *Doğunun Uzun Hikâyesi Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Yayınevi, İstanbul 2013.

Keskioğlu, Osman, *Dört Halife,* Kılıç Kitabevi, Ankara 2005.

Kitâb-ı Eshâb-ı Güzîn, Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Regius

Kurt, Hasan, *İlk Dört Halife Dönemi,* Araştırma Yayınları, Ankara 2008.

Lâtifî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n Nuzama,* Haz. Rıdvan Canım Atatürk Kültür Merkezi Yay. Ankara 2000.

Menâkıb-ı Çehâryâr-ı Güzin, Amasya Beyazıt İl Halk Kütüphanesi, nr. 1870/1

---------, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları, nr. 1182.

---------, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr. 1155.

Muhammed Niyâzî el-Mısrî el-Halvetî, *Risâle fî Hakki Çehâr-yâr-ı Güzin*, Erzurum İl Halk Kütüphanesi, nr.1785/2.

Muslim, Ebû Hüseyin Bin Haccâc EL-Kuşeyrî, *Sahîhu Muslîm,* M. Fuat Abdülbakî) Beyrut 19.

Mustafâ b. Mehmed, *Sad Kelimât-i Çehâryâr-i Güzîn*, Almanya Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları, nr.3297.

Mustafâ b. Mehmed Kastamonî, *Terceme-i Sad Kelîmet-ı Çaharyar-ı Güzin*, İstanbul Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi nr. 425.

Na'tî, *Hilye-i Aşere-i Mübeşşere,* Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi nr. 2002.

Özdemir, Mehmet, "Türk Edebiyatında Manzum Hilye Türü ve Neccarzâde Rızâ'nın Hilye-İ Hâce Bahâüddîn Şâh-ı Nakşibend'i", *Turkish Studies,* Volume 7/3, Summer, 2012.

Rıza, Muhammed, *Zü'n-Nüreyn 'Oşman b. 'Aftan,* Beyrut 1402/1982.

Sâmi Şemseddin, *Kâmûsu'l-A'lâm,* IV, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996.

Sarıcık, Murat, *Hz. Osman: Hayâ Timsali,* Nesil Yayınları, İstanbul 2009.

Sarıçam, İbrahim, *Hz. Ömer,* Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012.

----------, *Hz. Ebu Bekir*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2006

Seyyîd Eyyûb Bin Sıddîk, *Menâkıb-ı Çihâr Yâr-i Güzîn,* Hakikat Kitabevi Kırbirinci Baskı Haziran 2014.

Sicilli Osmanî, I, Haz. Nuri Akbayar, Tarih Vakfı Yay., S. 100.

Sivasi, Şemseddin Ahmed, *Menakıb-ı Çehar yar Güzîn,* sufi yay., 2005.

Şahin, Haşim, “Menakıbname”, *DİA,* c. 29, S. 112-114.

Şemseddin Şinas, *Menakıb-ı Çihar Yar-ı Güzin,* Edirne Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi, nr.3480 , nr.1717.

Şener, Halil İbrahim, “Türk Divan Edebiyatında Na’t ve Bazı Na’t mecmuaları”, *Dokuz Eylül Üni. İlahiyat Fak. Dergisi*, Sayı 3, İzmir 1986.

Şeyhülislâm Esad Mehmed Efendi, *Gülistân-ı Semâil*, Süleymaniye Kütüphanesi, nr. 3819.

Şükri, Muhammed, *Tuhfetü’l- fevâid*, s. 49., İstanbul 1328.

Taşköprülüzade, İsamuddin Ebu’l Hayr Ahmed Efendi, *Eş-Şakaiku’n-Nu’maniyye fi Ulemai’d-Devleti’l-Osmaniyye*, s.299-300.

Tirmizî, *Sunen,* Mektebetü’l – Meârif, (Nşr. Nasuriddin Elbanî Ebu Ubeyde), Riyad t.y.

Tuman, Nail, *Tuhfe-i Naili Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri,* c. II. 1949.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, “Menakıb”, c. 5.

Uğur, Ahmet, *İslâm Tarihi (Hz. Peygamber ve Dört Halife Dönemi),* Kayseri 1995.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yay., İstanbul, 2012.

Uzun, Mustafa, “Hilye” Maddesi, *DİA*, 1994.

Yekbaş, Hakan; *Türk Edebiyatında Hz. Ali ve Hz. Fâtıma Mevlidleri,* Asitan Kitap, Ankara 2012.

Yeniterzi, Emine, *Türk Edebiyatında Na’tlar (Antoloji),* Diyanet Vakfı Yay., Ankara 1993.

Yılmaz, Ali, *Türk İslâm Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yay. Ankara 2012.

Yılmaz, Mehmet, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük*), Kesit Yay., İstanbul 2013.

Yiğit, İsmail, “Osman”, *DİA,* 2007, XXXIII, 438-443.

TIPKIBASIM

I

ʿAbdī

fadāil-i xulafā

i-rāšidīn

فضائل خلفاء راشدین و خصائل چهار یار گزین
ناظم شهیر و شاعر بی نظیر الحاج عبدی افندی
رحمه الله تعالی

حمد لله اول خدای مستعان
ذات پاکینی بره قلدی عیان

صنع ایله وارلغی بولدی ثبوت
برلکینه قل هو الله شهود

نه ولد اولدی نه والد اول اله
لم یلد بو قوله و لم یولد گواه

هر توانا اندن اومرلر مدد
یوقدر عالمده اکا کفوا احد

اولینه یقدر هیچ ابتدا
آخرینه بولمدیلر انتها

اول آخردن منزهدر خدا
جمله عالم فانی اولدر بقا

علمله اسراره بولنلر وصول
حیرتندن ما عرفناک ایدر اول

قطره عمادن نجه ویره نشان
کنهینه عارف ذاتنه ذاتی همان

لیکه عقله ورمش اول دکلو مجال
فهم اده کمدندر اشبو خیال

صنعه باقبه کلیه اول صانعی
کوره بو مجموع بیله جامعی

کم بو رسمه اشبو رمزی کلیه
واره کرمنا لباسنی گییه

هم دخی توحیده قلبن قال ایده
قطره دن دریای استدلال ایده

اکه مسکن اوله اعلای مقام
زیره خاص اولدی انی اکلامه عام

فخر عالم حرمتینه حرمت ایت — اول حبیبو که بزی سن امتی ایت

اگه اوین زیره کم شاد اولدلر — دنیه و عقباده ازاد اولدلر

اول اولدی بوبکر اکا رفیق — ادنی صدیق وردی هم عتیق

ثانیا عمر ایرشدی اولدی یار — دندی اسلام دین انوکله قرار

ثالثینجی کلدی عثمان حضرتی — قلدی فخر عالم اکا حرمتی

رابعی یار علی مرتضی — ایلدی اعدای دینه چوق جزا

بونلر کیله محمد مصطفی — صانس کوزردن یاپلمش بر بنا

چاریاری چار رکنی قبه نک — قلعه زیباس احمد درانک

بانسی کمدر دسک باری درر — هر مشابهدن هم اول عاری دور

هر کم اول بنایی یددسند — بولدی دارین اجره نعمت بی عدد

کم که سودی مصطفای جانله — سوسن انک دوستلرن داخ بیله

ایی سونلر سورا صحابیی — هم دخی اولادنی احبابیی

کر سورسک سنده اول سلطانکی — ور صلوات جانک اودن قل بری

سوممک اصحابیی اولدی دلیل — کم حبیبدا خی سومز ایله بیل

دیلرم کستاخ اولب برنج کلام — بو محلده سویلنوب اوله تمام

مدح بهار

علی الخصوص که ایشوم فصل بهار — اردی و تلدی جهانی لاله زار

کز

2

بو دخی کینه حقک الهامدر — ضمنه قولک کندنک اقدامدر

هر قولینه قلدی بر در لو عطا — قدرتن بلدرمکیچون اول خدا

جمله مخلوقاتک اولدر خالقی — هم سعید ایتدی کمن کیمن شقی

کیمسینه وردی علمیله کمال — کیمسینی ایلدی صاحب جمال

کیمسینی سودی ادریس ایلدی — کیمنه خشم ایتدی ابلیس ایلدی

کیمنک قلبینی محزون ایلدی — کیمنی عشقیله مجنون ایلدی

کیمسینی کوکدن اندوروب یره — امر ادر کیم یاپلر کوشک سرا

نه سرادر بوکه صوکیدر فنا — عیش نیش اولدی غناسی هم عنا

قنو سروه بو سرای اولدی سرور — بو قبا نه قالیه اولمادی قبور

کر بو دنیانک ثباتی اولدی — فخر عالم بونده باقی قالدی

زیره انکچون بر تمشدر اله — عرش فرشی بیر کوک شمس ماه

چون اکا قالمادی قلمز غیریه — عاقل اولدر المدن قیدن بیله

حقک امرینه اطاعت ایلیه — قدرت اولدو غنجه طاعت ایلیه

هم رسولک شرعنی قیله قبول — تاکه محشرده شفاعت بوله اول

یا رسول الله شفیع الغل بزه — شول زمانکم ایرشه یوم الجزا

مجرم عاصیلر اولدقده شمار — قل شفاعت کل بزه ای کلعذار

یا الهی سن عنایت ایلکل — رحمت ایت بیزه هدایت ایلکل

پس دیدمکم ای دل آواره سر | بر نفس بو ضعفه قیلدکسه نظر

جمله مرغان آوراق شجر | ذاکر اولسه نیچون اتمایه بشر

بو دم انصافه که لایقمی سنك | قامو گویا اوله خشك اولا تنك

باقی خود بلدك دکل عالم اشی | بر نفس سندم کدر بو تشویشی

غفلت اویخوسندن اویر جانکی | ذکر قیل بودم بوجه سبحانکی

دیله کل صکره سراغاز ایلکل | بوسلك قیل دخی شهناز ایلکل

بیزه بر کرکلی خبر ایله بیان | در دریادن چقر ایله عیان

دیمه صرافم ویا خود جوهری | النبری وارسه کرالم جوهری

اول دکل جوهر که یا بس طاش اوله | رنکی فانی کندسی قلماش اوله

جوهر اول حق سزدر کم اوتنه | یادانی کوشنه هر دم طاقنه

هم حبیب الله سزندن بر نشان | بیزه ور کم بولنه در جان نشان

سز انکلدر کم و ذر روحه صفا | خسته دللر ایشدب بوله شفا

چونکه اولدر دو عالمدن مراد | نیچون اولنمایه بس هر دمده یاد

لیکه بزده نقدر اولدکلو مجال | کم دیه وصفندن انك بر مثال

زیره حق لولاك دیدی شاننه | کمسه ارمز وصفنك ورانه

هر دم مشکلدر نیجه اهل نیاز | کشف ادب وصفندن انك بر لوراز

تیره کوده وار در نیجه خبر | یا خو مولودلر کم اولدی مختصر

شوکلم

3

کرسور رسل جنتك اثارنی | کور بهارك رونق کل زارنی

سبزه پوش اولدی کنه روی زمین | ظاهر اولدی هر نبات تاچدکمین

قردی بادم بریرن چتر طناب | تاکلب صحبت قله هر شیخ شاب

سایه صالدی بر یوزینه هر شجر | قل تماشا سنده وار ایسه بصر

نرکس اورتمش بشا زرین تاج | پادشاهم در روزك باج خراج

لاله المش دستنه لعلین قدح | صحبتی اراسته وکوکلی فرح

سرخ رنك اتمش اورتبی ارغوان | صالیلر اورتاده ص تازه جوان

صوسن اوزتمش دلن اچب قلاغ | در بزو میله مزیند زبو باغ

بوینن اکمشدر بنفشه مست خوی | روی سبزستانه او کله مشك بوی

کل ارتمش ناکهان کلزارده | اکه تقلید ایلمش کل نارده

جملدن اعلا کولکدر منزلی | اولدر شوریده قیلن بلبلی

کوزدی یاری محرم اولمش خار له | عمرنی دایم کچورر زار له

کور هزار دستانك امدی چنکنی | بوسلك قرمشدر اهنکنی

بریکا طراح ایدر خوش نغمه ساز | درمش اهنکن حسینی هم حجاز

قمر دردیله قلور افغان زار | بوینینه دقمش کمند زلف یار

ال کتوربن جانه ایلر دعا | کم بو دوری باقی دتغل ای خدا

بیوز بولردن روحه ارزی سورنا | ارد هشیارلق او دمده کندی خان

قیلبن هدهد کبی جولان ای جان … ویرنیم ساکا سلیماندن نشان

في بيان معجزة النبي عليه السلام

اولا بر معجزه ایدم سزه … کر معین اوله بو اشده معجزه

معجزاته کرچه یقدر شمار … لیکه بو کی معتبردر ای یار

شول زمانکم بو جهل اول لعنتي … عاجز اولمشدي رسولدن کی قتي

هوندکلو شرك ادرسه احمده … خلقی ایجنده خور اولوردی ای دد

انی تکذیب ایتدکجه اول لعین … نور اسلام ارتریدی دزمدن

هر طرفدن ایشدب قوم عرب … دینه کیررلر کلوبن روز شب

کونده کوناتدي رسولك حرمتي … هر کشی اکا قلوردي عزتي

کمسه ابو جهلك سزنه اعتبار … اتمز اولمشلردي شویلکه وار

ندسن بلمایوب اول ملعون مکر … پس حبیب مالکه صالدی خبر

بو حبیب ابن مالك شویلکه وار … بکلر اچره ارکشیدی نامدار

شامه سلطانیدی اولدمده حبیب … کی شجیعیدی وخلق اچره مهیب

هم ترنشیدی اول خان قریش … دزلربدی کدریخان قریش

جمله بکلردن اویکدي کی اولو … عاقل دانا یدی هم بختلو

بو جهل اکا بتی یازدی همان … کوندرب حالی فهو قلدی عیان

دیدکم بلسون ملك اشبو زمان … قویدی بر ساحر اچومزدن روان

تکز

4

شونکم انی بیزه بلمك در روا … لطف ادب بلدردکلر اهل صفا

شونکم انی بلمك اولمادی روا … اکه عالم غیر یوقاله خدا

دخی شول درت یار حقنده حبیب … بعض نسنه کم بیرمشدر عجیب

هم خدادن نازل اولدیچو کلام … کم حبیب الله بیان ایتدي تمام

اشبو خلقك انی بلمز اکثري … کم نه سلطانلردر اول سرورلری

وارد اولمشدر حدیثیله صحیح … فخر عالم کم بیرمشدر صریح

بونلري جمع ایدبن بولدم روان … هر بریسی کتابا اچره نهان

اشکاره نظمله قلدم بیان … ترك دلجه کداوقیه پیر جوان

تا کمسه چاریارك حقنه … یکلش اندیشه اتمیه کی صاقنه

هم بولردن یارن اول اوتمیه … وارربن نار جحیمه یا تمیه

بیزه دخی انلرك حبی خدا … بی نهایت اومرز قیله عطا

زیره کم تمدي روافض اولدچو … دنلرینی قیلدلر جهلیله یوق

تودلر ارکان دینی سنتي … دشمن ایدندلر اشبو امتي

ایدلر شیطانه دیندن چقدلر … اخوت منزلرینی یقدلر

بلمدیلر چاریارك عدلنی … حق قیتندن قربتینی فضلنی

انلري قوکل بري دکله بني … تا مثاب ایدم بو سزلردن سنی

کندو بر یکی دین اظهار ایلدی
هاشمیلر اول حبیبه ایلادردی

چون حبیب اشتدی اولدم بو سوزی
دندی کندو قومنه دندی یوزی

دید وارک کلدکز محمده
اولکم ایلوکله کلبکده

کر تمردلک قلوریسه سزه
جبرله الوب کلک بونده بزه

بر نجه حاجب همان دم کندلر
نخر عالم حضرتینه یتدلر

دعوت ایدنجک رسولی اول زمان
بونلر کله دورن اولدی روان

پس ابوبکر خدیجه انا هم
دورن اغلرلر ایدی دمبدم

درلر ایدی مکر دشمندن نکاه
صقلغل سن مصطفایی یا اله

پس رسول الله دریدی انلره
قورقمکز حقه صغینک ای برا

حق تعالی هر نه دیلرسه قلور
لاجرم کیشیه یازیلن کلور

داردن صدیق اودمده ای اخی
بر قزل حله کتوردی اول سخی

دخی بر پاره عمامه اول زمان
کتوروب وردی رسوله ای جوان

صاروب اولدم عمامهٔ رسول
کیدی حله دخی اول بر اصول

بوبکر یانجه کیردیلر یوله
هم خدیجه انا اردنجه بله

چون حبیبه اولدلر بونلر قریب
قلقوب اکرام ایلدی اولدم حبیب

قرشو واروب تواضع ایلدی
مسکنت قیلوب ملایم سبلدی

امر اذر حاجبلرینه اول همان
کم برا التون کرسی قدیلر روان

کرسی

5

تکبر دردر بنمدر هم رسول
ایلمز بیزم دینومزی قبول

بر یکی دین ایتدی احداث اشبو دم
نیجه زحمت کوردک اندن چوق الم

درلو حجتلر کتورر بر سزه
از قلوبدر اشبو ایینی بوزه

خلق ایچنده بوتلر و مزه سوکر
کندو دینن دورن دایم اوکر

ارمزیسک اوش بوزن ایتدی بزی
کی ضعیف ایتدی بودمر دینومزی

قورقسی یوق کمسه دن قلمز حذر
دینی اوش عالمه اجره یا پسر

چون حبیب ایشیدجک اشبو سوزی
ایته اولدی سوار اولدم اوزی

اون ایکی بیک ارله بندی همان
هر بریسی شویلکم بر پهلوان

کلدی اردی مکه قرینه بولر
ابطحه دردی انده قوندلر

بوجهل ایشیدوبن قرشو وارر
مکه قومن یانینه الوب دورر

پیشکشیچون هم نجه مال طوار
الوبن جمله حبیبه واردلر

بوجهل کجدی حبیبک یانینه
اوتروب صوردی حبیب اندن ینه

صوردی بوجهله رسول احوالنی
دیدی یا سید بکا صورمه انی

اشبو خلقه صورانک کیفیتن
زیره بونلر بیلور ماهیتن

یا بنی هاشم دیدی اولدم حبیب
بو محمددن نه کوردوکز عجیب

دیدلر اشبو محمد طفلکن
کی امین صادق قدی اکله سن

هر نجنکم عمر قرق یاشه ارر
اول زماندن برو بوتلره سوکر

سرور عالم دیدیکم یا حبیب ... دیدکک کبی ایدرسوبن عجیب
سندخی قومکله جمله همان ... گترمسن بکا اولدم ایمان
پس حبیب ایدر نعم یا مصطفا ... عهد موزه قلهون اولدم وفا
قلقوب اول ساعتده او سلطان دین ... بوقبیس طاغینه عزم ایتدی همین
چقوب انده قلدی ایکی رکعت نماز ... ال گتوروب خالقه قلدی نیاز
مستجاب ایتدی دعاسن اول اله ... جبرئیلی گوندردی اول پادشاه
اون ایکی بیک هم ملک کلدی بله ... هر بریسی رسکولمش اله
جبرئیل ایدر سلام ایلر خدا ... در حبیبم نه دلرسه انده مروا
ترتمسون دربن انو کلم بیلیمه ... قامویه انی مظفر ایلیمه
ای کون هم کجایی کوندزی ... نکی دیلر بونلری قلسون اوزی
واردی تقدیر مزده بودخی ... کم بکون سندن صور بله ای سخی
طور معل امدی یتشدر حجتنک ... کم رسالتا چره واردر قدرتنک
هم حبیبک بر قزی واردر نهان ... باشی اوستینه دوشب یاتر روان
قدرت حق نقدر را ایکی الی ... هم ایاغی کوزلری یوق ای ولی
بل حبیبکده مرادم دیدکی ... کیجه کوندز غصه سینی یدکی
دایما اول قیزینک تشویشدر ... السز ایقسز یتر بر کیشدر
وار بشارت قل حبیبه شمد سن ... حق قزینی ایلدی صاغ اسن

جبرا

کوسیی اوزره هیبتیله اول رسول ... بونلره قو شودورب قلدی نزول
نوره غرق اولوب مبارک جبهسی ... عالمی قلدی منور شعلسی
دشدی هیبت اول دورن قومه ... باش اشغه صلدلر هر نکه وار
ایاد
قالدروب باشن حبیب اولدم اکا ... یا محمد در خبر ور کل بکا
سن بلورسنکم قموسنا مبرک ... واردی بر معجزاتی انلرک
امدی وار یسه سنکده معجزات ... ال برو کوستر کورالم بینات
در رسول الله ندر مقصودکز ... شونکه مشکلدر سزا انی ایدکز
پس حبیب ایدر طولندر بوکنی ... محو اولب کیده کورم تابن ای
ای طغه یرنه چونکم کوره سن ... امر ایدب ای یره اندوره سن
انجک یره ایکی پاره اولا ... اتکک التینه کیره هم کلا
صاغ یانکدن چیقه گلب یارسی ... صول یانکدن چیقه داخی یارسی
باشنک اوستنده ایکسی بر اولا ... سیلیه ادم کبی کلب دیلا
دیه کم سنسن رسول اشبو زمان ... دوبن کینه کوکه کیده همان
دوربن روی سماده نورلنه ... اول ساعتده محو اولب کیده کنه
کون طغه اوکلی کبن یوزیه ... کیده ظلمت روشنالق دوریه
بر مرادم داخی قلبمده سنم ... وارد زنکی دیاسن ای حشم
اول مرادمدن وراشن کرخبر ... بلوز کم سنسن اول خیر البشر

تمکه امرینه مخالف سیلدي　　حق اني مردود مغبون ایلدي

اشبو رسمه برنجه درلو خبر　　سیلدي اول قومه اول وقتن قمر

کینه کلك یورینه چقد اول همان　　نورلنوب اول آرادن اولدي نهان

کینه کون طغدي هم اوکلي بین　　کوردي اول قوم اولدکلر این بین

دیر حبیب اولدم رسوله اي اولو　　قالدي بر شرطم دخي اي بختلو

پس رسول الله دیدیکم یا حبیب　　بر بشارتن ایلیم ساکه غریب

وارمش اوکده سنك بر قز عیال　　حق اني معلول قلمش بي مجال

یاتریمش هر زمانده بر قفا　　دست یادن کورمامش بر دم وفا

اکي کوزلري جهاني کورممش　　قلقوبن اولا یق اوزره درممش

حق اني شمدي قلوبدر صاغ امن　　کر انانمز سك اني وار کور سن

چون حبیب ایشیدجك اشبو سري　　دور کلدي ایاغ اوزره کندري

دیدیکم یا اهل مکه سز بلك　　اکلیوب اشبو اشي اکاه اولك

کلدم اسلامه بکا کلدي یقین　　نور ایمان کوکلمه صلدي افق

قالمدي کوکلمده هیچ شك کمان　　صدق قلدم ایمانه کلدم بو زمان

برمغز اول قومه قرشو کتورر　　دوربا اولدمده شهادت کتورر

دیدي حق بردر محمد در هم رسول　　حمد لله کم بزه طغردي یول

طولدي جیش صدق قلده دل کشوري　　منهزم اولدي کمانم لشکري

کلد

7

جبریلك سوزي چون اولدي تمام　　اندي طغدن اشغه اولدم امام

اول مبارك جبهنك نوري دخي　　اولمش اولدن زیاده اي اخي

جبریل طورمش هواده امر ایله　　اول ملکلر صف دوتب دورر ایله

کلدي اولدمده امام المتقین　　دردي ابراهیم مقامنده همین

اول مبارك بر مغیلده همان　　شمسه ایلادي اشارت اول زمان

دردغي یرده کنش دترز اودم　　غایب اولب وارلغي اولدي عدم

ظلمت اردي عالمه اولدم روان　　اي طغوبن دخي بدر اولد همان

بر مغیله کینه عالم سروري　　بر اشارت قلدي اول ماهه کري

دتریوب ماه اولدکینه بي قرار　　اندي تا اوکینه اولدم بنده وار

زیوه کبي قیندي اولدم یره　　ور صلوات جانله پیغامبره

ایکي پاره اولدي اول ساعت بو ماه　　دامني التنه شاهك بولدي راه

صاغ یکندن چقد کلدي پارهسي　　صول یکندن چقد هم بر پارهسي

باشي اوستنه رسولك کلدلر　　بیرکب اول آرده جمع اولدلر

نورلنوبن اولدکینه با یغي　　جمله کوردي اني اول دوزنغي

جا غرب اولدمده اعلا صوتله　　دشمنه قرشو همان کلدي دله

شاهدم بن بردر الله دیدي　　هم محمد در رسول الله دیدي

کمکه تصدیق ایلدي محمدي　　اولدي عالمده سعید سرمدي

اونورم ایقودن اولدمده جنت   قاموا اعضامی بولورم تندرست
بوسعت سزده واریشب کلدکوز   همبریده صحت اوزره بولدکز
ایشیدیجک اول حبیب اشبو سزی   شکوادوبن طپرغه اوردی یزی
اعتقادی داخی محکم اولدی هم   اول کیجن عمرینه قلدی چوق ندم
لطفادیجک برقولینه اول جلیل   دشمنی دایم اولور خور ذلیل
کورمیمی سنکما بوجهل لعین   دوتمشدی اول رسوله کبرکین
دردیکم حبیب انده کله   کندکیبی احمده دشمن اوله
بیرکوبن ایده لردی چوق فساد   حق رسولینه ادالردی عناد
اول رسوله کلجک اولدی معین   بوکه یوزی قاره سی قالدی همین
یوزدخی ترق ایکی بیتیله تمام   معجزاتی بوند قلدک اختتام
سنده اومرسک که رحمت بولسن   عشقله دایم صلوات قیله سن
بشلیالم اول ویکر سوزنه   چاریار اوصافن ایده لوم بونه
اول خلافت تختنک سرورلری   بوبکر عمر دخی عثمان علی
حق تعالی امرله اولدی بولر   هر بریسی کم خلیفه اولدلر
بوبکر اول دخی صکره عمر   همدخی عثمان علی درای پسر

فصل فی اثبات خلافت ابو بکر بالکتاب والسنة واجماع الامة

بوبکر اول اندن اولدی ایت   صکره عمر اولمغه نیدی ثبت

نازل

8

کندک قومی ایشیدیجک انی   جمله اسلام ایلنه دندیونی
اون ایکی بیک عسکر کفار اودم   قاموا اسلامه کلورلر ای ددم
کوردی بوحالی ابوجهل پلید   تا سسندن قوردی صنکم قدید
دیدیا سیدنه تیز کردک دینه   اینتب بوساحرک بر سحرینه
ورمدی ایرق حبیبا کا جواب   بلدکم سوزندیو غنمش ثواب
بقمدی یوزینه ابوجهلک دخی   تیز یراق اندی دوروبن اول سخی
هم وداع اتدی رسولیله همان   کیروبن شام یولنه اولدی دوان
کلدی شامه قیصرینه کردی حبیب   قیزنی کوره که نجه اتندی طبیب
ایشدب قوشولر انی دختری   نجه دختر حسن الینک سروری
اکسزن کوزدکده قیزن اول اولو   خیرتندن اوله یزمشدی دلو
قزدخی اناسی چونکم کوردر   برمغن قالدوربن قوشووارر
در خدا بردر محمددر رسول   بل حقیقت اولدرر اصل اوصول
اتسی ایدر قزم اشبو کلام   کمدن اردی ساکه بلدردی تمام
تزددیکم دوشمه کردی بنم   سیز ایمانه کتورن ای جنم
باکه معلوم اتدی اسلامکی   نجه بخته قلدیسه خامکی
اتدی کوسنده مسلمان اوله سن   جمله عضوک صحت اوزره بوله سن
بندخی اسلامه کلمشم همان   عالمی دنیاده ای شاه زمان

9

اول رسولڭ سوزنه یقدر خلاف — سویلمز هرگز سزینی اول گزاف
هر سزی اول خدا الهامدر — دائما ذکری الهڭ نامدر
هم دخی بوبکر اول فخر جهان — صاغ یانینه گچوردی هر زمان
قنغی مجلسده که اولسیدی رسول — صاغنه الوردی بوبکر اول
کمسه وارمازیدی انڭ یرینه — دنیه نڭ یقمزدی یوغ وارنه
هم مشارقده دمشدر بوسعید — مصطفادندر روایت کی اشید
دیدی صدیق بالله خلقدندر یقین — ما لیله صحبتنده اول گزین
دتسیدم درخدادن غیر دوست — دوتریدم دیدی بوبکر درست
لیکن اسلام اچره قرداشمدرر — دخی دوستم یار یولداشمدرر
مسجده اچلن قپولری که وار — یاپلکز دیدی حبیب کردکار
لیکه بوبکره اچیلن باب کز — یپمکز ایله بیوردی دیمکز
فضلنه یتمزمی بو دکلو انڭ — اکله عقلڭ وارسه یا شکدهسنڭ
استریسڭ داخی بوندن یک گواه — ایدیم سڭا اشت بودر اشباه
سوره والیل دیدی اول رسول — بوبکر حقنده قلدی حق نزول
راویسی خود ابن مسعوددر تمام — بویله دیدی هم ابولیث امام
کوزتر و لکینه دخی نولدی سبب — یا سبب سز وارمدر نسنه عجب
اول زمانکه الذی بلالی اول لو — کندما لیله بهاسینه طلو

نازل اولمشدر بڭا قرآن دخی — کیم خلیفه بوبکردر ای اخی

وعد الله الذين آمنوا منكم وعملوا الصالحات ليستخلفنهم في الارض كما استخلف الذين من قبلهم وليمكنن لهم دينهم الذي ارتضى لهم

حق کلامندن چونکم ایدندڭ پناه — قالمدی اورتاده دخی اشتباه
هم حیاتنده رسول کبریا — اوچ کون اول بوبکره ایتدی اقتدا
بعضلر دیدی یدی کوندر نیاز — کیم ابوبکره اویوب قلدی نماز
چون اکا اویدی حبیب مستعان — نیچون اویمایه اولنلر مسلمان
کندی فعلیله رسول کبریا — یرینه ابوبکری دکدی بی ریا
بر دخی بیوردی اول فخر الانام — یرینه هر کیم که دکمزسه امام
جاهلیتله اولمش اولور اول — بویله بیرمشدر اول ره اصول
بر حدیثده دخی اول سلطان دین — دیدی اصحابه بڭا ای مؤمنین
بو خلافت اوله بندن صکره از — انجق اوتوز یل دکلدر جوغ از
دخی صکره غنی ملك اوله لر — گلر اولب پادشاهلق قیله لر
کیم علیدن صکره بو ملکه در خبر — بگلك اوله در رسول معتبر
زیرا بوبکر ابتدا اولدی امین — ایکی یل درردی خلافنده همین
اون یل اولدی صکره عمر حضرتی — اون ایکی یل اولدی عثمان حضرتی
التی یل اولدی علی مرتضی — جمله اوتوز یل اولور دیرم سزه

اول سعادته انی آزاد ایلدی — غصه‌لردن کوکلنی شاد ایلدی

طرفة العین ایچره جبریل امین — سورهٔ واللیل اندردی همین

آلت باشن قولدی بیله آزاد اولن — ایله‌دُرُر هم کتابده یاد اولن

دینه کوردکده ابوبکر رضا — بوتناره صاچدی بخش قلدی جزا

حق بو سوزیله اوده‌م ایتدی عیان — جنت اعماکین قلدوغن بیان

هم عتیق اوردی رسول آکا لقب — کیم جهنمدن اکا یوقدر تعب

دردصدیق آکا دایم مصطفا — دینه صادق اولدوغیچون اول صفا

وارجق معراجه فخر الانبیا — انده هر نه کوردیسه بی ریا

کلبن اصحابنه وردی خبر — جمله عالم بلدی آنی اول سحر

ایشدوب بعض منافق بو سوزی — کلدلر بوبکره دتدیلر یوزی

دیدلر بونیجه اولجق سوز اولا — بو محمد کم کترمشدر دله

بو کیجه کوکلره وار دم دیرمش — توخ کوردم عرشه اردم دیرمش

هیچ قبول ایلامی آنی کشی — کم نور بدرر بو بخلاین بر دشی

برکجاده یدی قات کوکی کن — سن نه درسن دیدلر اشبو سزه

بوبکر ایشدوب بن وردی جواب — کم محمد نه درسه اولدر ثواب

صادقم بن هر نه درسه مصطفا — دیره سوزنده انون یقدر خطا

انکیچون دیدلر صدیق اکا — بو دخی فضلی درر دیدم سکا

حکایت علی رضی الله عنه

کوفه شهرنده مکر برکون علی — منبر اوزره خطبه اوقردی اول ولی

اوغلی محمد حنیفی صوردی آکا — یا ابی دیدی خبر ورکل بکا

کم رسول الله ایدنجک انتقال — داد عقبایه بجه اولور اشبو حال

کم اولیسر دربنه خیر ناس — قایم اولا تاکه انوکله بو اساس

در علی بوبکرک اولدر اول مقام — ایله بیر مشددر فخر الانام

دید اولیجق دور ابوبکرک تمام — کیمک اولیسر خلافت یا امام

دید کم عمر اولیسر خیر ناس — بویله امر ایلدی بیلک فخر ناس

دید عمر داخی قلنجق سفر — کم اولیسر خیر ناس ای شیر نر

دید عثمان حضرتینکدر سریر — اکه تابع اوله‌لر بای فقیر

دید عثمان داخی قلنجق گذر — کیمک اولیسر خلافت ور خبر

دنمدی ارتق علی مرتضی — بن اولورم دیمدی شیر خدا

بونجه فضیله کورک اول سروری — کندی مدح ایلمکدندر بری

نفسنی مدح ایلمریسه قنق قول — کندوی بلمز لکندندر بل

دید محمد حنیفی ای کزین — بن دیایم بویرسک رابعین

سز اولورسز اوله در دنجی مکر — ورمدوکز ایکیچون بن خبر

حکایت اخری

کم ابو بکرك یری قلمایه بوش — هم ثواب داخی ویرکل اکا خوش

نجه کم امر ایتدی حق قلدم انی — اولدی کم باقن کوردك بنی

هم تصدق قلدم انده بن دخی — عادتیدی کم قلوردی اول سخی

هم ثوابنده اکا باغشلدم — چونکم بیردی انی اشلدم

بو سری چونکم دیدی روح الامین — کیته عزم ایتدی مقامینه همین

پس صحابه ایچره بیلندی تمام — کم نه عزت ویردی اکا رب الانام

کور قضایلدن نه بر خوش خبر — منکر اولمقدن اکا قلغل حذر

کم رسولیله نجه اول یاردر — ثانی اثنین اذ هما فی الغاردر

قال الله تعالی اذ اخرجه الذین کفروا ثانی اثنین اذ هما فی الغار اذ یقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا فانزل الله سکینته علیه وایده بجنود لم تروها الآیة

شول زمانکم مکهنك کافرلری — سردکردی مکهدن اول سروری

اولمشیدی اول مدینهیه روان — هم جبل ثوره وارمشدی همان

بر مغارهوه واردی انده ای یار — بو بکرله انده کزدی کل عذار

کوکلنی غم دتدی صدیقك اودم — کوردی انی اول رسول محترم

دیدشاد اول غصه یمه یا عتیق — کم خدا دردایما بیزه رفیق

حافظ ناصردر بیزه خدا — صقلیوبن دفع ایدندر بزدن قضا

مطمئن اولدی ابو بکرك اوزی — مصطفادن ایشدیجك بو سوزی

بر فضیلت داخی دکلم ای اولو — کم اولا جانك بشارتله طلو

بر صباح اول نبیلر سروری — یاردلمش مخلوقك پیغامبری

طك نمازینی قلوردی اصحابله — لیك ابو بکر انده دکلدی بله

چون صلاة صبح ایلدی تمام — کوردی بو بکر یرنده اول امام

بر نقیره داخی زانچه ویرر — فخر عالم باقوبن انی کورر

بر زماندن صکره بو بکر کزین — ایچرو کردی سلام ایتدی همین

صوردی انده اول رسول پاك دین — نیجه کیج کلدك بکون سن یا امین

دیدی کیج کلدوکم اولماسون عجب — طك نمازینی اوده قلدم یا حبیب

در رسول الله نه سر در بو دخی — بن سنی مسجدده کوردم ای اخی

بر نقیره داخی ویردك بر درم — بونده قلمشسن نمازی لاجرم

صوردی اصحابنه داخی اول اولو — جمله کوردك دیوبن قلدی غلو

بو بکر دیدی سزوکز حقدر — لیك بانم داخی کزیم صدقدر

اوده قلدم طك نمازن بن عیان — شبهه دکلدر یا رسول دتمه کمان

فکر دریاسنه طلمشدی رسول — جبرئیل ایندی همان اولدم نزول

دید بو بکرك سزنده یوق خلاف — کرچکدن ایدر صنمکز انی کزاف

بانده یرنده انك قلدی نماز — ایله امر ایلمشدی بی نیاز

بو بکر شکلنه کیرکل دید حق — وار انك یرنده دورغل دید حق

نیجه درآمله اولنجق ای عزیز   لایق اولمزایره کورمك انی بیز
زیره بیوردی رسول الله ای یار   وار حق معراجه دیدی گلعذار
هر سمایه کم وارورن ارمشم   آدمی یزمشلر انده کورمشم
بنم اردمجه ابوبکر اردنی   بیله یزمشلر دیدی کوردم انی
شول کشینك ادکم کوکده بلا   فخر عالم نامیله یازلا
نیجه سومایه انی مؤمن اولن   اکه انکار ایلمز حقی بلن
بر حدیث داخی بیوردی فخر ناس   بوندن ایله فضل ابوبکر قیاس
دیدی حقك اوچ یوز اخلاقی تمام   واردر بیلوکز ای قوم قیام
اولسه دیدی برسی بر کیشده   اول سببدن جنته واره کیده
طاموادندن حق آزاد ایلیه   انی جنت نعمتیله طویلیه
بوبکر دیدیکه ای دین سروری   وارمی اول خلقك عجب بنده بری
در رسول الله اکا کم یا امام   اوچ یوزنده حق سکا وردی تمام
بیرسی اکسك دکل وارسنده هب   جمله اخلاق خدای لطف رب
بر حدیث داخی بیورمشدر رسول   دوتر انك بیرغن دولتلو قول
انبیادن غیر در فخر جهان   بوبکردن افضل انسان چون
کمسنه کون طوغمز طولنمدی   بو فضیلت غیرده بولنمدی
انبیادن غیر خلقك یکرکی   بوبکردر یعنی اول اخوت بکی

بونلر

12

فضلنده بو داخی دال اولدی بره   ثانی واقع اولدی اول پیغامبره
اونا اوچنجی برده اولمشدر تمام   کم ایکنجی واقع اولدی اول امام
یعنی اول پیشوادر مصطفا   انك ارد نجه ابوبکر صفا
کم ایکنجی واقع اولمشدر اکا   کی عیان اکلیه نه درون کورسکا
اول اظهار ایتدی اسلامی رسول   صکره ابوبکر ایلدی طغرلدی یول
مصطفا کفاره قیلدی غارتی   صکره ابوبکر کن اولیدی غارتی
حق رسوله ورمشیدی نصرتی   صکره هم بوبکره وردی نصرتی
جمعه قلمشدی مسجدده رسول   هم ابوبکرك دخی واریدی اول
اول ایلادی ریاضت مصطفا   صکره بوبکر ایتدی اول صدق و صفا
بردخی یارن شهادت ویره لر   مصطفا بوبکرله هم دوره لر
انبیایه کم کلن اومتلری   نیجه انکار ایسلدیلر هر بری
هم عدالتده ایکنجی در تمام   حق رسولنه ابوبکر امام
بردخی دعوتده ایکنجی درر   بردخی محبتده ایکنجی درر
هم ایکنجی قبره کرملکده دخی   اجتماع کرملکده دخی ای سخی
اونا اوچنجی حقك دیدارینی   کورمکده دخی ایکنجی بیل انی
بردخی درلرکه بوبکر کزین   کم نبوت یوغدی انده همین
غیر نسنه ده ایکنجی در اوزی   شیله بل انی قبول ایت بو سوزی

زیرا اسلامە سن اولدك پیشوا قالدی سندن اشبو قانون ای صفا

بویلە نقل ایتدی دمولدن مرتضی حضرتی بوبکرە اول شیر خدا

بر دخی ایدم سکا دکلرسك انلر کلە سندخی کی یارسك

برکون او ترمشدا اول سلطان دین اولدم انمیشدی جبریل امین

صوردی قبرك اول سوال احوالنی امتینك نیجە اولاجق حالنی

دیدی جبرائیل کە ابوبکرە سؤال انمیا کردید سیلك ذو الجلال

غیریا اولاسدررا اول حساب اولمیا ابوبکرە بویلە در جواب

بو دلیل اولمزمی سکا یا دخی افضل ناس اولدوغنە اول سخی

دکلە ابوبکرك ینە احوالنی نیجە درلك ایلدی کور حالنی

کوردی فقری اختیار ایتدی رسول اکە تابع اولدی اول سعادتندە اول

جمع قلدی برارایە مالنی وردی بخشولر جملە وارنی

بر کشی واریدی غایتدە فقیر کم انك کبی بو عندی دخی بیر

اول کون اوندە دکلدی اول مکر بوبکر حالندن اولدی بی خبر

کە حصە دکممیشدی همین باقسینە هبو وردی اول امین

چونکە بو اشدن خبردار اولدی اول درد صدیق قابوسنە دند یول

واردن بوبکرە ایسدر یا امام بك فلوری دین ادنمشم تمام

دیلرم کم ایدە سن انی ادا تا عواض حق سزە یارن ادا

ایشدیجك

بویلە بیورمش اول شاه رسلین پیشوای اولین اخرین

ینە برکون اوتربخر جهان فکر ادردی اشبو رازی اول نهان

ای عجب یارن جنانك کیلدی کیمك الندە اولیسر دردی

اول سعتار دچلبدن جبرئیل در سلام ایتدی خداوند جلیل

دیدکم یارن کلیدی جنتك بوبکر الندە اولیسر دربلك

کیمی دلرسە قیا اول جنتە دلمادوکن قویا کر محنتە

جنتە اول راضی اولدوغن قیا راضی اولمادوغن طشرە قیا

یا الهی راضی قل بزدن انی تاکە طشرە قلمیاوز مسکنی

صقلە یارن طشرە قلمقدن بزی لطفکیلە ای خدا جملە موزی

هذا روایت عن علی رضی الله عنه

بر روایت دخی دمشدر علی کم رسول الله دن ایشت اول ولی

دیدا ابوبکرە بشارتدر سکا هم رسول الله بیرمشدر بکا

کیملکە قانون انسە کوچك سنتی حق رضا سیچون کە یقدر علتی

انك اچون ویرسر دایم خدا غیر کیشیدە اشلسە دن مرتضی

سندە اکدن کلدك اسلامەی جملە امتدن سن اولدك اختیار

دین اسلامە کلنلر شیخ شاب انلر ندکلو ویرلسە ثواب

سیزدە ویرلە اول دکلو ثواب تا اولنجە دك الی یوم الحساب

قولمزه كرورورسك رضا — بودم التوني ورم بونده سزه
قايل اولدي قوله صديق اول زمان — الديك التون دوندي همان
كلدي وردي اول فقيره ايددده — كم ورورين دينني قيله ادا
الين التوني كتدي اول كشي — دينينه وردي انوك بتدي اشي
يحدي اول كون هم ايكنجي كون دخي — كلدي اوچنجي كون اردي اي سخي
وعده سي اولدي ابوبكرك تمام — غصيه غرق اولمشدي اول امام

كرامت عايشه رضي الله عنها

عايشه انه او ديدي اولدم دخي — كوردي اتاسني غمناك اي اخي
يا ابي ديدي نه دندر بو الم — يا مبارك كوكلكزده غصه غم
دل واريسه قيله لم اكا علاج — زيره غصه يله ضعفا اولور مزاج
حضرت صديق ايتدي يا قزم — خرمنه نولدي سببنه كله سزم
المشيدم بك قزل عمكدن اوش — اوچ كونه دك ويريدك ايي خوش
اوچ كوندك ورمسم اني ينه — وعده قلدم كيرو انك دينينه
وعدم ارشده بكون اولدي تمام — پس معين اوله مكر رب الانام
بوقدر ذرجه التون ياكمش — بلمزم نيجه اوليسر دربواش
انكيچون بويله محزون اولمشم — غصه وغم ارسنده قلمشم
بوبكر قلنجق اول سوزي تمام — اردي ام المؤمنينه حزن تمام

شنله

ايتديكلي عثمان حضرتي — غصه لنديكي ملول اولدي قتي
نسنه قلمامشدكه اكا وره — راضي قيلب اول فقيري كوندره
ديدكم بردم قرار ايله اي جان — كندي چقدي طاشره كتدي همان
كلد قرداشينه ايدركم بكا — بك فلوري وركنه ويرم سكا
اوچ كونه دك ور اودنج اني بزه — تا خلاف اولمايه بر ساعت سزه
دينه كرمامشد قرداشي هنوز — تا قيوب بوبكره اول ورمادي يوز
ديد كردك دينينه برحمرنك — ترك ادوبن اتدن قلمش دينك
اغلاوين يخشول اولدك سن دخي — شمدي بندن نه دلرسن اي اخي
جمله خلق سندن بولور حاجتي — كندا لكله بيره اوردك دولتي
ورمزم بر حبه ساكا وار يوري — بر دخي شوقاپويه كلمه كيرو
چونكه قرداشي بو سزي سيلدي — اچرودن خاتوني كورنه ديدي
ديدكم ورسك نوله بيك التوني — اوچ كونه دك قنده بولور اول ا
وعده تلغل ورمزيسه قولنه — ديكوزه كيره دونب هم ينه
تون بتون وركسون اول بك التوني — تك برمرديمزه دندر الي
زيرا اوچ كونده اول اني قندن دره — كندنك خود يوقكه بيرنه وره
كوردي خاتونك سزي عقلده اوياز — دونبن بوبكر ايدركه بيار
اوچ كوندك ورمزيسك التوني — كينه بيزه دندرميسن يوني

شیله بحر و اولدی ام المؤمنین — کم مبارک کوزلری طلدی همین

ایکی قطره کوزلرندن دوکلور — قدرتی حق ایکی دردانه اولور

کر قلا صبر افکر انی عیار — ویره کردی نیجه یوزبیک دینار

عایشه الدی الینه انلری — وردی صدیقه ددی ال بونلری

ایلدب بازاره ایلکل مزاد — صاتبن ور عمّه اولدر مراد

کوکلکز غمدن پریشان ایلمک — قلبکزده حزن مهمان ایلمک

الدی ابوبکر اول ایکی جوهری — وردی دلاله برن واردی ایلری

الدی دلال انی بازاره کزر — بوبکر قرداشنه هم کوسترر

ددی بونی کور بهاسن دی بزه — کر ورزلرسه الی ویرم سزه

الوبن کوزدی الینه جوهری — جوهری بیلور بهای جوهری

دیدی قندن کلدی اشبو رسمه در — صاحبی کیمدر ردکل اصلی ندر

جوهری عالم اکرچه بی شمار — کورمدی بو رسمه چشم روزکار

افرین اولسون بونک غواصنه — کیم طوتش اولمشدر جواهر خاصنه

دید دلال قردشک وردی بونی — الین طوغری سکا کلدم انی

دیدی تندنیسه انی واراک برو — کلدی اول دلال ابوبکره کرو

دید کل قرداشک او قوزواره لوم — هم بهاسن جوهر و کانا له لوم

الین صدیق اونده الدر — دید قرداشی که بو جوهرندن

ذر نیمدر اوش کتردم صاتره م — تاکه ساکا بو رحمی کون ورم

دید قرداشی قبول ایتدم بونی — دینکیون که المشیدک التونی

بوبکر دخی اکا وردی رضا — دیدی بیک التون اوش وردک سز

لیک وار بری دخی اول جوهرک — کر مراد کسه انی دخی کورک

دیدی قرداش کتر کل کوره‌یین — هم انکله قیمتینی ویره‌یین

چقوب صوندی اوده بر دانه‌یی — کوردلو کو بو دخی اندن ایی

اکسیده بر بوندن یک اونک — خزنسنده اولمیه بر سلطانک

کورجک اول کشی بو جوهرلری — دیدی سن قندن کتردک بونلری

چون جواهر کورمشم بن بی شمار — لیکه چقمادی بو رسمه در بحار

هم مدوّر اوله هم شیرین اغ — پرتوی خود صانه سن نور چراغ

نیجه بحر کلدر ایت بو درلری — طوتیمدق بو سرّ صندق سر سری

بلد کلدن سن بره ور کل خبر — اصل قندندر بونک ای معتبر

بشلدی بوبکر انی شرح ایلدی — ییردن کلدوکن انلارک ددی

ایشدیجک اول کشی بو قدرتی — بلدا احوالی تموکیفیتی

اردی اودمده اکا لطف الله — قالمدی کونکلنده هرکز اشتباه

دیدی بو بردانه انجو که دخی — ویره‌یم بینه بک التون ای اخی

اکسیده بیز مسئله اولسون انک — بو دخی بر یادکار کلدر سنک

شول قدر اولدیکه عریان اولدی اول　　مسجده وارمدی اول کرکلی قول

بلدی فخر عالم انك حالنی　　کم ورمشدر حق یولنه مالنی

انکیچون کلمز اولدی مسجده　　زیره عریان اولمغین نیجه کده

پس طلب قلدی انیچون رسول　　بر لباسی کم کیوبن کله اول

فاطمه اوندن بر یصدقلغی　　بولبن کوندردی اکا اول صفی

کیدانی کلدی اولدم احمده　　قلب طولمش شاذلقدن ای دده

اول سعادردی جلیدن جبرئل　　در رسوله کم سلام ایتدی جلیل

کوردی جبرائیلی اولدم فخر ناس　　بوبکر کبی اوده کیمش لباس

صوردکم یا جبرئل نولدی سکا　　کم بو شکله کیروبن کلدك بکا

کوردکم یوق بو لباسیله سنی　　بویله نیچون ایلدك بلدر انی

جبرئل ایدرکه بلکل یا امین　　بو لباسی ضنمه بن کیدم همین

یدی قات کوك اهل جمله نکه وار　　کیدلر بوبکر چون بویله ای یار

اکا تابع اولبن جمله ملك　　کیدلر بو طوندن ایلمه شك

غیرتیچون ابوبکرك خدا　　بو لباسی کیمك امر ایتدی بزه

هم ددی بوبکره صورسن ددی　　راضی میدر بزدن اول کورسن ددی

راضیم بوبکردن بلسون حبیب　　اولده بزدن راضی صورسون حبیب

ایشدنجه اول سوزی ابوبکر کزین　　راضیم دیرا غلیوبن اوچ کزین

یچه

16

بوبکر دیدی بن انی صتمزم　　ویربا آلتونه بیانه اتمزم

سن بکا ویر بخکز بیك آلتونی　　ویرمسم دینوکه قویدك بنی

کورکرسك سنده اسلام دینه　　ویرم اشبو جوهری داخی بنه

یخشه دنیایه ویرم صنمه انی　　پس بنداریم بن بو فانی آلتونی

باقی اسلام دیندر بزه فلان　　دنیا فانی در هم هیچندکی فان

ایشدب قرداش ابوبکرك سزن　　دندی صدیقه اودم دندیوزن

هم ایرشدی که الهام خدا　　کفر شرکدن ایلدی انی جدا

کردی اسلام دینه اولدم همان　　بولدی فانیده حیات جاودان

وردی اول دردانه بوبکر اکا　　ایشدن اول حالتی بتدی طکا

جوهر استرکن ارز کنج خانیه　　کم بقراول ارده دردانیه

جوهر بوکز ارشدی جوهری　　کوراخی کم اولدی انك رهبری

فضل ابوبکرك بنه اولدی عیان　　عایشه انادن اردی هم نشان

فضلنی دلکر انوك شرح ایدمز　　اول طریقه غیر کمسه کیدمز

انکیچون اولدی مقبول خدا　　انکیچون سودی انی مصطفا

کوزکل اندن صکره بوبکرك اشی　　نیا ایرشدی نخه اولدی جنبشی

دنیالکدن چون تهی اولدی الی　　پس طریق فقره ایرشدی یولی

مفلس اولدی قلمدی خرجه سی　　نه خود دستاری و نه خود جبه سی

ابتدا اسلامه كيرنلركه وار
عورت ار دن كم اولمشدر شمار

جمله اوتوز طقوز اولمشلردي
صدقله ايمانه كلمشلردي

آشكاره قيلمزلردي نماز
وهم دشمندن قلوبن احتراز

چونكه كردي دينه عمر حضرتي
دندي اسلامه انوكيله قوتي

اولدي قرقنجي بولاره اول امين
ديدلر اكا نظام الاربعين

كيرجك اسلامه اول كان وفا
ايلدي كفاره چوق درلو جفا

آشكاره چيقوبن قلدي صلوة
ضعف اسلام بولدي اولدمده حيات

قهر اولب دشمن بو كز اولدقده شاد
مظهر اسلام ديدلر اكا اد

هيبت اردي جمله كفاره تمام
نازل اولدي اول ساعت اشبو كلام

يعني ديدي عمر ايچون اول خدا
نصرتوكه بو يتر يا مصطفى

عقبة بن عامر عن رسول الله صلعم لو كان بعدي نبي لكان عمر بن الخطاب

عقبة بن عامر ايدر بو كلام
كم روايتدر رسولدن اول تمام

بويله بيورمشدر اول بدر دجا
كر نبوت كمسيه اولسه روا

بنم اردنجه عمر اولوردي اول
حق قتنده اولدر عزتلو قول

ليك نبوت ديدي ختم الانبيا
بنم اردنجه كلنلر اوليا

چون بو دكلو اوله عمرده خصال
اول دوزده كم اولور اكا مثال

كور خلافتنه اول اوتره
شرط اسلامي يرينه كتوره

اكا

نجه حرمت يا نجا عزتدر در
خالقيله كور نجا قربتدر در

حضرت حقه قول اوله نجه سي
راضي بندن ديه اكا خوجه سي

تا مو بو ذكر اولكن سزلر كه وار
وصف درياسنده بر قطره اي يار

فضلنه بو بكرك اولمايه شمار
نجه كم بحر محيطه يوق كنار

شول قلينه كم بصيرت ويردي حق
بو قدر ديمك يتر اكا سبق

واي اكا حقدن عنايت اولميه
بو بكر عمر كم اولر بلميه

سيلدك بو بكردن بر قاج كلام
دكله عمر حضرتنده اي همام

روحلرينه دك صلوات ويره لوم
سوزه اندن بشليوبن كيره لوم

فصل في اثبات خلافة عمر رضي الله عنه بالكتاب والسنة واجماع الامة

نه سبب اولديكه عمر اي ددم
كم خلافتنه بصدي قدم

حضرت ابو بكر چون دشد سقيم
ديلديكم دار اولا اكا نعيم

بر نجه روز باده كوردي اول اولو
فخر عالم شاذلقدن طپطلو

ددي يا ابو بكر اولمشدر يقين
كم بقا ملكينه ايدسن اقين

بيركه قلغل خليفه عمري
امتوك ثمد اولدر بهتري

هم بو آيت نازل اولمشدر تمام
حضرت عمر حقنده يا امام

قال الله تعالى يا ايها النبي حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين

كوردريسك كم سبب اولدي بكا
كم بو آيت نازل اولمشدر اكا

بیری جبرائیل میکائیل بری		همیر اهلندن ایکی واردر کری
برسی ابوبکر برسی عمر		ایله بیر مشدر اول وجهی قمر
بو هریره داخی اول عز الکلام		دیدی بیر مشدردر فخر انام
دیدی یا اصحاب بنی اسرائیلک		بزدن اول واردی قوی بیلک
شول ارنلر واردی انده یرا		حقدن الهام اولنوردی انلره
کرچه پیغامبر دکلدی اولر		حق تعالی انلره الهام ایدر
امتمده انلرک کبی اکر		اولسیدی اولوردی بیلک عمر
بو محلده بر حکایت داخی اوش		دکله عمردن دوتسک بزه کوش
حضرت عمر زماننده مکر		عسکر اسلامه بر کون امر ادر
کم عجم ملکینه وارب کیده‌لر		دینه کلمایانلری قتل ایده‌لر
وارب بر شهره قلدیلر اقن		فتح ادرلر وارحق انی همین
اول شهرده بولدیلر بر اولو دار		قفل اورلمش همیشه اولو باب وار
بوزدلر انک کلیدن اول زمان		ایچنه کردی قموسی بر جوان
کوردلر اورتاسنده بر درک		ایچی مجوف ولی کلیدی برک
بوزدلر کلیدی وردیلر نجاق		چیقدی ایچندن انک بر صندوق
صندغک داخی کلیدی وار ایله		لیکن ایچنده نه وارن کم بله
اوستنه بر یازو یازمشلر انک		کم وار ایچنده اولو کنزی بونک

چونکه

اکا لایقدی اکا وردی خدا		بو بکردن صکره اودر خیر الوری
دکله اخبارا چوه کلمش ای اخی		فضل عمردن دیم بر سوز دخی
حضرت عمر مکر کم بر صباح		دوتدی شیطانی بند ایتدی نکاه
خلق عالم دنیه شغلندن ای یار		الترینی چکلدلر بی اختیار
رنع اولب غلفت حجابی اول زمان		جمله قبرن قازدلر بیر جوان
بیجه اولسه قبره کیرورلردی		ارتیه چقرمیوز درلریدی
کورد خلقک حالن اول تکرحی		صالوردی اولدم انده ابلیسی
هم مشادقده دخی معد کزین		اول حبیبک ایله نقل ایتدی سزن
کم دمشدی عمره بر کون رسول		یا عمر دیدی بودم اکاه اول
شول خدا حقی که نفس مصطفا		قدرتی دستنده درر مطلقا
کر سکا اوغراسه شیطانک یولی		یولجه کیدر یوریکن ای ولی
صابدر یولن قلور سندن حذر		غیر یوله دونبن قیلور کذر
نه فضیلت ورمش اکا کور کریم		کم بولندن قاچه شیطان الرجیم
بزدن اولمز یا نچون بر دم جدا		جانوزه هر نفس قلور جزا
آه الندن اول لعینک آه واه		ساکه صیغندق بز اندن یا اله
دکله کینه اول نبیلر سروری		ندبیردی انبیانک بهتری
دید کوک اهلنده هر پیغامبرک		وار ملک ایکی وزیری انلرک

79

چونکه صاحبجیش اکا قلدی نظر / احمدی اول صندغی قلدی حزر

دیدکم بیله نه وار بونده یره / لایق اولدر بلدره وز عمره

هر نه بویرسه بزانی قیله وز / سحر میدر بونده نه در بیله وز

صندقی آلان چو بونی کوردیلر / یازبانی عمره بلدردیلر

چون خبر بلدکده عمر حضرتی / یزدا اولداخی جوابچون بیتی

دیدی اول صندوغی صاتانک اندسز / شرط ایدک دندرمیاسز بیعکز

کراجی دینارله اولسیدی یر / دمیاسز مشتری یه بوندر

یا تهی اولسیدی انک باطنی / مشتری دیمایه المازم بونی

چونکه صاحبجیشه ایرشدی بتی / صندغی صتمافه اولدی نیتی

حضرت عمر بزی اوزره ای جان / صندلر صندوغی اولدمده همان

الدلر یکرمی بیک درهم کمش / مشتریدن صندغیچون بتداش

شرط اول عقدا اوزره قلدیلر درست / کم بریسی اولمیا قولنده سست

آلبن صندوغی اچدی اول کشی / باشنه کلدی جهانک تشویشی

کوردی صندقاچی بوش اولدخزین / بر ورق کاغد وار ایچنده همین

اوچ سطر اول کاغد اوزره یازکو / نادمشلر دکله اندا ای اولو

سطر اولده دمش انی یازن / ای بو صندوغی اکوب قفلن بوزن

ال برآغوتنی ای خوش کشی / یفقه یفقه ایلیوب ورغل دشی

هر ایکنجیده دمش لحم بقر / بیرسک ای چوروزندن ای پسر

سطر ثالثده دمشکم رشکی / برکز التندن طرامقیلانی

انی اوشتندن طرامقدن تمام / طوت بو قولی غم یمه ای نیک نام

کوربجکز انی اول صندق اری / دیلدی رد ایده صندوغی کری

الا شرط ایله قلمبشیدی اول / هر نکم حقسه انی قیله قبول

چاره قلمادی پشیمانلق اکا / کورن اول حالی قمو تندی طکا

خوش کرامتدر بودخی عمرک / بک بونک کیبسی وار اول سرورک

بر حکایت داخی دکله مختصر / حضرت عمر زماننده مکر

کلدی بر اعرابی یاپشدی اکا / حاجتم وار کل کوری ور دزیکا

بیله بازاره بنمله کیدسن / بن نه درسم سن انی ایدسن

حضرت عمر دمدیکم اکا / قوشیم برادم ورسون سکا

بو نجه اقلیمه امیر یکن اوزی / دردا اعرابیله کندی کندزی

عار ادوبن یا دخی اوشنمدی / کل کدالوم حاجتک نیسه دیدی

واردی بازاره همانده اول امام / قلدی اعرابینک اشکن تمام

چون مرادی اول ارک اولدی روا / ال کتردب عمره قلدی دعا

شمدی دخی وار خلیفه لر اولو / لیکه تو بونلرده اول و حیله خو

دنیه مغرور ادب کندولرن / جاه عقبادن یومرلر کوزلرن

دید خاتون جفتم اتمشدر سفر | اول بقا ملکینه بل ای شیر نر
نارسیده قالدیلر برقاج یتیم | آجقوب بوکلدیلر بولق عظیم
برکش آلتی کون کچیدر یا امام | کیمی بولر کورمادیر لقمه طعام
ددی عمر یا ندر بو یانن اود | اول قزان ایچنده نقمی شمدی بوت
اول ضعیفه در فرزندلر طلو صو | یوق هوج ایچنده بلکل ای اولو
بو یتیملری انوکله آلدرن | اول قزنده بلمز انلر نه وارن
بسی صانزلر انی کمان | بشمدیمی دیوب ایدرلر فغان
حضرت عمر قلبجه ای کوش | بحر شفقت قینیوبن اتدی جوش
دردغی یرده اولوبن بی قرار | آنلر کله بیله اغلر زار زار
یا ضعیفه در سیند رمه اودی | بن روا دکم بولیمه سیره دیدی
دوردبن اولدمده عمر حضرتی | کتدکم بولب کتوره نعمتی
بیت المالدن بر جوال اون الوب اول | ارقسینه وردی کینه دیدی یول
یا امیر المؤمنین دیدم اکا | بن کتوریم بونی ور کل بکا
دید یا زید کرم اولا یوم القیام | بو یتیملر حقنی لکل تمام
سندن اتمز کمسنه انی سؤال | هر نسنه بندن اولور قیل قال
آلوب اول اونی کتوردی انلره | بولیه بشردی کندی انلره
بیدر یا اوندی اول معصوملرکه | دو بن اول خاتونه دیدی کرو

هنکا

20

بونلری صید ایلدی بو حرص مال | پایمال اتدی هوای زلف خال
انلر اورمیشیدی دنیایه قفا | دار عقباده سزرلر خوش صفا
بو فنا ملکنده مهمان اولدیلر | اول بقا ملکینه سلطان اولدیلر

حکایت اخری

بر حکایتدن ینه ایردی خبر | نیجه سی دیلك قلوردی کور عمر
زید بن حارث ددیکم برکجه | سیر صحرا ایده یجقوب قلدم بجه
عمره طوش اولدی یولم ناکهان | قرشودن کوزدم کلور کندی همان
بن ددمکم یا امیر المؤمنین | قنده کیدرسن بو وقتن ای امین
دید یا زید ایشمز دشوار در | بو خلافت کار مشکل کار در
بو مدینه شهرنی اجدن اوجه | عادتمدر طولشورم هر کجه
بن ددمکم دستور کله بن دخی | بیله یورورم بو کجه ای سخی
دیدی خوش اولدی بری کل کیدلوم | ایکمز بو کیجه سیران ایدلوم
کزدك اندن بر محله ایچنه | بر قپویه وارووبن دردق ینه
اول قپواسینك اوغلنجقلری | اوایچنده اغلشورلر هر بری
واردق قپویه بر زمان اوردق قلا | زایل اولمادی بو کردن اغلمق
بس عمر اول قپویی وردی دوان | بر ضعیفه جقدی اولدم ناتوان
کوردی اول خاتون اول وقتن عمر | دید جفتك ورمدرور کل خبر

هر نکم حاجت اولور ایسه سکا | کلبن عرض ایده‌من ایی بکا
کیجه صقن اغلتمه بو معصوملری | تکمه استرلر بکا الکل کری
کوربجه سرور دیدی عمر حضرتی | بیلک بونک کبی وار انک خصلتی
بر دخی دکله خصالندن انوک | ایدایم بیلکد برینی فضلنوک
حضرت عمر مکر اصحابله | سیر ادرلردی مدینه اجره بله
ناگهان اردی بر اوغلانجق اکا | اغلر ایدی کم کورن قالور طکا
دیدی یا رب بو عمردن داد کی | سن الی ورتا بلا فریاد می
ایشیدیجک عمرا نوک سوزلی | دوندی اوغلانه دندی یوزنی
دیدی یا اوغلان نه ظلم اتدم سکا | کم بو رسمیله عتاب اتیدک بکا
ون یتیم قرداشلرز بلای سعید | اتمز اولمشدر بیزم شهیده
اتمز وار بر ضعیفه بی مجال | احلق ایچنده تمو ضعفا ولدحال
یتیجه کوندرکم یمادک بر طعام | بو نجه عدل ایلمکدر یا امام
بلمیاسن حالنی مسکینلرک | یا خلافه فنده نه عدلک وارسنک
ایشدبن عمر اوغلاندن بنی | یا پشوب صغدی انک باشنی
آلوب اولدم مسجده کلدی انی | جمع اولدی هم رسول اصحابنی
منبره چقوب قلور حمد ثنا | سعی ادرمسکنلره انده بینه
بو یتیملر حالنی اول بر اصول | قموا اصحاب رسوله دیدا اول

ایشدب اول سوز عثمان حضرتی | وارین کوردی درلو نعمتی
اون دوه کتردی دخی اون غلام | آلتون اقچه و لباس چوق طعام
حاضر وحالنجه هم اصحاب رسول | کترلر اقچه و درلو نزول
طولدی مسجد اچی نعمتله تمام | پس دروب منبردن اندی اول امام
بخش ادر بو جمله مالی اول دلیر | قنده وار ایسه مساکین فقیر
جمله مستغنی قلوبن طویلدی | اول یتیملره خوش احسان ایلدی
عدل احسانیدی دایم جنبشی | شرعدن طشره بو غیدی ایشی
عدل الله ایلدی عمر حضرتی | کدا اغلنده قلمشدی حرمتی
کمسیه میل اتمدی شرع اجرا اول | انکیچون اولدی کی عزنالو قول

حکایت ابو شحمه

بر حکایت ینه کلدی کی عزیب | حضرت عمردن ایشت یا حبیب
واردی بر اوغلو بو شحمه ادی | زهد تقوا ایله کی معروفیدی
ایله قلوردی ریاضت اول جوان | صن یوزینک رنکی ایدی زعفران
بر یهودی طوش اولور بر کن اکا | کوربن بو شحمه قلور طکا
دید یا شحمه اشبو روی ورد | نیچون اولمشدر بو رسمه رنک زرد
کلبر و نوش ایله اشبو شربتی | تا کله کینه یوزوک حمرتی
صوندی بو شحمه الینه طلو جام | آلبن نوش ایتدی اول حالی تمام

بعض دیدیلر که بلمزم دردی — یعنی بلسونکی غایت مستدی
پس بیردی عمر اول وقتن تمام — حد ویرله شحمیه سکسن تمام
افلح ادلو بر غلامی واردی — ال الوکده طرّه ء گل کل ددی
بن بیرد غملین حدّ تمام — کورورسک اشود مرن یا غلام
مالمزدن سنده ازاد اول ددی — دنیا و عقباده هم شاد اولدی
اورتیا کیرددی بو شحمه ء — افلح المشدی الینه طرّه ء
ضرب اولکم طقوزندی طرّه دن — دیمیوب یا رلدی اول نازک بدن
ضربا ونه یتدکده بو شحمه روان — صو صیوب صو دیلدی اولدم همان
ویرمدی صو اکا عمر حضرتی — ایچدککن صو سکا یتمزمی ددی
قرقه یتدی طرّه صکره اللی یه — ضربا افلح دررانکا کم دیه
طاقتی قلمایوب اول نوجوان — حضرت عمردن ایستدی امان
ددی بر ساعت امان ویر یا امام — اغلیه تا وداع ایدم تمام
گلدکز بودم بری گلسون برله — هم گورم انی و هم قیلم رضا
چوق گوردن نکی بر اول امین — بوندن اول گوردکلی یتر همین
گل دیوبن انسن گوسترمدی — طرّه ء ویر قومدیا افلح ددی
یتمشه وارنجه ضرب شدید — کسد بو شحمه حیاتندن امید
دیمیوب بوشدتا اول نوجوان — اولسغند حقه تسلیم ایتدی جان

حد

22

ای شربت صانوبن اول نوش ادر — خمرانک باشینی اولدم خوش ادر
ایچبن بر قاج دخی طلو قدح — قلدیمی بو شحمنک گوکلن فرح
مست اولوبن اوردن طوردکدر — وردی بر بستانه گوردکم سندر
گوردی بر خاتون انده خوبروی — سرو قد لاله خد مشک بوی
اکا میل ایلدی بو شحمه همان — کندی بلمزدی زیرا اول جوان
تا ایچمدی خاتون دخی اولدم مطیع — قلدلر اول یرده بر فعل شنیع
ایرها اولدمده قضای اسمان — حامله اولمشدی خاتون اول زمان
چون طقوز ای اولدی انک عدتی — طغدی بر اوغلان اشت بو حکمتی
گوتریب اوغلانی خاتون اول زمان — الده عمر حضورینه همان
یا امیر المؤمنین دربو صبی — اغلک اوغلیدر دکلدر اجنبی
لازم اولدی بوکه انفاق ایدسن — کمسسی یوق غیرسن یانیدسن
دید بربا اول اخر قصی — هر نه واقع اولدسه تیلواسی
چون عمر بورسمه ایشتد جون — تعرب بو شحمه ء قلدی خطاب
ددیدی یا شحمه نیچون اجدک سجی — کیم قلن کندویه بورسمه کجی
قلدی بو شحمه انکار اول ولی — ایتمشم اول فعل بن ددی بکلی
دیدی عمر یا غیون قلدک زنا — بلمدکمی ان منع ایتدی خدا
بیله بو سزده قلندی اختلاف — بعضلر دیدی قلوبدر اعتراف

اول صباحین كیم اوطردی عمر … وردی بو شخمه انا سینه خبر

دیدیكیم اولسون بشارت اشبو دم … اوغلكی جنتده كوردم مریمه غم

كلدی صحابی خبردار ایلدی … انلره داخی بو رسمه سویلدی

عالمه چاواولدی عدلی عمرك … قامو وصفن سویلدی اول سرورك

دكلدی بنه عمری كور نیجه دی … امر شرعی كور نیجه اجرا ایلدی

ابتدا اسلامه كیم كلمیشدی … انسن دخی طلب قلمیشدی

انسی منع ایتدی قلمادی قبول … كرمدی اسلامه كی اولدی فضول

كوردعمر انكو كر دننه … چكدی تیغی وارد انك اوستنه

قتل ادب ورمادی بر ساعت امان … شرع اجره قلدی اول صاحب قران

افضل ناس اولدی انكچون عمر … بو بكردن صكره ای صاحب نظر

هم دوا ایتدر رسولدن بر دخی … ایدیم كر دكلر یسلنای سخی

جبرائیلدن صوردی بر كون ناكهان … عمرك فضلینی اول فخر جهان

جبرائیل ایدر كه یا فخر الانام … عمرك فضلینی كیم قیلور تمام

عمر نوح مقدارا الله دن بكا … وسعت اولسه سویلسم دائم سكا

شرح ادا اما یوانك وصافنی … عمرك وصفنده قاصر اول نبی

عاجز اولدی جبرائیل كبی ملك … عمری وصف ایلمكده ذمه شك

وار قیاس ایله بو سوزدن سن دخی … نیجه سرور در عمر بل ای سخی

جمله

213

حد تمام اولمادی كوردی اول سخی … مینتنه وردی صكره اون دخی

چون تمام اولدی كور شرع رسوا … اغلمغه باشلدی اول پر اصول

نیجه اغلامق یركلر پاره لر … ایله زاری كیم جكر لر پاره لر

دیردی بوكلدی ایمدن نبی … دنیایه كتورمیشدی اول غنی

ارمیشدی تاكه بو رسمیله حال … كورمسون بو وجهله كمسه ملال

انسی بو شخمنك بو حالتی … كلدی كوردی كی فراقاندی قنی

دیدكیم انك سوردی كی سنی … لیكه نیجه ایلسون حق امرنی

كرانی كتورمزیسه یرینه … یارن اول حق حضرتنده یرینه

ایله دیوب اغلریدی زار زار … ایشدوب كلدیلر اصحاب كبار

عمره قلدی عزا جمله بولر … امر حقك دیوبن اغلادیلر

چون عزا شرطی و بجا غزتمام … یودیلر بو شخمه‌ی اندن همان

خوش كفن صاردب دخی قن اندلر … بعده جمله طغلوب كتدیلر

بجد اول كون جونكیم ارشد كجا … دكله امدی نیجه اولدی ای خواجه

عالمی رؤیاده عمر حضرتی … شخمی كوردی اشد بو حكمتی

روضهٔ جنتده كیمش حله لر … بیله یانجه نیجه بك حورلر

صالكز اورتاده كندی نازله … چاغرارتا سنه اوازله

حق عدا بندن سنی قلسون خلا … كیم بنی سن یا ابی قلدك خلاص

جمله اصحاب اچره کی یکانه در … هم کرامت بحرنه دردانه در

اول عمردن نوش ادرسک ای شباب … صونیم اوش کینه بر کاسه شراب

حکایت اخری

بر کرامت داخی عمردن سکا … ایدیم بودم قلاغ اورغل بکا

شویله دتمشدی مکر بر کون عمر … کم نهاوند ایلنه قلدی سفر

عسکر اسلامی جمع ایدب تمام … نیت اتمشدی غزایه اول امام

کندلر بر نیجه کون اولوب نزول … قلدی بش یوز فرسخ اول اقلیمه یول

قوندی اول یرده امام المسلمین … جمع ایدب یانینه قاموعسکرین

سجدی اوز بیک کیشی بونلردن تمام … کوندرر شاه نهاونده امام

کند باقی عسکر یله انتظار … اولبن دتمشدی بریرده قرار

اول ارنلر نیجه کوندن کندلر … وار رب ای دینه دعوت ایندلر

اول ملک بونلره ایدرمد باش … عسکری حاضر دیقلدیلر صواش

شول قدر ایتدی بولر ضرب قتال … کم دنلمز نیجه در اول وصف حال

عسکری کفاره یوغیدی شمار … عاقبت سنیلر اولدی انکسار

ماغلب صحرایه اسلام لشکری … دوتبن بندا ایدکرچق سروری

حضرت عمر بوجانبدن مکر … منبره چقمشدی خلقه وعظ ادر

آره یردن بر دره حق کوستردر … عسکرینی باقوب عمر کوردر

دشمن الندن بولور اولمش نجات … هر بریسی یارنه دوشب قجاد

منبر اوستندن چاغرر اول امین … طاغ اتکن دوتکز یا مسلمین

ایشدب قاموسی طاغه دندرو … نیجسی صندیکه کلدی اول اولو

ایشدوبن هم نهاوند لشکری … صندلر کلدی عمر برکه چری

جان قیوسی اولوبن هر بیرسی … دوتبن قاچدی اوشغی ایرسی

عاقبت بونلره کلدی اول امیر … کیمسن قرزدی کیمن قلدی اسیر

الکثری دینه کیروب بولدی نجات … عادت ایدندا اولر صوم صلوه

عالمه چاواولدی ینه بو خبر … کم نهاوند لشکرن ینتدی عمر

که اوله بش یوز فرسخ انک ارسی … چاغروبن قومنی قوندتارسی

نعره سینک هیبتی شویلکه واز … عسکری اعدای قلدی تارمار

هر طوایف کم اشتدی بو سزی … قرقوسندن عمره دندی یوزی

کیمسی قلدی خراجی اختیار … نیجه سی اسلامه کلدی اشکار

حکایت اخری

بر کرامت کینه دکله ای یرا … اعتقادک محکم اتا اول سرورا

تاکه یارن انده و تنمایه سن … اب کوثر ایچسن قنمایه سن

قیصر رومه ینه بر کون عمر … الچی وربیدی خراجیچون مکر

قیصر اولدم اتمشیدی انتقال … بو ننادن نیجه اولدی دکله حال

دیدلر کورمدك بز عمری ‌ ‌ ‌ بونده کلدی ضنعل اول اری
دیدی بنی یقدیا نوك طرهسی ‌ ‌ ‌ هم ارشدی هیبتله نعرهسی
ایله صندم بونده کلدی کندزی ‌ ‌ ‌ کورزمه بودم کورندی هم اوزی
امدی تیز الك برو ایلچی لرن ‌ ‌ ‌ کترك بونده اولاری سز همین
وارن کتردیلر ایلچیلری ‌ ‌ ‌ کلدلر مالکه ینه چون کری
پس ملك انلره خلعت بویرر ‌ ‌ ‌ ما الله هر برینی طویدرر
وردی اونی اوتکی دکلو هم خراج ‌ ‌ ‌ بلدی اولدردنه اولز علاج
تازیانلر چوق کنیزك هم غلام ‌ ‌ ‌ ارمغانلر تحفهلر اولدی تمام
چوق عزیزلر دیکوبانلردن اول ‌ ‌ ‌ کوندررلر بونلری برنیجه یول
کیدبن کلدیلر اخر عمره ‌ ‌ ‌ وصف حالی دیدلر اول سروره
ینه چاو اولدی جهانه بو خبر ‌ ‌ ‌ کیم مدینهده اوتورركن عمر
طرهسینی بر کوزن قفدی بره ‌ ‌ ‌ قیصری تختندن اولیقدی یره
هیبتا الدیلر تنی قوم شراز ‌ ‌ ‌ مسلمان اولدی چوغی بی احتیاز
کیمسی قلدی خراجی اختیار ‌ ‌ ‌ کلدی هر یردن ایلچیلر بی شمار
قاموسی کشلرا کا اولمشدی رام ‌ ‌ ‌ هیبتی دنیایه طولمشدی تمام

حکایت اخری

هیبتندن عمرك دکله ینه ‌ ‌ ‌ ایده لوم اشیدوبن اکله ینه

دکلکدن

25

اوغلی اولمشدی ملك قیصر امیر ‌ ‌ ‌ ارلك تاجی اولمشیدی کی دلیر
ایلچیلر کلدی اکا وردی خبر ‌ ‌ ‌ هر نکیم انلره دیمشدی عمر
بلدی انلری ملك قیصر تمام ‌ ‌ ‌ کیم عمر ایلچی سیدر بونلر بنام
خشم ادوب تز بونلری دونك دیدی ‌ ‌ ‌ حبسه صلدی اول کلن ایلچیلری
ایلچیلر حبس اولدوغنی کوردلر ‌ ‌ ‌ کشی بولوب عمره کوندردلر
عمره دیدی کلوبن اول کشی ‌ ‌ ‌ ایلچیلرك نجسی اولدی اشی
حال کیفیت ندر بلدی عمر ‌ ‌ ‌ دیزی اوستینه همان کلدی عمر
هیبتله حیقررا اولدم برا ‌ ‌ ‌ طرهسن الوب اله اوردی یره
ایلمی قلدك بره ملعون ددی ‌ ‌ ‌ عهد صدقك قولکی بوزدك ددی
اوش ورایلم اوستکده اولب سوار ‌ ‌ ‌ کرار یسك باکه اوغل یا بیدار
اتکك نجسی ولدیسه اشی ‌ ‌ ‌ دخی بکرك کورهسن جنبشی
راولر ایله روایت ایلدی ‌ ‌ ‌ حضرت عمر بو سوزی کوردی
بویکا قیصر چقوبن تختنه ‌ ‌ ‌ اوترردی سونوبن تختنه
دیاسی اوستینه بیقلدی همان ‌ ‌ ‌ تختدن اشغا معلق اول زمان
دیو زخمی اردی صندیلر اکا ‌ ‌ ‌ کوروبن قومی انی قالدی طکا
پس ملك کندوی اولدم دکشور ‌ ‌ ‌ تختنك اوستینه دروبن اوتورر
دیدی قانی قنجر و کندی عمر ‌ ‌ ‌ کمسه کوزه ایتدیسه ضرر

دتر یاشن دایما کورب عذاب
تا اولنجادك اكي يوم الحساب

هر كجن عمر بو سري كم دي دي
قومر قبتر جوش ايليوبن قيندي

سزلب چقدي يغرت بر يوزنه
سن قلدغ اوغل اندلر سوزنه

طپرغك بولشميوب بر ذرّه سي
صافي يوغرت حاضر اولدي جمله سي

الدي بر چملك دخي كينه امام
قويدي اول يوغردي كاهب تمام

صنكي دوكلمادي چملكده دورر
وير باو غلنك الينه كوندرر

واربا اوغلن چلمكي التر اودم
طيمدي انلر بو سرّي اي ددم

حكايت اخرى

بر حديث دخي ديمش فخر جهان
حضرت عمر حقنده اي جوان

ددي بر كن اردي جبريل امين
ديدكو اي رحمة للعالمين

دنيه دن عمر ايدجك انتقال
دين اسلامه اريشيسر ملال

دين اسلام اغليوب ماتم قلا
عمرك موتن شو ساعتكو بله

عمرك حقنده اول بيك جليل
بويله ديمشدر رسوله بللو بيل

قرب موتنده بنه بركون عمر
عايشه انايه كوندردي خبر

ديدي بودم دفن اولنماغه بر
فخر عالم يانينه واري رضا

ديدا امر المؤمنين كو بن ايي
نفسيچون الي قوشدم اني

ليكن الثّو اولدوغيچون اول كرم
ورد مرانده دفن اولنسون ادل بر

اينچو

26

دكلمكدن اكلمقدر مراد
اكلمزسك دكله اي خوش نهاد

اكلدكسه بو سرّي سندخي
ور صلوات مصطفايه اي سخي

بشليالوم كينه عمر سوزنه
تا بلدّسن كندلمدر سوزنه

حضرت عمر مدينه ده مكر
بر صوقاقدن كچر ايدي اي پسر

كوردي بر اوغلانجق اغلر اوتورر
صوردي انك حالني عمر كورب

دخي دكلمش يغرت انده بر ز
هم اوانب ياتريدي بر كرز

ديدي يا اوغلن نيچون بو ملال
بو يغرت بو چلمكه يا نولدي حال

اوغلن ايدر يا امير المؤمنين
نيجه سي قلمايه يم حزن حزين

اشبو ساعت بازاره وارمشدم
چلمكيله هم يغرت الميشدم

بوريا كلنجكن اردي قضا
دوشرب المدن اتمشم خطا

اوانب جمله يغرت سكدي يره
بو اغلوين مشكل اشي كو كوره

يوقدرر بر حبه ياخود بر فلوس
كم واربا كم كنه قيزا جوز

اوه خود وارمغه يوقدر يوزم
كم عنايه مستحقم اي جنم

اشديجك عمر اندن بو سزي
غايتيله اكا كوينديازي

طرّه سي چكوب اولدم يره
خشمله بر كزدونب بقدي يره

ديدكم ينيز بنه وركل اشبودم
بو يغرتدن هم نكه الدك ايمش كم

يوخسه بر طرّه وررم بودم سكا
حالكي كورن كشي قاله طكا

دیدی یا عمر صلور انلری / امر میله وردی ساکا هر بری
ایشدب عمر خطاب مستعان / صلوردی اول ملکلری دوان
کتدی انلر قلدی عمر اول زمان / مسکنی جنتدر انوك جاودان
کورا نلر نیجه دزلن ایلدی / سنده ارسك ایله دزلك ایله دی
دنیدن کرجلك لکیله کندلر / اخرت ملکینی وارب دتندلر

حکایت اخری

دکله ایدیم سکا بر سز ینه / انلره منکر اولانك حالی نه
نقل اولندی اربعیندن بو خبر / کیم مدینده رسول الله مکر
مسجده جمع اولمشدی اصحابله / بر صحابی کلبن قلدی کله
ددی کورحالومی ای دین سروری / بونده سیزه کلمیوردر کن بری
شول فلان صوتغه اغزادی یولم / بر قیودن چقدی بر کلبای جنم
بالدرومی ایصرب قلدی یره / قاچن اوش سیزه کلدم ای یره
کوزدلر اول حالی اصحاب کبار / که اول کسبدن قان روان اولب اقار
اولدم اچنده ارشدی بر دخی / انی دخی کلب اصرمش ای اخی
اول دخی کلدی شکایت ایلدی / فخر عالم حضرتینه سویلدی
کورجك انلری اول فخر جهان / دیدی اصحابینه کیم ای مؤمنان
هر بریکز بر سلاح الك الله / دور کوز اول کلبه وارالم بله

قتل

24

انکیچون درکه قبر اول سرورك / شمدی یانده دررسیغا مبرك
عمرك هم فضلنی کرد یا ون / غیر اشغالی کرك کم قوبون
قال عثمان فضل هم قالدی علی / اولیالر سرور بدر اول ولی
لیکه وار بر فضل داخی مختصر / انکیله ختم ادالوم ای پسر
اخوی عمرند عمر حضرتی / ایدجك دار بقایه رحلتی
جمع اولب اصحاب الدر قبرنه / قوین اول شاه دندیلر ینه
کلدلر اولدم همان منکر نکیر / کم سؤال ایلیه یلر ای دل یر یز
دیدلر ربك سنك کمدر ای یار / هم رسولی کمی ایتدك اختیار
ایشدب عمر بولردن اول سزی / تیز ملك کردن بکا دندی یوزی
دیدکم سز بونده قندن کلدکز / مسکنوکز یرده در ایدکوز
دیدلر اولکی کوکدن یا امام / بونده کلدك اولدر بیزه مقام
دیدکم اول نقدر منزلدر / بولری سانی یا مشکلدرر
دیدکز یره اینجه ای ولی / بلك بیش یوز یللق اولدی منزلی
دیدی بنز اونتمدوکز ربکز / بو قدر یولکه کجوبن کلدکز
بر بیش اون ادم مسافندربی / یعنی اونتدی صانز سز انی
کوروب عمر همانده انلری / دندی ایکسن بلدای دین اری
دیلدیکم بر برینه وده / حقدن ایرشد خطابا دلسروه

قتل ايدب اول كلب كلب كيدلوم   بو جهاندن شرنى دفع ايسه‌لم

قلقوبن اصحابله فخر جهان   هر بريسى بر سلاح الدى همان

واربن اول كلب بولب دردلو   برقاپو اوكنده يا تور كوردلر

قصد كرى بو دركم انى وره‌لر   اوشه كلب فاموسى الدوره‌لر

دوربن اول كلب يرندن اول زمان   فخر عالم اوكنه واردى همان

حق لسان وردى اول اته سويلدى   خيمه بن يا رسول الله ددى

صنمه كلبم يا خو كمسه دوتم   حق بكا بيوردى بن انى دوتم

هر كه ابو بكر ويا خود عمره   منكر اولوب سوم ايسه انلرى

باكه امر اولندى يكه انلرى دوتم   هر صقاغى كزبن وارم يتم

ارايم هر قندسه منكرلرى   يارليم اصروبن انلرى

اشبو ايكى كيشيى كم دوتمشم   بيلوب انلرى انكچون اتمشم

زيره بونلر انلره منكردرلر   كر حكم اصحاب اراسنده بولور

يوخسه اصحابو كداى سلطاندين   نه وجودم وار كه قيلم ينر لكين

هرنيه مأمورسم اولدر ايشم   بوقدر امره مخالف جنبشم

اول ايكيسى ايشدب بو سوزلرى   خجلتا وارب قيزردى يوزلرى

ديدلر كم توبه قلدق يا رسول   اول فعلدن اتمشمدى نكول

صادقوز بوبكره دخى عمره   بدگمان اتمشدك اول سوزلره

بلدك اغواى شيطانش اول   لطف ايدوب عذرم ايله قبول

اول دورن اصحاب كورب بو حكمتى   طكلديلر عبرت الوب كى قتى

بلدلر بوبكر عمر حضرتى   حق قتنده نيجه ايمش عزتى

بيزده عبرت ايتز انلر همان   قيميالم هر نفس بكلش كمان

جمله مؤمن قوللرى يا ربنا   بدگمانندن صقله ارنجا فنا

چاريار مصطفا عاشقلرى   طاميا قويما يسر خوانلرى

زيره كى سوورسه هر كشى   اولا وليسر يارن انك يولدشى

بوبكر عمر سزنكم سويلدك   اشبو ارادهانى ختم ايلدك

فصل في اثبات خلافة عثمان رضي الله عنه بالكتاب والسنة

بشليالم كينه برخوش رنك ادا   فضل عثمانه قلالوم ابتدا

طااللم اول بحر فضله بهروار   جقرالم فضل درن بى شمار

كر عنايت ايليه پروردكار   ايدرز اول درلرى سيوب نثار

دربو درلم درد موزه درد وا   ور صلوات انمدى روح مصطفا

كچدى عمر دور چون اردى اجل   حضرت عثمان كورديلر محل

كم خلافت تختنه اوتوره اول   ايله قلمشدى اشارت هم رسول

هم دلكى حقك ايلديدى اى يار   كم قلا عثمان خلافتده قرار

حقك كرنسوز ايش اولور ضنغل   بكر شيطانه صقن الدنمغل

هم نجنكم كلدي عثمان كوردكوز / دردي اول ساعت همان اوتردكوز
درحبيب الله اودم يا عايشه / سن تعجب ايلمه اشبو اشه
بن نجا اوتميام شول كشيه / جمله كوك اهلي قلر اندن حيا
كربن ايله قلمسيدم اكا / حالني عرض ايدمزدي اول بكا
زيره كم عثمان حيالو ادردر / هم صحابه اچره كي سرور دردر
بو حديث اولدي اشارت فضلنه / بر دخي ايدهم سكا دكله بنه
شول زمانكم امر قلمشدي خدا / كورتبوك جنكنه وار مصطفا
وارن اول قلعه‌ء فتح ايليه / هم غزا ايدب صحابي طويليه
قيرن لركا قزلري انده همين / اهل اسلام اوله شرندن امين
عايتسيله كرمدي اولدم هوا / هم مدينه قحط ايدي شهر اوا
حالي اصحابك ضعيفدي قتي / نيجه سنك قلمشدي طاقتي
بعض اول قومك غزايه جقدي / كمي اسيدن كمي سي ضعفدي
كوكلي طار اولدي رسولك اولزمان / طورد عثمان ارلق يردن همان
جاغورن يا رسول الله ددي / اشبو جانم بولكه اولسون فدي
بو غزايچون ورايم بيك دوه / شمدي كتورم اني وارب اوه
جمله اسباب بله نقصان يوق / دخي ويرم بيك اره بيتر ازق
كوكلكي قلمه پريشان يا امين / وارن احصانا بدنم اني همين

ايله حلم اسيدي عثمان حيا / انده بولمشدي سخا هم انتها
كم بيرمشدي رسول الله اوزي / حضرت عثمان حقنده بو سوزي
وار دررهر بربينك بولدشي / كم اولور اچماق ليخنده انك اشي
بولدشم بنم دخي عثمان دردر / اچماق اچنده ديوبن بيوررر
جونكه ديدي بولدشم عثماندر / ور قياس ايت كه اول نجا سلطاندر
جنت اچره اولجا عز بولدشي / اولسه طلكمي دررخليفه اول كشي
بو حديث درامام بو علا / طلحه قلمشدر روايت هم قلا

حكايت اخرى

بر حديثي عايشه انا دخي / بويله بويوردي اشت كل اي سخي
اوده اوترميشدي بر كون رسول / سيكنوبن كي حضور اوزره اول
كلدي اتم بو بكر صكره عمر / اوتردب بر لحظه صحبت قلدلر
كيدب انلر كلدي عثمان حضرتي / تا بوده دردي بر از كور حلمني
بلدي عثمان كلدكن فخر جهان / دورن اوتردي اول دمده همان
كندنك حفظ ايلدي صولن صغن / دكشوردب اورتدي مبارك ايغن
اوتردب اولدم بر از صحبت ادر / صكره قلقوب اولدخي اندن كدر
بن ديدم كم يا رسولي معتبر / بونه حكمتدر بزه ويرك خبر
كلدي اتم كلدي عمر حضرتي / انلره اولمادي عثمان حرمتي

نجه سي مدح ايتميه اني كسي
حق رسولي كبي اوليجق خشني

حكايت اخري

بر فضيلت داخي عثماندن بنم
ايديم اوش جانلله دكله بنه

شويله ايشتميشدي عثماندن كندر
كم رسول خادملرندن بو سوزي

اوچ كون اولمشدر رسول خاتونلري
اج اوتوروب صبر ايدرلر هر بري

بيرلنك اونده بشمادي طعام
يمدي اوردن دخي هم صبح شام

ايشديجك ان عثمان حضرتي
غصلنديكي ملول اولدي قتي

ديد كورك بر نجه امت كرز
كيجه كوندز درلو نعمتلر يرور

اوميز ايچي طلودر ياغ بال
نجه انصافه صغريا اشبو حال

اوچ كون اج اوتوره لر اهل رسول
بر يباوزه درلو نعمتلري بول

بويله ديو باوردن دردي همان
كلدي نعمت قيدني كوردي روان

هر اونه كوندردي بر بر قيون
دخي بيله كوندردي بر بيوك اون

هم بر از خرما دخي بخش ايلدي
كوندروب اهل رسولي طويلدي

شويله اولمشيدكم اول كن رسول
عايشه دارينه دشمشيدي يول

كلدي كوردي عايشه ورمش طعام
نعمتيله او ايچي طولمش تمام

اوني خرماي كوروز هم قيوني
بلمدي كم انيدي بو اويوني

ديبن صوردي رسالت حضرتي
كم ويرمش بزه بو نعمتي

عايشه

اشد بجاكز اي فخر جهان
كندي عمر كوكلندن اولدي شادمان

قلدرب ايكي الن قلدي دعا
شول دعا كم حق قتنده اولور روا

جمله اصحابا كه امين ديدكلر
ال كتوروب قامو عثمان دلر

يوزنه سوردي الن اولدم رسول
اول دعا حضرتنده اولمشيدي قبول

دونبن عثمانه ايدر يا اخي
شمدن كيرونه قلسك قل دخي

شكر احما قاولدي ساكه اوش مقام
خوش بشارت اولدي بودم يا امام

فضل عثماندن بوده بر ذره در
بيك بنك كبيسي وار ايي سوزدر

بر دخي بو كم رسول كبريا
بر عيالن ويردي ادي رقيا

دنيه دن نقل ايتدي اخر لابد اول
ام كلثومي دخي ويردي رسول

ايكي نور ديده سن فخر جهان
ويردي عثمان حضرتينه بي كمان

دخي در ايتمش عيالم اولسه دي
بر بري آردنجه ويريدم ددي

اكه ذي النورين انكچون ديدلر
يعني ايكي نوراتي ديمكدر اي يار

ام كلثومه مكرر كون نهان
صوردي عثمان حالني فخر جهان

ديد شاكرمسن اندن يا عيال
نيجه در بلدر بكا خوي خصال

ام كلثوم ايدر اي دين سروري
انبياي بهترينك سروري

حلم خوي قمو كيفيتي
سيزه بكزر جمله خلق خصلتي

راضيوز هر حالنه انك ددي
حضرت عثماني مدح ايلدي

کنددوزنده مکر فخر جهان — اردی شوال ای بر کون ناکهان
جمع اولوب اصحاب عید ایلدیلر — نعمتیله خلق خوش طویلدیلر
اکثری صحرایه چقوب شادمان — یوب ایچوب خوش کچر پیر و جوان
بعض اول اصحابک اوغلنجقلری — بینبن مرکبلرینه هر بری
چیقبن طشره ده یوررلریدی — کینه کلب شهره کیررلریدی
طفلدی اولدم حسینیله حسن — کر نبی اولسه طفل بل ای سن
کورب اصحاب اغلنک هر بیرنی — کلدلر اولدم رسوله بیرنی
دیدلر یا جد بو اوغلنلرک — هب دوه چکلری وار درانلرک
بینبن هر یا که قیلورلر کذر — بیزه دخی اولسه یا خیر البشر
ایشدجک اول سوزی فخر جهان — صوبن کوتوردی انلری همان
ایکی امزینه اکیسن بندرر — یونلری بر بریه دندرر
دیدا اشده اکی کوزه بر دوا — دلکز شهره کدک دیلک اوا
دیدلر یا جد اول اوغلنلرک — یولری وار دوه سیک انلرک
قنق یا کا دیلسه انوکله کدر — یدملو اولسه اینب انکله یدر
بیرده کرک انک کیبی زمام — تا قصورمز قمو اوله تمام
صوندی اول ساعت رسول پاک دین — اول مبارک سچلرن کیم مسک چین
ایکی بولک زلفنی ایکی سنه — ویربن دیدی زمام اشده سنه

دیدلر

عایشه ایدر که عثمانک درر — بو کلن نعمت قمو انکدرر
دیلدی اولدم محمد حضرتی — دوربن تقسیم ده اول نعمتی
باتی خاتونلرنه داخی وره — هر برینه حصه سینی کوندره
عایشه دونب ددی ای بختلو — هر او که بویله ورمش اول اولو
بیزه نه کلدیسه انواع نعم — انلره ده ویرمش ایله هم
جون رسول الله بو سوزی قلد کوش — اندر یای محبت انده جوش
ال کتورب قلدی عثمانه دعا — صدقله دیدی الهی ربنا
ازجوق عثمان نکم قلدی کناه — باکه باغشلغل انی یا اله
کزلو هم اشکاره جرمنی — لطفکیله عفو قلغل یا غنی
راضیم عثمان قوللدن بن دخی — دلوم راضی اولاسن سن دخی
کور رسول الله نه خوش کار ایلدی — بو سوزی اوچ دفعه تکرار ایلدی
رد اولنمز بل حبیبک حاجتی — زیره کولان اولدی انک خلعتی
بر کزن مولاسنه عفو ایتدسه — عفو اوله عالم طلو مجرم ایسه

حکایت اخری

بو محلده بر بشارت هم سکا — ایدیم بو دم قلاغ اوزغل بکا
کور حبیب الله نجه مظهردرر — انبیا جوقنده نه سروردرر
یا نجه عزت قلورا کا خدا — هر بیری حضرتنده نجه اولور روا

شیلدر کینه روایت بر دخی　　کم سکر ایجماغك ایچی ای سخی
بر کون اولدی نور ایله جمله طولو　　اهل جنت کوردیلر آنی قمو
برق اوروب هر کوشه لر پر نور اولور　　جنت اهلی کوروبن حیران اولور
دیدیلر بو برق نه اولدی سبب　　بو بخلاین کوردکومز یوق عجب
حضرت عزتدن اولدمده همان　　جنت اهلینه خطاب اردد روان
برق دکلدر دیدی یا اهل جنان　　حجره سینه کیردی عثمان بو زمان
نعلینی نصماسنك نوردر اول　　کم جناندن ضیا ایلدی بول
بلدی جنت اهل عثمان حیا　　نعلینی نوردن ایمش اول ضیا
نعلینی نور اولسه طلمی ای خواجه　　کم قیام اوزره دوروبن هر لحه
ختمه قیلوردی هر بر رکعتی　　اولدی احیا ایدرکن عادتی
صنمه بر ایکی وقتدی اشبو نماز　　عادتی اولودی هر دم قیلش یاز
کوندزر هم بو کلامی کردکار　　حضرت عثمان حقنده بل ای یار

أمن هو قانت آناء الليل ساجدا وقائما يحذر الآخرة ويرجوا رحمت ربه
قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون انما يتذكر اولوا الالباب

کم عبادت ایدرکن لیل نهار　　ایلدی بو آیتیله اشکار
فضلنی عثمانك اول رب الانام　　قول الدینه بلدر بونده تمام

حكايت اخرى

دکله

32

دیدکلر بنیه دواسی نلروك　　اکی یاکا کلدر اول اوغلنلرك
بیزه داخی کرك ایله کلدیه　　جوره یا که باقن عفو عفودیه
کوردکل امدی فخر عالم سیلدی　　امتینی آنده نیجه طوبیلدی
صاغ یانینه میل ادب اول همین　　عفو دیدی برکزین اول پاك دین
دندی صول یانینه دخی کوردیه　　کوکلن اول معصوملرك خوش ایلیه
ایندی اولدم پیك حضرت جبرئیل　　یا محمد در سلام ایندی جلیل
بر دخی کردونبن عفو دیه سن　　یدی طاموی معطل قویه سن
امتینی عفو قیلدم در خدا　　کافرده قلمیا یمی جزا
بلدکمی خلق اولنمش ایکی دار　　هر برینك اهل و آرای کلعذار
دشمنه دوست ایشی قلمایلر　　دشمنله دوست بیز اولمایلر
مؤمن مشرك نیجه سی بیر اولا　　بیرنه رحمت برینکدر بلا
کل بیرینه قنده وار ایسر دکن　　یا رسول الله بودم صبر ایله سن
اول سعت کرانمیدی جبرئیل　　جمله عالم عفو اولیدی بلوییل
کورنجه عزتلو سلطاندر حبیب　　انبیاتندر قموجاندر حبیب

حكايت اخرى

کینه اوکلی بزی ساز ایده لوم　　فضل عثمانه خوش آغاز ایده لوم
طالبن بردم فضائل بحرنه　　درلرن جمع ایده لوم انوك بینه

تلقوب اول مجلسدن اول شیر خدا   یعنی کم حیدر علی مرتضی

کوکلنی غم دوتمشدی اول زمان   فاطمه قاتنه ایرشدی همان

فاطمه کوردیکه غمناک اولمش اول   دیدی نیچون یا علی کوکلک ملول

در علی عثمان بکون طوی ایلدی   آنکی اصحابیله طوی ایلدی

هر آدمیله اتندی فخر المرسلین   حضرتی عثمانه واربجه درکین

هر برینه بر قول آزاد ایلدی   بودم اصحابه اجره بر آد ایلدی

آندن آردی کوکلمه اشبو غبار   که اولسه بیز مرد اخی ایدیدک نثار

کر اولیدی مالمز عثمان کبی   بز دخی طوی ایدردک اول حال کبی

لیک یوقدر مالمز بس نیدلوم   وارد کینه دایما شکر ایدلوم

ایشدوب زهرا علیدن بو سوزی   دندردی اندن بکا اولدم یوزی

دیدی وار کل دی رسول اللهه سن   کم ضیافت ایدرم انلره بن

مرتضی ایدر که ای تاج نسا   نسنه یوق اوم ده که اده سن سخا

دیدی سن وار دعوت ایت یا مرتضی   نوله بیزم بو غصه قادردر خدا

دخی نسنه سویلمدی از چوق   واردی دعوت ایلدی اول کوکلی طوق

دیدکو ای انبیایه خاتمه   سیز دعوت قلدی قیزک فاطمه

دیدی یا کوکز بسمی یا علی   غصه اصحابی بله ای ولی

دیدی کلسون بیله اصحابک دخی   سزدن ایروا اولمز احبابک دخی

جمع

33

دکلکه کینه بندی عثمان حضرتی   ایلدی بر کون رسوله دعوتی

جمله اصحابی رسولیله تمام   دعوت ایتدی خانسینه اول امام

جمع ایدب اصحابنی اولدم رسول   دار عثمانه همان دندی یول

اوکلرینه دوشبن فخر جهان   انک آردنجه یدی عثمان ای جان

هر آدمکو آدر یدی مصطفی   صیمشدی ان عثمان حیا

حسله طیدی رسول پاک دین   سیلب آردنجه کالر اول امین

دیدیا عثمان سکا نولدی عجب   سیلرسن دردمدن نولدی سبب

دیدی سیکندوکم اولدور رسم   صایرم هر آدموکی ای جنم

در رسول الله ندر اندن مراد   صیند عک بو خطوه ای خوش نهاد

دید عثمان حضرتی ای فخر ناس   کوکلم اجر ایله قلمیشم قیاس

منزلومه کلمکک شکرانسی   بندگک بر نور اولنحق خانه سی

جمله ادمکه آداسن یاد ایلیم   هر برینه بر قول آزاد ایلیم

بلدلر مقصودنی اول سلطانک   سوربن دارینه کلدیلر انک

بر ضیافت قلدی اول کون اول اولو   بوی نعمتله اولور عالم طولو

یتدی چون نعمت سماطی دردلر   شکر نعمت ایلیوبن دردلر

دوربن بعد الطعام عثمان دخی   جوق قول آزاد ایلدی هم اول سخی

جمله اصحاب اکه تحسین ایتدلر   طاغلوب اشلو اشینه کیتدلر

بیدلر اندن قموسی اولدی طوق — ارتوبن داخی یغلدی قلدی چوق

در رسول الله که یا اصحاب جان — چوق یمک بو نعمتی قلمز زیان

زیره جنت نعمتی در بو طعام — صنمکز سز کم طعامی هر عوام

کمسنه بو نعمتی گورمش دگل — اهل دنیادن خبر ورمش دگل

چون طعام یندی کتر دیلر قمو — کرد خلوتخانه اول ماه رو

نالش ایلدی که مولا سنه — سردی طپراق اول دخی زیباسنه

دیدکم یا رب عثمان حیا — چوق قول ازاد ایلیوب قلدی سخا

بیزده ورکل عطا اکا بدل — اول حبیبک بولنه نیسه محل

ینه ایرشدی اکا حقدن ندا — دیدی بن ارتق قلم اکا فدا

هر برادمیسه درت یوز بیک کیشی — ایکی یوز بیک ازالی یوز بیک کیشی

طاموادندن ازاد ایتسم
خاطرکچون سنی شاد ایلیم

گورنه عزت استی زهرا ای جان — بیک بونک کبیسی ور دخی نهان

بونجه لطف بونجه احسان فرد رب — فضل عثمان اولدی قاموبه سبب

نیجه بیک بیک ور دخی فضلی انوک — شرح اولنمز دیلله اول سلطانک

زیرا بزکی مختصر قلدق سوزی — خوشباد اتسون سزی وهم بزی

چار یار مصطفی عاشقلری — قاموجننده طموده یوق یری

هنل

34

جمع ادب اصحابن اول سلطان دین — فاطمه دارینه کلدیلر همین

گوردی زهرا کلدکن درد ارو — خلوتینه کردی اولدم اچرو

سجده یه واردی مناجات ایلدی — نالش ایدوب عرض حاجات ایلدی

دیدی ای خلاق رزاق جهان — سا که معلومدر قموراز نهان

بیتما کلدی حبیبک یا غنی — دعوت اتمشم پناه ایدوب سنی

بن سنک قراواشکم مهمان سنک — هر نکم قیلورسک احسان سنک

نعمتک بحرینه یقدر کنار — خلق ایچنده بیزی قلمه شرمسار

بونجلاین نیجه نازله نیاز — ایلمشدی خالقا اول سرفراز

اولدم ارشدی هم حقدن ندا — دیدکم قالدر بشک یا فاطمه

در بو قرو حلجنک قلدم قبول — جلمکک وجه ور اود ایلد بول

صویلا طولدر انی قینت قتی — تا گورالر نیجه در بو حکمتی

اشدنجک اول خطابی گلعذار — دوردب اولدم جلمکی قلد کنار

طولدردب صویله قینا دردانی
درلو نعمتلر ور اندن غنی

قوتررا انواع نعمت درجهان — طویلدی اولقا مو صحابی عیان

شیله کو کمسه انوک کبی طعام — یمیوب هم گورمشد خاص عام

هر صحابک کوکلی نه که ارزو قلوب — لذتنی اول طعام اخره بولوب

سندخی بیزه رحمسن یا علی — دین یولنده قرداشمسن یا ولی
نیکه موسی قومنه هارون دخی — اولدی پیغامبر صوکنده ای اخی
الله بنون شمد ختم الانبیا — بو نبوت بنده ختم اولدی بر
بندن اوزکه کلمیه دخی نبی — کمسه منسوخ ایدمز بو مذهبی
تا قیامت قایم ایتدی دینمی — حق تعالی بوزمیه آیینمی
بر دخی بیردی اول خیر الوری — مرتضی حقنده شاه انبیا
دیدکه کورسم دین آدم نبی — علمله کلسون و کورسون علی
حلمله هم زهدله شیته نظر — ایتمک استرسک علی یه قل نظر
دخی کورسم دین ادریس تمام — کوک یوزنده نیجه در عالی مقام
کلسون امدی علی یه قلسون نظر — لیکن انکار ایلمه کی قل حذر
دخی هر کم نوحی کورسم دسه اول — حق قتنده حاجتی نیجه قبول
کلوبن کورسون علی یی هر زمان — حقدرر بو سز صقن دیمه کمان
دخی کورمک دیلسک ابراهیمی — کم سخاده بولدی قوردی خانمی
علی یی کورسون ددی بلکل رسول — کم سخاده ابراهیمدی صنکم اول
دخی هر کم داودی کورسم ددی — کم نجاسی اول خلافت ایلدی
مرتضی یه کلوبن کورسون ددی — داودی کورمک دلکه ارسون ددی
دخی موسی شوکم کورمک دلر — کم صلابتده نجا یدی اول ار

کلبن

35

فضل عثمان بورده اولدی تمام — روحنه ور کل صلوات ای همام

فی اثبات خلافة علی رضی الله عنه بالکتاب والسنة واجماع الامة

ینه اغدی باشمه سودای یار — بی قرار اولدی بو دل شوریده حال
مرغ جان ایتمک دلر کفت و شنود — خشک اوترمق کیشیه اولمایه سود
اول ارنلر باغنه کیرب کنه — ایتمک استر شوقله دونه دونه
ثیمدی قصد فضل باغ مرتضی — که اندن شوریده اولبجولان ادا
مرتضی فضلندن استرسویلیه — رازینها بین اظهار ایلیه
اول سخاوت کان مروت معدنی — ذو الفقار اسسی ولایت مخزنی
فاطمه زوجی و قنبر خوجسی — صاحبی دلدل و غازیلر خصی
بن ابی طالب علی مرتضی — صکره خلیفه ایتی امر ایتمش خدا
چون شهادت ایردی عثمان جاننه — دردلر اصحاب علی دیوانینه
هم علی حقنده بو ایت دخی — ایندی حقدن اول رسوله ای اخی

قل انما ولیکم الله ورسوله والذین امنوا یقیمون الصلوة ویؤتون الزکوة وهم راکعون ومن یتول الله ورسوله والذین امنوا فان حزب الله هم الغالبون

هم رسول الله علی یه هر زمان — ایدوریدی اشکار او نهان
نیجه کم موسی ایله هارون ایدی — سن بکا اخیلیکن دیردی
موسینک هارون دخی قرداشدر — دین یولنده کندنک یولداشدر

36

ذكر ایدر مؤمنلری قرآن له
سمعكی دیتغل بو سوزه جان ایله

پس امیر ایدر علی مؤمنلرك
هم شریفیدر قمودن انلرك

دخی واردی انوك درت خصلتی
اولی جوامرددی بلكل قیتی

هم اكنجی عابد و زاهددرر
برحدیث دخی بو رسمه بیوررر

هم اوچنجی علم حكمت كاندی
جمله علم اسینه اول سلطاندی

دخی دردنجی بهادردی قیتی
حق اكا ورمشدبو درت خصلتی

دكل كلاندی سخاسی بنجدی
ابن عباس كم روایت ایلدی

حق تعالی كوندرر بو ایتی
اول علی مرتضی یچون ددی

الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية

هم بو ایتله سخاسی انوك
بلدرر خلقه خدا اول سلطانك

زیره بویدی علینك خصلتی
درت درم قوردی بننده عادتی

بیرنی كوندز انوك بیرن نیجه
حق یولینه ویروردی ای خواجه

بیرنی سرا بریسنی اشكار
ویررودی كندویه قلمشدی كار

دایما ایشی سخا و جوددی
هر فضیلت انده هم موجوددی

بردخی دكلا سخاسندن انك
نیجه درجودن ایشت اول سلطانك

برمبارز كافر ایله بركون اول
جنك ایدردی اول علی زوج بتول

حال بوكم ازیدی اسلام لشكری
غالب اولمیشدی دشمن لشكری

جلد

كلبن كورسون علینی ولدخی
كم صلاتنده بخادر اول سخی

دخی عیسی كورمدین كشی
زهد تقوا ایله نیدی جنبشی

كلبن كورسون علی اركانی
نیجسی زاهد قلوبدر هوانی

هم ذكریای شوكم كورملدلو
كم شهادتله نیجه قلدی كذر

علی یه قلسون نظر اولدی بنا
كم شهادتله بخا بولدی فنا

دخی كم یحیای كورملدیلسه
كم خدا كانیجه عصمت ورد سه

علی یه قلسون نظردر مصطفا
كم اكاده ایله ورمشدر خدا

بونجه پیغامبرلرك فضلی تمام
علیده واردر ددی فخر الانام

وار قیاس ایله بو اون مرسللرك
فضل اولیجق علیده انلرك

نیجه انكار ایلیه مؤمن اكا
كه اول ولی كرباشدر الدن صكا

جمله فضلندن بریده اولدرر
برحدیثده فخر عالم بیوررر

ددی شول وقتن كه اوله روز قیام
حشر اولینه خلق عالم خاص عام

انلرك بكركی ابراهیم خلیل
كه اولدرر انك سنك كی كلغل

هم دخی قردشلر وكلك بكركی
اول علیدر جمله نك بلكل بكی

بوخطاب اولهدی فخر جهان
هر فخر قوپسه قیامت اول زمان

بردخی بیدی ابولیث امام
كم خدا سكسن طقوز برده تمام

خسته اولدیلر مگر برکون بولو / ایشدیجگز ای خیر البشر

کورمکه کلدی انی اصحابی / جمع اودوبن یاننه احبابنی

کز دلر چون مرتضانک اونه / اول رسول الله دنبت ایدن بینه

بونلرک چون نذر قلدر یا علی / تا بوله صحت بولار یا ولی

نذر قلدی اول علی مرتضی / اوچ کون اوروج دتمغه شیر خدا

فاطمه ده ایله نذر اتدی همان / اوچ کون اوروج دنه اولدخی تمام

واردی بر جاریه فضه ادی / اولدخی اوچ کون اوروج دتم دیدی

ازدی اولدمده ندایس انلره / صحت اولدی اول ایکی معصومکره

اوچ کون اوروج نذر ادر انلر دخی / لیکن اوده یوق زواد ای اخی

تنشدن بیرز او دخ ارپه اولی / الو بانی اتمک اتدیلر انی

اخشم اولدی فاطمه دردی اری / صو وروز بونلره وارب ایلرو

اول صودن برز الوبن ایجدلر / صو یله اوروج لرینی اچدلر

النرینه وردی بر پاره نان / کلدی بر سائل قپویه اول زمان

نسنه ویرک حق بولسه دیدبزه / تا عواض حق وره یادن سزه

اتمکن وردی علی اول سائله / انی کوردی قاموسی وردی بله

هر بریسی اول کجه اج اولدلر / ارتدسینه صومه نیت قلدلر

ینه اول کون اخشم ایرشد حله / الدکر بر پاره اتمک اله

نک

جنک قویب اول مبارز سویلدی / مرتضایه دکله امدی نه دیدی

دیدیکه غایت سخی درلر سنی / جود احسانن مروت معدنی

ایلدیسه قلیجک ور کل بکا / تا مروت اتمسی دیه بن سکا

قلیجن صوندی علی اولدم اکا / اول مبارز الوبن باتدی طکا

دیدی بو حینده حالتنده ای امیر / نیجه اتندک بکا سن ای دلیر

دیدی بیز مردینمزده شیلدر / سائل منع اتمکزدر بویوردر

هرنیا که بر کشی قادر اوله / ویره الصوبنا کوکانی اوله

ایشدیجک اول مبارز بو سوزی / طولدی ایمان نوریله کوکلی کوزی

دیدی یا سرور نه کوجلک دین اولور / نه کوزل ارکان نه خوش ایین اولور

کل الت بنی رسول الله سن / دینکوزه کیربن بو دمده بن

جنکه قویوبن رسوله کلدلر / لشکریله هپ مسلمان اولدلر

اول ایکی بیک وار ایدی کافر قمو / جمله اسلامه کلورلر ای عمو

بودخی جودی سخاسیدر انک / لطف احسانی وفاسیدر انک

حکایت اخری

بر دخی دکله سخاسندن دیدی / ابن عباس کم روایت ایلدی

اول شهادت بحرینه دردانلر / شمع احمد نورینه پروانلر

برسی انک حسین بیری حسن / اول ایکی معصوم مکن کور امدن

کر کل ای اولن محب مرتضی کر محبسک نشان کوستر بزی

دعویه معنی کرک بلکل عیان عشقه هم عاشقدن استرلر نشان

دایما درسن محب حیدرم بلکه درسن بنده سینه چاکرم

نیجه فعلک ورسنک اکا اویار اندکک دعوای فعالک یو بار

انک افعالیدی شرع مصطفا سن شرعدن طشره چکدک قفا

نیجه سی درسن محبم بن اکا بوسره حیوان دخی قالور طکا

اکمیسن شونکم یوم القیام صوره کرسندن سنی بر بر تمام

دیکر کم ای یلن دعوی قلن حق قویوب باطل اته یلتنان

ساکه فردا ورمدیدی خبر انک امرندن نچون قلدک کذر

نه جواب ایدیسن اولدم دکل بونده سکن قیدلی انک یدکل

بونده بمک ییدن اولدر بیله سن حق نکم بیردی ای قیله سن

تا اولاسن سن محب مرتضی هم دخی امتادینه مصطفا

نجسه ور مقدن نولدی هوده لاف حق سنی خلق ایتمدی شونکله کذاف

قل لیعبدون خلق اولندی نکه وار انس جنی قمو مخلوقاتی یار

بیله بیردی کلام مستعان شک کتورن کافر اولوری کمان

کما قال الله تعالی وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون

تا که افطار ایده اول قوم سلیم ناکهان اردی قپویه بر یتیم

بنه اتمکلرن اکا ویردلر اول کجه صبر ایدوبنی دردلر

ارته کینه صایم اولدیلر بولر اخشام ایرشدی کم اتمک دیسلر

بنه اول کون داخی کلدی بر اسیر خوی بولینه وارسه ویریره دیر

ویردلر کینه طعاملرن اکا اشبو عبرت نیمی سکا بکا

اوج کون اولدی چونکم اوروج دتلکو کیجه لر نشنه بمایوب یتدلر

کی ضعیف اولدی بولر اجلیغله شیلکم وصفی نول کلمز دله

چون بو احوالی رسول الله بلور اول مبارک خاطری غمناک اولور

پیک حضرت بر شر انده همان اندر در بو ایتی اولدم روان

یوفون بالنذر ویخافون یوما کان شره مستطیرا ویطعمون الطعام علی حبه

بر سنی هم بیله جنت نعمتی اوکلرنه قودی و یکزددی

جمع اولوبن اول طعامی یدیلر بعده شکرن خدایه دیدیلر

بوده فضلندن علیک بر مثال نیجه بلک بک وار در انده خصال

بر دخی فضلی بوته اینمدی نهی اولونن نسنیه الصونمدی

بر کون ایدیلر اکا کم یا امیر هیچ کناه اتدکمی سن عمرکده بیر

دیدی بلمازم کناه اشلدوکم بیله صونمیشم طعامه صول الم

انده بر کز دکل غیر دخی انده کم بوددرنم تکرحقی

39

شک کتورمز حق سزا مومن اولن   باطله میل ایلمز حقی بولن
سندخی کر حقه بولدکسه سبیل   ور صلوات قومه جانده قال و قیل
کینه حیدر فضلینه قلدق اغاز   بار قیلورسه خدای بی نیاز
بو فضیلت پاکلرسا که بتر   کیم بیرمشدر رسولی معتبر
لحمک لحمی دمشدر یا علی   دمکده دمی کی اکله بودلی
شهریم علمک ددی بن اول رسول   قاپوسی انوک علی زوج البتول

حکایت اخری

باب علمیمش علی مرتضی   دکله علمندن دیم بر سز سزه
حضرت عمر خلیفکن مکر   انسندن طغمشیدی بر بسر
باشی ایکی کوده سی ایکی انوک   الّری هم درتادی اول غلنک
لیکن ایاغی ایکی هم قبل بیر   دبرده بر کورنه صنع ایلر قدیر
انسی بر نیچه کوندن فوت اولور   وارثه چو مال املاک قالور
کلدی قومی جمع اولوبن عمره   حال اعلام ایتدلر اول سروره
دیدلر بو میتک ای شهریار   بر یتیمی قلدی الا طرفه کار
باشی ایکی جسم ایکی دست چار   بویله خلق ایتمش انی پروردکار
بیلمادک انی بر می یا اککی   نه قویا ور حصه سن اولسه نکی
سز نه در سزا مرادک امدی بزه   انکیچون کلمشوز بونده سزه

چون عمر اول سوز بربر دکلدی   صانعک صنعنی بردم طکلدی
دوتب انداره دیدیکم یا رجال   وارک ایدوکز علی یه بویله قال
مرتضی باینده در علی بونک   هر نه درسه امرنی قیلک انک
کلدکلر اندن علی یه اولرمان   قلدلر اول طفلک احوالن بیان
ایشدیجک حالنی اول غلنک   دیدکیم علی سهلدر بونک
هر قچنکیم کورسز خواب اچره انی   بر بشینی اوبرب قوک بیرنی
کربری اویمز یسه کورسز   الی کیشی حصه سینی ویره سز
کر بری ده اویانسه بردر اول   حصه سینی بر ویرک اولدر اصول
یوخسه بوندن غیری یوق اکا طریق   ایله قیلک وارک امدی ای رفیق
چون علیدن بویله الدیلر جواب   قامو تسلیم ایتدلر اول شیخ شاب
دندلر عمره قتینه وزدلر   بو جوابی اکه داخی ورزدلر
ایشدب عمر قلور تحسین اکا   افرین ایتدو هم قلدی دعا
بوده علمندن علینک بر نشان   نیجه بنک وار بنک کبی نهان

حکایت اخری

دکله علمندن کنه بر سز دیم   مرتضی اسرارینی کشف ایلیم
دور عمرده دیدیکینه بو کچی   استماع ایت عاشقیسک ای سخی
واردی بر زاهد انصار کشی   زهد تقوا بیدی هر دایم ایشی

شبهلندی کوردی عمر بونلری — مرتضی‌یه ویربیدی انلری
مرتضی یانینه چونکیم واردلر — کینه دعوی قلدی عورت کوردلر
پس علی بیوردی اولدم زاهدک — طونینی صویسله‌لر بو دیکلر انوک
اول نیرده آنی کوردی همان — عورتک دعواسی خوش اولدی بیان
بلدلر مکرینی اول مکاره‌نک — سحری دائم اولمسون سحاره‌نک
دکدلر مجلسدن آنی سردلر — بی کنه درچونکه زاهد کوردلر
قلدی عمر حضرتی اولدم دعا — مرتضی‌یه ال کتوربای فنا
کوربجه علمرا سیدی اول اولو — علمله حق انی قلمشدی طلو
بوندن احسن بر حکایت سا که هم — ایدیم کیم قلمیا کوکلکده غم
نه کرامتا سدر کور مرتضی — یا دکنمی اولدی اول شیر خدا

حکایت اخری

جابرادلو بر صحابی واردی — کی کشیدی و هم مالدار دی
صکره فقری قلمشیدی اختیار — مالنی ایتدی تصدق نکه وار
اول زمانده هم خلیفه‌یدی عمر — انس و جن قیلوریدی اندن حذر
جابرک خاتونی واریدی بله — اولدم اجره اولمشیدی حامله
کوکل انک ات کبابن دیلدی — زوجنه بر لقمه ات بولغل دیدی
جابر اولدم طاشره چقدی همان — ایکی کون طولشدی اول شهر روان

اکا عاشق اولدی بر خاتون مکو — اذنب هردم چکردی دردسر
بوکه میل اتمزدی اول انصاری — نیجه کیم جهد ایلریدی اول پری
پاک دامندی دکل شهوت پرست — صونمشدی مناهی‌یه دست
کوردی خاتون کیم وارده ارمز اک — بشلوبن قلدی چوق درلو حیل
قصد بو کیم زاهدی قیله هلاک — یا وقاری پرده‌سینی ایده چاک
حیله‌ء زندن خدای بیر بار — صقلسون حاضرلری کیل نهار
کورکل اول عورت نه قلدر زاهده — فرصتن بولدی مکر کوده کوده
الین برز بیرده اغنی — زاهدک طونینه دو تمشدی انی
کندی اندن کلدی عمر یانینه — اندی فریادی طرب دیوانه
عمره اولدم شکایت ایلدی — زاهدی چون نیجه سنز کرسیلدی
باکه ظلم ایتدی زنا قلدی دیدی — یا امیرا نوک جزاسن ایله دی
امر ادب عمر کتوردی زاهدی — کوردی زاهد انی فریاد ایلدی
یا امیر المؤمنین دیدی بلاکن — بی کناهم بو سنزه دتما کمان
عورت ایدر یا امیرا ولغل اکاه — اوش طونیدی غنی نشان ایدر کواه
زاهدک کوردیلر اولدم طونینی — اول نیرده اغدرضنکم منی
قصد قلدی زاهده اولدم امام — کیم جزاسنی وره انده تمام
زاهد ایدر حاشه والله بلاکن — زن دخی فریاد در قیلور فغان

طاشره چقنجق همان ده طوتدلر / سروبن عمر قتینه ایلتدلر
بر یهودنکمش اول صغر مگر / جابر یله انکچون جنك ایدر
عمره ایدر جهود کم یا امیر / اشبو جابر صغرمی آلدی بر
انی اوغرلیوبن بوغزلدی / اونك ایچنده اوش حاضر دردی
دندعمر جابره صوردی اودم / بو جهود گرچکمیدر ایدر نعم
کوردی عمر جابر انکار ایتمدی / برالنی کسمکه حکم ایلدی
اندغی قوم ایشدنجك اول سوزی / قامسینك جابره کویدی اوزی
حاشه بوندن دیوبن اغلشدلر / اولو کیچی هر بکادن اوشدلر
بر غزیو اولدی قیامت اولدصن / انده حاضردی حسینیله حسن
اول جهودلری کلب طاغندلر / جابری الوب علی یه ییتدلر
اول یهودیلر ایوب گلدی بیله / مرتضی یه قلدلر اولدم گله
بیزه ظلم ایتدی حسینیله حسن / قلحالومزه نظر بر لحظه سن
صوچلومزی الموزدن آلدلر / عمرك حکمینی دتمزلر بولر
جابره اولدم علی قلدی نظر / سندخی اوغریمی اولدك ور خبر
نیجه در حالك بزه ایله بیان / عقلکی باشوکه جمع ایله ای جان
قیلمشدور رسنی انده حجاب / عمر ور مدك انکچون جواب
قو حجابی ایدی طغری سویلکل / هرنه واقع اولدیسه بیزه دکل

اکچسی بوغیدکم صاتون آله / کمسدن اشبو مزدی کم بوله
اونه ورماغه خودیقدر یولی / غصه و غمدن تمشیدی کوکلی
عاقبت قبر ارسنده وردی / غفلت ایردی انده یاتوب اویدی
دشده کوردیکم کلور فخر جهان / کندیه قرشو اولوبن شادمان
دیدی یا جابر نیچوندر بونجه غم / دریوقر و چکمکل غمدن الم
وار او که گلدی بر قربان سکا / انی بوغزلا ییدر خاتونکله
بون دینجه رسول پاك دین / اویقوسندن جابر اویندی همین
عقلنی باشینه دردی اولولو / کوردی عالم نور ایله اولمش طلو
تز بو کوردی بتینه گلدی کورر / بر سمز صو صغری انده دورر
قاپوسی او کنده یاتردی چکوب / قالدریمز کمسنه انی دکوب
خاتون ایدر اوج گزین قودم انی / کیسنه گلدی بوندن قلدی مسکنی
قصد ایدر جابر انی قالدرمغه / براغی الدی الینه اورمغه
قدرتی حق کور گل ایدسیلدی / اول صغره دل ویروبن سویلدی
دیدر زقلکوا سنك قومه بنی / کی حلال الماکلدکم بلکل انی
ایشدوب جابر انی واردی روان / باصبن بوغزلدی انی همان
او ایچینی نعمتیله طولدرر / خاتونیله خوش نعمت اولور
ناکهان قاپوده بر غوغا اولور / دردی جابر کورمکه انی ورر

جابره تسلیم ایدرلر انکری
قرق یهیس ایسدی بولر قاموری

قومیله جمله ایمان کتررر
مرتضی اولکنده برق کتورر

سنی مسلمان اولورلر قاموسی
خوش کرامت قلدی اول تکرحصی

جمله مخلوق اکه قلدی آفرین
مسلکنی دررز اولك خلد برین

حضرتی عمر بنه قلدی دعا
حق قتینده یی کمانا ولدی روا

مرتضی نکده برازا وصافنی
قدرتا ولدو غنچه سیلدك ای

زره ء خورشید دن اتما دم بیان
قطره ء دریادن الدم صن همان

زیره کمسه مرتضی نك وصفنی
شرح ادامز دیلله بلکل انی

حق تعالی اکه اصلا بلردی
هل اتی ء حقنه ویری بیدی

لا فتی الا علی دربل ای یار
همدخی لا سیف الا ذو الفقار

جمله فضلندن بوشمزمی سکا
کم خدا زهرایی جفت ایندی اکا

اغلانن کنجه لر اولدی امین
اغلانن وزبی عالمده کزین

شول قدر اولو و کیچی کذکر
المغا زهرایی طالب اولدیلر

ویرمدی هرکز رسول الله رضا
دیدکم ایله دکل امر خدا

حق تعالی ایله بیردی ایسکا
یالکز حکم ایلمایم بن اکا

کمی دلرسه اکا ویره اله
لایقن بلورانوك اول پادشاه

صکره

42

دندی جابر حالنی عرض ایلدی
دشده کوردوکن رسولی سویلدی

اول صغر سو ایلدو کینی همیله
هرنه واقع اولدسه کلدی دله

دکلدی اول سوز شاه مرتضی
دیدسن کرچك ایسك بو سزه

اول صغر باشی کنه کلب دله
سیلکه شمدیده هر کشی بیله

اول یهودیلر دیلر قایکوز
سیلر بیه اول صغر بوزیمه سز

واردیلر اول صوصغرك باشنی
کتربا ورتایه قودیلر انی

بوردی اکا رداسن مرتضی
کورنده قدرت کوستر زشیر خدا

اوستنه اول باشك اول مرد حجاز
دروبن قلدی ایکی رکعت نماز

ایدرای باش اول خدا حقی ددی
کمسنی اول یوغکن وار ایلدی

جابرك حقنده نه درسن ددی
دیله کلدی باش اوردمده سیلدی

یا علی دربن دکوکم یالکز
وردرر شنم کبی داخی طقوز

جمله مذهب برانادن طغمشوز
هیچ کمان ایلمکز حقدر بوسز

اول انا مز ملکدر جابرك
کم غزادن النه کردی بلك

بو و وار مشدی انا مز اولرمان
بو یهودیلر بولب دتمش همان

اندن اوراداك قمو بلکل بزی
شمدی ملك ایدندلر جمله موزی

جون یهودیلر اشتدیلر انی
طولدی ایمان نوریله کوکلی جانی

قاموسی اول سوز تصدیق ایتدلر
باتی سن داخی وروبن دتدلر

بیر عمار بن یاسردی انک　　بیر منذر ابن اسحاق آنلرک

ایشبو درت اصحاب رسولیله بله　　اوترركن اندی جبرائیل امرله

دیدی کیم ای انبیانک سروری　　حق سلام ایتدی سکا بو دم کری

شویله امر ایلدی کیم قرق کن تمام　　صوم اداسن دوتبن بر خوش مقام

وارمیاسن هم خدیجه یاننه　　صکره حق امری نولور کور کل بیه

بو سری چونکیم دیدی روح الامین　　هم عروج ایتدی مقامینه همین

اوردن قلقوب رسول پاک دین　　کوندردی عماری اول شاه گزین

کم خدیجه انیه وارب دیه　　انی بو حالدن خبردار ایلیه

کلدی ابو طالب یاننه کندزی　　انده طاعت قلمغه دتدی یوزی

قرق کونه دکلی عبادت ایلدی　　صایم اولوبن ریاضت ایلدی

چونکه قرقنجی کون اردی وقت تمام　　کلدی میکائیل دخی وردی سلام

بر طبق کتردی الینده بله　　اورتلو اوستی نه وارن کیم بله

اوکنه قودی دیدی کیم یا رسول　　ایشبو اجماق نعمتینی قل قبول

سندن ارتوغه بو نعمتدر حرام　　یمسون کمسه یکل سن یا امام

بونی دیدی کتدی میکائیل همان　　انده حاضردی علی ده اول زمان

علی یه دیدی رسول الله اودم　　یا علی بو قاپویه وارغل قدم

بکچی قودی قاپوده اول سروری　　که صقن در کمسه قویما ایچری

چقدي

43

صکره حیدر اولدی انوک صاحبی　　خوب بکا ایلا بوردی دربنی

هم شفیع المذنبین در اول بتول　　حق شفاعتن انک قلدی قبول

حکایت اخری

دل دلر کیم کینه دیر بدب زبان　　ایدزهرادن بوز وصفی نشان

بعض مولودندن ایده آشکار　　بعض وصفندن قله درلر نثار

کرچه یوق بونده بلمادک رموز　　بیکده بلمادک کشی وردر هنوز

بیلکنا مخفی دکلدر بو کلام　　بلمیان ایشده با ولسون شاد کام

کرچه اسکی وارلنک وار شهرتی　　هر یکی نک دخی وار بر لذتی

هر غرض بو دکلیوب بولن صفا　　ایدلر بو خسته دلچون بر دعا

اومرم طوش اوله بر عیسی نفس　　دستکیر اوله بو مرده روحه بس

دکلد امدی سیره زهرادن خبر　　ویریم قول صحیح معتبر

تولدندن اول ایدایم بیان　　صکره وصفندن قلاوز ترجمان

تا بلسنکز علی مرتضی　　کیمدر یا جفت نیجه مه لقا

فصل في بيان مولد فاطمة الزهرا رضي الله عنها

مکه شهرنده مکر بر کون رسول　　سیر ادردی اصحابله اول با اصول

ابطحیه واربا وتردی روان　　درت صحابی بیلدی انده همان

حمزه یدی انک بری عمو رسول　　هم علی یدی بری زوج بتول

عاد ایتدی کلمک اول سرفراز　　قلوردی اول ایکی رکعت نماز

دخی اندن صکره یردی طعام　　هم قلوردی بر بعض کلام

اول کجا کم کلدی اول فخر جهان　　یوردی طغرو زراشینه همان

بنی داخی طوتدی لکذی بیله　　اول کجا زهرایه اولدم حامله

بعضلر لیلن اختلاف ایتدی بولی　　بر ییل اولدی حامله ذکر ایتی

پس ابوبکر ایله عمر حضرتی　　طقوز ای اولدی دیدیلر عدتی

چون وجوده کلدی اول خیر نسا　　کلدی خاتونلر کشلر کم وارسا

دیلدیلر دایه‌لق ایلا یسکر　　باقی اولادکه قلوردی بوکر

راضی اولمز اکه فخر المرسلین　　دیدی کمسه وارمسون اکه یقین

آنسی امزرسون اول معصومیی　　دخی کمسه دکمسون ییلو الی

هم خدیجه انیه اصمرلدی　　کمسه الیدن طعام یمه دردی

خلقه حیا اولدی بوسر انده کری　　هب اشتدی مکه‌نک مشرکلری

کم محمد شمدی طوغن قیزنی　　عزتله طوتدی غایتده انی

غیر اولادینی ایله قیلمدی　　جمله سندن بوتزن عزتلدی

اراده بر کون کم تزی بویسر　　بو دخی پیغمبر اولدی دیسر

بو که دخی وحی کلدی دیسر　　انی داخی عالم اچره یا یسر

چون رسول الله ایشتدی اول سری　　کعبه‌یه واردی درون کندزی

کعبه

44

چقدی قاپویه اوده شیر خدا　　اوترر انده علی مرتضی

پس مبارک النی صوندی رسول　　اول طبق اورتوسنی قالدردی اول

یازلو اوشنده الا الله دیو　　هم محمد در رسول الله دیو

اول طبق اچنده یاش خرمایله　　دخی رصلقم یاش اوزم وار ایله

صوکرا اندن بیدی عالم سروری　　اولدم اچره جبرئیل اندی کری

در سلام ایتدی سکا حق حضرتی　　بو کجه عفو ایتدی سندن طاعتی

در خدیجه قاتنه وار ای خوجه　　انکیله صحبت ایله بو کجه

کم امانت ور دور رسوکلله　　ور انی اصمرله اهلینه هلا

ویرسر در رسکا اول ذوالجلال　　عالم اچره بی بدل بر قز عیال

تا سنک اولادک اندن اوره یا　　بویلدر امر خدای کبریا

ایله ویردی خبر روح الامین　　دردی یرندن همان سلطان دین

تز خدیجه منزلنه وارد اول　　قاپوی وزدی دوردی اولدم رسول

در خدیجه انه کیمدور دوردن　　حق رسولی قاپوسن بودم اورن

دیدی بیکانه دکولز کل برو　　قاپوی اچ کم کرار وزاجر و

اول کجه قرق کوندی چکردی افتراق　　هم نهایت بولمشیدی اشتیاق

تز دورین قاپویه واردی همان　　اچرو قویدی رسولی اول زمان

پس خدیجه انه ایدر کیم رسول　　کیم تکن منزلومه دوشیدی بول

دید کم زهرا چون کلدم سزه / نفسمیچون استم ویرك بزه
یا عتیق دیدی رسول الله اکا / حق تعالی ایله امر ایتدی بکا
هر کیمه کم دیلرسه ویره اول / بن اکا حکم اتمیم ای لطف بول
چون ابو بکر اول کلامی قلدی کوش / طاشره چقدی طرب اولدمده خوش
عمره طوش اولدی کیدرکن یولی / کوردی عمر کم پریشان اولولی
دیدکم نیچون پریشانسن ای یار / قلسکوزه قندن اردی انکسار
دید صدیق هر نکم اولدی اکا / همه نه دیدی اکه فخر الانبیا
اسندم زهرای باکا ورمدی / اول نجالتدن پریشانم دردی
دیدی عمر بنده وارایم اکا / کورهیم نیجه جواب ایدر بکا
کردی عمر دخی انی دیلدی / اکا داخی اول جوابی ایلدی
تز دورین طشره چقدی اول سخی / کورد صدیق طشره طورورمش دخی
دید صدیق اکه کم نیجه اولدحال / دیدی باکا داخی ایله ویردی قال
درمشکن بورده انلر ای جان / عبد الرحمن ابن عوف اردی روان
دیدکم نه سویلشرسز بونده سز / ایدویرك تا بلاه وزانی بز
اکه داخی قلدیلر اول رازی فاش / دورین بونلر اولده قوشدی باش
دیدکم اول سیدی کمسنه / سزدن اکدن دلدمی دك بنه
دید عمر اسندیلر ان چوق / او تو زار تقدرولی اکسکی یوق

کمی

کعبیه ارقاسن اوروب اوترر / تومر مکه جمع اولبانده دورر
دیدی حق ویردی بکا بر قز عیال / عالم اجره یقدرر اکه مثال
هم اکا خدمت ایچون اککی ملك / کوندریلدردو تمکوز بو سزه شك
بیرسی بال امزورر بیرسی سود / ایشدلر اول سزی جمله حسود
حور اولبن باش اشاغه دندلر / عاقبت اندن طغیلب کیندلر
فاطمه چون ایرشرمش یاشنه / سن نظر ایله خدانك ایشنه
پس خدیجه انیه اردی اجل / اشبو درده قلمدی کمسه حیل
انتقال ایتدی جهاندن بی قرار / هم یتیمه قالدی اندن کلعزار
بسلدی صکره رسول الله انی / اکه دك کم هجرته دندی یونی
صکره وارنجق مدینه شهرنه / انی سوداغا تونه ویردی بنه
بسلدی جانیله ام المؤمنین / اکه خدمت ایلدی دونی کون
اخر ام سلمیه اصمرلدی / فاطمیه تربیت ایله دیدی
بونك اوزره کجدی نیجه روزکار / اون ایکی یاشه چون اردی اول نکار
چوق کشی کلوبن انی استدی / فخر عالم کمسنیه ویرمدی
ایله صندیلر انی قوم عرب / کم رسوله ایله امر ایتدی چلب
کمسیه زهرای هرکز ویرمیه / بر کشی سعیله اکا ارمیه
پس ابو بکر ارشدی بو کلام / دوربن کلدی رسوله اول امام

ایله صندی فاقدی اکا رسول — هیبتندن تصلوبن قالدی اول
کورده اوستنه چیچلن طاشلری — هر بریسی قیمتی در جوهری
انی کورنجک خجل اولدی اوزی — عمر ایله سیلکشلن اول سزی
اکه معلوم ایلمش کوردی خدا — کینه کوستردی او دم بر معجزه
پس دروبن عبد الرحمن اول زمان — طاشره چقدی کدبانندن روان
کوردی دورر بوبکر برله عمر — ماجرادن انلره وردی خبر
چونکه اول سزی بولر ایشتدلر — طاغلوب باشلو اشینه کتدلر
بونک اوزره کچدی بر مدت دخی — اکمدی زهرای کمسه ای سخی
جمع اولوبن اصحاب بر کون ینه — سیلشورک اردی زهرا سوزینه
عمر انده حاضر ایدی سویلدی — اکمکز ایرو انی توکز دیدی
حق تعالی بر کیشی ایچون انی — صقلمشدر ایله بیلک سز انی
دیدلر نه کیشدر اول یا ولی — دیدیلر اول کشی دور علی
بوبکر ایشیدبن دیدی اکا — فخر عالممی دیدی بونی سکا
دیدی عمر کیم رسول الله اوزی — دیمدی انجیلن با که سزی
لیکن اردی کوکلمه الهام حق — بکا الهام ایلدی اول بی نطق
کینه ابوبکر ایدر اولدم عمره — هیچ علیده طالب اولدیمی بره
قلدی اولداخی زهرای طلب — حق رسولندن دیلدیمی عجب

عمر

کیمی انصاری مهاجر کیمیسی — ورمدی بیرینه اول تکرحصی
عبد الرحمن ایدر امدی ای عجب — مال حق کیشی قلورکبی طلب
عمر ایدر ایله اولنجق ای یار — سندن اوزکه کمسه موزیق مالدار
وارغل امدی سندخی اسنه انی — تا بیورر کورنبیلر سلطانی
حضرت عمر بو سزی کیم دیدی — وارین زهرای اولده استدی
ایشدنبانی رسول معتبر — باش اشاغه صلدی ورماد خبر
اول مبارک بر معنیله یسری — خوش دبر دردیا دلدین سروری
عبد الرحمن ایله صندیکم رسول — ورمکه زهرای راضی اولدا اول
بر دخی اول سوز کینه سویلدی — نه بیورر سزدک ایدا لوم دیدی
ایشدنجک اول سزی محبوب حق — اول مبارک رونه اندی عرق
لوننه اردی تغیر اول زمان — قلقوبن دردی یا اغ اوزره همان
انی الینه وروبن سویلدی — عبد الرحمن کوراندی نه دیدی
دیدکو سانی بره کوندردلو — دنیالکی حق کتسین کوردلر
اولکم میل ایلیوبن مالکله — ویربیدمنا که زهرای سکله
لیکه نقدر ماله میلم بل انی — کوزلوم اتما خدا انک امرنی
ازمنجه باکه فرمان خدا — ویرمازم نسیه هرکز رضا
پس النده واردی بر قج حجر — صحدیا انک اوستنه خیر البشر

همرا کیجی بو که فقر مروتی
اشبو ایکیسی درانوک علتی

کورمیسز دنیون نیجه الم
آجونا یا نشمشمدر اشبودم

ای عزیزم کور علی کبی اری
که اولدر جمله ولیلر سروری

قلیجینک هیبتندن اول ارک
ایکی کز مزدی کوزینه قیصرک

ارلکیله ایله یدی اول دلیر
بر نفس جنکینه دیماردی شیر

بویله یکن فقر نیجه اختیار
قلمشیدی دیکیون اول شهریار

یا خو جمله اولیانک سروری
المشیکن زبدسی و بهتری

بونجه اولولق بونجه عزنده ازی
بر بلا محتاج اولوردی کندزی

سن یغرسن مالکی قارون کبی
اوندنسن کندوکی مجنون کبی

بلکه وزمزسن فقیره حقنی
دخی بولسکه الین یزدک انی

دخی درسن کوکلم ایمانله طلو
کمسه دن کندوکی کورمزسن الو

امدی قرداشم مکر کر اول معیز
رحمتینی رحم ادب قلکه قرین

نعلموزی ایتمیه بز دن سوال
عفو ادب جرمومزی بی قیل فال

یوخسه عدل ایلر اولورسه پادشاه
حالمز غایت اولور در تباه

بلدک ای مرتضا کبی ارک
حال نیجه کچردی اول سرورک

دلسه بردمده عالم مالینی
جمع ادب خوش ایلر یدی حالینی

لیکه بلمشکر یوق اندن فایده
ایلمه یک کم کلدکی کبی کده

اخرین

47

عمر ایدر کم علی مرتضی
اشتمدی انی اول شیر خدا

بو بکر ایدر نه منع ایتدانی
که اشتمایه انی شکر اصلانی

عمر ایدر کم علینک از چوق
دنیه لکدن ورمکه نسنسی یوق

انکیچون اولمشدر مشتری
بلد کم بو در سنم ای دین اری

دید صدیق ایله یسه درارو
اول علی یانینه وار لوم کرو

کرمراد ایدنورسه اول اشی
دنیا الکسک لکیسه تشوشی

هر نکم اشتایلر زهرا یچون
مالمزدن ویروز اول ای اجون

تامو اصحاب اولسزی کوردی دوا
دیدلر لا یقدر اکا مرتضا

دردی عمر بیله بو بکری صفی
عبد الرحمن حمزه عم مصطفا

مرتضی یانینه بونلر جمع اولور
ایشدب عثمان دخی انده کلور

هم علی اول کوند بر انصار دنک
اجرتیله اشن اشلردی اونک

سیلنوردک بر نیجه درلو جواب
فاطمه سوزینه اولدی فتح باب

یوز دوندب اصحاب ایتدی ای سخی
اشتدکمی فاطمهٔ سندخی

اشتمدم دید اول شیر خدا
دیدلر نولدی سبب ایدن بزه

ددی بن اندن ایش دور اولمشم
کم ایکی عزیله معزور اولمشم

اولی بو کم رسولک هیبتی
اشلما که بنده قومز طاقتی

غسل ادوبن كیدی هم اری لباس / حاجتیچون قلدی ایكی ركعت نماز

حاقه سردی یوزینی بعد الصلوة / باشلش ایتدی حضرتنه اول پاك ذات

دیدی مقصودم سكا معلومدر / هر كیمه رحم ایلسك مرحومدر

دلرم الهام ارشد كل بنه / اول حبیبك مبارك كوكلنه

بن ضعیفه تا كم ایلیوب قبول / جفت اده كندی عیالینه رسول

نیجه نالش ایتدی بو رسمیله علی / حضرت حقه یوز اوروب اول ولی

چون مناجاتنی قلدی تمام / قلقوبن كلدی حبیبه اول امام

حق دعاسن اول سعت قلدی قبول / هم او دم كلدی رسوله دندبول

هنوز ارمدن علی یه بیغامبره / جبرئیل ایندی سلام ایتدی بن

دیدكم اولسون بشارت یا رسول / كم علی یه جفت اولندی بتول

حق بیردی كلدی رضوان ملك / اغدی ادم منبریه دتمه شك

جنت اهلی دیرلوبن كلدیلر / جمله طوبی سایه سینه طولدیلر

خطبه‌ء رضوان نكم قلدی بیان / استماع ایتدی انی اهل جنان

بس بكا امر ایلدی رب الانام / این حبیبومه ذكر ایندن سلام

كم علی یه ویرمشم زهرایی بن / تیز ارش بلدر حبیبومه انی سن

طانق اولمشدر فرشتهلر اكا / بندخی اوش كلوبن دیدم سكا

امدی سنده یرده اولندر انی / ایله بیرمشدر دوت امرنی

ابی

48

آخرت سلطانلغن ایدوب قبول / دنیه لك جمع ایلمزلردی بول

دنیه لكدن كر اولیدی فایده / جمع ایدردی انلر دخی بل ای دده

چون صزركوردی نچوندر بو هوس / جهد ایدوب جنت كوكلده قومه بس

كینه اوتكی سزه دندق بزی / مرتضی ایله دیچك اول سزی

ایشدوب اصحابانی اغلشدلر / جمع اولوب چوره یانینه اوشدلر

دیدی بوبكر اكه ای دین دیركی / سنسن اخی مسلمانلر یوره كی

توتچون توبجه چلبجكز الكم / توله بیزم حالمز ای محترم

عمر ایدر كه ای محبوب قلوب / سنسن اخی اشبو مطلوب طلوب

دلرز كم اشبو ساعت دورسن / قز دلمكه رسوله واره سن

دكیاسن تیزنی بیغامبرك / اولدر مقصود بو یارانلرك

كر رضا ویررسه فخر الانبیا / كم وره زهرایی ساكه بی ریا

مهر چون هر نه دلرسه كورسن / مالمزدن الوب اكا ویره سن

جملمز اشبو امیده كلمشوز / انكیچون یانكه جمع اولمشوز

شیر حق چون كم اشتدی اول سوزی / بر سعت قلدی تبسم كندوزی

دیدی چون سز ایله كوردوكز اكا / سوزكز منع ایتمك اولمایه روا

هر نكم امر ایتدكز قلدم قبول / دردلبسم الله دیب یرندن اول

تفرقه اولندكز پیر وجوان / منزلینه كلدی اول شیر اول زمان

49

دیدکم قلغل منادی ور یوری | خلق دعوت ایله کلسونلر بری
اول سعت دردی بلاله چون ایده | خلق دعوت قلدی وارب مسجده
جمله انصار مهاجر اول سری | ایشدوبن مسجده دندی یوری
درلب کلدلر اصحاب اول زمان | فخر عالم چقدی محرابه روان
دروبن قلدی ایکی رکعت صلوة | صکره چقدی منبره اول پاک ذات
شرح ادب حقک کمال قدرتن | سویلدی هم خلقه وحدانیتن
دیدبن بر عبد مامورم بودم | حق نکم بیردی بن انی دیم
اتمیم امرینه بر ساعت خلاف | زیره حق امری در رضمک کذاف
امدی حقدن ایله امر اولدی بزه | جفت اوله فاطمه نک مرتضی
یدی قت کوک اوزره انلر اله | بر برینه جفتادب دتمش کواه
ای جماعت سزدخی شاهد اولک | فاطمه علی یه وردم بلک
انلری جفت ایلدم بر بیرنه | تاکه حقک امرکله یرنه
درت یوز اقچه مهر قلدم عاجله | اتمدم غیری طلب دنیا جله
دندی ایدر علی یه کم یا اخی | دور نکاحک خطبه سینی سن اوقی
حاشه لله دیدی اول شیر خدا | سن دورورکن بیزه اولمایه روا
دونب اول ساعت دیدی اکا حبیب | کم قیامنده سن اولاسن خطیب
مسلمانلرک خطبه سی یوم القیام | سن اوقیسرسن انده بل تمام

انی دیدی جبرائیل کلد بنه | سن صلوات ور محمد جانینه
مرتضی ده اول سعت ارد همان | امی سلمه اونه کلدی روان
انده بولشدی رسول الله الد | بر سعت اوتردیلر اول شاهله
یوزنه بقدی علینک اول رسول | کوردی یوزی دزلمش صن چلدیول
حمرت ارمش هم مبارک روینه | صوردی اول حالی رسول اندن انیه
دیدکم ایرقسی کوردم حالکی | قل عیان سترایلمه احوالکی
بر مراد ایچون کلبسن ای شباب | لیکه منع ایلرسنی اندن حجاب
قو حجابی حالکی عرض ایله کل | هر نکم مقصودر ایده کل
مرتضی چون ایله اشتدی جواب | سویلدی اول سوزکم کلی صواب
سویلی زهرای اولدم مرتضا | پس تبسم قلدی شاه انبیا
دیدنک وار دنیه لکدن ویرسن | کا بیچون کدا اول مراده ایره سن
مرتضی ایدرکه نم وردر بنم | کم سکا معلوم دکلدر ای جنم
بر اتم وار بر قلچم له همین | برزره هم غیر یوق ای شاه دین
اشبولردر دنیالکدن یوق وار | یولکزه اولدخی ولسون نثار
فخر عالم دیدقلچک اتک | درسون انلر زرهی واراک صتک
ایله دیدی دردی اول شاه کزین | مرتضی نک انی الدی همین
مسجده وردیلر الیسی همان | پس بلاله امر ادر شاه جهان

اوکل

یا محمد دیدی بیلگل بونی
سندن ارتقجه سور الله انی

الدی اول مکتوبی ولدم فاطمه
صقلدی عمر ایچنده خاتمه

راضی اولدی هم علی یه وارمغه
باقی عمری انکیله سورمکه

انتقال ایتدکده دنیادن بتول
علی یه اصمرلشدی انی اول

کو بنو میلکه بله قو بو حجتی
تا که قبرده طموردن امتی

هر تجن کیم حشر اولا یوم القیام
عرض ادم بو حجتی انده تمام

امته اول کون شفاعت ایلیم
عاصی و مجرملر ایچون سویلیم

بویله قیلمشدی وصیت اول نگار
ملك فانیدن کیدیجك گلعذار

گرچه وار چوق سز دخی خوش نهاد
لیك قاموسن نتایجدر مراد

طاغلوب اصحابی او دمکم کیتدیلر
هر بیری اولو اوینه یتدیلر

منزلینه گلدی تلقوب اولدخی
قلدی سلمانی طلب تز اول سخی

وردی سلمانه زرهن مرتضی
دربونی صاتوب اقچه سن گتر بزه

الدی سلمان زرهی تندی یول
گلدی بازاره انی صتماغه اول

بیلبانی حضرت عثمان مگر
گزمشدی صوقاق ایچن سر بسر

گو بولوب سلمان انده اول دلیر
اولیدی مرتضایه دستگیر

گوردی سلمان گلد بازاره همان
اکه عثمان قوشو یوروردی روان

کورجك النده انك اهن طوتی
بیش یوز اقچه ویردی الدی انی

اول

50

اول کلامی ایشدنجه کز علی
منبره چقدی یوربن اول ولی

خطبه سن چونکیم تمام ایلدی اول
دندی منبردن ینه قلدی نزول

قرشو واربن اکا اصحابلر
کوروشوبن قتلو اولسون دیدیلر

قتلو کیوب اول تهنك تزویجنی
منزلینه دندی هر بیری بونی

تفرقه اولدیلر اصحاب رسول
انده قلدی پس علی زوج بتول

وقتی کیم اشتدی زهرا اول سزی
فخر عالم یانینه گلدی اوزی

دیدی کیم سنسن دو عالم سروری
جمله خلقك افضلی و بهتری

شو خلقك عادتی بودر قلور
قزلرینه اقچه التون مهر اکور

سنده گر مهر اقچه التون ایلسن
غیریه فعلك برابر قیله سن

نیچه فرقك اوله سایر ناسله
بنی ایدرمی کمسه عامی حاصله

بن دیرون مهر ایچون ای اتا
کیم شفیع اوله عصات امتنه

حق تعالی امتك عاصیلرن
مهر ایچون باکا باغشلیه یارن

تا که کوکلم خوش اوله ویرم رضا
انکله حق قلمیه یارن جزا

فاطمه سزی هنوز اولدی تمام
جبرئیل ایرشدی اولدم و السلام

بر بیتی کتوردی النده بله
صره قومشلر حریردن مندیله

در کتوردم فاطمه نك مهرنی
اشبو حجت در خدا ویردی بونی

کوکلنی خوش ایلسون دیدی بکا
عاصی امت مهر ویردم اکا

کوردی آنی سجدهٔ شکر ایلدی — هم رسوله خوش صلوة ویردی
بونك اوزره گچدی بر مدت ینه — کمسه بلمدی آنك تأخیرنه
پس دروب بر کون عقیل بر اصول — کم علینك گیجی قرداشیدر اول
گلدی علی قاتنه ایدر ای یار — نا یچون تأخیر اولندی اشبو کار
دید علی کم رسول بیلور آنی — باکه صورما غل آنك تأخیرنی
کنه ایدرا اول عقیل نامور — گل رسوله واره لوم ای شیر نر
دردلر اندن رسوله کندلر — بولدلر ام الایمنه ایردی بولر
کم رسول اولادنك اول زاهده — دایه سیدی کیچدن هم ای دده
اکه داخی اول اشی بلدردلر — سن بکه تدبیر ادرسن دیدلر
ام الایمن دیدی سزدنك کنه — بن وارایم ام سلمه خاتونه
قیلیم بن اکه بو رازی عیان — اول رسول الله بلدرسن نهان
هر نکم ام ایده اول خیر البشر — بن کنه سیزه گلب ویرم خبر
ایشدنجك اول سزی شیر علی — منزلینه دندی کینه اول ولی
ام الایمن دخی اولدمده ینه — گلدی طغری ام سلمه اوینه
اکا اول مقصودی بلدردی تمام — کم عقیلیله نه دیمشدی امام
چون بلور اول حالی ام المؤمنین — تیز رسوله بلدرانی همین
فخر عالم دیدی یچون مرتضی — کندی گلمادی بلکه بوندن بره

أمر

57

اول زرهی لوبن اوده گلور — برقولیله علی یه گوندرر
اولی سلمان ارشنجك مکر — ورمشیدی انجهٔ اول نامور
صکره عثمان ادمیسی ده گلور — اول زرهی انده بیله گتورر
در علی یه سیدم عثمان سنم — بو زرهی سیزه گوندردی خنم
هم ددی عزر ایلیوبن داخ اول — بو هدیهٔ سزا یدا سز قبول
بو غزا طونی سز گدرای فتی — اولمیا غیریلره کیمك روا
اول کلامی ایشدیجك مرتضی — زرهی الدی کنه شیر خدا
انجهٔ دخی الوب دردی روان — فخر عالم یانینه گلدی همان
ددی عثمان زرهی الدوغنی — انجه سن سلمان الوب گلدوکنی
صکره زرهی غلامیله ینه — گوندروب گتردکینی اونه
جمله سن بر بر رسوله سویلدی — هر که عثمان قلدی تقریر ایلدی
ایشدوب اول حال شاه انبیا — ال گتروب قلدی عثمانه دعا
ددی حق ورسون برکت مالنه — دنیاده ورسون عوضینی ینه
اخرتده هر نه مقصودی که وار — حاصل ایلسون قمو پروردگار
چونکه عثمان گلدی اول کون اونه — کورکل امدی اوده نه بولدی ینه
کوردی صندق اوزره اون کیسه طلو — انجه ایله فکر واردی اول اولو
صرب هذا بارلو رحمان دیو — صاحبی عثمان بن عفوان دیو

تلقوب اندن کتدا ولده مرتضی
بر بوجه بره چقوب قلدی ندا

جون علیدن چقدا اول کرکلو اواز
جمله مومنلر نکیم وار جوق ازّ

خوش اشتدردی بوسری انلره
کر اراغ کر یقین یار انلره

ایشدیجک اول سری شاد اولدلر
جمع اولوبن برارایه کلدلر

غلغله دشدی مدینه خلقنه
کیم رسول الله طوی اتشدرکنه

خلقه دلرکم قونقلق ایلیه
بایی یخسول جمله طویلیه

شول کشیلرکم مسلمانلر ایدی
کلبانلر خدمنه بل بغلدی

دیدلر کیم هر نه امر اتسه رسول
دوتوز جانیله اولمایوب فضول

هر نه معجز کوستررسه کوروز
خاك پاینه یزوموز سوروز

دخی شونلر کیم منافقلر ایدی
هر بریسی بونده کوزجی وبردی

کلدلر بودزلنی جون کوردلر
انلره وارب خبرلر وردلر

دیدلر کیم خلق عالم عام خاص
انده جمع اولمش کم اولمایه قیاس

لیکه یوق بر پاره اتمك یا خواش
نه طعام اسباب وار بر قوریاش

نه صیغروار کلمش انده نه قیون
بلمدك کیم نلدر اشبو اویون

الا طولمش جامعك ایچی طشی
نه ایلیسر کمسه بلمز اول کشی

هم خواتن دخی جوق کلمیشدی
فخر عالم خانه سی طولمشدی

کیم مهاجودن کیمی انصادنك
مرهمی درهر بری بیمارنك

بش

52

ام سلمه دیدی اول بشیر خدا
کلمدوکی بو که منع ایدرحیا

پس بیردی ام الایمنه رسول
ورعلی دعوت ایله کلسون اول

ام الایمن وردکتردی انی
درجو کلبا وتردی تکرارصلا[؟]نی

کوربانی فخر عالم سیلدی
اوکه کرمك دلرمیسن دردی

مرتضی اول سوز کوش اتدکی دم
باش اشاغه صلدو دیدی نعم

حکایت آخر

پس رسول الله دونبن اولرمان
ام سلمیه ددی ورغل همان

اوده بتش یوزکتجه ورال کل انی
کم ورندی انی تکرار صلانی

ام سلمه واربانی کتور
هرنه امر اتسه رسول اول بیترر

الوبن اول انجدن فخر جهان
صوندی علی یه ددی ورغل روان

وار برزیاغ برز خرما دخی
تز کتور بونده ای سن یا اخی

وارد بازاره ولیکن سروری
الدی خرما یاغله کلدی کری

ام سلمیه وردانی رسول
دیدی بونلاری بشر کل حاضر اول

الدی اولدا خی بشردی جانله
هم برز اون داخی قرمشدی بله

سایغی خرما قرشمش اون اوله
کل کورامدی کم نه شیرین خون اوله

جون طعام قیدی کورلدیای[؟]
امر ایدر علی یه اول خیر الوری

یوروار اصحاب ال کل طویکه
همندا ایله الوکه بویکه

اشبو اسباب الت انده قوغل
هر نه قید کو وارسه سن یکل

هر نکم بیردی اول شمس ضحی
امّ سلمه ایلدی انی روا

دخی شول نعمت که بشمشدی تمام
امّ ادب کوتردی اول فخر الانام

کوتربانی رسول خادملری
اوکلرنجه بیله عالم سروری

ترشو واردیلر اکا برلرتمو
خدمت ایتدیلر رسوله ای عمو

بیله کلدیلر رسول الله اله
مسجده کردی قمو اول شاهله

اول طعامی اورته یره قودلر
طشره خلقه خوش صلا ایلدیلر

اوزلکیله بر چنق ویرك دیدی
حق رسولی ایله امر ایتمیشدی

هر چنقدن اون کشی کلدی یدی
اول طیوچق اون دخی کلسون دیدی

اشبو ترتیب اوزره اول بدر تمام
طیلدی قاموسی اول خلقك تمام

هم طورب نیجه اولولر اول زمان
خدمت ایدرلرد بو خلقه روان

مرتضی یه دیدی شاه انبیا
اشبو ترو یعك طویدزنی دیا

سنده خدمت قل بوری مؤمنلره
دلنوازلق ایلیکل هم انلره

یوربیا اوزناده اول شیر خدا
صو ویرر اصحابه شاه اولیا

اول مبارك طوی چون اولدی تمام
بو چنقلر اچره کوردیلر طعام

جمله بر دورر دخی اکسوکی یوق
صن بو خلقی اول طعام ایما دطوق

کنه بایاغی چنقلری طلو
ذره اکسلمامش انده طعم بو

غلغله

53

پس ابوبکر رسول محترم
دعوت ایدب وردی بر نیجه درم

صیدلر قوق انجه ایش وردکی
خرج ایدك بونی بر اول آخرت بکی

عبد الرحمانله بازاره وارك
نه کرك خاتونلره انی کورك

اوده ستر اولوجق نیسه الك
قامو اکسکی کورب کنه کلك

تلقوب اندن اول ایکی اصحاب کزین
کلدلر بازاره اردیلر همین

الدی اول برقالك عبا بولر
کم اول اچینه دوشك ایلیلر

اندن انجه بر عبا یورغانچون
الدلر سعی ایدبن اول اچون

دوه یوکندن طوقنمشیدی اول
که اورتنلر یورغن برینه انی بول

بر الاجه دوشك الدیلر بله
کم ایچی طولمشدی خرما لیفله

اکه یصدق هم بر ال دکرمنی
الدلر اوده نکم کرکنی

اکسی بو جمله‌ء کتردلر
امّ سلمه اونه کتردلر

امّ سلمه عرض قلدی انلری
حق رسولینه قمو کلنلری

کورجلنانی رسول الله اوزی
یاشله طولدی ایکی زیبا کوزی

ال کتوربان اول سعت قلدی دعا
دیدکم ای پادشاه ربّنا

سن مبارك قل رسولکك بودم
اهل بیتنك جهازن ذو الکرم

عبد رحمانه دخی ابوبکرله
اکسینه هم دعا قلدی بله

امّ سلمه دیدی عالم سروری
فاطمیچون کردکار ایله براوری

کیجه اول دمده مبارک باشنی / آب ورد یله طرارلر ساچنی
یوغدی ساچی اراسنده انوک / کیرو تورنکه وار انلرک
طیبا روبن طاردیلر ساچنی / درمکو قوشمق دکل حاجتنی
بر برنجک دخی هم بر پیرهن / کیدروبن صوردکلر باشنه هم
کم خدیجه اندن قلمشدی اول / اول بقا ملکینه دندوغنده بول
کیدربا وستنه باقی طونلری / اولمشیدی ایله کوندن اری
کاشرودن چاغردی اول دین سروری / امی سلمیه دیدی کل کل بری
طبلکز عبد المطلب قزلرن / زینت ایدک انلرک داخی وارن
هر نکم امر ایلدی فخر جهان / ایله قلدیلر انی اولدم روان
پس طرب برندن اولدم فاطمه / اوا چنه کردی نه اول هما
بوشنه اوب چقرمشدی بله / اغز بر کلویدی بنو غله
اجی طیبیله طلویدی انوک / وردی الینه ام سلمه خاتونک
بنو نمی چقردی ام المؤمنین / بر کزل تحو کلور اندن همین
حاضر اولنلر دماغی طولنور / اول تحوی ایشدن بی هوش اولور
کجدی بر دم اوکلرینی درلر / فاطمه دن اول تحوی صردیلر
دیدکم اتم محمد حضرتی / درلیجک اسی کونلرده قتی
اول مبارک یوزنه ایدکده در / در لوردی صاینسن دردانلر

دکنز

غلغله دوشدی بو خلق اراسنه / کم رسول بر معجزه قلدی کنه
دوستلری کوروبانی شاد اولدیلر / منکر اولن تاسسندن الدیلر
شکر امر ایتدی رسول الله ینه / اول طعامدن ایشو خلق اولارینه
هم عیال بندا وکنلره ساکنلره / دخی طول خاتونلره مسکینلره
شویله کم شهر اجره بر او قلمدی / که لول بو نعمتدن نواله المدی
هر ندکلو وردیلرسه اول نعمتی / ذره جه اندن دخی اکسلمدی
پس بیتردی کینه اول سلطان دین / اوندیلر اول قصعه لرک قاموسن
کوتروب خاتونلره ایلتدیلر / کم رسول الله اوندیدی اولر
طویدی انلر دخی بیدیلر تمام / تا شوکه دک کم ارشدی وقت شام
چونکه اخشام اردی اول ماه حجاز / کلدی اصحابیله قلدیلر نماز
منزلینه کلدی هم اندن ینه / ام سلمه کتردی یانینه
دیدی وارک زینبادک زهرای سز / طیبلکز هم سرملک اول ای سز
عایشه انا روایت ایلدی / فاطمه یه چون دورب وردق دیدی
نیجه خاتونلر بلمزجه وارز / کوردک انی نوره بتمش اوتورر
یوزی نورینک تجلیسن کورب / والده اولدق جمله موز اندن دورب
خوش سلام ایدوب اوتردق یانینه / ام سلمه دردیر ندن ینه
ام ایمن برله ایکیسی بولن / تلقوب اول ماهک اوکینه وردلر

مزبریسی بشلیوب بزرنك ادا / مدح اوقرلر فاطمیله احمدا

اوقیوب تکبیرلری تهلیل اله / اول کجه اصحاب اولولری بله

دکلیوب اول مدح نبی قیاس / که که ایدردی تبسم فخر ناس

اشبو ترتیب اوزره بر دم کندلر / تا علینك منزلینه یتدلر

کرد که قیدلر اول مه پیکری / انده اصحابك اولو خاتونلری

دستور اولدی هم رسول اصحابنه / طاغلوب هر بری کلدی اونه

وربدی پس ام الایمنی رسول / کم علی واربن تنوره اول

ام ایمن مسجده وردی همان / کوردی مسجدده اوتورر پهلوان

الین اپی رسوله کترر / هر نه درسه خدمتنه یوزودر

دستور اولب کند خاتونلر دخی / کردك اجره قلدی زهرا ای سخی

ام سلمیه دیدی اولدم رسول / وار کتور کل یانمه کلسون بتول

ام سلمه واردی کتوردی روان / یانینه دشدی اتاسنك اوجان

قالدرب زهرای فخر الانبیا / بغرنه بصدی او ساعت بی ریا

کوزدیاشیله طلوبن کوزلری / دانه دانه دوکلور هم درلری

سلدی کوزی یاشنی فخر جهان / قلدی ساکن کوکلنی اول مهربان

الینی دندی یا الیله هم ینه / مرتضی نك صون وردی النه

کنددخی اول سعت دردی کدر / منکینه کلوبن ارام ایدر

قالدر

55

دکشرو دیدم بن انك دردنی / اشبو بنوغ اجره صقلدم انی

اول نجو کم سیزی بی هوش ایلدی / اشبو بنوغدن چقن یوزدر دی

بیکن اچنده کی طبیبك حالنی / ایدیم انك دخی احوالنی

فخر عالم یانینه برکون مکر / اردی برکوجك کشی کی معتبر

دحیه ایدرلرمش اکا نا مله / صحبت ایتدیلر براز اتا مله

صکره قلقوبن کدنجك اول اولو / دردغی برده بولندی اشبو بو

دوشرب انك برندن طبینی / صقلدم بو شیشه ایچنده انی

ام سلمه ایشدب انی دیدی / جبرئیل در اول قسم یاد ایلدی

اشبو طب اوجماقلرك طیب دررر / کم قننلرندن انك دوکلور

کل کوزامدی سنکو اول شاهك دری / طیب جنتله قرینه هر بری

بن نجو یه بکزیامی دنیاده / طلمدر اول کشی بی هوش ایسده

چون یورشمه انی دوزب قوشدلر / جمع اولوب جوره یانینه اوشدلر

پس وارب اصحابله فخر جهان / قلدلر یاتسو نمازینی روان

چون نمازی اتمیی قلدیلر تمام / منزلینه کلدی ینه بدر تمام

ام ایدر خاتونلره انده ینه / که التلر زهرای کندی یانینه

اول دورکده واردی بر قاعده / مدح اوقونردی عروسه ای دده

اول بر مدحلر جمع اولدلر / ام قلدی فخر عالم کلدلر

چون خدیجه آدن ایشتد رسول
کوز یاشن آنده روان ایلدی بول

زیره آندن کورمشیدی چوق وفا
تا لبی جانین قلمشدی فدا

تا مو وارلیغن رسولک یولنه
ویردی بن تقصیر دی عالم مالنه

بوسبیدن دکه اول جد حسن
آغلر ایدی آنی هرگاه اکبن

پس رسول الله ددی یا اسما
نیجه سی قلدی وصیت اول سکا

اسما ایدر که ای خیر البشر
بر کون آنی کورمکه وردم مکر

کوردم آغلر اوتورن کندوزی
یا شله طولمشدی ایکی کوزی

دیدم آنکا که یا ام المؤمنین
نیچون ایلرسن بودم حزن حزین

دیدی آغلادغم اولدر سبب
ناکهان ایره بکا فرمان رب

فاطمه معصومکن قالا یتیم
منکسر اوله جهان ایچره دلیم

انا لو قزلر کورنجک ییرنه
رکم تیور قیدن انک ییرنه

انا سز قزلر بر نجکلو اولور
انالر قز حالنی بکرک بلور

بر امیدم دخی وردر که بتول
قسمتی اوله علینک آخر اول

لیکه ساکه اوش وصیت قلوردم
مرتضی نکدر انی کی بلوردم

اول زمانده اول دمه که ارسن
مقصودم بودمر انی کوزلیاسن

زیره عورت کیشلر معیوب اولور
عذر عیب انلرده چقدر حق بلور

تغریفقه اولسر درانا سوز
سن بله اول قومه انی یالکز

کوسکا

قالدیلر خلوت بر اوده ایکی نور
وای نه خوش بر دمدر اوله اغیار دور

مرتضی قلور روایت کندوزی
چون رسول الله قیوب کندیزی

فاطمه اولدم بنیدن تن دورر
شمع نورن یکیله سیوندرر

اول کیجه غایت قرا کودی جهان
اندن اولمش او ایچی کوردم عیان

چوق تامل ایلیوب بلدم انی
فاطمنک یوز نوری ایدی

منزلومه اندن ارمشدی ضیا
انی کورب هیبتا رمشدی بکا

اوجاغنه وارب بی اختیار
اوتروب بر یرده قلمشدم قرار

فاطمه دخی ورووب اکارو
طاعته مشغول اولور اول ماه رو

تا شو وقت اولدیکم ارد صبحدم
قپویه کلدی رسول محترم

قابوی ارقونجق اورد بیدر تام
اهل بیته طشره دن قلدی سلام

جعفرک خاتون اولدم اسما
قابو ایچنده دورردی اول هما

اشدنجکز رسولک سوزنی
دوردب چدی قابوی کوردی انی

چون رسول الله کورب اول خاتونی
نه کشیسن دیوبن صوردی انی

قراواشک اسمایم دیدم بن
جعفرک خاتونی ای وجه حسن

دیدکم یا اسما نوکدی سبب
اشبو منزلده دنا دک سن بوشب

اسما ایشدبن دیدی اکا
کیم خدیجه دن وصیتدر بکا

ایتیچون بوندا قلدم یا رسول
کی وصیت قلمشیدی یا که اول

هر بري بر لو بيرندن دوندلر
اول حبيب الله قرشو واردلر

ساغ اليله فاطمه الكن رسول
صول اليله هم علي دوندي اول

ايكسن برارية جمع ايلدي
زوجكي قلدم سكا تسليم ددي

قلو اولسون ديوبن دندي يينه
كلدي ايرشدي صحابه جمعنه

انلر كله صحبته مشغول اولور
اول ايكيسي كردك ايچنده قلور

كيسه زهرا برنه واردي همان
مرتضى بر كوشه ء قلدي مكان

تا ارشنجادك انده وقتي شام
بر برينه قلمدي بونلر كلام

بر بري يانينه هم وارمادلر
سيكلشوب اورتا يرسز قومادلر

هر ايكنكم ازدي وقت نماز
قلقوبن قلورلر ايدي جوع از

ينه كلورلردي يرلرنه
بير واروب سيكمزدي بيرنه

چونكم اخشام ازدي قلديلر نماز
سود بشردي اول دكو نه شاه حجاز

فاطمه منزلنه الوب كلور
ايكسن ايكي يانينه خوش اوكور

اول طعامي يدلر جمله بله
دارزقك حمدن كترديلر دله

ينسو وقتي ازدي قلديلر نماز
كتمكه قلقدي رسول سرفراز

كندسي شمعي سيندردي دي داد
كوردي او اچي منور رصن جنان

فاطمه نوري دشوب او ايچنه
اولمشيدي كي منور اول ينه

مرتضى يه دندي ايدر يا علي
كورنه حوريدر بو جفتك اي ولي

جنت

57

كرسكا اصمرلد غم قلماسن
اجرني حق حضرتنده بولاسن

بو وصيت درسنم صقله دغم
اشبو منزلي كلوب بكلدكم

تا كديا رن اولجق يوم القيام
اندن اونتمايم اي فخر الانام

پس رسول الله ددي يا اسما
حق طانق اولسوني اشبو سوزكه

يا برايرق ايته كلمش اوله سن
بونده بر حيله فتنه قورسن

اسما ايني اشيدب اغلدي
يا رسول الله نه جانم واردي

طانق اولسون اشبو قولده اول خدا
هم حبيب فخر عالم مصطفى

بن خديجه انا سوز بجون بودم
كلوبن بو اريه بصدم قدم

يحسنه غير يغليجون كلمامشم
حيله و مكر اتمكه قلمامشم

ديدكم بن بنجه حيله ايليم
حضرتوكه ارتق اكسك سويليم

صكره حضرتدن كله پيك جليل
بلدره اول سرسين جبرئيل

شرمسار اولم اووقتن بن خجل
حضرتكدن دور اولم خور زليل

الملك اندن يكدرر يوز صو يله
كه ادم امت دفتريندن يوبكه

چون تمام اندي سوزيني اسما
پس رسول الله اكا قلدي دعا

اندن ايچرو اوه كردي رسول
بر بوجقده يالكز كوردي بتول

بر بوجقده هم اوتورمش مرتضى
معدني جود سخا شير خدا

ايله كورنجك تبسم قلدي شاه
كوردانلر كلدي اول نوراله

ویردی علی‌یه دیدی آچگل یوزنی / آلدی آچدی مرتضی اولدم آنی
فاطمه‌یه دید کیم سندا خی دور / بر یکی بردق گتر ایله پر
وار ب اولدخی گتردی همچونان / آغزادن قویدی کا فخر جهان
ایکی ایله ایکسینک باشنی / دوتبن بر یره گتردی آنی
اول صودن الدی مبارك الیله / ایکسینك اوستنه صچدی بیله
آل گتوب هم دخی قلدی دعا / فاطمیله دوررکن مرتضی
دندی علی‌یه دیدیکم ای یره / بوره‌دن بر لحظه چوس طاشره
طاشره چقدی او دم زوج بتول / فاطمه‌دن حالنی صوردی رسول
راضی مسن دیدای بنتی دکل / زوجوکله نجسی شرح ایلکل
راضیم دیدی یا شاه کرم / لیك سزدن پریشان خاطرم
بعض خاتونلر دیدی سلطان دین / ویردی بخسوله نوردیدسن
شو نجلاین صاحب حسن جمال / که اولمیا کرك اجو بر اکا مثال
طالب اولدی که نیجه اغنیا / ویرمدی برینه شاه انبیا
ویردی بخسوله کیم بر پول یوق / اشبو سزدن دل پریشان اولدیچوق
پس رسول الله دیدیکم حاشه بن / کیمسنی بخسوله کشیه ویره وکن
نه حلال گلدر سنك بخسول ندرسن / غم گترمه قلبکه ای جانمن
آنکه جمله خزاین جهان / عرض اولندی قنده وارسه نهان

انك

58

جنت اچره نیجه بك بك حور دُر / فاطمه‌نك قامو خدمتكار دُر
اول تجولر کیم تجولرسن مدام / بوی جنتدر آنی بلگل تمام
سزنی قلدی تمامرد ندهمین / مسجدینه گلدی اول شاه گزین
صبحدك قلدی عبادت اول گیجه / چونکم ارشدی دوننك دوری اوجه
دردی یرندن ینه سلطان دین / گلدی علی اونه اولدم همین
نبوی اچدو گردی ایچرو / انلره ویردی سلام انده گرو
فاطمه قلور روایت کیم رسول / قابوی اچدی و گردی چون اصول
یاتردق بر دوشکده ایکمز / درمقو استادك که قرشو وارەوز
الیله اولدم اشارت ایلدی / یا تکیز دیر نمکوز بو دم ددی
بزدخی امرینه قلمادق خلاف / زیره اتفعالی دکلدر گزاف
باشمزدن یاکه طولشدی هما / یصدغمز اوزره اوتردی روان
صوقدی ایکی ایغن قینو مزه / برن الدم بن بر ینی مرتضی
بر زمان یتدق تجوبن اول نوری / صکره دگشوردی و چکدی یوقری
مرتضی‌یه دید کیم درغل اردو / بر یکی بردا غلده صوال بررو
دردی یرندن همانده اول اولو / بر یکی برداغی بر ایلدی صو
صوندی الینه رسول اللهك اول / اغزیا زندن اکا قیدی رسول
بر قاج ایت اوقدی قرآن دخی / بر دغلی ایچنه اوردی اول سخی

كلدي عالم فخرينه وردي خبر — هر نكه كوردي سه اول نامور
ايشدنجاكز علي دن اول سوزي — دردي كلدي اول قپويه كندوسي
نقدمي يردن عليك كوردي اني — بلدي كمدر اول نبيلر سلطاني
مرتضي يه دونبن وردي جواب — جبرئيل دريا علي اول شباب
فاطميه كلدكم يار دم اده — اوني اكودبن كينه كده
مرتضي بولدي تسلي كه اول عزيز — جبرئيل ايمش كه اولدر بيك رب
بلدي زهراي نجه عزتلودر — شاد اولوبن قلب اولدي پر سرور
دكله امدي ام سلمه نه ددي — اشبو سوزي خوش روايت ايلدي
ديدي تزويج كونلرنده زهرانك — يانينه واردوميدي بر كون انك
باكه ايدركم ايا جانم انا — بر صورنجم وار درر شمدي سكا
بني شول كون كه اتندوكز كر دكه — كلدي چوق خاتونلر انده يانمه
بويلري يوكسك ونيصي يوزلري — هم شكردن طتلو ايدي سوزلري
قيمتي طونلر كيردي هر بري — كوزمدم انلري بن ايرق كري
قانده واردي لر اولر كملردر — نورلري عالملر شعله ويرر
ام سلمه ديدكم بن كورمدك — انجلاين كيشلر اي مدرك
ليكن اتكدن صوراين بن اني — اول بلور كملردر اي جانم جني
منزلينه صكركو كلدي رسول — صوردي سلمه هر نكم كوردي بتول

انك

آنك آتلري قبول ايلمدي — دنيا مالينه كوكل بغلامدي
اخرت سلطاني دنياي ندر — دنيا فانيدر بره قالمز كدر
كندوقوملدن سني بركيشيه — ورمشم كم انده در حلم حيا
جمله خلقك اول شجاعتلوسدر — عقل كامل هم يوزي اودلوسدر
علم ايچنده نقدر ركا بدل — امر حقله اولدر سكا محل
بوكله ديوب طاشره چقدي كنه — كلدي ارزي كندنك منزلينه
چقمدي اول كون دخي شير خدا — منزلندن طشره زدم مرتضي
چونكه دردنجي كون ايرشدي يار — جمع اولوبن كلدي اصحاب كبار
كمي اون كتردي كمسي قيون — كمي خرما كتررك اولداوين
اوچ كوندك اشبو رسمه قلدلر — هم بريسي قوكشي قتلولدلر
كوردجك انلاري شاه انبيا — ال كتوروب قاموية قلدي دعا
بونك اوزره كچدي بر مدت دخي — دكله كيمنه نجه قلدي اول سخي
اول ولي اللهينه بركون مكر — طاشره دن اوه كلدي شير نر
قابوسينه كلدي دردي اول اولو — كوردي اردندن قپويي بر كلو
اچرودن ليك ال دكرمني — چوزرلر سمعنه دكدي اني
قابويار وغندن ايلدي نظر — بر عرب يكيدني كوردي مكر
فاطمه ايله اون اوكيدر اول روان — كوردي اني مرتضي دندي همان

چوق تضرع قلدلر زهرا ایچون | کیم رضا ویره رسول اولای ایچون
عاقبت وردی رضا فخر جهان | اول مراده اولدلر کی شادمان
بوندن اول جبرئیل کلمیشدی | بونلرك کلجکن دیمشدی
هرنه مکر و حیله که انلر دزدلر | حق حبیبنه انی وردی خبر
هم کتردی بر یشل حله طونی | انده وار ایچ دیدی کیسون بونی
کی قیقی یاقدی انوك یوزی | بقمغه قومز تمشدور کوزی
بو لباسی هر کیم کیدورسن | حق تعالی قدرتینی کورهسن

پس درت اولدم رسول الله اوزی
فاطمه بیتنه کلدی کندزی

ام سلمه ام ایمن خاتونی | اندن یا بنینه کتردی انی
امر ایدوبنی کترتدی اول طونی | بغچی اکوب جقردیلر انی
سلکوب اول طونی ایچینی اچدلر | اول اراجه صاشن نور صچدلر
بوی جنتله دماغی انس جان | طولدکم وارسه انده جاودان
ام ایمن اول ساعت طوردروان | کیدردر زهرایه اول طون همان
کوردکی بوی واندامی انوك | صنکه قدینه دکلدی زهرانك
کل کورامدی انده نور مصطفا | نور زهرا نور خلعت نی صفا
کوزلری تمشد انده اول انلرك | صن جانه کردی جانی انلرك

پس

60

اشهد نجك انی شاه مرسلین | حورلردر دیدا اولر بلکل یقین
فاطمیه خذمت ایچون کلدلر | کرد که قویمقده بیله اولدلر
جوق بونك کیبی حکایتلر دلیم | واردر زهرانك ای قلب سلیم

حکایت اخری

بر حکایت دخی وار کی معتبر | اندا خی دکلك ای عالی نظر
عالمه مشهور معروف اولمش اول | انجه واردر حکایت کرچه بول
الا فاموددن بوکی احسنددر | کون کیبی عالمده هم روشندر
بو مدینه شهر ایچنده مکر | بر یهودی واردی کی معتبر
بر کون اول طوی ایلدی قلد دکون | حق اکا بر جمع اولنشدی اوکون
کرچه انصار اولولری قاموسی | حق بوله کلمیشدی عام حضی
یوز بولکردن دندرب جمله جهود | تفرقه اولمیشدی قوم یهود
لیکن اولسه برا اولودرنك بره | اولولری جمع اولوردی بر یره
اتفاق ایلیوبن تدبیرنه | طانشر کرا اول اشه تدبیرنه
بنده اول کون داخی ایلك قلدلر | جمع اولوبن اول دکونه کلدلر
دیلدیلر کم رسولك قیزینی | بله انلر دکونه همرانی
اولولردن برنجی جمع اولدلر | فخر عالم حضرتینه کلدلر
برقاچ اصحاب بله کتردلر | یوز ورون قرشوسینه دوردلر

61

جمله سینڭ جوهری اولدی کساد
اولدیلر اوّمدقلرندن نامراد

فاسد اولدی هر بری آرایشی
کاسد اولدی بونلرڭ زیبا ایشی

زهرانڭ زیبا جمالی پرتوی
نورله طولدردی اول تزوین اوی

دشدی اول قوم آرسینه غلغله
فاطمه سرّن کتر دیلر دله

اول دکوڭ طانیشغن هودلر
هر بری زهرا سوزینی دیدیلر

طاشره چقدی خبر کم فاطمه
حسن ایشینی ایلیوبدر خاتمه

کوزمدڭ انجیلین برخوب جمال
کون یوزی یاننده صنکه بر خیال

عالمی دوتدی جمالی شعله‌سی
نوره تمشدر یه صنکه حله‌سی

زنکی اول حله‌نڭ چشم جهان
کورممشدر آشکاره و نهان

کوز قماشر باقمز کمسه اکا
هر کشی کوردی آنی باندی طکا

اول لباسی کر کوره بر کشی
کتمز آندن ترك ادر غیر ایشی

ایشدنجك اول سوزی قوم یهود
جمع اولور برآرایه برقاج حس...

دیدلر کم نیجه حیله قوروز
که اول لباسی بزکتوروب کورو...

بعض دیدیکم محمد اول طونی
سحرله دوزدی آنی و رنکینی

کیمی دیدی سحرسه نوق آنده سود
بر خیال ایشیدر آغوق بی وجود

امدی نیجه بله وز تحقیق آنی
سحری یا خلعت زیبانی

بولولر

پس بوزردی کینه اول کافر کرم
النکوز زهرای اول طویه بودم

ام سلمه ام ایمن درّدلر
فاطمهٔ الب آنده واردلر

اول جهودلرکه دکرلردی اوکون
فاطمه کلنجدر اوله دوکن

خور ادب کیدکلرینی زهرانڭ
نقرینه طعن ایلیالردی آنڭ

کندخاتونلرینه هرنکه وار
کیدروب درلو مرصع شاه‌وار

خوش بزنشلر قلب درلو بخور
یعنی زهرای قلالر آنده خور

نازادرلر شیوه‌لر بربرینه
کم کوره باقلر زهرا یرینه

اولرن خود ایله تزیین ایتدیلر
هرنه درلو وارسه آیین ایتدیلر

کل بو جانبدن کورامدی قدرتی
ور صلوات تا بولاسن جنتی

ام سلمه ام ایمنله بتول
نیجه خاتونلر دخی چوق صاحب‌حصول

کلدی بونلر داخی چونکم کوردیلر
آنده عیلر جمله هرشو واردلر

قوندرردلر بر مزین خوش یره
جوره یانینه اولورلر دایره

ام ایمن آنده یرندن دورر
حله اوستندن ازاری کوترر

اوروسی کتورلدکی دم حله‌نڭ
زینتی واردی هبایه جمله‌نڭ

کوزلری قامشدی حیران اولدیلر
صانسن هر بیر بیجان اولدیلر

اول جهودلر عورتی و قزلری
خجلتله وردی دوتلدی سزلری

پس ایکرو گلدي اول عورت همان / برمغن قلدردي اولدي مسلمان
فاطمه ایدردي امدي بو طونك / نیره‌دن ویرم که خوش اوله جنك
خاتون ایدر بر یکیني بزه کس / ارتق اتمازم طلب که اولدر هوس
دوردي برصندوغه گتردي وردي اول / حلّه‌نك صول یکیني کسدي بتول
وردي اول خاتون الینه کوردیلر / جملسي حیران اولوبن دوردیلر
شول صحابه خاتون اولن کشي / بلدیلر زهرا کنداف اتمز ایشي
دنمدي انلر تماشا قلدیلر / انده بر حکمت وریني بلدیلر

الدي حلّه یکیني اول خاتون یر / یکروبن چیقدي اولدم طاشره

اول جهود جمعیتنه ایلدر / الترینه وردي هر بیري کورر
کوردیلر دنیا تماشي دکل اول / رنگني هم بو یاجي کورمش دکل
نقش دنیا نقشنه هیچ بکمز / بلدیلر که بو تماشي دکل بو کز
دیدیلر یا ري هله قلدق زیان / بو محمّد قیزنه بز را یکان
شو غلاین طوتني قلدك خراب / کم بهاسن بلمز انك شیخ شاب
اشبو سزدیکن بولر کوز بو عبرتي / کینه انلدرك برینك عورتي
کلدي زهرانك یننه اي سخي / دیدي اسلمه گلاین بن دخي
حلّه‌نك بر یکني ده وز بزه / حاجتنه گلدك دورب شمدي سزه

حاجتن

62

بولدیلر پس بر زن غیاره / دیدیکم بیزه قل بر چاره
ور محمّد قیزنه خوش سویکل / طونك بر پاره‌سیني دیلکل
هر نه درسه سوزینه ور کل رضا / تك الوب بر پاره‌سیني کل بزه
کوره لوم اکر کلمزنجه وارمزدر / منجرسه هم نسندلي دم محو اولور
کوطقنش بر اسه کي انجه تر / کسلب خور اولدغي نقصان یتر
بویله دیوب دزدیلر اول عورتي / کوندررلر اچو کور قدرتي
فاطمه قرشوسنه گلدي طورر / مسکنت قیلب ازینه یوز وورر
دیدیکم یا سیدة بوله بنم / حاجتم قلسك رواسن اي جنم
کیدکل طونك کسب بر پاره بن / بیزه ویرب بیزي سوندراسن
فاطمه دیدي اکا کم بو طونك / کسلنجه قیمتي دوشر بونك
کینه اول عورت ددیکم یا بتول / سن کریمه سن بز اول محتاج قول
ساکه محتاج اولني بس نیده بن / لایق اولمزان محروم ایدسن
کلمسندر اول سزلك شا نوکزه / قور کلمز کم وره یا نوکزه
فاطمه دیدي کینه یا شمدي سن / نغلدکمي نوکلکي که البته بن
اشبو طونغدن کسب ساکه ویرم / اول مرادوکه سني بن ارکورم
امدي سنده عرض قل ایمان بزه / مسلمان اولغل کرب دینومزه
دینکلي ترك ایده سن جونکم کورم / بند خي طونم کسب ساکا ویرم

اول یهودیلر کا اناغدی   سیلیانلرك سزینه قانمدی

دیدلر کیم الك بری اول یکلری   کرچکسه کوره لوم بزده کری

طاشره ده بونلر بوسز دیکن مکر   ایچرودن دلکلك نولدی خبر

اول خاتونلر کیم یك المشلردی   همیلادن دینه کلمشلریدی

حقدن ایرشدی هدایت انلره   زهرانك یانینه کلدیلر یره

فاطمنك ایغینه دشدلر   عذرا دوبن هر بری اغلشدلر

دیدلر یا سیده بز بلمدك   شمدیه دك سزه انکار ایلدك

امدی اشده نعل باطندن بزی
حق بری قلدی بودم کوکلومزی

صدق قله اخلاصله شیلکی وار   اعتقاد ایندك سزه ای کل عزار

هرنکه امر ایندی رسالت معدنی   جان دلدن بز قبول ایتدك انی

دینکه کردك بودم زبی اشتباه   صوچمز عفو ایله ای کل یوزلوشاه

ایله دیوب خوش مسلمان اولدلر   کفر ترك ایدوب ایمان بولدلر

ول ایکی یك الکزنده یکن ینه   طاشره چقدیلر جهودلر یانینه

انلره درلر نورك بو حکمتی   اوش رسولك معجزاتی برکتی

بزی کرچك ایلدی یلاه نکن   معمور ایتدی دینمز ویرانکن

طاشره بونلر بوسزیله غوغاده   فاطمه انا دخی نور کوزنده

اول

63

حاجتن منع ایتمدی زهرا انك   کسد صاغ یکینی وردی حلتك

اولدا خی اول ساعت اولدی مسلمان   بیکه ظاهرده ولی قلب یلان

طشره غی قومده خبر اولدی ینه   کیم فلان عورت دخی کلدی دینه

بزیکن داخی کسب ورمش اکا   اشدبا اول قوم انی قلدی طکا

اول اوکردکی ولان عورت همان   اشدنجك ایچرو کردی روان

کوردی او شمشلر انکده یانینه   بزیکن المش اوده کرمش دینه

بزیکی کندو النده حلتك   بزیکی اول عورتنا لنده انك

وار دلر ایلرو زهرا یانینه
که اول لباسی کوردلر یکسوزینه

کوردلر کیم فاطمنك حله‌سی   بکلری اولمش تمام جملسی

یکلری هب برلو برنده کینه   هیبت اوتردی بولرك اوستنه

بکزی اوچب دلری هم دوتلر   خیرته وارب اکسیده قلوز

اندغی خاتونلر انی کوردکر   سبزه نولدی یونبا اولدم صوردلر

انلر ایدرسزده وارك اكارو   تاعجایب کورسز انده کرو

اول کسك یکلر بجه اولمش تمام   فاطمه‌نك نورنه جانلر غلام

واربن انلر دخی چون کوردکر   هر بریسی طکلشوبن دردلر

طشره غی خلفه اوده اولدعیان   کیم بو رسمه اولدلر حالنی زنان

چونکه زهرادن کرامت کوردلر / دینکوزه اولدلر ایچره کردلر

سز مدد ایله بزه ای فخر ناس / دوکونمز بیرنه اوش اولدناس

اشدوب سلطان عالم انلری / تز عقیله کلد کوزددی بری

کل دیدیلر انده کلدی اول جوان / دیدی ور علی انلری ال کل همان

وار بس اول ساعت عقیل نامدار / فاطمه یله ام سلمه بکه وار

ایلن منزللرینه کتوررر / نه بیورورسه فخر عالم ایتورر

دکله امدی بنه بعض راویان / ایده لوم سیزه نه قلدیلر بیان

کم او مجلسدن طوروبجه فاطمه / کلدی اوچ یوز خاتون اولدمده دینه

لیکن ایمان اوزره کیتمی همان / قالدی غیرن دندررلرنی امان

جبرله باقسن دندررلر / التمشن اراکرندن سررلر

زیرا انلر کندولره دندی / حقی قویب باطله الدندی

هم هدایت قلمشیدی اول خدا / اولدلر شرک ضلالتدن جدا

پس بونک کبی کرامت بی حساب / سویلسم تطویل اولور اشبو کتاب

زهرانک فضلن علینک فضلینی / شرح ادامز دیلله کمسه ای

قطره هیچ بحرا حاطه ایدمی / ذره سی کون دتوبن بیدمی

اشبو دکلو ایملنلر دخی یاد / انلرک مداحی اولمقدر مراد

هر محب کرا و قیب بولسه صفا / ایده لر بودا ایچون بر دعا

64

اول ایچرو اوتوران خاتونلرک / اکسی دردی بدن انلرک

کلب انلرده مسلمان اولدلر / کفر ترک ایدوبن ایمان بولدلر

کسدی ایکی اناکن زهرا بنه / اول ایکی خاتونلرک وردی الله

کلدی صکره خیل خاتون کیشلر / بیزده ور کل تبترک دیدلر

صدقله ایسانه کلدی هر بری / جنت ایچنده ادندیلر یری

هر بردنکه اندلرسه اختیار / کسدی وردی انلره اول کلعذار

اول کیسلن یرلر اول ساعت بنه / قدرتیله هب کلوردی یرنه

ارتق اکسک یوق اولوردی باتنی / دولت انک کم خدادر طانغی

تا که اون خاتون مسلمان اولدلر / هر بری جوره یکادن کلدلر

ارل خبر داخی بنه طشره دوشر / ایشدوب انی جهودلوکی ششر

کیم ندکلو ور یهودیدن زنان / ایچروده جمله اولدی مسلمان

بونلره اول سر قتی کار ایلدی / شادکن هب کریه ور نا ایلدی

الرندن چقدجون خاتونلری / جمع اولوب براریه کلدی وری

فخر عالم حضرتینه واردلر / زار وفریاد ایدوبن دوردلر

یا محمد دیدلر اول شاه شاب / اولریمز جمله سی اولدی خراب

کندی خاتونلرمز الدن بودم / ورلغومز شهرنی قلدی عدم

ابو بکر عمر حرمتیچون ای خدا   هم دخی عثمان علی مرتضی
اول شهید اولن حسینیله حسن   انلرک قانی حرمتی یا ذوالمنن
بحر برده حضرله الیاسیچون   عم باکش حمزه و عباسیچون
توریت انجیل زبور فرقانیچون   جنت حوری و هم رضوانیچون
کعبه زمزم مسجد اقصی حرمتی   مروه حقی قبه و صحرا حرمتی
عرشه ویسک اصدغی ناجی حرمتی   بیتاکه طغری ورن حاجی حرمتی
زاهد و کریان ایله‌ین مظلوملرک   نالسی حقیچون معصوملرک
کیجه‌لر عاشقلرک آهی حقی   یونسی حفظ ایلین ماهی حقی
رحمتکدن بیزی محروم ایلمه   یو لمز و رماغه شیطانی قومه
دنیاده غیروکه محتاج ایتمکل   آخرت دارنده صماج ایتمکل
یوزمزی حضرتکده ایله آق   هم حبیبک قوکشلوغن ورطراق
کرکلو دیرار و کله طوبله بزی   نار فرقتدن اراغ ایله بزی
شولدمر اولیجه کداده جان افتراق   توبه و توفیق ور بزه براق
حاجی عبدی مجرم اوارییه   نفس الندن عاجزلی چاریه
شبو ذکر اولن ارنلر حرمتی   جرمنه بقمه قل اکا رحمتی
بوسزه آمین دنیلر حاضران   حق رضاسنده بوله امن امان
دعا و عفایه خوشنود ایلسون   قرقولردن قامو آزاد ایلسون

پس

65

اومزکه اول بحر رحمتدن اله   ایده بر قطره نواله پادشاه
دعوت اولدقده محب چاریار   دیلر بو بنده یه سنده بیار
عزتنه اول خدا مقبول کرک   عفو اده جرمن بو عاصی قللرک
قولک اشی سهوادرک قلدک انی   شاهه لایق نیسه قلسون انی
سیحلو سوجن بلجک اولدر روا   عفو ایده جرمنی انک پادشاه
سوجمز بزدخی بلدک یا اله   حضرتوکه کلدک اوش رویسیاه

مناجات

عفو قل بزی حبیبک حرمتی   هم دخی آدم صفینک عزتی
نوح حرمتیچونکه ورمشدک نجات   دخی شونلر حرمتکه اولمادیمات
دخی ابراهیم خلیل الله ایچون   هم سکا قربان اولن اولشاهیچون
بحر حزنه غرق اولن یعقوبیچون   جور که صبر ایلین ایوبیچون
بجقویله بیلن سلطانیچون   قلب محزونده دلی ویرانیچون
حسن ایلنده یوسف صدیقیچون   اهل حاله ویرلن توفیقیچون
داودک قلدوغی اول نالانیچون   هم سلیمان دورن دیوانیچون
یا الهی شول دم یحیا ایچون   یونسک ایلدوکی احیا ایچون
طور سینایه ورن موسی حرمتی   ابن مریم روح الله عیسی حرمتی
احمد محمود محمد حسن‌ایچون   انبیایه اورن امتی ایچون

66

بش یوز دقز داخی وش ازدی وجه ... عمر قرق دوزینه ازمادن لجه
شهرتیره اجرای کان کرم ... عون حقله بو کتاب اولدی تمام
هجرت سلطان کونین ایاخی ... ازدی طقوز یوز یکرمی یه دخی
شهر ذی الحجه اولنمادن تمام ... بز کتابی ختم قلدق والسلام
اول یل فتح ایلدی سلطان سلیم ... شول قزلباش ملحدی بو رجیم
عسکر روم اولدی ماله مالامال ... شه اسماعیله عجب صعب اولدی حال
باشن الوب ایلدی ترک دیار ... عسکری قیریلوب اولدی تارمار
چونکه بی راه ایدی اولدی روی سیاه ... حق اکا اورمد لابد عزجاه
کیمکه تخفیف ایتدی شرع احمدی ... اکه ایرمدی خدانک رحمتی
هرکز افلاح اولمسون اعدای دین ... لعنة الله علیهم اجمعین
دوستانی مصطفایه حق معین ... رحمة الله علیهم اجمعین
کر صورسک اشبو ابیاته شمار ... ایکی بیک یوز اوتوز اوچ قلدم قرار

ختم اولندی بونلر کله بو کتاب
سوز تمام والله اعلم بالصواب

سنه ١٢٠١

Türkisch

ʿAbdī efendi / عبدی

Faḍāʾil-i-ḫulfā-i-rāšedīn wa ḫaṣāʾil-i-čahār jār-i-guzīn

[Türkisch]

[gesch.] 1209 h.

فضائل خلفای راشدین و خصائل
چهار یار کزین

Weitergeleitet wurden die Bestellscheine:

Nr. .... an ....

Nr. .... an ....

Nr. .... an ....

Rücksendung wolle unter gleicher Wertangabe und Verpackung erfolgen.

Wert RM: ....

Bayer. Staatsbibliothek

Fernleihe.

An die

~~Staats-~~ ~~Universitäts-~~ Bibliothek
~~Landes-~~ ~~Stadt-~~ ~~Kreis-~~

in Leipzig

ʿAbdī Efendi

türkisch

Faḍāʾil-i-ḫulafā-i-rāšdīn wa ḫaṣāʾil-i-čahār jār-i-guzīn

فضائل خلفای راشدين و خصائل چهار يار گزين

Handschrift; 66 Blätter; geschrieben 1201 h. = 1786/87; 20 x 12 cm; 17 Z.